

TOWARZYSTWO POLITECHNICZNE
WE LWOWIE - - - - -

1877 — 1902

Pamiętnik Jubileuszowy

WYDANY PRZEZ OSOBNY KOMITET WYBRANY Z ŁONA - -
TOWARZYSTWA POLITECHNICZNEGO - - - - -
- - - - - POD REDAKCYĄ - - - - -
- EDMUNDA BRONISŁAWA GRZĘBSKIEGO -
- - - - PROFESORA C. K. WYŻSZEJ SZKOŁY REALNEJ. - - -

LWÓW.
1902.

III.28.684

NAKŁADEM TOWARZYSTWA POLITECHNICZNEGO.

Z DRUKARNI I LITOGRAFII PILLERA I SP. WE LWOWIE.

Akc. Nr. K-588 157.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Przedmowa.

Na posiedzeniu Wydziału Głównego dnia 30. stycznia 1900. r., na wniosek jednego z jego członków, uchwalono obchodzić uroczystie 25-tą rocznicę istnienia Towarzystwa politechnicznego, postanawiając zarazem na ten cel umieszczać corocznie w budżecie pewne kwoty z pozostałości kasowej.

Wniosek Wydziału Głównego przyjęło Walne Zgromadzenie z dnia 7. lutego 1900. i uchwaliło jako pierwszą ratę kwotę 950 K.

W myśl uchwały Walnego Zgromadzenia zaprosił Wydział Główny na dzień 1. maja 1901. do Lwowa tych członków miejscowych i zamiejscowych, którzy sprawami naszego Towarzystwa żywiej się interesowali lub od dłuższego czasu w jego pracy czynny brali udział. Zgromadzenie to, będące zarazem obszerniejszym Komitetem, wybrało ze swego grona Komitet ściślejszy, złożony z 5 osób, któremu poleciło wypracować program obchodu jubileuszowego i podanie go wprost Wydziałowi Głównemu pod rozprawę.

Miedzy innymi projektami podjął ściślejszy Komitet myśl wydania pamiątnika jubileuszowego. Wydział Główny na posiedzeniu dnia 26. czerwca 1901. przyjął ten wniosek do zatwierdzającej wiadomości i porучzył jego wykonanie odrębnemu Komitetowi, który też, ze względu na krótkość terminu, natychmiast przystąpił do pracy.

Ponieważ chronologiczne przedstawienie całokształtu dziejów naszego Towarzystwa nie dałoby jasnego i przejrzystego obrazu jego 25-letniej pracy, postanowiono rozwój poszczególnych kierunków działalności skreślić odrębnie.

Wybór autora, któryby się podjął opracowania całego materiału, natknął zaraz na wstępie na nieprzezwyciężone trudności, a gdy wszelkie usiłowania w tym kierunku nie przyniosły pożądanego skutku, Wydział Główny na posiedzeniu 26. czerwca 1901. mianował podpisanego redaktorem pamiątnika, poruczając mu pozyskanie współpracowników dla poszczególnych działów. To umożliwiło wydanie niniejszego pamiątnika, który do rąk publiczności oddajemy.

Praca ta, wyznajemy to otwarcie, nie jest dokładna i doskonała. Redaktor, 25-letni członek Towarzystwa politechnicznego, oraz wieloletni członek Wydziału Głównego, dostatecznie zna sprawy Stowarzyszenia, na współpra-

owników wybrano również członków najlepiej z dotychczasowym działem pracy obeznanych — ze względu jednak na to, że prócz protokołów, „Dźwigni“ i „Czasopisma technicznego“ nie mieliśmy pod ręką potrzebnych materiałów i dokumentów — dokładne skreślenie ćwierćwiekowego, a tak rozległego działania naszego Towarzystwa, było rzeczą wprost niemożliwą.

Wreszcie poczuwamy się do obowiązku złożyć na tem miejscu serdeczne podziękowanie wszystkim współpracownikom, których pracy i ofiarności niniejsza publikacja powstanie swoje zawdzięcza.

W kwietniu, 1902.

Redakcja.

WSTĘP.

Do połowy XIX. wieku nie było w kraju żadnego na podstawie statutu zorganizowanego towarzystwa, stanowiącego ognisko umysłowe ludzi, pracujących na polu technicznym.

Dopiero w r. 1862. za inicjatywą inż. p. Wincentego Kühna, c. k. radcy budownictwa krajowej Dyrekcyi Skarbu we Lwowie, zgromadzili się w dniu 16. grudnia pp. Adolf Gabriely i Gustaw Peschke, profesorowie lwowskiej c. k. Akademii technicznej wraz z dyrektorem tej Akademii p. Alexandrem Reisingerem i inicjatorem inż. p. Kühnem na poufne zebranie, na którym jednomyślnie uchwalono zawiązać towarzystwo, mające na celu pielęgnowanie i rozpowszechnianie wiadomości technicznych, przemysłowych i przyrodniczych.

Dyrektor Reisinger ofiarował bezinteresownie na pogadanki i odczyty zawiązać się mającego Towarzystwa stosowną salę z opałem i oświetleniem w swoim prywatnym mieszkaniu, gdzie przyjmował członków jako swoich gości.

Już dnia 22. grudnia t. r. wybrano Komitet, który miał czynić odpowiednie zabiegi celem powiększenia liczby członków. W skład tego Komitetu weszli: pp. Adolf Gabriely, Alojzy Handl, profesor uniwersytetu i Karol Singer, kupiec.

Na tem zebraniu postanowiono także urządzić seryę pogadanek i odczytów, a w tym celu uchwalono regulamin, składający się z dwóch paragrafów:

1) Zgromadzenia odbywać się mają co piętek o godzinie 6-tej wieczorem w mieszkaniu dyr. Reisingera.

2) Równocześnie nie może więcej jak jeden członek zgromadzenia przemawiać. (sic!)

Zwiąży ten regulamin wystarczał początkowo zupełnie. Od 2-go stycznia do 1-go maja 1863. odbyło się 17 zgromadzeń tygodniowych,

na których z 30-tu ówczesnych członków 15-tu wygłosiło 34 odczytów.

Od maja r. 1863. do końca listopada r. 1864. nie odbyło się żadne zebranie z powodu wyjazdu wielu członków, oraz wskutek smutnych wypadków w kraju i w rodzinie dyr. Reisingera. Dopiero dnia 9-go grudnia 1864. zgromadzili się tak dawni, jako też nowi członkowie Towarzystwa w liczbie 28 w mieszkaniu dyr. Reisingera i postanowili dążyć stanowczo do zorganizowania Towarzystwa na podstawie statutu. W tym celu wybrano Komitet, złożony z pp. prof. Dr. Handla, inżyniera Kühna, radcy leśnictwa Józefa Lehra, obywatela miasta Lwowa p. Felixa Piątkowskiego, dyr. Reisingera i Dr. Felixa Strzeleckiego, profesora Akademii technicznej. Komitet spełnił wkrótce wyznaczone mu zadanie, ale ówczesne stosunki polityczne (stan wyjątkowy) utrudniały zatwierdzenie statutu, jakkolwiek Towarzystwo to stało zdala od prądów politycznych. Dopiero na prośbę dyrektora Reisingera zezwolił ówczesny namiestnik br. Paumgarten na odbywanie prywatnych zebrań i odczytów pod osobistą odpowiedzialnością i przewodnictwem dyr. Reisingera, aż do chwili zatwierdzenia statutu przez wyższe Władze we Wiedniu.

Gdy jednak liczba członków coraz bardziej wzrastała, a mieszkanie dyr. Reisingera okazało się za ciasne, odstąpiła na prośbę Towarzystwa Rada gminna miasta Lwowa swojej sali radnej w ratuszu, w której od 20. grudnia 1864. do maja r. 1865. odbywało Towarzystwo regularnie swoje posiedzenia i urzędało odczyty. W tym też czasie uchwalono statuty Towarzystwa i przedłożono je c. k. Namiestnictwu do zatwierdzenia.

Na razie pokrywano wszelkie wydatki 50 centowemi miesięcznemi wkładkami członków. U schyłku r. 1864. liczyło Towarzystwo 79 członków, z których 20-tu wygłosiło w zimie t. r. 31 odczytów. Na wniosek członka p. Felixa Pią-

tkowskiego, prezesa Stowarzyszenia do popierania przemysłu, utworzono w łonie Towarzystwa osobny Komitet z dyr. Reisingerem na czele, któremu poruczono zjednanie prelegentów dla odczytów popularnych z dziedziny techniki i przemysłu. Odczyty te odbywały się każdej niedzieli od godziny 4 do 6 popołudniu w wielkiej sali ratuszowej i cieszyły się olbrzymim współudziałem słuchaczy ze sfer rękodzielniczych i przemysłowych. Członek Towarzystwa Karol Wild z uznania godną ofiarnością drukował te wykłady i rozszerzał je prawie bezpłatnie w sferach robotniczych.

Na podstawie statutu, zatwierdzonego dopiero dnia 28. lutego 1866., wybrano dnia 6. marca t. r. pierwszy Wydział, w skład którego weszli: dyr. Reisinger, jako przewodniczący, prof. gimn. Seweryn Płachetka, jako sekretarz, inż. Kühn, jako kasyer, prof. Uniw. Handl, profesorowie Akad. techn. Felix Strzelecki i Wawrzyniec Żmurko, jako członkowie. W zgromadzeniu wyborczem wzięło udział 67 członków.

Od stycznia do maja r. 1866. liczyło Towarzystwo 112 członków, z których 7-miu miało w tym czasie 10 odczytów.

Powodem tak małej ilości odczytów w tym roku były trudności w uzyskaniu sali, której w dniach odczytowych używała zwykle Rada miejska na swoje posiedzenia.

Pierwszy statut Towarzystwa, składający się z 12 paragrafów, drukowany był w języku niemieckim i nosił napis: »Statuten des technischen Vereines in Lemberg«. 1. § opiewał w dosłownem brzmieniu: »Der Zweck des Vereines ist: die Pflege und Verbreitung technischer und naturwissenschaftlicher Kenntnisse in ihrer Anwendung auf das practische Leben durch Anregung, Mittheilung und freundliches Zusammenwirken zu fördern«. Do Towarzystwa przystąpić mogła każda osoba nieposzlakowanego charakteru. Wkładkę ustanowiono na 3 zlr. rocznie.

Towarzystwo, na wskrós duchem polskim przejęte, miało jednak urzędowy charakter niemiecki, dlatego też wydało w r. 1867. w języku niemieckim pierwsze swoje sprawozdanie p. n.: »Jahresberichte des technischen Vereines in Lemberg. I. Heft. 1867. Lemberg. Aus der k. k. galiz. Aerial-Staats-Druckerei« — z dedykacją polską ówczesnemu namiestnikowi hr. Agenorowi Gołuchowskiemu. Sprawozdanie to obejmuje historię Towarzystwa od r. 1862., statut, wykaz odczytów, urządzonych przez Towarzystwo od początku jego istnienia. Z 9 rozpraw, w całości umieszczonych, napisane są dwie w języku polskim. Wkońcu mieści się rachunek kasowy za czas od r. 1864. do 14. maja 1867.,

wykazujący pozostałość 237 zł. 8 ct., spis imienny członków Towarzystwa z końcem r. 1867. w liczbie 114 i spis imienny członków Wydziału, wybranego dnia 8. grudnia 1866., między którymi spotykamy nazwisko Karola Maszkowskiego, profesora szkoły agronomicznej w Dublanach, ówczesnego sekretarza Towarzystwa, a późniejszego gorliwego, niezmordowanego agitatora w sprawie założenia Towarzystwa ukończonych techników.

Od roku 1867. musiało Towarzystwo walczyć z wielkimi trudnościami, gdyż liczba członków znacznie zmalała. W okresie czasu od 18. października 1867. do 30. kwietnia 1868. było ich 72, z pomiędzy których 15 prelegentów miało 20 odczytów publicznych. W tym czasie Wydział ówczesny zajmował się głównie sprawą reorganizacji Akademii technicznej we Lwowie i Instytutu technicznego w Krakowie. Rozprawiano mianowicie nad tem, czy Akademię techniczną we Lwowie, czy też Instytut techniczny w Krakowie należy przekształcić na krajową szkołę politechniczną i postawić ją na równi z podobnymi zakładami naukowymi za granicą. Z tych rozpraw wyłonił się wreszcie wniosek, aby Wydział Towarzystwa imieniem swoich członków wystosował do Rządu memoriał, domagający się utworzenia krajowej szkoły politechnicznej we Lwowie. Memoriał ten przyjął Rząd przychylnie.

Następna serya odczytów rozpoczęła się 20. stycznia 1869. i trwała do 30. kwietnia t. r. Na Walnem Zgromadzeniu, odbytem 19. lutego 1869., wybrano komitet, któremu polecono poczynić pewne zmiany w statucie. Projekt zmiany przyjęło Walne Zgromadzenie dnia 26. lutego t. r., poczem przedłożono Władzom do zatwierdzenia. W myśl nowego statutu wolno było nie tylko członkom Towarzystwa, lecz także każdej prywatnej osobie uczęszczać na posiedzenia, oraz korzystać z odczytów i prac Towarzystwa. Statut ten, obejmujący 16 paragrafów, napisano po raz pierwszy w języku polskim. Chociaż (jak czytamy w ówczesnem sprawozdaniu) publiczność licznie uczęszczała na odczyty, a dzienniki regularnie zdawały z nich sprawę, mimo to liczba członków (172) Towarzystwa wcale się nie zwiększyła, a liczba odczytów (11) ogłoszonych przez 9 prelegentów także zmalała.

Okres czasu od r. 1869—70 zapisał się w rocznikach Towarzystwa szeregiem odczytów, oraz bezskutecznem usiłowaniem wydawania kwartalnika p. n. »Przyroda«, który dla braku współpracowników i poparcia ze strony czytającej publiczności wcale się nie pojawił.

Na 30 zgromadzeniach, w tym przeciągu czasu odbytych, wygłosiło 12 prelegentów 24 odczytów. Z końcem 1870. r. ilość członków zmalała do liczby 62. Ostatni okres działalności Towarzystwa trwał od października 1870. do maja 1871. Liczba członków wynosiła 63, z których 13 miało 17 wykładów publicznych. Ówczesny Wydział składali: Dr. Felix Strzelecki, przewodniczący, prof. gimn. Dr. Czesław Rodecki, sekretarz, Emil Reuter, skarbnik, dyr. A. Reisinger, Wawrzyniec Żmurko, Alojzy Handl i fotograf Teodor Szajnok członkowie.

Zasługą tego Wydziału było wydanie sprawozdania z czynności Towarzystwa za czas od r. 1868. do 1871. w języku polskim pod tyt. »Rocznik Towarzystwa technicznego tom. II. 1871«. Rocznik ten dedykowało Towarzystwo X. Leonowi Sapieże, ówczesnemu marszałkowi krajowemu. Zawiera on krótką historię Towarzystwa od r. 1868., spis wykładów publicznie wygłoszonych, nowy statut Towarzystwa, spis imienny członków, wreszcie 5 rozprawek z zakresu fizyki, chemii i higieny.

O dalszej działalności Towarzystwa nie powiedzieć nie możemy dla zupełnego braku wszelkich dat urzędowych. Dopiero we wrześniu 1874. wyszedł staraniem Towarzystwa pierwszy, a zarazem ostatni zeszyt »Czasopisma technicznego« pod redakcją Jana Frankego, ówczesnego profesora mechaniki w c. k. Akademii technicznej, ze współudziałem Komitetu redakcyjnego, złożonego z ośmiu członków.

W odezwie, zamieszczonej na czele zeszytu, kreśli Redakcja program i cel nowego czasopisma, które miało pojawiać się zeszytami

co miesiąc, nie wspomina jednak ani słówkiem o działalności Towarzystwa.

Jedyny ten zeszyt był więc śpiewem łabędzim tak ruchliwego niegdyś Towarzystwa. Prawdopodobnie ogólne przesilenie finansowe, tak zwany »krach wiedeński« z r. 1873., który oddziałł niekorzystnie i na nasze stosunki przemysłowe i techniczne, obudził apatyę i u tych, w których rękach spoczywały losy Towarzystwa. Przez pewien czas wegetowało jeszcze Towarzystwo, goniąc ostatkami sił żywotnych — a w r. 1879. formalnie się rozwiązało. Nastąpiło to w chwili, gdy na horyzoncie polskiego świata technicznego świecił brzask nowego Towarzystwa.

W świecie technicznym i przemysłowym panowały wówczas bardzo niepomyślne stosunki. Technicy, wyzyskiwani na każdym polu pracy, odczuwali coraz bardziej potrzebę zjednoczenia się w celu obrony swoich praw i interesów.

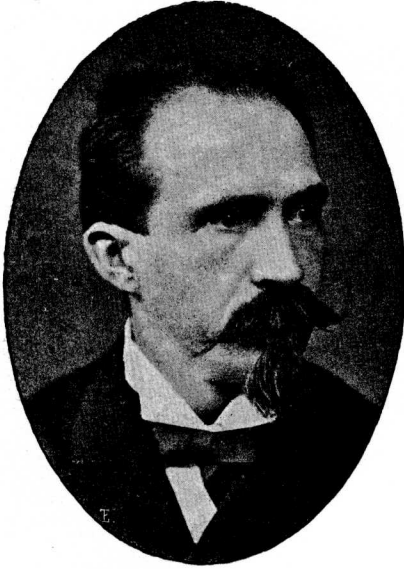
Dzięki energii kilku mężów, których nazwiska zatarły się nam w pamięci, zwołano w roku 1876. do Lwowa poufne Zgromadzenie techników całego kraju. Owocem tego Zgromadzenia była petycja do Sejmu, w której świat techniczny domagał się ścisłego określenia stanowiska i praw, przysługujących pracownikom w dziedzinie technicznej.

Ponieważ petycja z powodu spóźnionej pory nie mogła już być przedłożona Izbie sejmowej, przeto technicy, niezrażeni, owszem pobudzeni do pracy doznany zawodem, postanowili dążyć do urzeczywistnienia powziętych na poufnym Zgromadzeniu uchwał. To było bodźcem do założenia »Towarzystwa ukończonych techników«, którego 25-letnią działalność w niniejszej książce kreślimy.

E. B. G.

Założyciele Towarzystwa.

[Stefan Kakowski.

Edmund Bronisław Grzębski.

Jan Lewiński.

Bronisław Bauer.

Założyciele Towarzystwa.

Karol Edward Epler.

Antoni Świątkowski.

Józef Chowaniec.

Stanisław Zajączkowski.

Towarzystwo ukończonych techników.

Zamiar założenia Towarzystwa ukończonych techników kielkował już jesienią roku 1876. w szczupłej garstce młodych, we Lwowie zamieszkałych techników, a byli między nimi przeważnie koledzy, którzy zaledwie przed kilku miesiącami ławy szkolne opuścili. Do tego nielicznego grona należeli pp.:

Bauer Bronisław, architekt;

Chowaniec Józef, mierniczy;

Epler Karol Edward, inżynier-elew kolei Karola Ludwika;

Froń Wiktor, nauczyciel instytutu techn.

Grzębski Edmund Bronisław, aplikant wyższej c. k. szkoły realnej;

Hołejko Michał, mierniczy;

Kakowski Stefan, asystent szkoły polit.;

Kłapkowski Władysław, nauczyciel szkoły przem.;

Lewiński Jan, architekt;

Łukaszewicz Antoni, archit.;

Manasterski Piotr, adjunkt szkoły rolniczej;

Maszkowski Karol, profesor szkoły polit.;

Mustyanowicz Bolesław, inżynier-elew kolei transvers.;

Oziembłowski Jan, inż.-elew kolei Karola Lud.;

Pauli Karol, inż.-elew kolei czerniowieckiej;

Sinkiewicz Władysław, inż.-elew kolei Karola Ludwika;

Stwiertnia Paweł, inż.-elew kolei Karola Lud.;

Świątkowski Antoni, architekt;

Warterasiewicz Michał, inż.-elew kol. Karola Ludwika;

Weinert Rudolf, inspicjent kolei Karola Lud.;

Wierzejski Adolf, urzęd. techn. kolei Karola Ludwika;

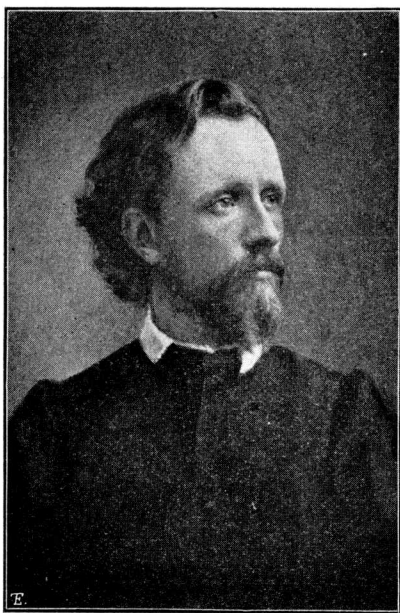
Zajączkowski Stanisław, urzędnik techn. kolei Karola Ludwika.

Z tego zastępu niegdyś młodych i energicznych członków pozostało obecnie zaledwie tylko ośmiu w naszym Towarzystwie, sześciu

umarło, a ośmiu w różnych czasach wystąpiło. Podobizny założycieli, będących dotąd członkami Towarzystwa politechnicznego, podajemy na poprzednich stronicach.

Młode to grono przełamało wszelkie przeszkody, a niezrażone apatyą poważnych i wpływowych techników, zajmujących wybitne stanowiska w hierarchii rządowej i autonomicznej, zabrało się z zapałem i z podziwienia godną energią do urzeczywistnienia powziętych zamiarów.

Statut, w krótkim przeciągu czasu wypracowany przez kol. Chowańca, Grzębskiego, Kakowskiego i Stwiertnię, pod przewodnictwem ukochanego profesora Maszkowskiego

Karol Maszkowski.

go, przyjęło Zgromadzenie założycieli jednomyślnie, poczem dnia 28. lutego 1877. przesłano go c. k. Namiestnictwu do zatwierdzenia. Już 22. marca 1877. doręczono Komitetowi Towarzystwa zatwierdzony statut, który też natychmiast w 1000 egzemplarzach wraz ze stosowną odezwą rozesłano do wszystkich techników w kraju. Radość i zapał założycieli nie miały granic, gdy pod wpływem odezwy stanął w krótkim czasie do apelu liczny zastęp techników lwowskich i zamiejscowych.

W pierwszym Walnem Zgromadzeniu, odbytem dnia 30. maja 1877. w sali fizyki c. k. Akademii technicznej (w kamienicy czynszowej przy ul. Ormiańskiej 1. 2.) wzięło udział 40 młodych i starszych, przeważnie we Lwowie zamieszkałych techników. Obrady zagał prof. Karol Maszkowski, wykazując w treściwej przemowie potrzebę zawiązania towarzystwa i wezwał techników do wzięcia żywego udziału w urzeczywistnieniu powziętego zamiaru. Poczem Paweł Stwiertnia, inżynier-elew kolei żelaznej Karola Ludwika, zdając sprawę w porywającej mowie z dotychczasowej czynności założycieli, skreślił społeczne stanowisko techników i wezwał zgromadzonych do pracy nad sobą, dla siebie i dla kraju. Gorące przemówienie zakończył słowami autora »Pieśni Janusza«:

»O kraino polska, żeby ci Polacy,
Co giną za Ciebie, wzięli się do pracy
I po garstce ziemi z Ojczyzny zabrali,
Wnetby dłońmi nową Polskę usypali«.

Huczne i długotrwałe oklaski były nagrodą mowcy. Przystąpiono wreszcie do wyboru Zarządu, którego skład przy końcu naszego pamiętnika podajemy. Zaznaczyć tu wypada, że świeżo zawiązane Towarzystwo, składające się

przeważnie z młodych członków, wybrało sobie na przewodników ludzi starszych, poważnych i doświadczonych, którzy od pierwszej chwili objawiali szczerą życzliwość dla młodszych swoich kolegów i gorący zapał dla idei Towarzystwa.

Na tem zamknięto pierwsze Walne Zgromadzenie, które niezawodnie pozostało w miłej pamięci wszystkich na niem obecnych techników.

Na pierwszym posiedzeniu Zarządu dnia 4. czerwca 1877. Komitet założycieli, reprezentowany przez p. Pawła Stwiertnię, złożył rachunki i zapas kasowy w kwocie 91 zł. 8 ct. na ręce przewodniczącego p. br. Romana Gostkowskiego i z tą chwilą Zarząd Towarzystwa rozpoczął swoją działalność, o której później będzie mowa.

Przy tej sposobności nadmieniamy, że niezależnie od naszego Towarzystwa odczuli potrzebę konsolidacji i technicy krakowscy. Nie będąc skrupowani stosunkami, jakie we Lwowie z powodu istniejącego jeszcze Towarzyst. technicznego istniały, szybciej dopięli celu, uzyskawszy bowiem kilka miesięcy wcześniej zatwierdzenie statutu, zawiązali bezzwłocznie towarzystwo pod nazwą »Towarzystwo techniczne w Krakowie«.

E. B. G.

TOWARZYSTWO POLITECHNICZNE.

Skromna nazwa »Towarzystwo ukończonych techników« nie utrzymała się długo, gdyż już na Walnem Zgromadzeniu d. 27. stycznia 1878. przy sposobności zmiany statutu zmieniono na wniosek prof. Szkoły politechnicznej p. Józefa Jaegermanna także nazwę Towarzystwa, którą od dnia 22. czerwca 1878. do obecnej chwili zachowano.

Ze względu, że przez zmianę nazwy cele Towarzystwa niezmienione, ale tylko rozszerzone zostały, przeto działalność Towarzystwa ukończonych techników, istniejącego zaledwie rok jeden, w dalszym ciągu pod ogólnem mianem »Towarzystwa politechnicznego« kreślić będziemy.

E. B. G.

Jednym ze znamiennych
woju każdego towarzysza
nie dążenie do wytworzenia
istnienia, coraz szerszych i
wanych do danych warunków

To też Towarzystwo
założenia zajmowało się bez
powiednich statutów i regu
(od roku 1877. do roku 18
stwo istniało pod nazwą »
czonych techników« na pod
1877., który w dosłownem

S T A T

Towarzystwa ukończon

(Zatwierdzony reskryptem Wys. c.
22. marca 1877. r. do

Cel, środki i siedziba

§. 1.

Celem Towarzystwa jest łączenie techni-
ków po ukończeniu studiów w instytutach te-
chnicznych w jedno wspólne ognisko dla wzbu-
dzenia zamiłowania do dalszego kształcenia się
fachowego i obznajomienia się z postępem nauk
technicznych, oraz udzielanie wzajemnej pomocy
materiałnej i moralnej, pośrednio lub bezpo-
średnio.

§. 2.

Cel powyższy osiąga się przez:

- a) Zostawanie w ciągłej styczności z sobą po ukończeniu studiów przez przystąpienie do tegoż Towarzystwa;
- b) odczyty w gronie Towarzystwa lub publiczne, i rozprawy, odnoszące się do wiedzy fachowej, jakoteż przez wzajemną wymianę myśli członków;
- c) rozpisywanie konkursów na wypracowania różnych tematów treści technicznej;
- d) prenumerowanie czasopism i wydawanie pism fachowych, o ile środki Towarzystwa na to zezwalają;
- e) wynajdywanie bezinteresowne odpowiedniego zarobku dla potrzebujących członków Towarzystwa;
- f) zawiązywanie stosunków przyjaznych z podobnymi towarzystwami w kraju i za granicą;
- g) wzajemne wspieranie się wpływem i radą.

§. 3.

rozprawy treści politycznej są

§. 4.

ia wydatków, wynikających
zystwa, składają członkowie
i miesięczne.

§. 5.

warzystwa jest miasto Lwów.

ia i przyjmowanie członków.

§. 6.

składa się: a) z członków
korespondujących, c) hono-

1

2

§. 7.

Zwyczajnym członkiem może być każdy
ukończony technik bez różnicy narodowości,
stanowiska i miejsca pobytu.

§. 8.

Korespondującym lub honorowym człon-
kiem może być każdy, nie posiadający kwalifi-
kacji członka zwyczajnego (§. 7), jeśli materiał-
nie lub moralnie wspiera cel Towarzystwa.

§. 9.

Zwyczajnych członków przyjmuje Zarząd
na przedstawienie dwóch członków Towarzy-
stwa, zaś korespondujących na przedstawienie
jednego członka. Członków honorowych mia-
nuje walne Zgromadzenie na przedstawienie Za-
rządu.

§. 10.

Przyjęcie osób, mieszkających za granicą
monarchii na członków zwyczajnych, korespon-
dujących i honorowych, zawisło od zatwierdze-
nia przynależnej władzy politycznej.

§. 11.

Wpisowe członka zwyczajnego wynosi je-
den zł., a wkładka miesięczna 50 ct. w. a., która
z góry ma być uiszczoną.

§. 12.

Członkowie honorowi i korespondujący nie
są obowiązani do miesięcznych wkładek.

Wykreślenie i wykluczenie członków.

§. 13.

Członek, który z 3 wkładek miesięcznych się nie uiszczył, zostaje wykreślony. Wykreślenie członka korespondującego następuje, jeżeli tenże przez dwa lata nie uczynił zadość obowiązkom na siebie przyjętym. Członek, który przez swe nieodpowiedne postępowanie czyni ujmę Towarzystwu, zostaje wykluczony. O wykreśleniu i wykluczeniu członków orzeka Zarząd. Wykreśleni członkowie mogą być na nowo do Towarzystwa przyjęci.

Obowiązki i prawa członków Towarzystwa.

§. 14.

Członkowie zwyczajni są obowiązani:

- a) Popierać wedle możliwości cel Towarzystwa;
- b) wkładki miesięczne regularnie uiszczać;
- c) zastosowywać się do statutu i uchwał Towarzystwa.

§. 15.

Członek, który zamierza wystąpić z Towarzystwa, obowiązany jest przynajmniej na miesiąc przedtem o swoim wystąpieniu zawiadomić pisemnie Zarząd. Wystąpienie nie uwalnia go od uiszczenia zaległych wkładek miesięcznych.

§. 16.

Członkowie korespondujący są obowiązani przez korespondencyje pozostawać w styczności z Towarzystwem.

§. 17.

Każdemu z członków zwyczajnych przysługuje prawo:

- a) brać udział w Walnem i innych Zgromadzeniach;
- b) głosowania i wyboru;
- c) miewania odczytów i udziału we wszystkich innych czynnościach Towarzystwa;
- d) przedstawiania Zarządowi nowych członków;
- e) przesyłania do Zarządu wniosków pisemnie, dotyczących się Towarzystwa;
- f) używać tytułu: »Członek Towarzystwa ukończonych techników we Lwowie«.

§. 18.

Członkom korespondującym i honorowym przysługują prawa członków zwyczajnych, z wyjątkiem głosowania i wyboru.

§. 19.

Wszelkie wnioski, mające być przedłożone Walnemu Zgromadzeniu, powinny być wniesione do Zarządu przynajmniej na 3 dni przedtem.

Załatwianie spraw Towarzystwa, Walne Zgromadzenie i jego czynności, uchwalenie i głosowanie.

§. 20.

Wszelkie sprawy Towarzystwa załatwia walne Zgromadzenie i Zarząd.

§. 21.

- a) Walne Zgromadzenie odbywa posiedzenie raz na rok w pierwszych dniach stycznia. Przewodniczy mu prezes lub jego zastępca, zwołuje je zaś Zarząd przez ogłoszenie w dziennikach najmniej na dni 14 przedtem.

§. 22.

- b) Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie ma prawo zwołać Zarząd na żądanie $\frac{1}{3}$ części członków Towarzystwa najdalej w terminie czterotygodniowym.

§. 23.

Walne Zgromadzenie załatwia następujące czynności:

- a) wybiera Zarząd, składający się z prezesa, jego zastępcy, 7 członków i 3 zastępców na rok jeden i komisję lustracyjną, złożoną z 3 członków i 2 zastępców;
- b) zatwierdza regulamin dla Zarządu i komisji lustracyjnej;
- c) zatwierdza roczne sprawozdania i rachunki Zarządu;
- d) uchwała zmianę statutu;
- e) uchwała lub odrzuca wnioski poszczególnych członków, Zarządu lub komisji lustracyjnej.

§. 24.

- a) Do załatwienia czynności Walnego Zgromadzenia potrzebny jest komplet, który stanowią dwie trzecie części miejscowych członków zwyczajnych. Jeśli Walne Zgromadzenie nie zbierze się w komplecie, natenczas odracza się je na dni 14. Drugie Walne Zgromadzenie uchwała i obraduje bez względu na ilość członków obecnych, jednakowoż tylko nad sprawami, umieszczonymi na porządku dziennym pierwszego Zgromadzenia;
- b) dla powzięcia uchwał, obowiązujących członków Towarzystwa, potrzeba bezwzględnej większości głosów; w razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący;
- c) jeśli przy wyborach nie było bezwzględnej większości głosów, wtedy przedsiębiorze się ściślejszy wybór między tymi,

którzy przy pierwszym głosowaniu otrzymali najwięcej głosów, przypuszczając do wyboru podwójną ilość osób wybrać się mających.

§. 25.

Głosowanie na Walnem Zgromadzeniu odbywa się tajemnie kartkami lub przez aklamację.

Zarząd i jego czynności.

§. 26.

- a) Zarząd, jako organ wykonawczy Towarzystwa, załatwia wszelkie jego sprawy bieżące, czuwa nad funduszem i obmyśla środki dla jego powiększenia — nadto kieruje czynnościami kancelaryjnymi.
- b) Członkami Zarządu mogą być tylko członkowie zwyczajni, stale we Lwowie zamieszkali.
- c) Zarząd wybiera z grona swego sekretarza i skarbnika.
- d) Zarząd odbywa swoje zwyczajne posiedzenia raz na miesiąc; przewodniczy mu prezes lub jego zastępca.
- e) Prezes sam, lub na żądanie 5 członków Zarządu, ma prawo zwołania nadzwyczajnego posiedzenia Zarządu.

§. 27.

Do powzięcia uchwały Zarządu potrzebną jest obecność 5 członków i prezesa lub jego zastępcy.

§. 28.

Wszelkie uchwały Zarządu zapadają bezwzględną większością głosów; przy równej liczbie głosów rozstrzyga przewodniczący.

§. 29.

Pisma, wychodzące z Zarządu, mają nosić podpis prezesa lub jego zastępcy i sekretarza.

§. 30.

Prezes i sekretarz reprezentują Towarzystwo na zewnątrz.

Komisya lustracyjna.

§. 31.

Zadaniem tej komisji jest:

- a) sprawdzać rachunki całoroczne, które Zarząd z końcem każdego roku najpóźniej na 14 dni przed Walnem Zgromadzeniem wraz z wszystkimi aktami komisji lustracyjnej przedłożyć jest obowiązany i zdać Walnemu Zgromadzeniu sprawę z swojej czynności;

b) w razie spostrzeżenia jakichkolwiek niedokładności ma zażądać od Zarządu wyjaśnień, których tenże jak najrychlej i najdokładniej udzielić powinien.

§. 32.

Tak członkowie Zarządu, jakoteż komisya lustracyjnej pełnią swe obowiązki bezpłatnie.

Fundusz Towarzystwa.

§. 33.

Fundusz Towarzystwa dzieli się na żelazny i obrotowy.

- a) Fundusz żelazny stanowią: wpisowe i dobrowolne datki członków Towarzystwa;
- b) fundusz obrotowy składa się z wkładek miesięcznych, z odsetek kapitału żelaznego i z dochodów nadzwyczajnych;
- c) fundusz obrotowy używa się na pokrycie wszelkich potrzeb, wypływających z życia Towarzystwa.

Pieczęć Towarzystwa.

§. 34.

Towarzystwo przyjmuje pieczęć z napisem: »Towarzystwo ukończonych techników we Lwowie«.

Rozstrzyganie sporów.

§. 35.

Spory między pojedynczymi członkami Towarzystwa, między Towarzystwem lub Zarządem a pojedynczymi członkami rozstrzyga ostatecznie sąd polubowny, który składa się z trzech członków, z których dwóch wybierają strony sporne, ci zaś superarbitra.

Rozwiązanie Towarzystwa i przeznaczenie majątku.

§. 36.

Wniosek o rozwiązanie Towarzystwa może być tylko na Walnem Zgromadzeniu postawiony. Do prawomocności uchwały rozwiązania Towarzystwa potrzeba obecności $\frac{2}{3}$ części wszystkich członków zwyczajnych, a $\frac{3}{4}$ głosów członków obecnych.

§. 37.

Jeżeli na to zwołane Walne Zgromadzenie nie przybyła żądana liczba członków, tedy ma być w przeciągu miesiąca zwołane drugie Walne Zgromadzenie, na którym bezwzględna większość głosów obecnych członków dostateczną jest do powzięcia uchwały rozwiązania Towarzystwa.

W razie rozwiązania Towarzystwa przeznaczona się fundusz na stypendya dla ukończonych techników c. k. Akademii technicznej we Lwowie w celu odbycia podróży naukowej. Prawo nadania stypendyów przysługuje gronu profesorów c. k. Akademii technicznej we Lwowie.

We Lwowie dnia 28. lutego 1877.

— 1883 —

W rok potem wraz ze zmianą nazwy: »Akademii technicznej« na »Szkołę politechniczną« we Lwowie uchwalono na Walnem Zgromadzeniu dnia 27. stycznia 1878. nowy statut, który c. k. Namiestnictwo zatwierdziło reskryptem z dnia 22. czerwca 1878. L. 31.720. W myśl nowego statutu Towarzystwo przyjęło nazwę: »Towarzystwo politechniczne we Lwowie«. Nowy statut wprowadził nadto dwie zmiany: 1. jednym z głównych celów Towarzystwa miało być także dążenie do podniesienia społecznego stanowiska techników; 2. członkiem zwyczajnym mógł odtąd zostać każdy technik, pracujący w działach następujących: a) architektura, budownictwo lądowe, b) budownictwo wodne, budowa dróg, mostów, kolejnictwo i miernictwo; c) mechanika, budowa maszyn; d) górnictwo i hutnictwo; e) matematyka, fizyka i chemia w zastosowaniu.

Nowy statut nadawał członkom korespondentom i członkom honorowym prawo głosu doradczego, zaś wszystkim członkom prawo korzystania z orzeczeń komisji technicznych, wyznaczonych przez Zarząd Towarzystwa. Było to związkiem Sądu polubownego w zakresie spraw technicznych. Zaraz na wstępie przy wprowadzeniu w życie nowego statutu okazały się pewne braki i sprzeczności z istniejącym już regulaminem Zarządu. I tak w roku 1881. podniósł kol. Felix Bienkowski na Walnem Zgromadzeniu w dniu 29. stycznia, że wielu Członków, mieszkających po za Lwowem, nie może wskutek wadliwej organizacji Towarzystwa, mimo najszczerzych chęci, brać czynnego udziału w pracach około rozwoju Towarzystwa.

Zaradzić temu możnaby tylko przez ustanowienie Oddziałów prowincjonalnych, chociażby tylko w tych miejscowościach, gdzie to możliwe. Oddziały takie pomimo zupełnej autonomii mogłyby działać jako komisye Towarzystwa i wprowadziłyby pożądane ożywienie pomiędzy Członków. Ze względu, że do tworzenia takich oddziałów konieczną była zmiana statutu, Walne Zgromadzenie uchwaliło wniosek ten oddać Zarządowi do zbadania, a Zarząd uchwalił

na wnioszek kol. Tuszyńskiego wybrać komisję (14. listop. 1881.), która miała obmyślić odpowiednie środki, celem zacieśnienia węzła łączności Zarządu z Członkami zamiejscowymi, oraz podać sposoby, ułatwiające Członkom zamiejscowym branie żywszego udziału w pracach Towarzystwa. Wniosek kol. Tuszyńskiego oddano do zbadania Komisji, która miała ułożyć projekt nowego statutu i przygotować odpowiedni wniosek na Walne Zgromadzenie. Niestety Komisya oświadczyła się za utrzymaniem dotychczasowego statutu, a do opinii Komisji przyłączyła się też większość Zarządu. Wniosek mniejszości Zarządu przedłożono wprawdzie Walnemu Zgromadzeniu w dniu 28. stycznia 1882., ale Zgromadzenie go odrzuciło i pogrzebało sprawę na całe lat 15.

Tak więc Towarzystwo zatrzymało nadal statut z r. 1878., bo zmiany, zaprowadzone w latach 1887., 88. i 89. nie miały ważniejszego znaczenia. Zmiany te były następujące: 1. Walne Zgromadzenie odbywa się w pierwszym kwartale każdego roku (poprzednio w miesiącu styczniu); 2. do kompletu Walnego Zgromadzenia wystarcza $\frac{1}{10}$ członków miejscowych (poprzednio $\frac{2}{3}$ członków miejscowych); 3. wkładkę miesięczną podniesiono dla członków miejscowych na 70 ct., dla zamiejscowych pozostawiono 50 ct.

Dopiero w roku 1890. powstała myśl zupełnej rewizji statutu i wybrano w tym celu komisję, która wypracowała projekt nowego statutu, oraz projekt organizacji sądu polubownego dla spraw technicznych. Namiestnictwo nie zatwierdziło jednak projektu regulaminu sądu polubownego z powodów natury formalnej. Wówczas Zarząd polecił jednemu z członków poczynienie odpowiednich zmian, a w tej nowej formie statut wraz z regulaminem sądu polubownego otrzymał zatwierdzenie i wszedł w życie z r. 1893. W tymże roku odbyły się pierwsze wybory do sądu polubownego. Według nowego statutu Walne Zgromadzenie wybierało preza, jego zastępcę, tudzież 9 członków Zarządu (na podstawie dawnego statutu wybierało preza, jego zastępcę, 7 członków, tudzież 3 zastępców). Oprócz tego nowy statut ustanawiał nowy rodzaj członków dożywotnich. Członkiem dożywotnim mógł być każdy, kto złożył jednorazowo 100 zł. i miał kwalifikacye członka zwyczajnego. Wkrótce, bo już w dwa lata później, statut z r. 1893. okazał się nieodpowiedni, nie przyznawał bowiem żadnych praw członkom zamiejscowym i nie pobudzał ich do żywszego zainteresowania się sprawami technicznymi. Sprawę z roku 1881 poruszono na nowo, ale tym razem skuteczniej. Powołano do życia

dwie komisye (jedną po drugiej), które wypracowały projekt, przyjęty następnie przez nadzwyczajne Walne Zgromadzenie dnia 11. grudnia 1895. i przez zwyczajne Walne Zgromadzenie z 26. lutego, 18. i 24. marca 1896. Statut ten, zatwierdzony przez Namiestnictwo reskr. z dnia 20. kwietnia 1896. L. 29.580. wprowadzał znowu inną metodę wyborczą. Wydział główny, (przedtem Zarząd) składa się z prezesa, 2 zastępców i 16 członków, podnosił nadto wkładki członka miejscowego z 70 ct. na 1 zł. 25 ct., zamiejscowego z 50 ct. na 75 ct., wpisowe z 1 zł. na 2 zł., a jednorazową wkładkę członków dożywotnich z 100 na 200 zł. Cele Towarzystwa rozszerzono w kierunku popierania przemysłu krajowego. W miejsce członków korespondentów ustanowiono nowy rodzaj członków nadzwyczajnych. Członkiem nadzwyczajnym może być każdy, używający nienagannej sławy, zajmujący wybitniejsze stanowisko w naukowym świecie technicznym, w praktyce technicznej lub przemysłowej. Zmieniono także kwalifikacye członka zwyczajnego: członkiem zwyczajnym może być każdy, używający nienagannej sławy, jeżeli posiada akademickie lub równorzędne wyższe wykształcenie techniczne, jeżeli jest profesorem lub habilitowanym docentem szkół technicznych, profesorem szkół realnych lub wyższych szkół

przemysłowych. Najważniejszą jednak reformą było założenie Oddziałów miejscowych w miastach prowincjonalnych. Oddziały te miały zupełną autonomię, ale bez prawa reprezentacyi. Wreszcie nowy statut zawierał postanowienia, dotyczące komisji i zjazdów Towarzystwa.

W roku 1900. na Walnem Zgromadzeniu z dnia 7. lutego zmieniono tylko jeden paragraf statutu z roku 1896., nadając członkom honorowym prawo wyboru i wybieralności. Statut ten, zatwierdzony reskryptem Namiestnictwa z dnia 5. marca 1900. L. 15223., obowiązuje do dnia dzisiejszego.

Na temże samem Walnem Zgromadzeniu przyjęto zaproponowane przez Wydział główny dwa nowe regulamina, a to dla sądu honorowego i sądu polubownego przez osobną w tym celu przez Wydział główny powołaną komisję wypracowane. Regulamina Zarządu ulegały rozmaitym zmianom wraz ze zmianą statutow, a opierały się przeważnie na regulaminie Towarzystwa austriackich inżynierów i architektów w Wiedniu. W roku 1902. na Walnem Zgromadzeniu, dnia 17. lutego zatwierdzono wypracowany przez Wydział główny nowy prowizoryczny regulamin Zarządu na rok jeden na próbę.

Stefan Ossowski.

Reprezentacye i Oddziały Towarzystwa.

Iuż w pierwszym roku istnienia Towarzystwa zajął się Zarząd wyborem delegatów, którzyby agitowali we wszystkich znaczniejszych miastach galicyjskich w duchu Towarzystwa i przysparzali nowych członków. Zadaniem tych delegatów czyli reprezentantów miało być także ewentualnie zbieranie wkładek od członków i odsyłanie ich do Zarządu, a czynność ich określona była instrukcją, udzielaną poszczególnym reprezentantom z osobna, zaś od r. 1895. regulaminem uchwalonym przez Zarząd.

Pierwszymi reprezentantami czyli, jak ich wówczas zwano, delegatami, wybranymi przez Zarząd na posiedzeniu z 31. sierpnia 1877., byli pp. Spirydyon Makarewicz w Tarnowie, Józef Olszański w Rzeszowie, Wilhelm Schayer w Kołomyi i Henryk Teisseyre w Tarnopolu.

Wkrótce potem wybrano jeszcze reprezentantów pp. Karola Stadtmüllera w Krakowie, Edwarda Uderskiego w Samborze i Ferdynanda Wszeteczkę w Stryju. W roku 1878. powstały nowe reprezentacye: w Wieliczce (Sylwery Miszke), Czerniowcach (Władysław Ko-

morra), Stanisławowie (Ignacy Drewnowski) i Przemyśle (Adam Idzikowski).

Z końcem r. 1878. istniało 12 reprezentacyi, których liczba w r. 1893. doszła do 21. Prócz tego wybierano także reprezentantów, którzy agitowali w kółkach swoich kolegów. Takimi byli n. p. kol. Franciszek Gostkowski na Podzamczu, Jan Rudkowski we Lwowie i Stanisław Rogoyski w Łanczynie. Dalsze koleje reprezentacyi podlegały rozmaitym zmianom, zależnym od okoliczności, ducha czasu i stosunków towarzyskich. Jedne reprezentacye upadały wskutek braku członków, natomiast powstawały nowe.

Reprezentacya w Wieliczce istniała do r. 1900. i liczyła kolejno 4 reprezentantów, t. j. kol. Sylwery Miszkego, Stanisława Strzeleckiego, Mikołaja Koszkę, a od r. 1896. Józefa Fryta.

Reprezentacya w Kołomyi istniała bardzo krótko i dopiero w roku 1901. powołana powtórnie do życia, rozwija się pomyślnie pod kierownictwem kolegi Alexandra Klimaszewskiego.

Reprezentantami w Tarnowie byli: kol. Spirydyon Makarewicz, insp. Justyn Głowacki, Józef Żmurko i Adam Idzikowski (1887.). Od roku 1893. piastuje tę godność zasłużony wielce dla Towarzystwa naszego członek kol. Franciszek Vetulani.

W Rzeszowie piastowali godność reprezentantów kol.: Felix Felkel (1879.), Jan Peltz (1886.), Franciszek Sichrawa (1887.) i Ignacy Kinel, zaś od r. 1898. po dziś dzień kol. Kazimierz Hołubowicz.

Reprezentantami Towarzystwa w Krakowie byli kolejno: kol. Karol Stadtmüller, Tytus Bortnik (1882.), Jan Matula (1883.), Franciszek Gielg (1883.), Józef Sare (1884.), Józef Gajewski (1887.), Jan Sas Zubrzycki (1893.) i kol. Tadeusz Sikorski (od r. 1899.).

Reprezentacja w Tarnopolu, której kierownikami (po wyjeździe z Tarnopola kol. Henryka Teissyere) byli: kol. Felix Kuczkowski (1881.), Jan Łaba, Władysław Witkowski (1887), Teofil Dujanowicz i Eugeniusz Kessler (1893.), rozwiązała się z powodu braku członków, powstała jednak na nowo w r. 1900; godność reprezentanta piastuje obecnie Eustachy Pannenka.

Reprezentacja samborska, która z powodu braku członków rozwiązała się rychło po powstaniu, odżyła na nowo wskutek budujących się w roku ubiegłym kolei państwowych, a kierownictwo jej objął kol. Waleryan Nitecki,

Również reprezentacja w Jasle, której czasowymi przedstawicielami byli kol. Klaudyusz Angermann i Tadeusz Wasilewski (1882.), utworzyła się na nowo w r. 1900. pod kierownictwem kol. Michała Kornelli, obecnym zaś jej kierownikiem jest kol. Onufry Piekarski. Prócz tego istniała do r. 1895. reprezentacja w Czerniowcach pod kierunkiem kol. Władysława Komorrey, Seweryna Blaima (1887.) i Henryka Stekla, zaś w Nowym Sączu pod kierownictwem kol. Ignacego Drewnowskiego (1888.). W r. 1901. powstała tamże reprezentacja na nowo, a jej kierownictwo objął kol. Ludwik Bartkiewicz.

Chwilowymi reprezentantami byli koledzy: Jan Stańkowski w Krośnie (1893.), Wilhelm Szompek w Sanoku (1893.), Józef Kotkowski w Tarnobrzegu (1893.), Felix Kuczkowski w Złoczowie (zwinęto w r. 1895.), Władysław Stojowski w Buczaczu (1893.), Alojzy Fischer w Żółkwi (1893.), Franciszek Jelonek w Drohobyczu (1893.) i Franciszek Janowski w Brodach (1893.). Za granicą zaś kol. Marcei Smoleński w Atenach (1893.), Maxymilian Hertel w Paryżu (1883), Felix Kucharzewski w Warszawie (1882.), Władysław Słoniński (1879.) i Ludwik Szczepański (1884.) w Jassach.

Członków jarosławskich reprezentowali kolejno kol. Placyd Dziwiński, Henryk Czaplicki, Stanisław Rutkowski, a obecnie Piotr Kopystyński.

Godność reprezentanta w Wiedniu piastuje od r. 1893. kol. Jan Szczepaniak, uwolniony od obowiązku zbierania wkładek z powodu rozległości Wiednia.

Ze wszystkich reprezentacji najświetniej rozwijały się reprezentacje w Stanisławowie, Przemyślu i Stryju. Kierownikami reprezentacji w Stanisławowie byli: kol. Ignacy Drewnowski (1878.), Jakób Merunowicz ((1880.), Józef Jaegermann (1884.), Maryan Kuczyński (1893.) i Adolf Mueller (1893.). Reprezentantami w Przemyślu byli kol.: Adam Idzikowski (1878.), Stanisław Macharski, Józef Żmurko (1888.), Kazimierz Sawiczewski (1893.) i Włodzimierz Krupka (1895.). Godność reprezentantów w Stryju piastowali prócz kol. Ferdynanda Wszeteczki, kol. Juliusz Kuhn (1886.) i Michał Ślósarski (1890.).

Jeszcze w r. 1881. uchwalili członkowie tarnowskiej reprezentacji założenie filii czyli oddziału Towarzystwa w Tarnowie, a nawet opracowali statut, który ówczesny reprezentant Józef Żmurko przedłożył głównemu Wydziałowi Towarzystwa do zatwierdzenia. Niestety nie można było w tym czasie żądaniu kolegów tarnowskich zadość uczynić, a to ze względu na ówczesny statut Towarzystwa, nie dopuszczający tworzenia takich oddziałów. Komisya, powołana do rozstrzygnięcia tej sprawy, orzekła, iż ze względu na to, że członkowie tarnowscy składają się z techników, których zawód pociąga za sobą częstą zmianę miejscowości, istnienie filii w Tarnowie byłoby tylko chwilowe i nie przyniosłoby spodziewanych korzyści.

Wobec tego sprawa upadła i odżyła dopiero w 14 lat później, po uchwaleniu nowego statutu, który pozwalał tworzyć oddziały, posiadające własną autonomię. Nowy statut wpłynął ożywczo na rozwój Towarzystwa, utworzyły się szybko po sobie trzy silne organizacje oddziałów, nie licząc oddziału lwowskiego.

Najpierw powstał oddział Towarzystwa politechnicznego w Przemyślu, a pobudką do tego była wycieczka członków, zamieszkałych we Lwowie, do Przemyśla, która odbyła się w dniu 24. maja 1896. i przyczyniła się niemało do ożywienia życia koleżeńckiego w Przemyślu. Już 5. czerwca 1896. uchwalili członkowie przemyscy pod przewodnictwem swego seniora kol. Karola Monnégo zawiązanie oddziału, a Wydział główny w dniu 13. czerwca 1896. uchwałę tę zatwierdził. Godność prezesa tego pierwszego oddziału piastuje od chwili założenia po dziś

dzień najstarszy wiekiem członek naszego Towarzystwa Karol Monné.

Za przykładem Członków przemyskich, poszli członkowie stryjscy, którzy wybrali na pierwszym swem Walnem Zgromadzeniu z końcem grudnia 1896. kol. Stanisława Majewskiego pierwszym prezesem Oddziału. W rok potem w dniu 18. grud. 1897. odbyło się pierwsze Walne Zgromadzenie członków Oddziału w Stanisławowie, a pierwszym prezesem został kol. Karol Szukiewicz. Dziwny zbieg okoliczności sprawił, że Tarnów, który w r. 1881. był inicjatorem tworzenia oddziałów, mimo kilkukrotnych usiłowań nie utworzył po dziś dzień oddziału!

Myśl tworzenia oddziałów, mających własną autonomię, okazała się w następstwach szczęśliwą, gdyż członkowie, biorąc udział we wspólnych wycieczkach lub uczęszczając na odczyty i pogadanki, stykają się z sobą często, co przyczynia się do zacieśnienia węzła koleżeńkiego. Powinno to pobudzić inne reprezentacje do tworzenia nowych oddziałów.

Zdarza się często, iż z powodu budowy kolei lub innych przyczyn gromadzą się w niektórych miejscach technicy i przez pewien czas tam przebywają, dlatego też Oddział stryjski podał Wydziałowi głównego Towarzystwa szczęśliwą myśl tworzenia w tych miejscowościach oddziałów czasowych, t. j. trwających tylko pe-

wien przeciąg czasu. Wydział zgodził się na to w zasadzie, ale inicjatywę pozostawił członkom i reprezentacyom, gdyż wedle brzmienia statutu sam nie miał prawa zakładać oddziałów.

Tego rodzaju oddziały powstaćby mogły w Samborze, Tarnopolu, Tarnowie, a przede wszystkim w Jarosławiu, gdzie od dawna odczuwają wszyscy potrzebę założenia ogniska, któreby członków tamtejszych zespoliło i ożywiło w nich poczucie koleżeńskiej łączności.

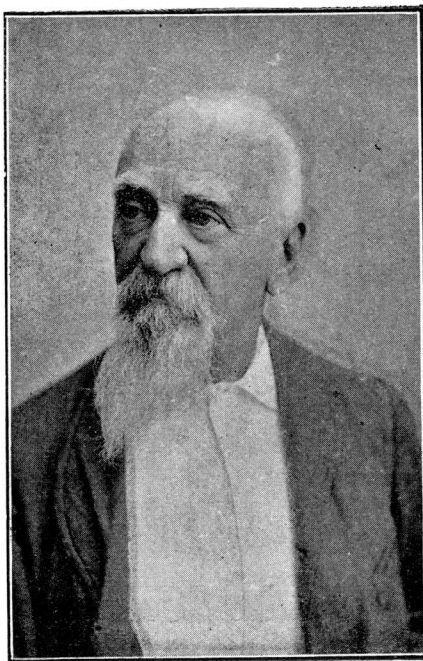
Energia obecnych reprezentantów, którzy dali już dowody niezmordowanej pracy i gorliwych zabiegów około rozwoju Towarzystwa, jest dla nas rękojmią, iż oddziały takie w niedalekiej przyszłości w miejscowościach tych powstaną.

Wreszcie poczuwamy się do obowiązku zaznaczyć, że Wydział Głównego Towarzystwa otacza Oddziały troskliwą opieką, wysyłając im własnym kosztem swoich prelegentów, rozstrząsając bacznie i życzli-

wie wszelkie ich wnioski, udzielając im żądanych informacji i zamieszczając ich sprawozdania w organie Towarzystwa.

Ruchliwość, życie koleżeńskie i naukowe, panujące w Oddziałach, napawa otuchą i dumą świat techniczny, który w nich widzi silne podwaliny Towarzystwa, ogarniającego coraz szerszym kręgiem rozproszonych pracowników w zawodach technicznych.

K. E. Epler.

Karol Monné.

Lokal Towarzystwa i personal biurowy.

Nebrania członków-założycieli Towarzystwa ukończonych techników odbywały się w r. 1876/7. w szczupłym gabinecie ś. p. Karola Mąszkowskiego, profesora ówczesnej Akademii technicznej, przy ulicy Ormiańskiej l. 2. we Lwowie, zaś pierwszy lokal Towarzystwa znajdował się w prywatnym mieszkaniu sekretarza Towarzystwa przy ul. Technicznej l. 3. Atoli już 15. sierpnia 1877. wynajęto dla Towarzystwa skromny, osobny pokój przy ul. Kopernika l. 14. II. piętro za czynszem miesięcznym w kwocie 10 zł. Wskutek szybkiego wzrostu Towarzystwa okazała się rychło potrzeba obszerniejszego lo-

kalu. Zarząd spowodowany potrzebą zajmował się sprawą zmiany lokalu na posiedzeniach swoich już w lipcu 1878. i wydelegował 9. sierpnia t. r. osobną komisję, celem orzeczenia, o ile lokal, upatrzone przez sekretarza kol. Adolfa Markla, odpowiada celowi. Dnia 1. października 1878. wynajęto dwa duże pokoje w kamienicy p. Baurowicza przy ul. Wałowej l. 4. I. p. za 23 zł. miesięcznego czynszu, zaś w lutym 1880. donajęto trzeci pokój, płacąc za cały lokal 400 zł. rocznie. Z powodu wynajęcia kamienicy przy ul. Wałowej l. 4. na szkołę ludową przeniosło się Towarzystwo w dniu 20. sierpnia 1884. do innej

kamienicy p. Baurowicza przy ul. Lindego 1. g. II. p., a stąd w dniu 1. lipca 1889 do Rynku pod 1. 30. I. p.

Wówczas płaciło już Towarzystwo 52 zł. 50 ct. miesięcznie czynszu, a na sporządzenie nowego inwentarza urządzono subskrypcję między członkami Towarzystwa, która przyniosła przeszło 350 zł. Rozporządzając obszerniejszym lokalem, przyjęło Towarzystwo w listopadzie 1893. galicyjską Izbę inżynierską do swego lokalu za rocznym czynszem 50 zł., zaś w maju 1895. zawarło umowę ze Stowarzyszeniem budowniczych, które przeniosło swoje biuro do lokalu Towarzystwa politechnicznego. Z biegiem czasu okazał się lokal w Rynku nieodpowiednim, najbardziej zaś odczuwano brak wielkiej sali na zgromadzenia tygodniowe, oraz brak jasnego pokoju na czytelnię, dlatego też Wydział główny wybrał ze swego łona komisję, która wynajęła od kol. Wolskiego i Odrzywolskiego w nowo wybudowanym »Domu nafftowym« przy ul. Chorażczyzny 1. 17. w lewym skrzydle na I. p. obszerny lokal (złożony z 5 pokoi, przeznaczonych na biuro i czytelnię, oraz 1 izby dla woźnego) z prawem używania dużej sali na zgromadzenia Towarzystwa, wraz z oświetleniem elektrycznym, ogrzaniem centralnem i wodociągiem, na przeciąg jednego roku, z prawem dalszego przydłużania rocznego. W dniu 25. października 1898. przeniosło się Towarzystwo wraz z galicyjską Izbą inżynierską do dzisiajszych ubikacyi, za które płaci 2000 koron rocznie. Od 1. maja 1901. przez zaprowadzenie podatku wodociągowego podniósł się czynsz lokalu do kwoty 2100 koron rocznie.

Czynność kancelaryjną pełnili początkowo z całą ofiarnością i zupełnie bezinteresownie każdy doczesny sekretarz lub skarbnik Towarzystwa. Pierwszym sekretarzem był ś. p. Adolf Markl, a zastępcą sekretarza kol. Paweł Stwiertnia, pierwszym zaś skarbnikiem p. Stefan Kakowski.

Gdy liczba członków poczęła wzrastać, zwiększały się także czynności biurowe, tak, iż okazała się potrzeba przyjęcia pomocnika biurowego, który pobierał początkowo 10, później 15, a wreszcie 20 zł. miesięcznie. Pierwszymi urzędnikami Towarzystwa byli członkowie założyciele i tak przez prawie 3 lata kol. Antoni Łukaszewicz, a po nim przez lat kilka kol. Józef Chowaniec, którzy bez względu na zbyt skromną płacę pracowali gorliwie po kilka godzin dziennie około rozwoju Towarzystwa. Dla pomocnika wygotowano nawet instrukcję z datą d. 28. października 1878., którą jako osobliwość po dziś dzień przechowujemy w aktach Towarzystwa. Po ustąpieniu kol. Chowańca przyjęto

biurowego pomocnika z poza grona członków Towarzystwa, lecz mimo podwyższenia płacy musiało Towarzystwo zmieniać pisarzy kilkakrotnie. Dopiero z końcem roku 1895., gdy wskutek podwyższenia wkładek członków uzyskano nowe środki i fundusze, ustanowiono miasto pomocników i pisarzy płatnego sekretarza. Pierwszym sekretarzem płatnym był inżynier p. Bolesław Kamiński, obecnie członek naszego Towarzystwa, który wytrwałą, czteroletnią pracą zjednał sobie zupełne uznanie Towarzystwa. Z końcem roku 1899. wskutek zorganizowania biura porady technicznej dla przemysłu, oraz wskutek zwiększenia się czynności biurowych, podwyższono płacę sekretarza z 40 na 60 zł.

Ponieważ kol. B. Kamiński dla braku czasu nie mógł poświęcać biurowym pracom Towarzystwa godzin porannych, przeto zrezygnował ze swego urzędu, a na jego miejsce wybrany został dnia 1. grudnia 1899. w drodze konkursu p. Wincenty Żłochowski, który do dnia dzisiajszego pełni obowiązki płatnego sekretarza.

Gorliwa praca p. W. Żłochowskiego i coraz bardziej zwiększające się czynności biurowe Towarzystwa skłoniły Wydział główny do zaproponowania Walnemu Zgromadzeniu podwyższenie miesięcznej płacy sekretarza do 150 koron. Umowę z p. Żłochowskim w formie listu zawarłą zatwierdziło Walne Zgromadzenie dnia 17. lutego 1902. w całej osnowie.

Do ściągania wkładek od członków miejscowych przyjęto kursora z płacą 10 do 15 zł. miesięcznie, a od 1. listopada 1878. r. kursora z płacą miesięczną 20 zł., pełniącego zarazem obowiązki woźnego Towarzystwa. Dla zachęty w gorliwości ściągania wkładek przyznano kursorowi osobne wynagrodzenie, wynoszące najpierw 2 proc., później 4 proc., a od roku 1896 ze względu na znaczny wzrost liczby członków pobiera kursor tylko 2½ proc. od zebranych wkładek.

Jeden z kursorów zmarł w ciągu swej służby, dwóch musiano wydalić z powodu niedbalstwa lub nieuczciwości, wreszcie przyjęto dnia 1. grudnia 1897. kursora z kaucją, który należycie wykonywał obowiązki, podobnie jak jego następca, który od 1. lipca 1901. pełni służbę. Wkładki od członków zamiejscowych pobierali reprezentanci Towarzystwa. Członkowie zamieszkalni w miejscowościach, nie posiadających reprezentacyi, zmuszeni byli przysyłać wkładki przez długi czas przekazami pocztowymi, wskutek czego powstały z czasem tak znaczne zaległości, że o mało nie podkopały bytu Towarzystwa. Od chwili zaprowadzenia czeków pocztowych kas oszczędności zaległości poczęły się zmniejszać.

Z przykrością zaznaczamy, że od pewnej liczby członków, którzy mimo kilkukrotnych wezwań zaległych wkładek nie uiszczali, zmuszone było Towarzystwo ściągnąć należytość sądownie. Bezinteresownie niósł wtedy pomoc

Towarzystwu adwokat śp. Dr. Karol Mały, piastujący godność syndyka Towarzystwa, zaś od r. 1887. po dziś dzień WP. Dr. Władysław Majewski, adwokat krajowy, któremu na tem miejscu serdecznie składamy podziękowanie.

K. E. Epler.

Fundusze Towarzystwa.

1. Fundusz obrotowy.

Pierwszym funduszem Towarzystwa była kwota 91 zł. 8 ct., złożona przez kol. Pawła Stwiertnię imieniem Komitetu założycieli Towarzystwa w dniu 4. czerwca 1887. na ręce Prezydium. Kwota ta stanowiła pierwszy fundusz obrotowy Towarzystwa, z którego skarbnik zaspakajał bieżące wydatki. Szczupły ten fundusz wzrastał powoli, lecz statecznie z roku na rok i tak wynosił w r. 1880. 3700 zł. 40 ct., w roku 1891. 4585 zł. 3 ct., w r. 1895. 9026 zł. 8 ct., aż dosięgnął w roku 1900. kwoty 11346 zł. 44¹/₂ ct. = 22692 koron 89 h., zaś w roku 1901. wynosił 22343 K i h. Do zasilania tego funduszu służyły początkowo wyłącznie wkładki, opłacane przez członków Towarzystwa, gdyż dochody z inseratów i prenumeraty »Czasopisma technicznego« były jeszcze tak skąpe, iż nie mogły zaważyć na szali. Wkładki, wynoszące po 50 ct. miesięcznie od członków miejscowych i zamiejscowych, nie mogły wystarczyć żadną miarą na pokrycie potrzeb Towarzystwa. Uchwałą Walnego Zgromadzenia z 30. października 1889. roku podwyższono wprowadzić wkładki członków miejscowych do 70 ct. miesięcznie, podwyższenie to jednak okazało się niedostateczne z powodu bardzo nieregularnego uiszczania wkładek. Zaległości te, wynoszące w r. 1878. nieznaczną jeszcze kwotę 72 zł. 50 ct., doszły w r. 1882. do 1892 zł., a z końcem roku 1894. dosięgły olbrzymiej sumy 4908 zł. 25 ct., czyli około 10.000 K. Utworzył się z nich tak zwany »akumulator«, który wzrastał z roku na rok i groził Towarzystwu ruiną.

2. Fundusz żelazny.

Wobec tak znacznych zaległości zmuszone było Towarzystwo zapożyczać się co kilka lat w funduszu żelaznym. Fundusz ten, w myśl statutu Towarzystwa, składał się z należności, opłacanych przez wstępujących członków tytułem wpisowego, tudzież z kwoty 453 zł., przekazanej w r. 1879. Towarzystwu politechnicznemu przez rozwiązane w tymże roku Lwowskie Towarzystwo Techniczne. Niestety już w r. 1879. użyto całego niemal funduszu żelaznego na wydawnictwo »Kalendarza technicznego«.

Podniosły się wprawdzie głosy, żądające zwrotu pożyczonej kwoty i zaniechania na przyszłość tego rodzaju gospodarki, ale Walne Zgromadzenie z dnia 31. stycznia 1880. przeszło nad tymi wnioskami do porządku dziennego.

Nic też dziwnego, że w r. 1882. i 1884. zaciągnięto z funduszu żelaznego dwie nowe pożyczki w łącznej kwocie 739 zł. 83 ct., a na mocy uchwały z d. 21. marca 1887. znowu 311 zł. 82 ct. tak, że z końcem roku 1887. fundusz żelazny wynosił faktycznie w gotówce tylko 225⁴⁴/₁₀₀ zł.

W następnych latach spłacano zaciągnięte pożyczki powoli, lecz dosyć regularnie; zamknięcie rachunków funduszu żelaznego za r. 1891. wykazuje 681⁶⁴/₁₀₀ zł. gotówki, 22⁷⁶/₁₀₀ zł. odsetek i 723⁶⁰/₁₀₀ zł. długu.

Stan długu zmniejsza się wprawdzie rok rocznie i stanowi w r. 1895. kwotę 643⁶⁹/₁₀₀ zł., lecz za to inne niepokryte wydatki bieżące w funduszu obrotowym (koszta wydawnictwa »Czasopisma technicznego« i oprawa książek bibliotecznych) stwarzają dla Towarzystwa położenie

Prof. Roman Dzieślewski,
sekretarz Tow. Politechn. od r. 1895—1897.

wprost rozpaczliwe. Doszło do tego, że redaktor »Czasopisma technicznego« groził złożeniem swej godności. Ponieważ ofiarność kilku miejscowych członków, którzy pospieszyli z materialną pomocą, okazała się niedostateczną, Towarzystwo raz jeszcze musiało zaciągnąć pożyczkę w funduszu żelaznym. Pożyczka ta wraz z kwotą jeszcze dłużną funduszowi żelaznemu wynosiła z końcem roku 1895. kwotę 1765.60 zł., a miała być spłacona w 20 ratach po 88 zł. 28 ct. z proc., płatnych w lipcu i grudniu każdego roku aż do r. 1905. włącznie. Była to pożyczka umarzająca wszystkie długi funduszu żelaznego, a dzięki energii Zarządu została w całości spłaconą znacznie prędzej przed terminem, bo już w roku 1899. Z końcem roku 1901. stan funduszu żelaznego wykazuje 2440'90 zł. gotówki i 20 zł. w efektach. Przyczyniła się do tego ważna reforma, wprowadzona za inicjatywą profesora Romana Dzieślewskiego, a uchwalona przez Walne Zgromadzenie w dniu 11. grudnia 1895. r.

Reforma ta polegała na podwyższeniu wpisowego i wkładek członków miejscowych do 1 zł. 25 ct., zaś wkładek członków zamiejscowych do 75 ct. miesięcznie. Podwyższenie to, jak najmniej energiczna i sumienna praca całego Zarządu, a w szczególności ówczesnego sekretarza Towarzystwa, prof. Romana Dzieślewskiego i skarbnika prof. Edmunda Grzębskiego oddziaływały nader dobroczynnie na dalsze losy Towarzystwa. Zaprowadzone zmiany wywarły także zbawienny wpływ na rozwój »Czasopisma technicznego«, które dzięki podwyższeniu dotacji mogło skuteczniej sprostać wymaganiom postępu wiedzy. Najważniejszym jednak skutkiem podwyższenia wkładek było stanowcze uregulowanie budżetu Towarzystwa i przywrócenie funduszowi żelaznemu przysługujących mu praw, tak, iż fundusz żelazny Towarzystwa z końcem r. 1901. wynosi już 5903 K 63 h. i wzrasta rok rocznie wraz z liczbą członków.

3. Fundusz konkursowy im. Romana br. Gostkowskiego.

Zawiązkiem tego funduszu była ofiara kol. Bronisława Bauera i siedmiu towarzyszy w skromnej kwocie 30 zł. 94 ct., którą złożono w październiku 1880. r. na rzecz utworzyć się mającego funduszu konkursowego. Wkrótce potem popłynęły obfite składki, między którymi na wzmiankę zasługuje większa ofiara kol. Wincen- tego Rawskiego.

Celem uczczenia znakomitych zasług obywatelskich ustępującego prezesa Towarzystwa, którego obowiązki służbowe na stały pobyt do

Wiednia powołały, nazwano ten fundusz (dnia 3. września 1884.) funduszem konkursowym im. Romana br. Gostkowskiego.

Według aktu fundacyjnego, przedłożonego do zatwierdzenia c. k. Namiestnictwu, fundusz ten wejdzie w życie, skoro kapitał zakładowy dojdzie do wysokości 1000 zł. Rozpisywanie konkursów odbywać się będzie co 3 lata, a procenta kapitału zakładowego służyć mają jako nagrody za rozwiązanie praktycznych zadań, odnoszących się do potrzeb kraju w kierunku technicznym i techniczno-przemysłowym.

Jeżeli kapitał zakładowy dojdzie do 3000 zł., konkurs rozpisywać się będzie co rok. Fundusz ten, złożony na książeczkę galic. kasy oszczędności Nr. 11684., wynosi obecnie kwotę 1891 koron 36 hal. i zbliża się z każdym rokiem do celu swego przeznaczenia.

4. Fundusz budowy domu.

Członkowie i współpracownicy wystawy budowlanej we Lwowie, zebrani na posiedzeniu pełnego Komitetu, uchwalili w dniu 21. września 1892., w dowód uznania dla naszego Towarzystwa, które powzięło inicjatywę w urządzaniu tej wystawy, utworzyć fundusz budowy własnego domu dla Towarzystwa politechnicznego. Obecni na tem zebraniu technicy i przedsiębiorcy złożyli między sobą gotówkę w kwocie 699 zł. 17 ct., a nadto zobowiązali się w razie przyścia do skutku budowy domu do prestacyi wartości przeszło 6000 zł. Niezależnie od tego przeznaczył Komitet wykonawczy wystawy, złożony z pp. Zacharjewicza, Radwańskiego, Stankiewicza, Lewińskiego, Münnicha, Gostyńskiego, Wczelaka, Widta i Załozieckiego, dochód czysty z wystawy w kwocie 4639 zł. 50 ct. na budowę domu dla Towarzystwa politechnicznego. Oba te fundusze stanowią zawiązek funduszu budowy domu, który zasilany dobrowolnymi datkami w latach późniejszych, wzrastał od tego czasu ustawicznie i wynosił z końcem r. 1901. pokaźną sumę 18.297 K 13 h., mimo nagrody (500 K), przyznanej w r. 1900 budownicemu kol. Dylewskiemu za najlepszy szkic projektu budowy własnego domu Towarzystwa.

5. Fundusze czasowe.

Do funduszków czasowych zaliczyć możemy fundusz wydawnictwa »Czasopisma technicznego«, fundusz wydawnictwa słownika, fundusz urządzenia lokalu, fundusz zjazdowy i fundusz jubileuszowy. Fundusze wydawnictwa »Czasopisma technicznego« i wydawnictwa słownika były początkowo częścią składową funduszu obrotowego,

dla lepszej ewidencji, jednak Walne Zgromadzenie z 30. stycznia 1885. uchwaliło na wniosek kol. Bykowskiego i Darowskiego oddzielić te fundusze od funduszu obrotowego i odrębnie prowadzić ich rachunki. Gdy jednak rozdział ten z czasem okazał się niepraktycznym, włączono w r. 1895. przy ogólnej reorganizacji całej kasowości Towarzystwa oba te fundusze na powrót do funduszu obrotowego i zaniechano nadal odrębnego prowadzenia rachunków. Fundusz urządzenia lokalu powstał przez subskrypcję członków przy sposobności przeniesienia się Towarzystwa w r. 1889. do lokalu w Rynku. Funduszu tego użyto w zupełności na urządzenie lokalu w r. 1893., dlatego też pozycji tej w ogólnym zestawieniu rachunków Towarzystwa w latach następnych wcale nie znajdujemy.

Rachunki funduszu zjazdowego, który jest własnością Stałej Delegacji zjazdów techników polskich, prowadzono odrębnie w myśl uchwały Walnego Zgromadzenia z d. 8. kwietnia 1891., dopiero w roku 1895. zwrócono go na powrót Stałej Delegacji III Zjazdu techników polskich.

Ostatnim czasowym funduszem Towarzystwa jest t. zw. fundusz jubileuszowy Towarzystwa politechnicznego, utworzony w r. 1900 na cele obchodu 25-letniego jubileuszu istnienia Towarzystwa i wydawnictwa pamiątnika. Fundusz ten, wynoszący z końcem r. 1901. 2007 K 14 h., zostanie w roku jubileuszowym w zupełności wyczerpanym.

Kończąc sprawozdanie o funduszach naszego Towarzystwa, z dumą zaznaczyć musimy, że w ciągu 25-letniej naszej pracy obywatelskiej dla kraju i miasta stołecznego, nie udawaliśmy się nigdy do tych czynników z prośbą o jakąkolwiek pomoc materialną. Stanowisko i byt Towarzystwa zapewniliśmy własnymi siłami i własną ofiarnością, a jeżeli czasem odzywały się głosy, pobudzające nas do starania się o subwencję (wzorem innych Towarzystw naukowych), to wnioski takie na naszych Zgromadzeniach zawsze upadały. Sądzimy, że i nasi następcy tak samo postępują, dopóki samo społeczeństwo nie uzna, czy z pożytkiem dla niego zamknęliśmy ćwierćwiecze naszej pracy.

K. E. Epler.

Stosunki z innemi Towarzystwami.

Już w pierwszym roku swego istnienia liczyło Towarzystwo politechniczne tak poważną liczbę członków, że zajęło w społeczeństwie naszym od razu wpływowe i wybitne stanowisko. Stanowisku temu odpowiadały też ściśle i zażyłe stosunki, jakie Towarzystwo Politechniczne utrzymywało już od początku z innemi wpływowemi Towarzystwami. Stosunki te można by podzielić ze względu na rodzaj tych Towarzystw na stosunki koleżeńskie, tj. utrzymywane regularnie z innemi, bratnimi Towarzystwami technicznymi w kraju i zagranicą, a powtórę na stosunki czysto przypadkowe, utrzymywane sporadycznie z Towarzystwami już to naukowemi, już to mającemi inne cele. Rzecz oczywista, że tylko koleżeńskie, regularnie utrzymywane stosunki z innemi Towarzystwami technicznymi mogły mieć wpływ znaczniejszy na rozwój naszego Towarzystwa i dlatego tej kategorii stosunków należy się tutaj najobszerniejsza wzmianka.

W pierwszym rzędzie na uwagę zasługuje lwowskie Towarz. Techniczne, które w chwili powstawania naszego Towarzystwa znajdowało się w stanie nieczynności i rozkładu. To też już pierwsze posiedzenia Zarządu naszego Towarzystwa poświęcone były sprawie zlania się obu tych Towarzystw w jedno, a myśl ta uwień-

czona została pomyślnym skutkiem, gdyż w listopadzie 1879. rozwiązało się Lwowskie Towarzystwo Techniczne, a pozostałe swoje fundusze ofiarowało naszemu. Z innych Towarzystw technicznych, z któremi Towarzystwo nasze od początku ściśle po dziś dzień utrzymuje stosunki, wymienić musimy przede wszystkim Krakowskie Towarzystwo Techniczne, które o kilka miesięcy wcześniej założone od naszego w październiku b. r. święci również swój jubileusz 25-letni. Już od r. 1887., gdy członkowie Towarzystwa krakowskiego brali udział w lwowskiej wystawie krajowej, gościnnie podejmowani przez lwowskich kolegów, aż po dzień dzisiejszy, stosunki te były prawdziwie braterskie, serdeczne i przyjacielskie, a była nawet chwila, kiedy było blisko zupełne niemal zespolenie się obu tych Towarzystw. Łącznikiem obu Towarzystw przez kilka lat było wspólnym nakładem wydawane Czasopismo techniczne, a mimo, że łącznik ten z różnych powodów chwilowo się zerwał, żywimy nadzieję, że połączenie takie prędzej czy później nastąpi. Pracuje nad tem stała Delegacja IV. Zjazdu techników polskich i cel ten uważa słusznie za jedno z najważniejszych swych zadań.

Towarzystwo nasze utrzymywało także ściśle stosunki koleżeńskie z Towarzystwem te-

chniczem w Poznaniu (w ciągu jego istnienia), oraz ze Stowarzyszeniem techników w Warszawie, a owocem tych stosunków były 4 zjazdy, urządzone przez techników polskich, o których na innem wspominamy miejscu.

Prócz powyższych Towarzystw w ścisłym związku z naszym Towarzystwem pozostawały i pozostają dotychczas dwa pokrewne nam Stowarzyszenia w kraju, a mianowicie lwowskie Stowarzyszenie budowniczych i galic. Izba inżynierska. Pierwsze z tych Stowarzyszeń pozostawało nawet z nami przez czas pewien pod jednym dachem, a galic. Izba inżynierska po dziś dzień odnajduje od nas jedną ubikację. Oba te Stowarzyszenia w lokalu naszym odbywają swe doroczne Walne Zgromadzenia, a ich członkowie są po większej części także naszymi.

Z pobratymczemi Stowarzyszeniami technicznymi, jak czeskim Spółkiem inżynierów i architektów w Pradze, oraz z kroackiem Stowarzyszeniem inżynierów i architektów w Zagrzebiu, łączyły nas prócz węzłów pobratymstwa i wzajemnych sympatii, także wspólne interesa, a wyrazem tych stosunków było wzajemne popieranie petycji i memoriałów, wnoszonych przez którekolwiek z tych Towarzystw i wymiana wydawanych przez nie czasopism zawodowych. Ze stosunków z rosyjskimi Stowarzyszeniami technicznymi zasługuje na historyczną wzmiankę zaproszenie ces. Towarzystwa Politechnicznego w Petersburgu na 50-letni jubileusz otwarcia pierwszej rosyjskiej drogi żelaznej do Carskiego Sioła (w r. 1885) i nawiązane przed dwoma laty stosunki z ces. Stowarzyszeniem architektów w Petersburgu, polegające na zamianie »Czasopisma technicznego« za miesięcznik »Zodczyj« i tygodnik »Niedziela Stroitiela«, wydawane nakładem tego Stowarzyszenia.

Przyjacielskie były także stosunki naszego Towarzystwa z wiedeńskim Stowarzyszeniem austriackich inżynierów i architektów, które również w drodze zamiany dostarcza nam swego Czasopisma. Stowarzyszenie to, liczące, jak wiadomo, najpoważniejszą ilość członków w całej Austrii, usiłowało jeszcze w r. 1877., a więc w roku założenia naszego Towarzystwa, pozyskać je sobie i utworzyć z niego filię (Zweigverein) swego Stowarzyszenia. Propozycji tej, uczynionej Towarzystwu naszemu poufnie na ręce kół. Niedzielskiego, Zarząd nasz oczywiście odmówił, gdyż nie zgadzała się z celami i niezawisłością naszego Towarzystwa. Dalsze stosunki nasze z wiedeńskim Stowarzyszeniem nie pozostały jednak bez wpływu i następstw na rozwój naszego Towarzystwa, które niejednokrotnie dawało inicjatywę w wielu ważniejszych

sprawach technicznych, jak w zwoływaniu zjazdów i wnoszeniu petycji lub memoriałów, Wymienimy tu tylko petycję wniesioną w sprawie zaprowadzenia pragmatyki służbowej w publicznych urzędach technicznych, za którą to petycję Towarzystwo nasze otrzymało od technicznego Klubu w Insbruku i innych Stowarzyszeń technicznych wyrazy uznania i podzięk. Wkrótce potem prócz wiedeńskiego Stowarzyszenia inżynierów i architektów, tudzież Klubu austriackich urzędników kolejowych, nawiązały stosunki z naszym Towarzystwem Kluby techniczne w Cieszynie, Lincu, Insbruku i Solnogradzie, Klub politechniczny i Związek ukończonych techników (Verband ehemaliger Techniker) w Hradcu, niemieckie Towarzystwo politechniczne w Pradze, a nawet włoskie Towarzystwo inżynierów i architektów w Tryeście. Towarzystwa te nadsyłają nam, z małymi wyjątkami, corocznie swe sprawozdania i podają skład swego Wydziału, otrzymując z naszej strony podobne sprawozdania i zawiadomienia. Gdy w r. 1893. techniczny Klub w Solnogradzie obchodził 25-letni swój jubileusz, wzięli w nim udział dwaj delegaci naszego Towarzystwa, a w jubileuszu 50-letnim, obchodzonym przed 4 laty przez wiedeńskie Stowarzyszenie inżynierów i architektów, uczestniczyli także delegaci naszego Towarzystwa, zajmując wśród zaproszonych gości i Towarzystw bardzo poczesne miejsce. I obecnie wiedeńskie Stowarzyszenie inżynierów i architektów daje nam niejednokrotnie dowody swej liberalnej i czysto koleżeńskiej przyjaźni i życzliwości, czy to przyjmując z wszelką gotowością od naszego Towarzystwa rekomendacje członków, czy też pożyczając im za wstawieniem się naszym dzieł zawodowych z bogatego swego księgozbioru.

Z zagranicznych Towarzystw technicznych na wdzięczną pamięć naszą zasługuje londyńskie Stowarzyszenie inżynierów cywilnych, znane ogólnie pod nazwą: »Institution of Civil Engineers«. W zamian za nasze polskie i niezrozumiałe dla siebie Czasopismo techniczne, przesyła nam rokrocznie ta instytucja swe wydawnictwa angielskie, stanowiące bardzo cenny nabytek dla naszej skromnej biblioteki. Życzliwość tę obcego dla nas Towarzystwa tem więcej ocenić możemy, że w korzystniejszym znajdujący się położeniu Związek niemieckich inżynierów (Verein deutscher Ingenieure) w Berlinie odmówił nam zamiany swego pisma, tłumacząc się nieznajomością języka polskiego!

Okolicznościową korespondencję prowadziliśmy wkońcu z Towarzystwem architektów

w Amsterdamie (1881.) i Towarzystwem techników i przemysłowców w Paryżu (1884).

Przechodząc do drugiej kategorii Towarzystw, z którymi Towarzystwo nasze czasowe i okolicznościowe utrzymywało stosunki, wymienić musimy na pierwszym miejscu stosunki nasze z Towarzystwami lekarzy. Już w r. 1881. przystąpiło Towarzystwo nasze do zawiązanego wówczas w Wiedniu Stowarzyszenia »für Gesundheitspflege« jako członek zwyczajny, wystąpiło zaś z niego w r. 1889. t. j. wtedy, gdy utworzyło się w Krakowie Towarzystwo opieki zdrowia. Stosunki te z lekarzami, nawiązane z powodu bliskiej styczności higieny z techniką, zacieśniły się urządzeniem wspólnej wycieczki naszego Towarzystwa z lwowskim Towarzystwem lekarzy, odbytej przed dwoma laty do Woli Dobrostańskiej. W czasie tej wycieczki toastował protomedyk i prezes Towarzystwa lekarskiego Dr. Merunowicz na łączność obu Towarzystw i pierwszy rzucił hasło ściślejszego zbratania się techników z lekarzami.

Że dwa te tak różniące się od siebie zawody posiadają wiele punktów stycznych, dowodem tego jest fakt, że na IX. Zjeździe przyrodników i lekarzy polskich, odbytym przed 2 laty w Krakowie, obradowała osobna sekcja techniczna, w której brali udział zarówno wybitni technicy, jak głośni lekarze i że nad referatami tej sekcji zarówno Towarzystwo politechniczne, jak i Stała Delegacja Zjazdów lekarzy polskich po dziś dzień pracuje i w komisjach obraduje.

Dalszem Towarzystwem naukowym, z którym już z natury rzeczy Towarzystwo nasze utrzymywać musiało ściślejsze stosunki, jest Towarzystwo przyrodników polskich im. Kopernika,

którego niektórzy członkowie są także członkami naszego Towarzystwa. Prócz tego przystąpił Zarząd w charakterze członka zwyczajnego do Towarzystwa Kółek rolniczych, a w Walnych Zgromadzeniach jego bierze udział delegat naszego Towarzystwa.

Że Towarzystwo politechniczne żywy bierze udział w ruchu naukowym i społecznym, dowodem tego przystąpienie jego jako członka założyciela do Towarzystwa dla popierania nauki polskiej, założonego przed 2 laty za inicjatywą prof. Dr. Oswalda Balzera we Lwowie.

Wkońcu utrzymywało Towarzystwo nasze w ciągu 25 lat swego istnienia stosunki chwilowe z Towarzystwem pedagogicznym we Lwowie (r. 1880.), Stowarzyszeniem antropologicznym w Wiedniu (1891.), z morawskim Stowarzyszeniem przemysłowców w Bernie (1892.), Towarzystwem dla rozwoju i upiększenia miasta Lwowa (1893.), z Towarzystwem ratunkowym lwowskim, do którego przystąpiło Towarzystwo nasze w r. 1901. w charakterze członka. Również przystąpiło nasze Towarzystwo do spółki wytwórczo-handlowej dla przyborów szkolnych z udziałem i utrzymywało stosunki z licznymi Towarzystwami młodzieży, które otrzymywały od naszego Towarzystwa bezpłatnie Czasopismo techniczne.

Nie możemy także pominąć, że Towarzystwo nasze w miarę sił i funduszków przyczyniało się do wspierania celów narodowych, jako to składką 200 K na utworzenie jednego stypendyum dla ucznia gimnazjum cieszyńskiego, a od niedawna jest członkiem wspierającym Towarzystwa bratniej pomocy słuchaczy naszej Politechniki.

W. Żłochowski.

ODCZYTY.

»Przeszłość jest matką naszą.
Z przeszłości czerpiemy wiarę
w przyszłość«. Sprawozdanie
Wydz. Tow. Polit. z r. 1878.

Gromadka się ich mała zebrała i poczęli w długie zimowe wieczory schodzić się a radzić, jakby to skupić luzem idących, po kraju rozproszonych kolegów techników, zespolić ich w jeden karny, wspólnością interesów zawodowych solidarny, a przeto potężny zastęp, by wywalczyć sobie lepszą dolę i zdobyć z pożytkiem dla ojczyzny to stanowisko w awangardzie postępu, jakie technikom historia cywilizacji wyznaczyła.

Celu byli świadomi, we własne siły wierzyli, nie długo więc trwały narady, bo oto już na wiosnę w tradycyjny miesiąc majowy skonfederowali się w Towarzystwo ukończonych techników, a w jesieni wzięli się do pracy, do wprowadzenia w czyn jednego z najdonioślejszych zadań w programie stowarzyszonych: »pielegnowania wiedzy i dalszego uzupełniania swych wiadomości przez samokształcenie się«. Odczyty, pogadanki i dyskusje naukowe miały być, obok czasopisma fachowego i wydawnictw, środkami do osiągnięcia tego celu.

Było to przed laty dwudziestu pięciu... Nie to, co dzisiaj, nie we własnej, obszernej, elektry-

cznem światłem rześcisie oświetlonej sali zeszli się na tygodniowe zebranie. Brudno i ponuro było w sali wykładowej, łaskawie udzielonej na zgromadzenia w gmachu Akademii technicznej, na rogu ulicy Skarbkowskiej i Teatralnej, w pamiętny wieczór 14. listopada 1877. r., gdzie odbyło się pierwsze odczytowe zebranie. Zebranie było bardzo liczne, zeszli się nieomal wszyscy stowarzyszeni — około stu techników, by wysłuchać wykładu kolegi br. Romana Gostkowskiego, primi inter pares, ówczesnego przewodniczącego Towarzystwa: »O sile oporu przy ruchu pociągów«. Odtąd zebrania odczytowe miały się odbywać co tydzień i tak przez lat dwadzieścia pięć!

* * *

Już w pierwszym roku, od listopada 1877. do stycznia 1878. było tych odczytów cztery, wygłoszonych przez czterech prelegentów, a poświęcono na to cztery wieczory.

W latach następnych ruch naukowy stale się wzmacniał, osiągając swego »maximum« w ciągu tych lat dwudziestu pięciu w r. 1896., w którym dziewiętnastu prelegentów wygłosiło w kilku miesiącach*) 29 odczytów; poświęcono im trzydzieści jeden zebrań towarzyskich.

Po roku 1896. zaczyna się ten ruch naukowo-odczytowy zmniejszać, by znowu się podnieść w roku jubileuszowym. I tak w r. 1900. prelegentów było tylko dziesięciu, wieczornic odczytowych 19, a tematów omawiano prawie o 50 proc. mniej aniżeli w r. 1896., bo zaledwie 15. W roku jubileuszowym atoli młodsza generacja, jakby się wstydząc swej opieszalej w tym kierunku działalności, rozpoczęła żywszą działalność, w tym bowiem roku było już prelegentów 18, wieczorów odczytowych 22, a na każdym omawiano inny temat.

Załączone na tabl. (A) zestawienie, ułożone według lat, daje dokładny obraz ruchu odczytowego w okresie dwudziestopięcioletniej działalności Towarzystwa naszego.

W rubryce pierwszej podajemy lata (od 1877. aż po r. 1901.), w drugiej kolumnie ilość prelegentów, w trzeciej liczbę wieczorów poświęconych odczytom i dyskusjom, w czwartej i ostatniej ilość omawianych tematów. Zazwyczaj było tematów mniej, aniżeli wieczorów odczytowych, tłumaczy się to tem, że niektóre odczyty i pogawędki zajęły jeden lub więcej wieczorów, a dyskusye poodczytowe zajęły nieraz kilka wieczorów.

*) Odczyty i zebrania rozpoczynały się zwykle w październiku, a kończyły najpóźniej w maju.

Tab. A.

Zestawienie odczytów w Oddziale lwowskim.

Rok	Prelegentów	Dni odczytowych	Liczba tematów
1877	4	4	4
1878	12	19	17
1879	14	22	19
1880	12	19	19
1881	9	17	13
1882	10	17	14
1883	15	18	17
1884	12	16	15
1885	11	13	12
1886	13	19	15
1887	12	17	18
1888	17	21	21
1889	11	12	14
1890	12	16	14
1891	14	19	15
1892	12	18	17
1893	16	21	19
1894	10	22	17
1895	12	23	22
1896	19	31	29
1897	16	24	22
1898	16	26	19
1899	10	12	12
1900	11	19	15
1901	18	22	22
Ogółem	318	467	421

Ażeby mieć rzetelne pojęcie o pracy Towarzystwa na polu samokształcenia się — dodamy jeszcze, że ogółem w ciągu lat dwudziestu pięciu było prelegentów trzystu osiemnastu (318), z których tylko nieznaczna liczba, bo zaledwie kilku, nie należało do Towarzystwa. W ciągu tych lat dwudziestu pięciu wygłoszono czterysta dwadzieścia jeden odczytów, poświęcając im czterysta sześćdziesiąt, siedem wieczorów. Praca to niemała, świadcząca znakomicie o poważnym ruchu naukowym, jaki panuje w łonie Towarzystwa bez przerwy od czasu jego założenia. Przyczem dodamy, że na każdym z odczytów bywało przecięciowo po pięćdziesiąt osób, a po niektórych późno w noc trwały dyskusye.

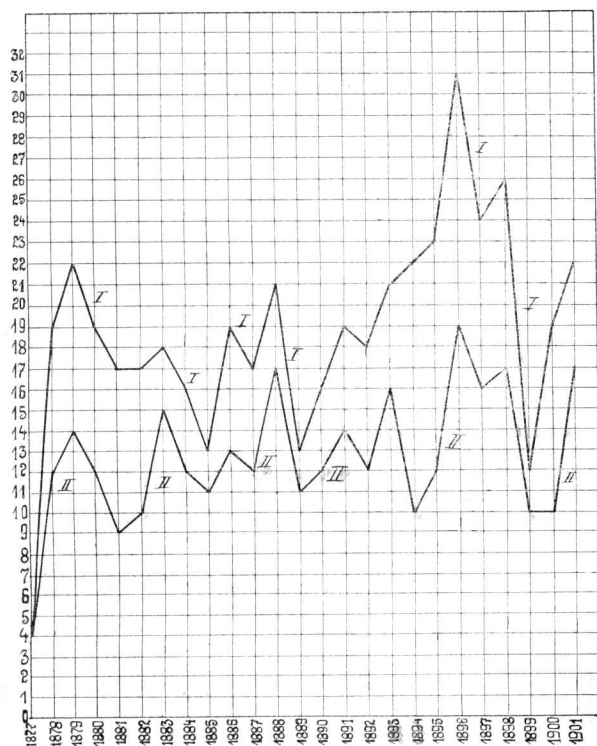
By snadniej uplastycznić sobie ruch odczytowy podczas dwudziestopięcioletniej działalności Towarzystwa, wykreśliłmy diagramy, oparte na powyższem zestawieniu.

Linia górna (I) wykresu przedstawia liczbę wieczorów odczytowych, zaś dolna (II) liczbę prelegentów. Przebieg dwóch linii jest jakoby

Tabela B. Zestawienie odczytów zależnie od treści w Oddziale lwowskim.

Rok	I.		II.					III.		IV.	Uwagi.			
	T. Techniczne i zawodowe	N. Naukowe i teoretyczne	Ogółem	F. Fizyka stosowana	C. Chemia	P. Kosmografia, nauki przyrodn. i historia nauk	E. Sprawy społeczne i przemysłowe	S. Sprawozdania z podróży i opisy	Ogółem			K. Techniczna	E. Przemysłowa i społeczna	Ogółem
1877	4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	9 lut. 1878. Ibiński mówi o mostach drewnianych własnego pomysłu.
1878	9*	3	12	2	—	2	—	2	6	1	—	1	17	28. kwiet. i 17. maja 1879: Machalski, »O telefonie własnego pomysłu«.
1879	5	1	6	6*	—	—	—	1	8	4	1	5	19	14. i 24. kwiet. 1880: Abakanowicz, »O interatorze własnego pomysłu«.
1880	8*	1	9	5	—	1	—	1	7	1	2	3	19	26. marca 1881: Machalski demonstruje telefon przez siebie ulepszony.
1881	1	2	3	3*	—	1	—	2	6	3	1	4	13	26. stycz. 1884: Gorecki referuje o wynalazku Swietcianowskiego.
1882	4	—	4	5	—	—	—	2	7	3	—	3	14	11. marca: Malisz mówi o własnem ulepszeniu przewodu ziemnego przy telegrafii
1883	9	2	11	2	1	1	1	1	6	—	—	—	17	16 maja 1888: Gostkowski, »O własnej teorii hamowania wozów kolejowych«.
1884	4*	2	6	3*	—	1	—	1	6	2	1	3	15	20. lut 1889: Sikorski, »O izotypografii własnego pomysłu«.
1885	4	1	5	1	1	—	—	2	5	1	1	2	18	13. grud. 1893: Machalski, »O ulepszeniu elementu galw. Calloud, własnego pomysłu«.
1886	4	3	7	1	1	—	—	2	4	3	—	3	14	26. kwiet.: Michałowski, »O hamulcu własnego pomysłu«.
1887	6	4	10	2	1	1	—	1	7	2	—	2	14	20. maja 1896: Rychnowski, »O własnych wynalazkach i badaniach«.
1888	7	5*	12	2	1	—	—	2	6	2	1	3	15	9 list. 1898: Roszkowski Dr., »Przyrząd do oznaczania oporu galw. cieczy, własnego pomysłu«.
1889	5*	2	7	—	1	—	—	2	4	3	—	3	17	oznacza — 28. grud.: Stonawski, »Ulepszenie w kierownictwie balonem, własnego pomysłu«.
1890	3	2	5	2	2	2	1	1	7	2	—	2	17	3. maja 1899: Korosteński, »O sposobie drukowania kolorami i maszynie do pisania własnego pomysłu«.
1891	3	4	7	3	—	—	—	3	7	—	1	1	22	12. kwietnia: Roszkowski, »O wynalazkach Rychnowskiego«.
1892	6	1	7	1	1	1	—	1	6	2	4	6	22	25. maja: Sakowicz, »Przyrząd zwierciadlany do wytyczania linii prostej«.
1893	7*	1	8	2*	1	—	1	1	5	3	2	5	19	4 mar. i 17. paźdż.: Wolski Wawław, »O sprzęgłgłe tarczowem i nowym sposobie wiertenia, własnego pomysłu«.
1894	2	1	3	5	—	1	—	—	6	6	2	8	12	18 grudnia 1901: Rosinkiewicz, »O maszynie do rozkładania czcionek, własnego pomysłu«.
1895	2	6	8	2	1	—	—	—	5	5	2	7	15	
1896	4	4	8	3*	1	—	—	1	10	8	3	11	22	
1897	6	4	10	2	—	—	—	3	6	2	4	6	19	
1898	2*	3	5	3*	1	—	—	1	5	2	6	8	12	
1899	4*	2	6	2*	—	—	—	1	3	—	3	3	15	
1900	5*	2	7	—	1	—	—	1	4	3	1	4	22	
1901	4*	—	4	2	1	—	—	2	6	1	11	12	22	
Ogółem	118	56	174	59	15	10	34	24	142	58	45	103	4	421

obrazem życia i rozwoju naszego Towarzystwa. W latach, gdzie linia wspina się szybko do góry, tam życie towarzyskie ze wszelkimi jego objawami było przyspieszonym tempem, gdzie opada ku dołowi — w tych latach rozwój Towarzystwa jest w zastoju — apatya i chwilowe zniechęcenie!

W istocie atoli w całym owym przebiegu charakterystyczne te linie izotermi naszego Towarzystwa pną się statecznie ku wyżynom, ad astra, to dowód niezbity jego żywotności, i ciągłej żmudnej pracy, której chwilowa apatya nie szkodzi, porównać się raczej daje z odpoczynkiem, krzepiącym siły wspinającego się w górę człowieka.

Dla dokładniejszego uplastycznienia czytelnikom usiłowań, podjętych przez Towarzystwo nasze w celu urzeczywistnienia programowego zadania »pielęgnowania wiedzy i uzupełniania swych wiadomości« spróbowałismy zestawić temata odczytów według ich treści. Z góry atoli zastrzegamy się, że zestawienie to nie jest dokładne i być niem nie może, różnorodność bowiem spraw, omawianych w naszym Towarzystwie, była ogromna. Tak różnobarwnych tematów z rozmaitych dziedzin nauk stosowanych i ścisłych, obok spraw ogólnospołecznych, obywatelskich, miejskich, krajowych etc., darmobyśmy szukali w spisach odczytów zagranicznych Towarzystw technicznych — istna mozaika! Tłómaczy się to zaś raz tem, że w naszym narodowym charakterze leży dyletantyzm i zamiłowanie do

wykształcenia ogólnego, powtóre tem, że Towarzystwo nasze, skupione pod sztandarem wiedzy fachowej, nie przestało być przede wszystkim towarzystwem obywateli gorąco miłujących swój kraj i interesujących się zawsze i najbardziej jego sprawami, chociażby one nie wkraczały bezpośrednio w zakres interesów techników. Dla piszącego te słowa ta odzwierciedlająca się w wyborze odczytów cecha Towarzystwa jest nader sympatyczną, dowodzi mianowicie, że nawet i w fachowych korporacjach nasz indywidualizm narodowy wybitnie nas odróżnia od podobnych zawodowych stowarzyszeń zagranicznych. Po tej krótkiej wycieczce natury ogólniejszej wracamy do omówienia tematów odczytowych.

Cały materiał odczytowy podzieliłismy na cztery duże grupy, oznaczając je w poniżej podanej tabelce (B) rzymskimi literami I. II. III. i IV. Pierwsza grupa (I) to odczyty treści specjalnej, z zawodem naszym ściśle związanej; było ich ogółem od założenia Towarzystwa 174. Grupę tę dzielimy znowu na dwie kategorie: na odczyty, mające za temat nauki stosowane (I) lub obejmujące poszczególne działy techniczne np. inżynierię, budowę machin, górnictwo itp. i na odczyty, wchodzące w zakres nauk ścisłych, teoretycznych (N), interesujących tylko pewien odłam techników, n. p. teorye napięć mostów, próby wytrzymałości belek żelaznych i t. p. Z pierwszej kategorii było odczytów 118, z drugiej 56 — w tej przeto grupie przeważała tendencja uzupełniania swych wiadomości w kierunku stosowania nauki do praktyki.

W grupie drugiej (II) znajdujemy odczyty ogólnokształcące; obok odczytów z dziedziny fizyki, chemii i nauk przyrodniczych (geologii, metreologii, petrografii etc.), są tu też opisy podróży, oraz rozprawy z zakresu ekonomii społecznej. W grupie tej było ogółem w dwudziestopięcioletnim okresie 142 bądź odczytów, bądź pogawędek.

W trzeciej grupie (III) zamieściliśmy temata odczytowe, poruszające sprawy krajowe i miejskie, mogące interesować techników, oraz takie sprawy krajowe i miejskie, w których technicy winni byli zabrać głos, jak na przykład szereg odczytów o inwestycjach, które mogłyby być przedsięwzięte przez nasze władze autonomiczne, n. p. (budowa kolei, dróg, zakładów publicznych etc.) Inne znowu odczyty, do tej (K) grupy zaliczone, omawiały krytycznie przedsiębiorstwa gminne lub krajowe (budowa wodociągów we Lwowie, kolei elektrycznych, gazowni w Stanisławowie, fabryki wagonów w Sanoku i t. p.). Druga kategoria (E) w tejże grupie zawiera odczyty z zakresu ekonomii i przemysłu krajowego.

Odczyty tej kategorii mogliśmy snadnie wcielić do grupy poprzedzającej (II), zamieściliśmy je jednak w odrębnej grupie na dowód, jak gorąco zajmowało się nasze Towarzystwo sprawami, dotyczącymi społecznych i ekonomicznych stosunków krajowych. Odczytów tego rodzaju było sto trzy.

Grupę (IV) stanowią odczyty i pogadanki, dotyczące się spraw wewnętrznych Towarzystwa.

W powyższem zestawieniu pewne liczby oznaczyliśmy gwiazdką — są to odczyty, mające za temat wynalazek lub odkrycie jednego z prelegentów. W rubryce zatytułowanej »uwagi« znajdzie czytelnik nazwisko wynalazcy-prelegenta i tytuł odczytu. Ogółem mówiło siedemnastu prelegentów o własnych wynalazkach lub odkryciach. Zsumowawszy ilość prelekcyi w poszczególnych działach i latach, otrzymamy cyfrę poprzednio podaną t. j. 421. Z tego na odczyty specjalne przypada przeszło 41 proc., na temata ogólno-kształcące przeszło 33 proc., na odczyty, dotyczące spraw krajowych i miejskich, około 25 proc. i nareszcie na pogawędki w sprawach Towarzystwa politechnicznego (grupa IV) 1 proc. Cztery procent ogólnej sumy odczytów stanowiły temata, omawiające wynalazki prelegentów.

* * *

W miarę rozwoju Towarzystwa politechnicznego okazała się potrzeba tworzenia w większych miastach Galicyi oddziałów. Dotychczas utworzono oddziałów takich trzy: w Przemyśle, Stanisławowie i Stryju. Oczywiście, że i w tych ogniskach umysłowego i towarzyskiego życia techników odbywały się odczyty i pogadanki treści naukowej. Uwidocznienie tej pracy oddziałów przez zestawienie ilości i jakości odczytów na wzór poprzednich zestawień oddziału lwowskiego — zdawało nam się niezbędnem, bo stanowi to dopiero razem całkowity obraz działalności naukowej techników zorganizowanych w Towarzystwie politechnicznym. W pracy samokształcenia się przoduje przed innymi oddział przemyski z łatwo zresztą zrozumiałych powodów: był założony najwcześniej, bo w roku 1896., jest też najliczniejszym. W krótkim okresie jego istnienia (pięć lat) było odczytów dwadzieścia osiem, którym poświęcono trzydzieści dwa zebrania towarzyskich. Prelegentów miał oddział przemyski dwudziestu sześciu. Zważywszy, iż początkowe zebrania odbywały się raz na miesiąc, a w ostatnich latach co dwa tygodnie, trudno nie podnieść faktu, iż życie umysłowe rozwijało się tu bardzo pomyślnie.

Młodszy od przemyskiego, bo drugi z rzędu pod względem liczby członków*), był oddział w Stanisławowie, utworzony w r. 1897. Ilością odczytów przewyższył w ostatnim roku sprawozdawczym oddział przemyski, miał bowiem osiem zebrań odczytowych, Przemysł zaś tylko siedem. Liczba prelegentów w czteroletnim okresie istnienia wynosiła siedemnaście, dni odczytowych ogółem było dziewiętnaście i tyleż omawiano tematów. Zgromadzenia odczytowe dopiero w roku ostatnim bywają dwa razy na miesiąc, przedtem odbywały się zebrania miesięczne.

Najmniejszy liczbą członków, choć o kilka miesięcy wcześniej od stanisławowskiego założony, oddział w Stryju odbył w przeciągu czterech lat trzynaście zebrań, na których trzynastu prelegentów wygłosiło piętnaście prelekcyi.

Z następującego tabelarycznego zestawienia (tabl. C) łatwo można powziąć wyobrażenie o czynności poszczególnych oddziałów.

Tab. C.
Zestawienie odczytów w oddziałach Towarzystwa.

Oddział	Rok	Liczba odczytów	I	II	III	Liczba prelegentów	Liczba dni odczytowych	Uwagi
I. Przemysł	1896	3	—	1	2	4	4	*Szczepanik Jan: *O rastrze i maszynie do wybijania patronów, własnego pomysłu*.
	1897	6	3	2	1	5	8	
	1898	3	2	1	—	3	3	
	1899	5	2	3	—	3	6	
	1900	4	2	2	—	4	4	
	1901	7	5*	2	—	7	7	
	Ogółem	28	14	11	3	26	32	
II. Stanisławów	1898	5	1	1	3	5	5	
	1899	4	—	2	2	3	4	
	1900	2	1	1	—	1	2	
	1901	8	5	2	1	8	9	
	Ogółem	19	7	6	6	17	19	
III. Stryj	1900	6	4	—	2	8	6	
	1901	7	5	1	1	7	7	
	Ogółem	13	9	1	3	15	13	
We wszystkich oddziałach było		60	30	18	12	58	64	

Miedzy odczytami w oddziale przemyskim znajdujemy także odczyt członka naszego p. Jana Szczepanika o jego doniosłym wynalazku z dziedziny tkactwa.

Cyfry zamieszczone w rubryce (I) oznaczają ilość tematów odczytowych z zakresu wie-

*) Dziś liczba członków oddziału stanisławowskiego przewyższa oddział przemyski.

dzy fachowej, w rubryce (II) podajemy liczbę odczytów treści ogólno-kształcącej, w rubryce (III) ilość odczytów, dotyczących spraw miejscowych lub krajowych.

Lwowska Komisja odczytowa Towarzystwa politechnicznego przyczyniła się też niemało do ożywienia ruchu odczytowego w oddziałach, wysyłając na prowincje swoich prelegentów.

W ogólnym budżecie ćwierćwiekowych zabiegów około podniesienia poziomu naszych wiadomości oddziały prowincjonalne zaważyły niemało: sześćdziesiąt odczytów, pięćdziesięciu ośmiu prelegentów i sześćdziesiąt cztery dni odczytowych, to ich dorobek. Podnieśli przeto ogólną sumę tematów odczytowych z 421 do 481, liczbę prelegentów z 318 do 376, zaś zebrań naukowych z 467 do 531, dowodząc, że równem tętnem biją serca braci techników w stolicy kraju, nad Sanem, Stryjem i Bystrycą.

* * *

Szkic nasz byłby niedokładny, gdybyśmy nie dorzucili kilku uwag, dotyczących ilości prelegentów. Wiemy, że było ich w dwudziestopięcioletnim okresie w oddziale lwowskim 318. Byli jednak między nimi tacy, co mieli w ciągu roku po kilka prelekcji, a w ciągu całego okresu czasu po kilkanaście, ba nawet kilkadziesiąt, tak, że faktycznie liczba członków-prelegentów jest mniejszą i wynosi sto dwadzieścia nazwisk. Dokładny imienny spis ich wraz z tematami odczytów podajemy poniżej. Przecięciowo zatem na jednego prelegenta wypada mniej więcej po trzy odczyty. Atoli ten wywód statystyczny nie odpowiada prawdzie — przeważna bowiem liczba prelegentów nie miała więcej jak jeden lub dwa odczyty w czasie sprawozdawczym, natomiast byli istni profesorowie w Towarzystwie politechnicznym, którzy mieli cały cykl prelekcji. Do tych zasłużonych prelegentów, zaznajamiających ogół techników z najnowszymi zdobyczami techniki, postępem nauk ścisłych i sprawami techniczno-przemysłowymi, należał prof. Roman br. Gostkowski.

Nie tylko przewodniczył przez szereg lat Towarzystwu jako prezes Wydziału głównego, lecz był także niezmordowanym prelegentem. Nie mniej nie więcej jak czterdzieści trzy razy wchodził na trybunę prelegenta w ciągu lat dwudziestu pięciu, a za każdym razem liczni słuchacze wychodzili z bogaceniami nowymi wiadomościami. Dalekie horyzonty ogarniająca wiedza, niepospolity talent popularyzowania i świetny dar wymowy sprawiły, iż wykłady jego były istną akademią dla techników. On pierwszy przed

laty dwudziestu pięciu rozpoczął cykl prelekcji, a niedługo obchodzić będziemy jego pięćdziesiąty jubileuszowy wykład. Istny hetman prelegentów, przykładem swym zachęcał innych, a w dyskusjach zabierał prawie zawsze głos. Uważam przeto za obowiązek w tem sprawozdaniu z dwudziestopięcioletniej działalności Towarzystwa politechnicznego złożyć mu w imieniu starszych jego towarzyszy broni i młodszych epigonów, jego uczniów w szkole pracy publicznej, hołd publiczny.

Odczyty, wykłady i pogadanki przyczyniły się niemało do wzbogacenia zasobu technicznych wiadomości członków Towarzystwa politechnicznego, a dla słuchaczy Szkoły politechnicznej, którzy licznie na zebrania odczytowe uczęszczali, były one niejako akademią »rerum technicarum«. I szerokie warstwy społeczeństwa odnosiły znaczną korzyść z tych odczytów, czytając w dziennikach wyczerpujące nieraz sprawozdania i streszczenia wykładów i pogadań. Z dumą zaznaczamy, że hasło »uprzemysłowienia Galicji«, które obecnie tak rozgłośnie echem rozlega się po całym kraju, wyszło z łona naszego Towarzystwa. Sprawie tej poświęcono sto odczytów.

Ożywione i wyczerpujące dyskusje, które odbywały się po każdym niemal odczycie, były również znakomitą środkiem kształcącym. Wielu słuchaczy brało w nich udział, poglądy ścięrały się i uzupełniały wzajemnie.

Wszystko to, cośmy o dodatnim wpływie odczytów, wykładów i pogadań naukowych oddziału lwowskiego powiedzieli, odnosi się także do oddziałów prowincjonalnych.

* * *

Z podanego poniżej spisu odczytu widzimy, że miały one przeważnie charakter popularnych wykładów, co, zdaniem naszym, odpowiada naturze Polaka. Ponieważ jednak niektórzy członkowie Tow. polit. występowali przeciwko tego rodzaju sposobowi wykładania,^{*)} podając za wzór stowarzyszenia zagraniczne, przeto postanowiono utworzyć w łonie Towarzystwa sekcje specjalne, gdzie ściśle fachowe odczyty znalazłyby zawsze chętnych słuchaczy. Tak powstaje w marcu 1893. r. bardzo ruchliwa sekcja hydrotechniczna pod przewodnictwem ówczesnego kierownika oddziału hydrotechnicznego Namiestnictwa kol. Matuli. W sekcji tej skupiło się około trzydziestu członków Towarzystwa, zajmujących się specjalnie hydrotechniką. Początkowo posiedzenia tej sekcji odbywały się re-

^{*)} Prof. Thulie. Sprawozdanie T. P. za rok 1890.

gularnie, nie brak było tematów odczytowych, wkrótce atoli, bo już w r. 1894., ślady działalności tej sekcji giną. Podobny los spotkał i inne sekcye.

Natomiast niestrudzoną wytrwałością odznaczała się Komisya tak zwana słownikowa, pracująca obecnie pod przewodnictwem kol. Bolesława W. Darowskiego. Dotychczas wydała ona już kilka słowników technicznych. Sekcji tej poświęcamy osobny dział w naszym pamiętniku. Należy się wspomnieć i o niedawno, bo w r. 1901., samodzielnie zorganizowanej sekcji elektrotechnicznej pod przewodnictwem kol. prof. Zakrzewskiego, odbywającej w naszym lokalu swoje posiedzenia.

* * *

Że Towarzystwo przez cały czas swego istnienia szczególną zwracało uwagę na wykłady tygodniowe, dowodzi fakt, że już w następnym roku po założeniu utworzono komisję odczytową, której poruczono wyłączną pieczę nad wykładami tygodniowymi i doбором prelegentów. Czynności tych komisji w peryodzie sprawozdawczym nie były równomierne, świadczy o tem na początku umieszczony diagram odczytów i ich spis. Wogóle atoli działalność poszczególnych Komisji, jak to widać z naszego sprawozdania, była dodatnią.

W latach ostatnich komisye odczytowe rozwinęły energiczną działalność. Książka, gdzie się zapisują prelegenci, nie świeci białymi rubrykami, wykłady są ułożone na kilka tygodni z góry, a prelegentów nadmiar. Wykłady na prowincyi, rozpoczęte przez obecną komisję odczytową (prof. L. Syroczyński, Leon Świeżawski i Jan Roszkowski) znalazły ogólne uznanie i gorące poparcie tak w oddziałach Towarzystwa, jakoteż u techników-prelegentów lwowskich. Dla uzupełnienia tego szkicu dodam, że w Towarzystwie naszem podnosiły się głosy, domagające się utworzenia popularnych, ludowych politechnik (w r. 1896), zabiegi te jednak były bezskuteczne. Natomiast członkowie T. P. przyjmowali zawsze i przyjmują czynny udział jako prelegenci we wszelkich instytucjach, zdążających do szerzenia wiedzy w szerokich kołach naszego społeczeństwa. Uniwersytet ludowy im. Mickiewicza może wykazać poważny zastęp członków T. P. w spisie wykładających.

* * *

Dwadzieścia i pięć lat, ćwierć wieku usilnej, rzetelnej pracy nie pozostały bez uznania i nagrody. Stanowisko technika w kraju naszym dziś a przed laty, — to niebo a ziemia. Z upośledzonych towarzysko i społecznie szeregów »najemników« i »podrzędnych urzędników« — wysunęliśmy się naszą energią i pracą zorganizowaną w pierwsze szeregi. Dziś słusnie stawiają nas na czele. Zdobyliśmy sobie poważne placówki w obozie narodowym, obsadzają nami najważniejsze posterunki, mamy przedstawicieli naszych zarówno w Sejmie jak i Parlamencie, w Radach miejskich i w Wydziałach powiatowych, w zarządach towarzystw, mających dobro społeczne na celu, jak i w instytucjach publicznych, w dyrekcjach fabryk, jak i w Namiestnictwie, między akcyonaryuszami i inicjatorami przedsiębiorstw przemysłowych, wszędzie znajdziemy na wybitnych stanowiskach naszych techników z pod sztandaru Tow. politechnicznego.

Mówimy to bez cienia zarozumiałości, właściwej bardzo młodemu, lecz z dumą ludzi dojrzałych, mających po za sobą historię dwudziestu pięciu lat, w poczuciu własnych zasług, świadomi zarówno naszych celów jak i obowiązków, które ciężą na »przodownikach« wobec kraju i narodu...

.
.

Gdy pisaliśmy to sprawozdanie z dwudziestopięcioletniej działalności na polu samokształcenia się, gdyśmy się wczytywali w sprawozdania Wydziału głównego, mieliśmy uczucie podróznika mozolnie wdzierającego się na szczyt wysokiej góry. Oglądając się po za siebie, widzieliśmy początkowo tylko mały skrawek krajobrazu, ale w miarę zbliżania się do szczytu krajobraz się rozszerzał... Jesteśmy na szczycie! Przed oczyma naszymi roztacza się wokoło szeroki widok, bogaty krajobraz w całej pełni i krasie — widzimy dal nie tylko zoraną i zasianą, lecz i obfitym płonem pokrytą...

Niech nam przeto wolno będzie tym posiwiałym oraczom i pracownikom złożyć tu, w tym jubileuszowym pamiętniku, w imieniu tych wszystkich młodszych, co ich zastąpić mają, publiczny hołd. A tym młodszych, co pług i sierpy po nich w spuściznie odziedziczą... szczęść Boże!

Dr. Jan Roszkowski.

I. Lwów.

Rok 1877.

1. Darowski Bolesław, 4. grud.: »O wyrobie szyn w Lotaryngii«.
2. Gostkowski br. Roman, 24. list.: »O sile oporu przy ruchu pociągów«.
3. Jaegermann Józef, prof., 15. grud.: »O nowym sposobie łączenia szyn kolejowych«.
4. Karpuszek Seweryn, 8. grud.: »O drenowaniu«.

Rok 1878.

1. Bartelmus Ludwik, 9. list.: »O hamulcach systemu Smitha i Hardygo«.
2. Darowski Bolesław, 23. lut.: »Nowy system wozu pomysłu Weicherta«.
3. Gostkowski br. Roman, 12. stycz.: »Nowe poglądy na pomiar ziemi«. — 2. marca: »Rachuba czasu«. — 13. kwiet.: »Pneumatyczne hamulce«. — 23. list.: »O ślepotcie barwnej i jej wpływie na sygnalizację kolejową«.
4. Horoszkiewicz Józef, 25. maja: »Budowa kolei w Andach«.
5. Ibjński Wacław, 9. lut.: »Nowe konstrukcje mostów drewnianych własnego pomysłu«.
6. Jaegermann Józef, prof., 6. kwiet.: »O łożyskach przy mostach«. — 30. list.: »O nowszych poglądach na regulację rzek«.
7. Machalski Henryk, 14. grud.: »O fonografie Edisona«.
8. Poźniak Władysław, 11. i 18. maja: »Budowle ochronne i regulacyjne na rzece Łomnicy«.
9. Prąglowski Alexander, 19. stycz.: »O systemie wierzchniej budowy kolei«.
10. Rychter Józef, 9. i 16. mar.: »O wykreślnym projekcie ruchu ziemi«.
11. Wolski Wiktor Dr., 4. maja: »O pneumatycznych fundamentach«.
12. Zbrożek Dominik, 23. mar.: »O tachymetrii«. — 7. grud.: »O zjawiskach, wynikających z pozornego obrotu kuli nieba«.

Rok 1879.

1. Gostkowski br. Roman, 8. lut.: »O barwach widomych«. — 10. maja: »Zasady fizykalne oświetlenia elektrycznego«. — 8. list.: »Przenoszenie energii na większą odległość«.
2. Iszkowski Romuald, 1. mar.: »O środkach zaradczych przeciw wylewom rzek według systemu Dumasa, mylnie przypisanego Hobomowi«.
3. Jaegermann Józef, prof., 22. lut. i 8. marca: »O budowie torów kolei konnych«.

4. Machalski Henryk, 26. kwiet.: »Demonstracya telefonu własnego pomysłu«. — 17. maja: »Opis telefonu własnego pomysłu«.
5. Maszkowski Karol, 15. i 22. list.: »O wpływie techniki na cywilizację«. — 6. grud.: »W sprawie reformy szkół średnich«.
6. Radwański Ludwik, 15. mar. i 5. kwiet.: »Sprawozdanie z podróży do Prus«.
7. Raciborski Ludwik, 6. grud.: »Sprawozdanie komisji hydrotechnicznej dla regulacji Dniestru«.
8. Rychter Józef, 4. i 11. stycz.: »O środkach zaradczych przeciw wylewom rzek, oraz nawodnianiu i osuszaniu według systemu Hoboma«.
9. Strzelbicki Antoni, 5. maja: »O zalewie kopalni wielickiej«.
10. Schneider Karol, 29. listopada: »Demonstracya przyrządu własnego pomysłu do wiercenia żębów«.
11. Walter Leonard, 29. marca: »O geologicznym układzie Karpat i o nafcie«.
12. Zacharjewicz Julian, 15. lut.: »Poglądy Świecianowskiego na harmonię w architekturze«. — 22. mar.: »Budowle lwowskie«.
13. Zajączkowski Michał, 26. kwiet.: »O grzybach domowych, ich rozwoju i środkach zabezpieczających od nich«.
14. Zbrożek Dominik, 13. i 20. grud.: »O rachubie czasu«.

Rok 1880.

1. Abakanowicz Bruno, 14. lut.: »Opis przyrządu własnego pomysłu do kreślenia linii całkowitej«. — 24. kwiet.: »O ulepszonym integratorze«.
2. Babel Bronisław, 7. lut.: »Kilka ustępów z historii nauk ścisłych«. — 18. grud.: »O naszych potrzebach«.
3. Brückner Adolf, 6. mar.: »O przyrządach Seemanna i Tompsona, służących do przytrzymywania zbiegłych wozów kolejowych«.
4. Gostkowski br. Roman, 13. mar.: »O telegrafii podmorskiej«. — 1. maja: »Przeobrażenie pracy mechanicznej na prąd elektryczny«. — 13. list.: »Zastosowanie gazu wodnego do ogrzewania«.
5. Jaegermann Józef, prof., 10. stycz.: »Uwagi z dziedziny budownictwa«. — 20. mar.: »O kanalizacji Lwowa«.
6. Machalski Henryk, 28. lut.: »Zastosowanie telefonu na liniach dzwonkowych dróg żelaznych«.
7. Poźniak Władysław, 11. grud.: »O organizacji służby konserwacji przy kolejach żelaznych«.
8. Prąglowski Alexander, 10. kwiet.: »O niektórych leiznach«.

9. Strzelecki Felix Dr., 21. lut.: »Maszyna falowa Szwedowa«. — 20. list.: »Doświadczenia z rurkami Geislera, przyrządem Rumkorfa i radiometrem Crookesa, celem okazania zjawisk fluorescencyi«.
10. Wierzbicki Ludwik, 4. grud.: »O sygnałach interkomunikacyjnych przy pociągach kolejowych«.
11. Zacharjewicz Julian, 17. kwiet.: »O projektowanej we Lwowie szkole garncarskiej«.
12. Zbrożek Dominik, 24. stycz.: »O rachubie czasu«. — 27. list.: »O dokładności niektórych przyrządów mierniczych«.

Rok 1881.

1. Gargas Maciej, 9. kwiet.: »O przyczynach pękania obręczy przy kołach kolejowych i o nowej konstrukcyi przyrządu własnego pomysłu, zapobiegającego pękaniu i zesuwaniu się obręczy«.
2. Gostkowski br. Roman, 5. mar.: »Oświetlenie sali sejmowej«. — 30. kwiet.: »O odgromnikach«. — 19. list.: »O orbitach komet«.
3. Ibański Wacław, 19. mar.: »O projekcie kanalizacji miasta Lwowa«.
4. Jaegermann Józef, prof., 5., 12. i 26. lut.: »Kanalizacya miasta Lwowa«.
5. Machalski Henryk, 26. mar.: »Próba z ulepszonym telefonem«. — 3. grud.: »O paryskiej wystawie przyrządów elektrycznych w r. 1880«.
6. Poźniak Władysław, 12. mar.: »Odpowiedź na uwagi p. Wierzbickiego o służbie konserwacyi przy kolejach żelaznych«.
7. Pragłowski Alexander, 15. stycz.: »O zastosowaniu wykresów«.
8. Thullie Maxymilian, 8. stycz.: »O nowych poglądach na teorię sklepień«.
9. Wierzbicki Ludwik, 19. lut.: »O służbie konserwacyi przy kolejach żelaznych«. — 26. list., 10. i 17. grud.: »O najdawniejszych śladach przemysłu w Polsce«.

Rok 1882.

1. Darowski Bolesław, 11. mar.: »O żelaznych kolejach drogowych«.
2. Gostkowski br. Roman, 25. lut.: »O mechanicznej pracy prądów elektrycznych«. — 18. list.: »O skutku użytecznym maszyn dynamo-elektrycznych«.
3. Jaegermann Józef, prof., 18. lut.: »O projektach kolei drugorzędnych w kraju naszym ze stanowiska komercyjnego«. — 18. mar.: »Spostrzeżenia, odnoszące się do regulacyi Dniestru«.
4. Janowski Józef, 1. kwiet., 22. kw. i 6. maja: »O budowie teatrów«.

5. Machalski Henryk, 14. stycz. i 4. lut.: »O wystawie przyrządów elektrycznych w Paryżu«. — 29. kwiet.: »O elemencie galwanicznym Kamila Faura«. — 25. list.: »O wystawie elektrycznej w Monachium«.
6. Moraczewski Maciej, 4. mar.: »O zamku krzyżackim w Malborgu«.
7. Stwiernia Oskar, 16. grud.: »O wodociągach zurychskich«.
8. Tuszyński Józef, 2. grud.: »O wydajności studzien«.
9. Walter Leonard, 13. maja: »O badaniach geologicznych w zachodniej Galicyi z uwzględnieniem znachodzenia się nafty«.
10. Wierzbicki Ludwik, 11. lut.: »O pomnikach i budowlach dawnych ludów w Jukatanie i Palenque w Meksyku«.

Rok 1883.

1. Gorecki Wincenty, 24. list.: »O berlińskiej wystawie higienicznej«.
2. Gostkowski Roman br., 21. kwiet.: »O nowszych poglądach na proces palenia«. — 28. kwiet.: »O pracy słońca«. — 17. list.: »O wiedeńskiej wystawie elektrycznej«.
3. Horoszkiewicz Józef, 14. kwiet.: »O kolejach drugorzędnych«.
4. Kretkowski Władysław Dr., 27. stycz.: »Urywek z historii matematyki«.
5. Machalski Henryk, 19. maja: »O kolejach drugorzędnych«.
6. Markowski Jan, 10. mar.: »O ogrzewaniu wozów kolejowych«.
7. Skibiński Karol, 17. mar.: »O murach podkopowych w przekopach«.
8. Strzelbicki Sylwery, 26. maja: »O maskach bezpieczeństwa, używanych podczas pożarów w kopalniach«.
9. Thullie Maxymilian, 20. stycz.: »Oznaczanie sił zewnętrznych belek kratowych zapomocą ugięcia«.
10. Titz Władysław, 1. grud. i 22. grud.: »Projekt przeprowadzenia systematycznej melioracyi ziemi polowej«.
11. Walter Leonard, 24. lut.: »O wierceniu kanałyskim i o wierceniu wogóle«.
12. Wex Adolf, 3. lut.: »O ogrzewaniu wozów kolejowych«.
13. Wierzbicki Ludwik, 10. lut.: »O usuwiskach«.
14. Zbrożek Dominik, 13. mar.: »O paralaksie słońca i wyznaczeniu jej zapomocą spostrzeżeń podczas przejścia Wenery przed tarczą słońca«.
15. Żaak Władysław, 15. grud.: »Maszyny i pompy przy wodociągach w budynku wystawy paryskiej w r. 1878«.

Rok 1884.

1. Dzieńkowski Waleryan, 15. mar., 29. mar. i 5. kwiet.: »Techniczna strona kwestyi włościańskiej«.
2. Fiedler Tadeusz, 12. grud.: »O wyrobach oczkowych«.
3. Gorecki Wincenty, 26. stycz.: »O przyrządach suszarnianych do obsługi ustępów i kanałów ściekowych, pomysłu kolegi Świecianowskiego, architekta z Warszawy«.
4. Gostkowski br. Roman, 19. stycz.: »O zastąpieniu pary elektrycznością«. — 9. lut.: »O kolejach elektrycznych«. — 22. list.: »O hipotezie Oppolzera, wyjaśniającej niejednostajny obieg księżyca około ziemi«.
5. Jaegermann Józef, prof., 16. lut.: »O dotychczasowym stanie regulacyi górnego Dniestru«.
6. Kędzierski Zygmunt, 22. list.: »O rekonstrukcyi fundamentów Banku hipotecznego«.
7. Kovats Napoleon, 20. grud.: »O drogach wodnych«.
8. Machalski Henryk, 24. maja: »O oporach przewodów ziemnych linii telegraficznych«. — 6. grud.: »O równoczesnem telegrafowaniu i telefonowaniu na wspólnym drucie«.
9. Malisz Justyn, 1. mar.: »O przewodach telegraficznych i ulepszonej urzędzeniu przewodów własnego pomysłu«.
10. Moraczewski Maciej, 8. mar.: »Gdańsk i jego zabytki budowlane«.
11. Wierzbicki Ludwik, 22. mar.: »O przemyśle domowym ze stanowiska sztuki«.
12. Zbrożek Dominik, 24. lut.: »O libeli i osi kolimacyjnej«.

Rok 1885.

1. Bartelmus Ludwik, 10. stycz.: »O pulsometrach«.
2. Blauth Jan, 5. grud.: »O przyrządzie do kreslenia warstw inż. Rudolfa Müllera i poprawionym przyrządzie inż. Jana Blautha«.
3. Bykowski Julian, 28. lut.: »O systemach eksploatacyi dróg żelaznych«.
4. Freund August Dr., 5. grud.: »O maltozie«.
5. Horoszkiewicz Józef, 21. lut.: »Z dziedziny statystyki«.
6. Jaegermann Józef, prof., 21. mar.: »O wałkach parowych«.
7. Karpuszek Seweryn, 7. lut.: »O torfach«.
8. Kędzierski Zygmunt, 28. list.: »O wystawie w Antwerpii«.
9. Kovats Napoleon, 31. stycz., 14. lut. i 14. mar.: »O drogach wodnych«. — 21. list.: »O smarowaniu wozów kolejowych olejem skalnym«.

10. Rebczyński Władysław, 19. grud.: »Rys historyczny fabrykacyi gobelinów we Francyi i Polsce«.
11. Tuszyński Józef, 12. grud.: »O wodociągach krakowskich«.

Rok 1886.

1. Dziwiński Placyd, 11. grud.: »O rozkładaniu figur równych na elementa parami przystające«.
2. Fiedler Tadeusz, 13. lut.: »O wyrobie nitek«.
3. Grzybiński Jan, 4. grud.: »O smarach i oznaczeniu wartości tychże w powszechnem użyciu«.
4. Jaegermann Józef, prof., 18. grud.: »O zastosowaniu betonu cementowego w dwóch szczególnych wypadkach«.
5. Kovats Napoleon, 27. list.: »O smarowaniu wozów kolejowych olejem skalnym«.
6. Moraczewski Maciej, 20. lut. i 27. lut.: »O projekcie regulacyi rzek galicyjskich«.
7. Pawlewski Bronisław, 20. mar.: »O nafcie i przetworach chemicznych«.
8. Rudkowski Jan, 17. kwiet.: »O krajowych zakładach impregnowania drzewa metodą Boucheriego«.
9. Rychter Józef, 13. mar. i 27. mar.: »Sprawozdanie z podróży naukowej«.
10. Skibiński Karol, 16. stycz.: »O perspektografii Rittera z demonstr.«.
11. Wex Adolf, 10. kwiet.: »O reformie przewozu osób na kolejach żelaznych«.
12. Zacharjewicz Julian, 1. maja: »Pogląd na pożar m. Stryja ze stanowiska technicznego«.
13. Zbrożek Dominik, 6. lut.: »O czasie«. — 8. mar.: »O niwelacyi ścisłej«.

8., 15 i 22. maja: »Dyskusya nad regulacyą rzek galicyjskich«.

Rok 1887.

1. Bodaszewski Łukasz, 2. maja: »O niektórych doświadczeniach z dziedziny fizyki«.
2. Darowski Bolesław, 7. grud.: »Luźne komunikacye«.
3. Franke Jan Nepomucyn, 30. list.: »O maszynach gazowych«.
4. Gorecki Wincenty, 7. lut.: »O dezynfektorach, a w szczególności o dyzynfekturze Thürsfelda«. — 23. list.: »O kongresie hygienicznym w Wiedniu«.
5. Kamienobrodzki Alfred, 27. lut. i 7. mar.: »O magazynach zbożowych«.
6. Kretkowski Władysław Dr., 9. maja: »O najnowszym dziele prof. Żmurki«.
7. Machalski Henryk, 21. mar.: »O wpływie elektryczności na organizmy«. — 28. mar.: »O telegrafowaniu podczas jazdy pociągiem«.

8. Pawlewski Bronisław, 7. grud.: »Luźne komunikacye«.
9. Syroczyński Leon, 7. grud.: »O przemyśle naftowym na wystawie krakowskiej«.
10. Thullie Maxymilian, 21. stycz.: »O doświadczeniach Considera nad wytrzymałością żelaza i stali«. — 21 lut.: »O najnowszych doświadczeniach nad parciem ziemi«. — 14. grud.: »O najnowszym rozporządzeniu ministra handlu, dotyczącem obliczania wytrzymałości mostów«.
11. Zbrożek Dominik, 15. maja: »Sprawozdanie z lustracji ombrometrycznych w Galicyi. —
12. Żabokrzycki Alexander, 21. grud.: »O wilgoci w mieszkaniach«.

15. stycz.: »Omawianie programu działu sztuki krakowskiej wystawy przemysłowej w roku 1887.«.

25. kwiet.: »Omawianie sprawy budowy teatru letniego we Lwowie«.

Rok 1888.

1. Bizanz Gustaw, 18. kwiet.: »O wadliwym murowaniu«.
2. Bykowski Julian, 21. mar.: »O formach pieców w bessemerniach«.
3. Franke Jan Nepomucyn, 29. lut.: »O organizacji towarzystw technicznych«. — 14. list. i 24. list.: »O maszynach do wytwarzania zimna«. — 5. grud.: »O nowych rodzajach indykatorów«.
4. Gorecki Wincenty, 12. grud.: »O odwierzaniu kanałów i wychodków«.
5. Gostkowski br. Roman, 16. maja: »O własnej teorii hamowania wozów kolejowych«.
6. Kovats Napoleon, 9. maja: »O analitycznem badaniu robót«.
7. Maślanka Marcin, 19. grud.: »O torfie jako środka higienicznym i o kłozetach torfowych«.
8. Pawlewski Bronisław, 14. mar.: »Stan przemysłu naftowego w Galicyi«.
9. Różański Bronisław, 14. mar.: »Analiza wapna w Pustomytach«.
10. Skibiński Karol, 18. kwiet.: »O moście załeszczyckim«.
11. Sołtyński August, 23. grud.: »O nowszym poglądzie na przewietrzanie i ogrzewanie mieszkań«.
12. Stwiertnia Oskar, 18. stycz. i 25. stycz.: »Budownictwo w Bośni i Hercegowinie«.
13. Thullie Maxymilian, 24. list.: »Kładka żelazna w Stanisławowie«. — 28. list.: »O parciu ziemi«.
14. Widt Seweryn, 16. grud.: »O analizie widmowej w ogóle, a w szczególności w astronomii«.

15. Załoziecki Roman, 22. lut.: »O użyciu nafty do ogrzewania mieszkań«.
16. Ziobrowski Stanisław, 25. kwiet.: »O nowszych przyrządach fizykalnych i elektroteczniczych«.
17. Żabokrzycki Alexander, 1. lut.: »Rozprawa w sprawie usunięcia wilgoci z mieszkań«. — 7. mar.: »Melioracye, ich cel i stanowisko wobec dzisiejszego postępu«.

Rok 1889.

1. Blauth Jan, 20. lut.: »O torfowiskach i ich uprawie«.
2. Franke Jan Nepomucyn, 29. stycz.: »Organizacja szkół politechnicznych w Anglii«. — 27. list.: »Z wystawy paryskiej«.
3. Kleczkowski Kazimierz, 4. grud.: »Wyższe studia architektoniczne«.
4. Machalski Henryk, 3. kwiet.: »O przyrządach, zabezpieczających wjazd pociągów do stacji«.
5. Różański Bronisław, 8. maja: »O związku między własnościami a budową chemiczną barwników organicznych«.
6. Sikorski Tadeusz, 20. lut.: »O izohypsografie własnego pomysłu«.
7. Skibiński Karol, 10. kwiet.: »O moście żelaznym na Firth of Forth«.
8. Sołtyński August, 20. lut.: »O węglu prasowanym«.
9. Thullie Maxymilian, 29. stycz.: »O wpływie ciężaru ruchomego na mosty sklepione«. — 15. lut.: »Obliczanie belek złożonych z rozmaitych materyałów, jak z żelaza i stali«.
10. Tuszyński Józef, 23. paźdz. i 6. list.: »O zaopatrzeniu miasta Krakowa w wodę«.
11. Zbrożek Dominik, 13. mar.: »O niwelacji ścisłej miasta Lwowa«.

Dnia 11. grud.: »Dyskusya w sprawie lwowskich stosunków budowlanych«.

Rok 1890.

1. Dobrzyński Franciszek, 19. lut.: »O doświadczeniach Hertza«.
2. Dzieślewski Walery, 19. mar.: »Pogadanka naukowa«.
3. Franke Jan Nepomucyn, 15. i 22. stycz.: »Icz prowadzanie siły za pomocą powietrza«.
4. Gostkowski br. Roman, 19. list.: »O taryfie przewozowej na kolejach żelaznych«.
5. Jaegermann Józef, prof., 17. grud.: »Uwagi nad ustawą budowlaną dla miasta Lwowa«.
6. Kornella Michał, 29. stycz. i 5. lut.: »O wodociągach m. Lincu i zapatrywaniu rzeczoznawców«.
7. Różański Bronisław, 26. lut.: »O glinie i jego aliażach technicznie ważnych«. — 12. marca: »O dzisiejszym stanie metalurgii glinu i jego aliaży«.

8. Sołtyński August, 12. lut.: »O wyborze miejsca pod budowę teatru miejskiego we Lwowie«.
9. Szczepaniak Jan, 30. kwiet.: »Instrumenta niwelacyjne«. — 7. maja: »O kolejach zazębionych«.
10. Thullie Maxymilian, 4. grud.: »Obliczanie przekroju pasów i krzyżulców belek mostowych na wyboczenie«.
11. Tuszyński Józef, 26. list.: »O nowym poglądzie na zależność wydajności źródeł od ich zlewni«.
12. Załoziecki Roman, 10. grud.: »Teoria tworzenia się oleju skalnego i wosku ziemnego«.

Rok 1891.

1. Parowski Boleśław, 9. grud.: »O tępieniu pleśni czyli grzyba w budynkach«.
2. Dobrzyński Franciszek, 4. lut.: »O zasadniczych pojęciach w nauce o elektryczności«.
3. Franke Jan Nepomucyn, 4. list.: »Sprawozdanie z III. zjazdu inżynierów i architektów austriackich«.
4. Gostkowski br. Roman, 23. kwiet.: »Mechanika lotu«.
5. Jaegermann Józef prof., 14. i 21. stycz.: »Uwagi nad ustawą budowlaną dla m. Lwowa«.
6. Kornella Michał, 12 i 19 lut.: »O regulacji Żelaznej Bramy«.
7. Libański Edmund, 18. list.: »O przyrządach do mierzenia natężeń mostów żelaznych«.
8. Łubieński hr. Józef, 25. list.: »Wołyn, Ukraina i Podole pod względem przemysłowym i technicznym«.
9. Płacheński Nikodem, 11. list.: »Wpływ narodów północnych, a szczególnie słowiańszczyzny, na rozwój architektury greckiej«.
10. Rozwadowski Tadeusz, 11. mar.: »O założeniu stawów rybnych i urządzeniach ochronnych dla ryb przy zakładach przemysłowych«.
11. Skibiński Karol, 28. stycz.: »Wytrzymałość nawierzchni kolejowej«.
12. Szczepaniak Jan, 4. mar.: »O wypadkach na austriackich kolejach państwowych w r. 1891«.
13. Thullie Maxymilian, 15. kwiet.: »Obliczanie drewnianych dźwigarów, złożonych na podstawie doświadczeń kapitana Bocka. — 2. grudnia: »Linie wpływowe belek ciągłych«.
14. Widt Seweryn, 25. lut.: »O planimetrze Conradiego«.

Dnia 16. i 18. grud.: »Dwa Walne Zgromadzenia w sprawie uchwał III go. zjazdu austriackich inżynierów i architektów«.

Rok 1892.

1. Dobrzyński Franciszek, 11. stycz.: »Z teorii maszyn dynamo«.
2. Dzbański Stanisław, 7. lut.: »O produkcji torfowej«.
3. Franke Jan Nepomucyn, 18. stycz.: »O wystawie w Pradze i Chicago«.
4. Kowalczuk Michał, 7. i 14. grud.: »O stosunkach budowlanych we Lwowie«.
5. Pawlewski Bronisław, 25. stycz.: »Sprawozdanie z poszczególnych działów wystawy w Pradze«. — 26. paźd.: »O nowszych postępach w piwowarstwie, gorzelnictwie i garbarstwie«. — 2. list.: »O otrzymaniu sody i o fabryce sody w Szczakowie«.
6. Skibiński Karol, 24. list.: »Zdjęcie terenu za pomocą fotografii«.
7. Sołtyński August, 25. stycz.: »Sprawozdanie z poszczególnych działów wystawy w Pradze«. — 17. list.: »O budowie tanich pomieszczeń«.
8. Szczepaniak Jan, 23. list.: »O wodociągu miasta Zagrzebia«.
9. Szkowron Franciszek, 30. list.: »O ostrożnościach przy budowie więzień«.
10. Thullie Maxymilian, 25. stycz.: »Sprawozdanie z poszczególnych działów wystawy w Pradze«.
11. Tuszyński Józef, 3. lut.: »O najświeższych pracach inżynierskich i budowlach w celu zaopatrzenia miasta Wiednia i jego okolicy w wodę«.
12. Załoziecki Roman, 10. lut.: »O pokładach minerałów potasowych«. — 20. i 27. kwiet. i 4. maja: »Zaopatrywanie miast w wodę«. — 15. list.: »O materiałach budowlanych na wystawie przemysłu budowlanego«.

Rok 1893.

1. Blauth Jan, 6. grud.: »O filtrze w Kulparkowie«.
2. Dobrzyński Franciszek, 10. maja: »O kolejach elektrycznych«.
3. Gostkowski br. Roman, 22. marca: »O kolei miejskiej we Lwowie«. — 7. kwiet.: »O kosztach eksploatacji kolei elektr. we Lwowie«. — 29. list.: »O przesyłce mowy bez pomocy drutów przewodnich«.
4. Hauswald Edwin, 17. maja: »O systemach kolei miejskich«.
5. Kosiński Stanisław, 29. mar.: »O przyczynach zwilgocenia pomieszczeń i sposobach usunięcia wilgoci«.
6. Kowalczuk Michał, 31. maja: »O potrzebie stworzenia sekeyi budowniczej w łonie Towarzystwa«.
7. Łubieński hr. Józef, 8. list.: »Z placu wystawy krajowej«.

8. Machalski Henryk, 22 list.: »O poprawie stosu galw. systemu Calloud«. — 13. grud.: »O ulepszonej elemencie galw. Calloud, według własnego pomysłu«.
9. Maślanka Marcin, 15 list.: »Komunikat w sprawach hydrotechnicznych«.
10. Michałowski Franciszek, 26. kwiet.: »O kolejach wiszących (Telferage) z użyciem hamulca automatycznego własnego pomysłu«.
11. Olearski Kazimierz Dr., 19. kwiet. i 14. czerw.: »O centralnych stacyach elektr. we Lwowie«.
12. Pawlewski Bronisław, 25. stycz.: »Tłumaczenie pewnych zjawisk metalurgicznych«.
13. Skibiński Karol, 3. maja: »O hamulcach z szczególnem uwzględnieniem hamulca systemu Michałowskiego«.
14. Szczepaniak Jan, 22. lut.: »Z podróży do Zagrzebia«.
15. Tuszyński Józef, 15. lut., 1. marca i 13. kwiet.: »O metodach nauczania technologii mechanicznej na politechnikach«.
3. Gostkowski br. Roman, 16. stycz.: »Koszta ruchu i eksploatacyi projektowanych w Galicyi kolei lokalnych«. — 30. stycz. i 6. lut.: »Przyrząd do latania p. Lepszy z demonstracyami«. — 24. kwiet.: »O świetle przyszłości«.
4. Fiedler Tadeusz, 13. list.: »Metoda refregerycyjna badania własności metali«.
5. Huber Maxymilian, 13. lut.: »Nowy lachimetr Zieglera«.
6. Jaegerman Józef, prof., 9. stycz.: »Sprawa budowy drugiego toru kolei na linii Lwów-Podzamecze«. — 27. mar.: »Ustawa budownicza dla miasta Lwowa i jej wykonanie ilustrowane przykładami«.
7. Łazarski Mieczysław Dr., 23. paźdz.: »O punktach urojonych w geometryi«.
8. Maślanka Marcin, 4. grud.: »Wodociągi dla miasta Rzeszowa«.
9. Pawlewski Bronisław, 30. paźdz.: »Wyrób tkanin nieprzemakalnych«.
10. Piekarski Kazimierz, 1. kwiet. i 8. maja: »Sprawozdanie z podróży do Włoch i Egiptu«. — 6 list.: »Z Neapolu do Kairu i Alexandryi«.
11. Skibiński Karol, 13. kwiet.: »Nowy lachimetr Zieglera«. — 22. kwiet.: »Nowe połączenie szyn z podkładem, z demonstracyami«.
12. Syniewski Wiktor, 15. kwiet.: »O zadaniach budowniczych przy budowie i rekonstrukcyi gorzelń krajowych«.
13. Teodorowicz Adam, 20. list.: »Z przemysłu gazowego«.
14. Thullie Maxymilian, 24. kwiet.: »Wyniki pomiarów nateżeń prętów mostów żelaznych«. — 13 list.: »Doświadczenia wiedeńskie nad sklepieniami«.

Rok 1894.

1. Darowski Bolesław, 2. kwietnia: »O wyrobie torfu w Czyżkach«.
2. Dzbański Stanisław, 10. stycz.: »O desinfektorach kolejowych«.
3. Fiedler Tadeusz, 16. kwiet. i 25. kwiet.: »Z dziedziny marynarki«.
4. Gostkowski br. Roman, 24. stycz.: »O wodnej mierze sił«. — 14. mar.: »Jak zważono ziemię naszą?«. — 11. kwiet.: »O pracy i jej mierze«. — 18. kwiet.: »O przestrzeniach na ziemi i w przestworzu«. — 30. maja: »O kolei elektrycznej we Lwowie«. — 17. paźdz.: »O fontanie świetlanej«. — 19. grud.: »O najnowszych machinach do latania«.
5. Janowski Józef, 21. list., 28. list. i 5. grud.: »O fundowaniu teatru na placu Gołuchowskich«.
6. Kamienobrodzki Alfred, 14. lut.: »O centralnej stacyi elektrycznej«.
7. Pawlewski Bronisław, 24. paźdz., 31. paźdz. i 14. list.: »O przemyśle galicyjskim«.
8. Rawski Wincenty, 9. maja: »O rzeźni lwowskiej«. — 7. list.: »Sprawa budowy teatru miejskiego we Lwowie«.
9. Thullie Maxymilian, 25. kwiet.: »Z dziedziny budowy mostów«.
10. Żabokrzycki Alexander, 12. grud.: »W sprawie regulacyi rzek i melioracyi w Galicyi«.

Rok 1895.

1. Angermann Kłaudyusz, 16. paźdz.: »O bogactwie nafty w Karpatach«.
2. Gargas Maciej, 16. paźdz.: »O nowym przyrządzie wiertniczym z demonstracyami«.

20. lut. i 27. lut.: »Dyskusya nad sprawami Towarzystwa«. — 27. list.: »Poufne zgromadzenie w sprawach Towarzystwa«.

Rok 1896.

1. Dzbański Stanisław, 9. i 15. stycz.: »Program eksploatacyi torfowisk w Dublanach«.
2. Folkierski Władysław, 23. grud. i 30. grud.: »O kanalizacyi miast i wodociągach«.
3. Franke Jan Nepomucyn, 3. czer.: »Wystawa przemysłowa w Berlinie«.
4. Gargas Zygmunt Dr., 11. list.: »Reforma prawa patentowego w Austrii«.
5. Gostkowski br. Roman, 19. list.: »Znaczenie gazu świetlnego dla celów trakcyi«. — 4. list.: »Jak powstaje prąd galwaniczny?«. — 2. grud.: »Objęcie gazowni przez gminę m Lwowa«.
6. Jaegerman Józef, prof., 6. list.: »O dworcu na placu Solskich«. — 15. kwiet.: »Projekt centralnego dworca we Lwowie«.

7. Maślanka Marcin, 22. stycz.: »O wodociągach Rzeszowa«. — 26. kwiet.: »Kanalizacya Tarnopola«.
8. Piekarski Kazimierz, 11 marca: »Egipt, jego dzieje i architektura«. — 13. maja: »Kairo i grobowce Kalifów«. — 27. maja: »Muzeum w Gizeh i wykopaliska w Deir-el-Bahari«.
9. Rychnowski Franciszek, 20. maja: »O najnowszych badaniach własnych«.
10. Silberstein Ludwik Dr., 12. lut.: »Promienie Röntgena«. — 6. maja: »Znaczenia fizyczne ciągłości funkcy i zbieżności szeregów«. — 18. list.: »Teorya molekularna przewodników elektrycznych pierwszej klasy«.
11. Skibiński Karol, 24. kwiet.: »O najnowszej konstrukcyi połączenia torów«. — 16. grud.: »Rekonstrukcyja mostu kolejowego nad Dniestrem pod Niżniowem«.
12. Świeżawski Stanisław, 5. lut.: »Z przemysłu złotniczego«.
13. Syniewski Wiktor, 22. stycz.: »Lampa spirytusowa systemu Auera«.
14. Teodorowicz Adam, 28. paźdz.: »Dział oświetlenia na wystawie przem. w Berlinie«.
15. Thullie Maxymilian, 25. grud.: »Obliczenie wytrzymałości płyty Moniera«.
16. Tuleja Józef, 25. list.: »Badanie środków spożywczych i artykułów codziennego użytku«.
17. Widt Seweryn, 8. kwiet.: »Wyrównanie sieci niwelacyjnej«.
18. Zacharjewicz Julian, 29. stycz.: »Synagoga na placu Rybim we Lwowie«.
19. Żabokrzycki Alexander, 2. stycz.: »O potrzebie podniesienia przemysłu w Galicyi«.

27. lut. i 4. mar.: »Dyskusya nad planami na teatr we Lwowie«.

Rok 1897.

1. Darowski Bolesław, 10. lut.: »O kolejce wąskotorowej w Synowódku«.
2. Dobrzyński Franciszek, 20. paźdz. i 1. grudnia: »O oświetleniu«.
3. Dzieślewski Roman, 21. kwiet.: »Zastrzeżenie tytułu inżyniera technikom z dwoma egzaminami rządowymi«.
4. Folkierski Władysław, 20. maja: »O kanalizacyi miast i wodociągach«. — 28. kwiet.: »Oryentowanie trasy zapomocą obserwacyi słońca«.
5. Gostkowski br. Roman, 3. lut.: »Ilość gazu, jaką produkować może gazownia lwowska«.
6. Kornella Andrzej, 3. mar. i 10. mar.: »Znaczenie torfu w gospodarstwie społecznem«.
7. Libański Edmund, 24. mar., 31. mar. i 7. kwiet.: »O położeniu przemysłu w Galicyi«.

8. Lipczyński Józef, 10. list.: »Pogląd na istniejące ustawy przemysłu budowlanego«.
9. Mikułowski Pomorski Józef, 1. grud.: »O potrzebie zużywania nawozów miejskich«.
10. Pawlewsy Bronisław, 26. maja: »O znaczeniu przemysłu dla Austrii, według Rauniga«.
11. Podgórski Zdzisław, 10. lut.: »Eksplodyze gazów w kopalniach nafty i wosku ziemnego«.
12. Rodakowski Zygmunt, 17. lut.: »O stawidłach machin parowych«. — 3. list.: »Kilka słów odpowiedzi na artykuły o gazowni lwowskiej«.
13. Silberstein Ludwik Dr., 27. stycz.: »Bieg fal elektromagnetycznych w otoczeniu mas przewodzących«. — 29. lut.: »Maxwellowski model mechaniczny pola elektromagnetycznego«.
14. Syroczyński Leon, 27. stycz.: »Ubezpieczenie robotników w kamieniołomach i kopalniach od nieszczęśliwych wypadków«. — 27. paźdz.: »Z podróży na Kaukaz«.
15. Teodorowicz Adam, 17. grud.: »Acetylen w porównaniu z innymi środkami oświetlenia«.
16. Tuleja Józef, 17. i 24. list.: »Spółki akcyjne w Galicyi«.
17. Zdobnicki Stanisław, 14. kwiet.: »Nowy sposób wykreślnego oznaczenia środków ciężkości wieloboków«. — 19. maja: »Kumunikat z dziedziny technologii mechanicznej«.

5. maja: »Dyskusya nad memoryałem czeskiego stowarzyszenia budowniczych w sprawie przedsiębiorstw budowlanych«.

Rok 1898.

1. Barczewski Wincenty, 12. stycz.: »Wykonanie zdjęć i pomiarów w miastach niemieckich«.
2. Bogucki Jan, 26. stycz. i 9. lut.: »Fundamentowanie nowego teatru we Lwowie«.
3. Darowski Bolesław, 2. mar.: »Fabrykacya beczek naftowych w Olszanicy«.
4. Dobrzyński Franciszek, 26. maja: »O telegrafowaniu bez drutu«.
5. Huber Maxymilian, 20. maja: »O planimetrze Prytza«. — 20. list.: »O przyrządzie Claussa do dzielenia kątów na 3, 5 i 7 części«.
6. Kornella Andrzej, 23. list. i 7. grud.: »Pomoc techniczna dla przemysłu krajowego«.
7. Kostkiewicz Władysław, 16. mar. i 13. kwiet.: »Bieg wody w rzekach i kanałach«.
8. Łaska Wacław Dr., 17. maja: »Przenoszenie obrazów na odległość«.
9. Mikułowski Pomorski Józef, 19. stycz.: »Zużytkowanie odpadków miejskich dla celów rolniczych«.
10. Olszewski Stanisław Dr., 6. kwiet.: »Kopalnie wosku ziemnego w Borysławiu«.

11. Pawlewski Bronisław, 16. list.: »Fabryka cukru kartoflanego w Nosowie«.
12. Rodakowski Zygmunt, 16. lut., 9. mar. i 27. kwiet.: »Projekt ropociągu z Borysławia do Dziedzic«.
13. Roszkowski Jan Dr., 9. list.: »Nowy przyrząd (własnego pomysłu) do oznaczenia oporu galwanicznego roztworów«.
14. Stonawski Jerzy, 28. grud.: »Ulepszenie w kierowaniu balonami, własnego pomysłu«.
15. Syniewski Wiktor, 23. lut.: »Bakteryologia w usługach techniki«.
16. Tuleja Józef, 14. grud.: »Błędne poglądy na przemysł fabryczny«.

2. mar. i 22 mar.: »Pogadanka w sprawach pokrzywdzenia urzędników technicznych w projekcie reorganizacji Magistratu lwowskiego«. — 25. maja i 15. czerw.: »Pogadanka o odbyć się mającym IV Zjeździe techników polskich w Krakowie, o akcji Tow. w sprawie utworzenia krajowej Dyrekcyi kolejowej i o zabiegach, celem utworzenia Uniwersytetu ludowego im. Adama Mickiewicza«. — 7. grud.: »Dyskusya nad sprawą biura porady technicznej«.

Rok 1899.

1. Huber Maxymilian, 15. mar.: »Przyrządy do mierzenia chyżości pociągów«.
2. Kornella Andrzej, 13. grud.: »O melioracyi torowisk«.
3. Korosteński Zygmunt, 3. maja: »O sposobie równoczesnego odłączania barw na papierze, skórze, tkaninach i t. d. i o maszynie do pisanja własnego pomysłu«.
4. Kusiba Sylwester, 27. grud.: »O zdjęciach oryginalnych katastru i wytyczaniu granic własności spornych«.
5. Libański Edmund, 8. mar.: »Zastosowanie fotografii w astronomii«.
6. Roszkowski Jan Dr., 12. kwiet.: »Wynalazki kol. Rychnowskiego«. — 20. grud.: »O organizacji szkół politechnicznych«.
7. Sakowicz J., 25. stycz.: »Przyrząd zwierciadłowy własnego pomysłu do wytyczenia linii prostej«.
8. Szepeżyński J., 25. stycz.: »Dzisiejszy stan przemysłu acetylenowego«.
9. Thullie Maxymilian, 22. list.: »O belkach betonowo-żelaznych«.
10. Tuleja Józef, 15. list.: »Statystyka przemysłowa Galicyi«. — 27. list. i 6. grud.: »Przemysł gorzelniczy w Galicyi«.

11. stycz.: »Dyskusya w sprawie założenia biura porady technicznej dla przemysłu w Galicyi«.

Rok 1900.

1. Bodaszewski Łukasz, 24. stycz., 14. i 21. lut.: »Nowa teoria ruchu wody«.
2. Broniewski Alfred, 10. paźd.: »Łaźnie i termy«.
3. Dzbański Stanisław, 21. marca: »Nowy motor do celów wiertniczych«.
4. Kornella Michał, 17. stycz.: »Regulacya Dunaju na „Żelaznej Bramie“«.
5. Miklaszewski Bolesław, 31. stycz.: »Rozwój przemysłu w Król. Polskiem«.
6. Rozwadowski Tadeusz, 12. grud.: »Nowe służby automatyczne«.
7. Syniewski Wiktor, 19. grud.: »Techniczne zastosowanie wyników badań bakteriologicznych«.
8. Tarczałowicz Jan, 4. kwiet., 2. i 9. maja: »Renesans w Polsce«. — 28. list.: »Zabytki architektury Podola galicyjskiego«.
9. Teodorowicz Adam, 15. grud.: »Oświetlanie miast prowincjonalnych«.
10. Wierzbicki Leon, 3. stycz.: »Nowy sposób mierzenia w polu odległości i wysokości«.
11. Wolski Wacław, 14. mar.: »Nowe sprzęgło tarciowe i zastosowanie tegoż w wiertnictwie«. — 17. paźd.: »Nowe systemy wiertnicze«.

7. marca: »Dyskusya w sprawie słowniowej«. — 11. kwiet.: »Dyskusya o maszynach oziębiających dla celów rzeźni miejskiej«.

Rok 1901.

1. Chmielewski Zygmunt, 16. stycz.: »Rozwój przemysłu elektrochemicznego«.
2. Chodkiewicz Bronisław, 3. kwiet.: »O taryfach kolejowych«.
3. Feldstein Herman, 13. list.: »Ze zjazdu przemysłowego w Krakowie« (autoreferat).
4. Finkelstein Michał, 9. paźd.: »O budowlach żelazno-betonowych systemu Henebique'a«.
5. Gargas Zygmunt Dr., 6. list.: »Ze zjazdu przemysłowego w Krakowie (autoreferat i sprawozdanie z referatów Dr. Głębińskiego, Zygmunta Korosteńskiego, Dr. Jana Roszkowskiego, Anny Sikorskiej i Józefa Tuleji)«.
6. Kędzior Andrzej, 27. mar.: »Stan sprawy budowy kanałów spławnych w Galicyi«.
7. Pawlik Stefan Dr., 23. paźd.: »Ze zjazdu przemysłowego w Krakowie« (autoreferat).
8. Rodakowski Zygmunt, 23. stycz.: »Porównanie wartości komercyjnej motorów przemysłowych«.
9. Rosinkiewicz Kazimierz, 11. grud.: »Historya maszyn zecerskich«. — 18. grud.: »Maszyna do rozkładania czcionek własnego pomysłu«.
10. Ross Juliusz, 16. paźd.: »Ze zjazdu przemysłowego w Krakowie: recenzje z referatów Małaczynskiego, Rodakiewicza i Szydłowskiego«.

11. Roszkowski Jan Dr., 30. stycz.: »Zasady podniesienia przemysłu krajowego«. — 17. kwiet.: »W sprawie projektu ustawy o ochronie przemysłu krajowego«. — 27. paźd.: »O rozwoju teorii elektryczności«.
12. Rychnowski Franciszek, 27. lut. i 6. marca: »O stanach skupienia z uwzględnieniem objawów elektroidalnych«.
13. Starkel Juliusz, 15. i 20. mar.: »O szkolnictwie przemysłem«.
14. Stesłowicz Władysław Dr., 30. list.: »Ze zjazdu przemysłowego w Krakowie: autoreferat i recenzje z referatów Dr. Benisa i Dr. Rittla«.

15. Syniewski Wiktor, 20. lut.: »O fabrykacji drożdży«.
16. Syroczyński Leon, 16. paźd.: »Ze zjazdu przemysłowego w Krakowie: recenzje z referatów Bartoneza, Blautha i Załozieckiego«.
17. Tarczałowicz Jan, 2. stycz.: »Zabytki architektury Podola galicyjskiego«.
18. Tuleja Józef, 8. maja: »O potrzebie i korzyściach utworzenia katedry rolnictwa przy Politechnice lwowskiej«. — 23. list.: »Ze zjazdu przemysłowego w Krakowie: sprawozdanie z referatów Klimaszewskiego i Dr. Ruckera«.

Odczyty w Oddziałach Towarzystwa.

I. Przemysł.

Rok 1896.

1. Krupka Włodzimierz, 7. paźd.: »O wystawach: peszteńskiej i berlińskiej w roku 1896«.
2. Siebauer Benedykt, 2. grud.: »O projekcie wodociągu dla miasta Przemyśla«.
3. Zajączkowski Michał, 2. grud.: »O wrażeniach z Monachium«.

Rok 1897.

1. Goldstein Joachim: »O budowie okrętów«.
2. Jacyszyn Stefan: »O przyczynach trzęsienia ziemi«.
3. Kirschner Józef: »O promieniach Röntgena, z doświadczeniami«.
4. Reininger Juliusz: »Die Schiffshebe-Vorrichtung im Dortmund Emden Canal.
»Die Canalisierung des Berliner Ausstellungs-Platzes«.
6. Zajączkowski Michał: »O projektach wodociągów dla miasta Przemyśla«.

Rok 1898.

1. Mitscha Adam: »O regulacji rzek zapomocą zasłon wiszących«.
2. Titz Władysław: »Maszyny o ustroju mimośrodowym«.
3. Zajączkowski Michał: »O acetyleniu«.

Rok 1899.

1. Goldstein Joachim: »O nowszych sposobach oczyszczania wody służącej do zasilania kotłów parowych.
»Gaz wodny i zastosowania tegoż«.
2. Libański Edmund: »Postęp techniczny w porównaniu do społecznego.
»Z dziedziny astronomii«.
3. Reininger Juliusz: »Historyczny rozwój sztuki w architekturze«. (2).

Rok 1900.

1. Bartelmus Ludwik: »O kolejach chińskich«.
2. Goldstein Joachim: »O zastosowaniu gazu wodnego w Przemysłu«.
3. Kirschner Józef: »O powszechnej wystawie paryskiej w r. 1900«.
4. Reininger Juliusz: »O stylach nowoczesnych«.

Rok 1901.

1. Goldstein Joachim: »O chodniku ruchomym i środkach komunikacji na wystawie paryskiej w r. 1900«.
2. Kirschner Józef: »O hamulcach pneumatycznych przy pociągach pospiesznych«.
3. Poster Henryk: »O oświetleniu elektrycznym«.
4. Reininger Juliusz: »Wrażenia z podróży po Niemczech w lutym 1901«.
5. Sedlak Kazimierz: »O młynarstwie«.
6. Szczepanik Jan: »O rastrze i maszynie do wybijania patronów Jacquarda, własnego pomysłu«.
7. Tuleja Józef: »O cukrownictwie«.

II. Stanisławów.

Rok 1898.

1. Adelmann Alexander, 9. kwiet.: »O przemyśle cukrowniczym w Galicyi«.
2. Harajewicz Tadeusz, 21. maja: »O kopalniach wosku ziemnego«.

3. Krupka Włodzimierz, 2. kwiet.: »O nowszych założeniach dworców kolejowych«.
4. Teodorowicz Adam, 12. stycz.: »O acetylenie«.
5. Wierzbiński Alexander, 9. lut.: »O melioracjach rolnych w okolicach Stanisławowa i nowoczesnym postępie w przeprowadzaniu tychże«.

Rok 1909.

1. Adelman Alexander: »O przemyśle cukrowniczym«.
2. Kudelski Jan: »O tanich mieszkaniach«.
3. Wierzbiński Alexander: »Projekt osuszenia łąk w okolicach Stanisławowa«.

»Pogadanka o stosunkach sanitarno-budowlanych w Stanisławowie«.

Rok 1900.

1. Adelman Alexander: 1. »O fabrykacji drożdży«.
2. »Sprawozdanie ze zjazdu przyrodników i lekarzy w Krakowie«.

Rok 1901.

1. Adelman Alexander, 9. paźd.: »Z I. zjazdu przemysłowego w Krakowie«.
2. Blauth Felix, 6. list.: »O hamulcach kolejowych«.
3. Fiedler Tadeusz, 28. grud.: »O maszynach oziębiających«.
4. Finkelstein Michał, 11. list.: »O budowlach żelazno-betonowych systemu Henebique'a«.
5. Gębarowicz Teofil, 26. mar.: »O ruchu środka mas«.
6. Gryziecki Józef, 13. lut.: »O kulturze torfu«.
7. Krupka Włodzimierz, 15. stycz.: »O wystawie paryskiej w r. 1900«.
8. Wein Klemens, 30. kwiet.: »Z dziedziny elektrotechniki«.

III. Stryj.

Rok 1900.

1. Fiedler Tadeusz: »Maszyna parowa z regeneracją ciepła«.
 2. Komorra Władysław
 3. Krüger Alexander
 4. Meisner Jan
- } »Sprawozdanie o szkodach na liniach komunikacyjnych w dorzeczu Stryja i sąsiednich dopływów Dniestru wskutek powodzi w lipcu 1900 r.«.
5. Kornicki Henryk: »Przyczyny wylewów naszych rzek«.
 6. Krüger Alexander: »Żelazne podkłady poprzeczne nawierzchni kolejowej«.
 7. Nacher Dawid: »Maszyny parowe i elektryczne jako motory ruchu na głównych liniach kolejowych«.

8. Peckel Hugo: »Nowy system przyrządów rogatkowych«.

Rok 1901.

1. Dutka Włodzimierz: »Narzędzia wiertnicze i metody wiercenia«.
2. Kisella Karol: »Turbiny parowe, z demonstr.«.
3. Krüger Alexander: »Uwagi do przepisów przeciw wypadkom przy oświetleniu acetylenowym«.
4. Przystawski Władysław: »Tory piaskowe«.
5. Roszkowski Jan Dr: »Krajowa polityka ekonomiczna a zjazd przemysłowy w Krakowie«.
6. Teodorowicz Adam: »Oświetlenie miast prowincjonalnych«.
7. Witkiewicz Jan: »Konstrukcja lokomotywy w przyszłości o chyżości 200 km. na godzinę po istniejącej nawierzchni«.

KOMISYE.

Odczyty członków Towarzystwa politechnicznego były — jak to uważny czytelnik na pierwszy rzut oka zauważyć może — przeważnie owocem pracy indywidualnej, natomiast prace komisji Towarzystwa wiązały się ściśle z bieżącymi sprawami technicznymi. Już w r. 1887. ogłosił Zarząd, że Towarzystwo nasze przyjmuje bezinteresownie do oceny dzieła techniczne

i wynalazki, a nadto poddawać będzie bezpłatnie analizie chemicznej surowe materiały budowlane, fabryczne i odpadki fabrykacji. Nie umiemy oznaczyć, o ile świat przemysłowy i techniczny korzystał z tej iscie obywatelskiej gotowości naszego Towarzystwa i ile materiałów przesłano do analizy p. Piotrowi Manasterskiemu, ówczesnemu asystentowi technologii chemicznej

na Politechnice lwowskiej, wiadomo nam tylko, że w pierwszych latach i później przysyłano przeważnie do badania krajowe cementy, betony, torf, papy ogniotrwałe i t. p. Badaniom tym, których zakres z biegiem czasu coraz bardziej się rozszerzał, zawdzięczamy utworzenie trzech krajowych stacji doświadczalnych w Politechnice lwowskiej. Dwie z nich t. j. ceramiczna i naftowa oddały przemysłowi krajowemu niemałe usługi, a doświadczalnia technologiczno-mechaniczna, która powstała dopiero w r. 1902., rozwinie się niewątpliwie świetnie pod umiejętnym kierownictwem naszego członka profesora Fiedlera.

Z prac naukowych, wynalazków i pomysłów, które Towarzystwo nasze oceniło, zasługują na szczególniejszą uwagę: mosty kratowe kol. W. Ibjńskiego (1878.), pomysł p. Ciepanowskiego pokrywania dachów słomą ugniataną z zaprawą wapienną, wynalazek kol. Rychnowskiego nowej konstrukcji pieców (1878), ruchome mosty przy lokomotywach pomysłu p. Pożniaka (1882.), nowy system żelaznej wierzchni kolejowej według projektu kol. Chylewskiego (1883.), p. Świecianowskiego urządzenia ustępowe i kanałowe (1884.), nowy system mostów drewnianych pomysłu kol. Ibjńskiego (1884.), praca kol. Świecianowskiego p. t. *»Essai sur l'échelle musical comme loi de l'harmonie dans l'univers et dans l'art«* (1885.), praca kol. Romana br. Gostkowskiego p. t. *»Teorya hamowania wozów kolejowych«* (1888), przyrząd do płukania kanałów pomysłu p. Machana (1888.), projekt używania torfu jako środka dezinfekcyjnego (1888.), pokrywanie dachów tekturami fabrykacji Kuźnickiego (1889.), projekt kol. Tuszyńskiego zaopatrzenia we wodę m. Krakowa (1889), plastyczna mapa Galicji według pomysłu Januszewskiego (1890.), sposób oświetlenia m. Rzeszowa (opinia komisji Tow. polit. w tej sprawie, 1898.), papa ogniotrwała frabrykacji firmy Wrzosek i Skrzypek w Tarnowie (1899.), sklepienia gipsowe pomysłu kol. Jana Lewińskiego i w. i. Ten długi, aczkolwiek wcale niepełny, spis ocenianych przedmiotów świadczy dowodnie jak wielkiem zaufaniem inżynierów, fabrykantów, wynalazców i instytucji publicznych cieszyło się Towarzystwo politechniczne.

W łączności z temi pracami naszych komisji pozostawał zamiar utworzenia we Lwowie zbioru materyałów budowlanych całego kraju, gdy jednak ś. p. Włodzimierz hr. Dzieduszycki powziął myśl utworzenia tego rodzaju zbioru przy muzeum swego imienia, a prof. Julian Niedźwiedzki w Szkole politechnicznej lwowskiej, zaniechaliśmy tego projektu.

Zarząd Towarzystwa ustanawiał komisye z własnej inicjatywy lub na podstawie uchwał Zgromadzeń tygodniowych, powoływano także komisye fachowe na prośbę Wydziału krajowego lub Reprezentacji m. Lwowa. Wyliczenie wszystkich tych komisji zajęłoby zbyt wiele miejsca, wspomnimy więc tylko o najważniejszych. W r. 1879. na wniosek ś. p. J. Zacharzewicza powstały dwie komisye: inżynierska i architektoniczna o bardzo rozległym zakresie działania. Regulacja, kanalizacja i zaopatrzenie w wodę miasta Lwowa, budowa szkół, muzeum przemysłowego, giełdy zbożowej, łaźni publicznych, sali balowej i muzycznej, urządzenia placów i hal targowych, restauracja kościołów, upiększenie placów i ogrodów publicznych, wydanie ustawy budowlanej dla miast mniejszych i miasteczek, założenia centralnego biura melioracyjnego i szkoły garncarskiej we Lwowie itp.—wszystko to wchodzi w program pracy tych dwóch Komisji. Reprezentacja m. Lwowa oceniając użyteczność i doniosłość ich działalności, zwróciła się do naszego Towarzystwa z prośbą o zajęcie się sprawą wodociągów i kanalizacji, oraz o podanie metody mierzenia siły światła gazowego.

W r. 1884. wybrano komisję do opracowania typów mieszkalnych domów rodzinnych we Lwowie i dla budownictwa włościańskiego, a to zarówno pod względem ustawodawczym, jak i pod względem technicznym. Referat tej Komisji ogłosił Zarząd Towarzystwa w swoim czasopiśmie, w peryodycznych pismach ludowych i w osobnej broszurze p. t. *»Wady i ulepszenia naszych pomieszczeń«*, którą w 500 egzemplarzach po kraju rozesłano.

Jednocześnie pracowały osobne komisye nad podniesieniem przemysłu krajowego (od r. 1882.), nad organizacją muzeów przemysłowych i szkół rzemieślniczych. Sprawę wyboru miejsca dla nowego teatru lwowskiego i regulacji placu Halickiego powierzono również odrębnym komisjom. W r. 1896. wybrano komisję dla budowy tanich domów i mieszkań.

Większego, bo krajowego znaczenia, była praca komisji dla regulacji Dniestru, która, działając w porozumieniu z organami Wydziału krajowego, zbierała w kraju i w Wiedniu materyały do tak ważnego studium. Zbadawszy ściśle zebrane materyały (1878—81.), przedłożyła w r. 1884. swą opinię Wydziałowi krajowemu, za co otrzymała dwukrotnie podziękowanie. W r. 1881. brał nasz delegat udział w ankiecie, zwołanej przez Wydział krajowy dla zbadania i podniesienia krajowego przemysłu rękodzielniczego.

Gdy w latach 1883—1885. zajmowano się sprawą założenia krajowego Towarzystwa melioracji gruntów, komisya melioracyjna naszego Towarzystwa badała niepraktyczny pomysł p. Karola Titza, który jednak przyczynił się do spopularyzowania melioracji gruntów przy pomocy rządu i władz autonomicznych.

W r. 1895. i 1896. zaznaczył się zwrot do systematyzowania komisyjnych prac Towarzystwa. Wybrano równocześnie konkursową komisję teatralną (budowa na placu Gołuchwskich), komisję wodociągową i komisję dla sprawy utworzenia hydrotechnicznego wydziału w Szkole politechnicznej, która w r. 1896. zastanawiała się

nad kwestyą podzielenia wydziału inżynierii na dwa odrębne działy, a w r. 1900. opracowała memoriał o potrzebie katedry dla melioracji rolnych. W ostatnim czasie wybrano komisję dla sprawy budowy centralnego dworca kolei żelaznych we Lwowie.

Na szczególną wzmiankę zasługują wreszcie komisje: dla zbadania sprawy stanowiska techników w administracyi państwa, dla ocenienia wniosku o kwalifikacyi, potrzebnej dla dozorców i kierowników kamieniołomów w Galicyi, dla określenia prawa autorów przy robotach konkursowych i prawa własności w zakładach, posługujących się siłą wodną.

L. Syroczyński.

WYCIECZKI NAUKOWE.

Pożytek zbiorowego zwiedzania zakładów przemysłowych, dzieł architektury i sztuki inżynierskiej, jak i zabytków historycznych wczesnie zrozumiany w kołach techników, dał początek wycieczkom członków Towarzystwa politechnicznego, które zawsze się cieszyły żywym udziałem, a przyczyniając się do towarzyskiego zbliżenia się członków, stanowią najwznieciwszy objaw zespolenia się jednostek.

Pierwsze wycieczki odbyły się w roku 1878 do Winnik i do Żółkwi, celem zwiedzenia rządowej fabryki cygar i tytoniu w Winnikach, i huty szkła, a przedewszystkiem kościoła farnego i licznych pamiątek historycznych w Żółkwi.

Nastąpiły w roku 1879 wycieczki do Podhorzec i fabryki papieru w Sassowie, do Szkoły rolniczej w Dublinach, a nakoniec do Krakowa i Wieliczki przy bardzo licznym udziale członków. Pierwsze przy tej sposobności zetknięcie się z członkami krakowskiego Towarzystwa technicznego, którzy nas serdecznie podejmowali, stało się zawiązkiem szczerze koleżeńskiego stosunku między obydwoma Towarzystwami, jakim się po dziś dzień cieszymy. W następnym roku (1880) odbyła się wycieczka wspólna do Przemyśla i Krasiczyna.

W ciągu lat 1881 do 1884 tylko jedna wycieczka z większej ilości projektowanych przysłała do skutku, zwiedzono mianowicie w roku 1882 tartaki Braci Groedel w Skolem.

Pamiętną była wycieczka do Krakowa we wrześniu roku 1885 dla powitania gości z Wiednia, t. j. Towarzystwa austr. inżynierów i architektów, którego liczny zastęp członków pod przewodnictwem dyrektora budownictwa i architekta Schmidta, twórcy ratusza wiedeńskiego, przybył dla zwiedzenia Krakowa i Wieliczki.

Świetne i ciepłe przyjęcie towarzyszków zawodowych przez Komitet krakowski, głębokie wrażenie, jakie starożytny i wspaniały gród królewski na przybyłych wywarł, ochocza zabawa i ożywiona wymiana myśli, na zgodności celów i dążeń reprezentowanych Stowarzyszeń oparta, złożyły się na tak harmonijną całość, że dni wówczas razem spędzone w miłej u wszystkich uczestników pozostały pamięci.

W roku 1886 z okazji II. Zjazdu techników polskich we Lwowie odbyła się wspólna z przybyłymi gośćmi wycieczka do kopalń nafty w Słobodzie Rungórskiej. Zaznajomiwszy się wówczas bliżej z technikami-naftiarzami na ich własnym gruncie, zadzierzgnęliśmy nowy węzeł przyjaznego koleżeństwa, którego coraz silniejszym zacieśnieniem od tego czasu ku wspólnemu pożytkowi się chlubimy.

Następny rok (1887) zapisał się nam w pamięci trzema wycieczkami, a mianowicie do zakładu sierot i warsztatów szkolnych w Drohowyżu, do wapienników br. Graewego w Pustomytach, oraz dla zwiedzenia nowo otwartej kolei karpackiej ze Stryja do Ławocznego i Beskidu.

Po zwiedzeniu kopalń wosku ziemnego w Borysławiu i zakładu kąpielowego w Truskawcu w lecie w 1888, oraz ponownem zwiedzeniu większych tartaków w Demni koło Skolego w roku 1889, odbyła się w roku 1890 bardzo ożywiona wycieczka do Krosna, Wietrznej i Rymanowa. Oprócz Rymanowa, (miasteczka i zakładu zdrojowego), i miasta Krosna, zwiedzono kopalnie nafty w Wietrznej przy licznym udziale kolegów, w zachodniej części kraju na polu przemysłu naftowego pracujących. W przejeździe wszędzie przez kolegów serdecznie witana wy-

cieczka w zdwojonej ilości uczestników na miejscu stanęła i gorącego doznała przyjęcia.

Wielkiem powodzeniem też cieszyła się wycieczka w roku 1891 na wystawę do Pragi, urządzona wspólnie z innemi Towarzystwami lwowskimi. Udział był liczny, a uczestnicy nasi, gościnnie podejmowani przez czeskich kolegów zawodowych, Złotą Pragę we wdzięcznej zachowują pamięci.

Oprócz odbytej w roku 1892 wycieczki do Glinny-Nawaryi dla zwiedzenia fabryki koców firmy Knauera, nie było wycieczki w latach 1893 i 1894.

Do najświetniejszych wycieczek należy urządzona w roku 1895 podczas Zielonych Świątek wycieczka dla zwiedzenia budowy kolei Stanisławów-Woronienka. Kolej ta, prześliczne okolice górskie przeryniająca, odznacza się śmiałą budową, nadzwyczajnemi trudnościami i przeszkodami, które sztuka inżynierska miała do przezwyciężenia. Kierownikiem budowy był kolega nasz, starszy radca budownictwa Kosiński, który w treściwym odczycie przed wyjazdem ze Stanisławowa zaznajomił uczestników z dziejami budowy i trudnościami, na jakie wykonanie jej natrafiało, jakoteż z najważniejszymi i najciekawszymi obiektami tj. mostami, innemi budowlami i urządzeniami, które nazajutrz mieliśmy oglądać.

Dzięki uprzejmości ówczesnego prezydenta austriackich kolei państwowych Dr. Leona Bilińskiego osobny pociąg spacerowy służył bezpłatnie uczestnikom wycieczki ze Lwowa aż do Woronienki i napowrót, a liczba uczestników ze Lwowa, Przemyśla i Krakowa, dochodząca do 150, wzrosła przyłączeniem się członków Towarzystwa ze Stryja i innych stacyi w Stanisławowie do przeszło 200.

Przyjęcie uczestników wycieczki w Stanisławowie tak przez miasto z burmistrzem Dr. Nimhinem na czele, jak i przez dyrektora kolei państwowych radcę Dworu Wierzbickiego było nadzwyczaj serdeczne, a że miejscowy Komitet, z kolegów stanisławowskich złożony, wywiązał się dzielnie z przyjętych na siebie obowiązków gospodarskich, uczestnicy zdołali zwiedzić jeszcze pierwszego dnia wycieczki wszystkie kościoły, zakłady przemysłowe, gmachy publiczne, jak np. gmach Sokoła, Straży pożarnej itp., jakoteż warsztaty i stacje kolejowe w Stanisławowie i Chryplinie. Nazajutrz zaś objął przewodnictwo na przestrzeni do Woronienki kolega Kosiński, nie szczędząc objaśnień w drodze i na miejscu wybitniejszych budowli, przy których się pociąg umyślnie zatrzymywał. Wycieczka ta duchem towarzyskim ożywiona we wdzięcznej u wszystkich uczestników pozostała pamięci.

Celem drugiej w tym samym miesiącu wycieczki były torfowiska dublańskie, eksploatowane przez Wydział krajowy pod kierownictwem kolegi Dzbańskiego, a z powrotem zwiedzono też wyższą Szkołę rolniczą w Dublanach, a w szczególności jej nowo zbudowaną gorzelnię.

W miłej też zapisała się pamięci trzecia wspólnie z lwowskim Kołem literackim w roku 1895 urządzona wycieczka 10 dniowa do Poznania, Gniezna, Kujaw i Gdańska, a Komitet poznański z kol. Frankiewiczem na czele trwałą wdzięczność zaskarbił sobie w sercach uczestników za trudy podjęte około ich przyjęcia i serdeczne ugoszczenie członków naszych.

Podczas Zielonych Świątek następnego roku (1896) urządziło Towarzystwo politechniczne wycieczkę dwudniową do Przemyśla, Krasiczyna, Łańcuta i Przeworska. Zwiedzono w dniu pierwszym kościoły i zabytki historyczne, gmach Sokoła, stację elektryczną gal. Banku hipotecznego i obserwatorium astronomiczne p. Tratnika, tudzież browar krasiczyński i zamek sapieżyński, w drugim dniu zaś fabrykę rozolisów, pałac hr. Potockich w Łańcutie i akcyjną fabrykę cukru w Przeworsku. Wszędzie doznawaliśmy serdecznego przyjęcia, a owocem tych mile spędzonych chwil było zawiązanie się pierwszego oddziału Towarzystwa politechnicznego w Przemyśle, stanowiącego pamiętny krok w rozwoju Towarzystwa.

Powstanie nowych kopalń nafty w Scho-dnicy było pobudką do urządzenia w roku 1897 dwudniowej wycieczki z końcem czerwca do Drohobycza, Borysławia, Schodnicy i Urycza, która się powiodła znakomicie, a nader serdecznem i wspaniałem przyjęciem ze strony reprezentantów przemysłu naftowego, z nieodżałowanym późniejszym prezesem naszym ś. p. Stanisławem Szczepanowskim na czele, na zawsze zapisała się w pamięci uczestników.

Po latach 1898 i 1899, w których żadna wycieczka nie przysłała do skutku, odbyła się dopiero w jesieni roku 1900 wycieczka do Woli Dobrostańskiej, celem zwiedzenia miejskiego zakładu wodociągowego, przy licznym udziale członków Towarzystwa i lekarzy lwowskich. Wobec doniosłości zaopatrzenia stolicy w dobrą wodę do picia, zajęcie się urządzeniami wodociągowymi u samych źródeł było bardzo wielkie, a po uprzejmym i wyczerpującym objaśnieniu kierujących budową wodociągów kolegów, uczestnicy odnieśli naukowe korzyści i miłe wspomnienia z tej wycieczki.

Wreszcie wspomnieć tu należy jeszcze o trzech wycieczkach w roku minionym (1901), urządzonych do Sassowa, Winnik i Przeworska.

Celem pierwszej było zwiedzenie odbudowanej na nowo po pożarze i rozszerzonej fabryki papieru cygareтового Braci Weiserów, którzy z rzadką uprzejmością i gościnnością nas przyjęli i zaznajomili osobiście z urządzeniami zakładu, stojącego na wysokości najnowszych postępów we fabrykacji papieru.

I zwiedzona w kilka tygodni później fabryka tytoniu w Winnikach znacznego doznała udoskonalenia urządzeń fabrycznych i powiększenia produkcji od czasu pierwszej wycieczki (1878). Życzliwie przez Zarząd fabryczny przyjęci, uczestnicy żywo się zainteresowali tym wzorowo prowadzonym zakładem.

Współ z kolegami Oddziału przemyskiego odbyła się zeszłej jesieni ostatnia wycieczka nasza do cukrowni w Przeworsku, którą tym razem oglądaliśmy w pełnym ruchu. Pod uprzejmem przewodnictwem kolegów, zakładem kierujących, nabraliśmy przekonania, że przy zastosowaniu najnowszych ulepszeń i umiejętnej pracy współzawodnictwo na polu przemysłu i u nas jest możliwe, a przy wkładzie dostatecznych kapitałów pożytek przynieść musi tak właścicielowi jak krajowi całemu, dając zajęcie setkom rąk roboczych.

Streszczone powyżej sprawozdanie z 24 wycieczek, urządzonych w ciągu jubileuszowego dwudziestopięciolecia przez Towarzystwo politechniczne, przez Wydział główny i Oddział lwowski, nie byłoby zupełne, gdybyśmy nie przytoczyli wycieczek, urządzonych staraniem Oddziałów Towarzystwa, które się też niemałym cieszyły powodzeniem, a mianowicie: wycieczka Oddziału przemyskiego do Lwowa dla zwiedzenia pracowni Rychnowskiego w roku 1898, budowy teatru i fabryki kamienia sztucznego Lewińskiego w roku 1899, oraz do cukrowni przeworskiej w r. 1899 i 1901; dalej wycieczki Oddziału stanisławowskiego do rafinerii spirytusu w Tyśmienicy i do cukrowni tłumackiej w roku 1900; wreszcie wycieczka Oddziału stryjskiego w tym samym roku do Wierczan dla zwiedzenia szkód wylewem rzeki Stryja wyrządzonych i do Grabowiec w celu zwiedzenia fabryki zapalek Lipschütza i rafinerii nafty firmy Neustein i spółka.

Zarząd dokładał też starań, aby członkom Towarzystwa gremialnem zwiedzeniem nowych gmachów publicznych, zakładów przemysłowych i t. p. w miejscu lub w pobliżu Lwowa dać sposobność zaznajamiania się ze stanem robót publicznych i z praktycznym w dziedzinie techniki i sztuki postępem.

W ten sposób zwiedzili członkowie gremialnie we Lwowie w roku 1878: miejskie

Muzeum przemysłowe, fabrykę zapalek Dydackiego, Muzeum im. Dzieduszyckich i fabrykę Kellera wyrobów koszykarskich;

w roku 1879: gmach sejmowy, zakład obłąkanych w Kulparkowie i gazownię miejską;

w roku 1882: obserwatorium astronomiczne na politechnice;

w roku 1885: fabrykę nawozów sztucznych Wanga, zakład stolarski Braci Wczelaków i drukarnię związkową;

w r. 1887: fabr. makaronów Grzybińskiego;

w roku 1888: fabrykę wyrobów asfaltowych Szeligi-Łyszkiewicza;

w roku 1889: gmach pocztowy, ślusarnię Daszka i pałac Potockich przy ul. Kopernika;

w roku 1890: browar Lilienfelda;

w roku 1891: browar lisieniecki, oraz powiększoną fabrykę Wanga nawozów sztucznych i wyrobów chemicznych;

w roku 1892: Berskiego fabrykę kołków do butów, fabrykę dachówek Lewińskiego i spalony młyn Thoma;

w roku 1893: nową targowicę miejską na Halickiem i roboty na placu wystawy kraj. 1894;

w roku 1895: wystawę prac Edgara Kovatsa i wystawę Towarzystwa zachęty przemysłu krajowego;

w roku 1896: fabrykę Hausmana sody krystalicznej i szkła wodnego, wystawę państw. szkoły przemysłowej, fabrykę wyrobów ceramicznych Lewińskiego i wystawę planów teatru miejskiego;

w roku 1898: nowe budowle podtorowe na głównym dworcu kolejowym, pracownię Rychnowskiego i miejską stację elektryczną;

w roku 1899: zbiorniki wodociągów miejskich na Zielonem i fabrykę kamienia sztucznego Lewińskiego;

w roku 1900: warstwy kolei państwowej, nowy gmach teatru miejskiego i fabrykę akcyjną maszyn »Perkun«.

w roku 1901: nową rzeźnię miejską.

Za przykładem Wydziału lwowskiego zwiedzili członkowie Oddziału w Przemysłu: fabrykę konserwów dla wojska w r. 1898 i budowę klasztoru Karmelitanek w r. 1899, a stację elektryczną w roku 1901;

Oddział stanisławowski: fabrykę drożdży w roku 1900, gazownię miejską, zakład kary, warstwy kolejowe, ogrzewalnię i centralę elektryczną na dworcu;

Oddział stryjski: budowę nowego mostu na rzece Stryju w roku 1898, urządzenie oświetlenia acetylenowego na dworcu kolejowym w roku 1899. i fabrykę narzędzi wiertniczych w Stryju firmy Perkins i Mac Intosh w r. 1901.

J. Ross.

uroczystych obchodach narodowych i ku uczczeniu mężów, zasłużonych na polu prac zawodowych i obywatelskich, Towarzystwo politechniczne od założenia swego żywy brało udział, nie od rzeczy więc będzie przypomnieć członkom naszym pamiątkowe chwile i uroczystości, jako podniosłe lub miłe wspomnienia, które uczestnicy w sercach swych przechowują.

Już w roku 1878. przyłączyło się Towarzystwo politechniczne do obchodu jubileuszu 40-letniej działalności pierwszego dyrektora krajowej Szkoły lasowej ś. p. Henryka Strzeleckiego, męża wielkich zasług obywatelskich i wytrwałego pracownika na polu leśnictwa krajowego. Do utworzenia funduszu stypendyjnego imienia jubilata dla uczniów szkoły lasowej przyczynił się Zarząd kwotą 20 zł. z funduszków Towarzystwa i wyznaczył ś. p. Ludwika Goltentala jako delegata do Komitetu jubileuszowego. W uroczystości samej i na uczcie reprezentował Towarzystwo prezes.

Na obchodzie 50-letniego jubileuszu Józefa Ignacego Kraszewskiego w roku 1879. w Krakowie reprezentowała lwowskie Towarzystwo politechniczne deputacya.

Do kosztów tablicy pamiątkowej na Wawelu dla zasłużonego architekta Bereniego (zmarłego r. 1537. w Krakowie) przyczyniło się Towarzystwo politechniczne na wniosek ś. p. Juliana Zacharjewicza datkiem 25 zł.

Taką samą kwotę udzieliło Towarzystwo Komitetowi wiedeńskiemu obchodu jubileuszowego odsieczy Wiednia przez Sobieskiego w r. 1883., zarządzając zarazem składkę między członkami Towarzystwa.

W roku 1884. przyczyniło się Towarzystwo politechniczne do składki na pomnik dla zasłużonego historyka Henryka Schmitta kwotą 10 zł. i zebrało w gronie członków swoich 42 zł. na popiersie zmarłego w Krakowie w tym roku, chlubnie znanego architekta Felixa Książarskiego, ustawione staraniem krakowskiego Towarzystwa technicznego w bibliotece Jagiellońskiej.

Z powodu przeniesienia się w tym samym roku długoletniego prezesa Towarzystwa politechnicznego Romana br. Gostkowskiego do Wiednia utworzono fundusz konkursowy jego imienia i uroczyste go pożegnano dnia 6. września 1884. w biurze Towarzystwa.

Gdy w roku 1885. obchodzono w Krakowie jubileusz 25-letniej pracy zawodowej znakomitego inżyniera cywilnego Walerego Kołodziejskiego, Zarząd Towarzystwa politechniczne-

go uchwalił 30 zł. na koszt obchodu dla Komitetu urządzającego i wysłał adres do Jubilata.

W następnym roku (1886.) Prezydium złożyło życzenia imieniem Towarzystwa politechnicznego prezesowi Izby inżynierskiej Janowi Zakrzewskiemu w Tarnopolu z okazji 25-letniego jubileuszu jego pracy inżynierskiej i wzięło udział w uczcie na cześć jego we Lwowie urządzonej.

W roku 1887. świat techniczny w Warszawie obchodził jubileusz 50-letniej działalności zawodowej inżyniera Józefa Spornego, na który Towarzystwo politechniczne wysłało sędziwemu jubilatowi telegram gratulacyjny.

Uroczyste obchodziło Towarzystwo politechniczne dziesięciolecie swojego istnienia w r. 1888. W dniu 16. maja odbyło się solenne zgromadzenie tygodniowe w wielkiej sali ratuszowej przy udziale przeszło stu członków. Na porządku dziennym był odczyt byłego prezesa Towarzystwa Romana br. Gostkowskiego. Przed odczytem po stosownych przemowach wręczono prelegentowi w uznaniu zasług jego, około rozwoju Towarzystwa politechnicznego położonych, dyplom na członka honorowego. Wykład »o teorii hamowania wozów« przyjęto gromkimi oklaskami i odczytano liczne telegramy nadeszłe z Warszawy, z Krakowa, z Wiednia i z prowincyi. Wieczór spędzono przy wspólnej uczcie w Kasynie mieszczańskim na koleżeńskej pogawędce. Z okazji obchodu tego każdy członek Towarzystwa otrzymał pamiątnik, wydany staraniem Zarządu.

Na narodową uroczystość złożenia zwłok Adama Mickiewicza w grobach królewskich na Wawelu w roku 1890. wysłało Towarzystwo politechniczne do Krakowa kolegów: Darowskiego, Długoszowskiego, Dziwińskiego i ś. p. Heppego w deputacyi, która na trumnie wieszcza złożyła wieniec.

Niemniej wzięło też Towarzystwo nasze udział w pogrzebie zmarłego r. 1890. we Wiedniu sławnego architekta i genialnego twórcy ratusza wiedeńskiego Fryderyka Schmidta przez delegatów: kol. Iszkowskiego i ś. p. Zaleskiego i wysłało wieniec na ręce austriackiego Towarzystwa inżynierów i architektów we Wiedniu.

Pamiętny jest wszystkim uczestnikom żywy udział, jaki Towarzystwo politechniczne miało we wspólnym obchodzie uroczystości narodowych, któremi Lwów święcił setną rocznicę Konstytucyi 3. maja w r. 1891. W komitecie obchodu zasiadali z ramienia Towarzystwa koledzy: Kamienobrodzki, Rawski i ś. p. Rad-

wański, a kol.: Motylewski, Rawski i Złotnicki zasłużyli się gustownem udekorowaniem frontowych okien lokalu Towarzystwa. Imponujący zastęp członków Towarzystwa politechnicznego brał udział w uroczystym pochodzie przez miasto.

Przy uroczystości wmurowania tablicy pamiątkowej dla zmarłego na Multanach belwederczyka Karola Paszkiewicza w roku 1891 w Romaniu zastępował Towarzystwo politechniczne reprezentant jego w Czerniowcach, kolega Elster, a Zarząd z okazji obchodu tego wysłał stosowny telegram do Komitetu miejscowego.

Uchwałą z dnia 9. marca 1892. zamiano- wało Walne Zgromadzenie profesora Dr. Antoniego Małeckiego z okazji 40-letniej jego działalności i w uznaniu zasług, około technicznego słownictwa polskiego położonych, członkiem honorowym Towarzystwa politechnicznego, a Prezydium Zarządu uroczystie wręczyło dyplom Jubilatowi.

Na zaproszenie kolegów wiedeńskich w r. 1893. liczni członkowie Towarzystwa przystąpili podpisami swymi do adresu dla słynnego profesora Dra Kolbe'go z powodu 40-letniej jego pracy naukowej.

W roku 1893. zmarł w Krakowie Jan Matejko; w pogrzebie jego brali udział jako delegaci Towarzystwa politechnicznego koledzy: Chrząszczewski, Śmiałowski i ś. p. Zacharjewicz i złożyli wieniec na grobie mistrza.

Przy obchodzie 25-letnim Klubu inżynierów w Salzburgu w tymże samym roku (1893.) reprezentowało Towarz. politechniczne dwóch delegatów, a Zarząd wysłał pismo gratulacyjne.

Po raz pierwszy lwowska Szkoła politechniczna zaprosiła w roku 1893. Towarzystwo politechniczne na uroczyste otwarcie roku szkolnego. Od tego czasu też tak Prezydium jak i liczni członkowie Towarzystwa rok rocznie w uroczystości tej żywy biorą udział.

Na jubileusz 40-letniej działalności dyrektora budownictwa i inżyniera Janusza Niedziałkowskiego w Krakowie w roku 1895. wysłał Wydział Towarzystwa politechnicznego telegram.

W uroczystości odsłonięcia pomnika Sobieskiego we Lwowie w roku 1898. wzięło Towarzystwo politechniczne na zaproszenie reprezentacji miasta gremialny udział.

Członkowie Oddziału przemyskiego uczcili w roku 1898. nestora techników polskich kolegę Karola Monné'go w dniu 80-tej rocznicy urodzin jego serdeczną owacją, na którą zjechali się członkowie Towarzystwa do Przemyśla z różnych stron, a najliczniej ze Lwowa.

Nadzwyczaj wspaniale obchodziło austriackie Towarzystwo inżynierów i architektów we Wiedniu w dniach 17., 18. i 19. marca 1899. r. jubileusz 50 letniego istnienia swojego przy ogromnym udziale tak członków własnych, jako też reprezentantów i delegatów wszystkich stowarzyszeń technicznych w Austrii i wielu zagranicznych. Na otrzymane zaproszenie wydelegowało Towarzystwo politechniczne na tę uroczystość do Wiednia prezesa swojego i kolegów: Fiedlera i Darowskiego ze Lwowa, Mischkego z Wieliczki, Siebauera ze Stanisławowa, Reinin- gera z Przemyśla i Szczepaniaka z Wiednia.

Wraz z innemi instytucjami i stowarzyszeniami naukowemi wystosowało Towarzystwo politechniczne w r. 1900. adres do Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie z powodu uroczystego obchodu 500 rocznicy jego założenia na ręce Rektora tejże Wszechnicy.

Na zaproszenie Reprezentacji miasta Prezes i dwóch członków Wydziału reprezentowali Towarzystwo politechniczne na uroczystem otwarciu teatru miejskiego we Lwowie w roku 1900, jakoteż na uczcie w tym samym roku urządzonej na cześć profesora Józefa Rychtera z powodu 25-letniej pracy zawodowej.

W roku 1901. obchodzono w Warszawie 25-letni jubileusz Henryka Sienkiewicza; Towarzystwo politechniczne ze swej strony także złożyło hołd niezrównanemu pisarzowi i patriocie w depeszy podczas uroczystości do Warszawy wysłanej.

W gronie kolegów obchodził w tymże r. (1901.) sędziwy i zasłużony prezes Izby inżynierskiej Jan Zakrzewski jubileusz 40-letniej swej działalności, przy którym złożyło mu życzenia i wyrazy czci Prezydium w imieniu Towarzystwa politechnicznego. Następnie wzięło w tymże roku na zaproszenie Reprezentacji miasta Lwowa liczniejsze grono członków Towarzystwa politechnicznego udział w uroczystem otwarciu nowej rzeźni miejskiej.

W ostatnim już czasie (r. 1901.) Towarzystwo nasze przyłączając się do uczczenia niepożytych zasług profesora Dr. Antoniego Małeckiego, członka honorowego Towarzystwa politechnicznego, z okazji 80-tej rocznicy jego urodzin, wręczyło mu przez Prezydium adres dziękczynny i gratulacyjny.

Z przyjemnością przypominamy sobie także wspólną biesiadę koleżeńską przy opłatku, urządzoną po raz pierwszy w r. 1897. Obchód ten tak mile przez kolegów od razu przyjęty i od tego czasu w każdym roku powtarzany, stał się już zwyczajem, którego i nadal przestrzegać będzie zawsze Towarzystwo.

J. Ross.

Wywe zajęcie, jakie oddawna każda wystawa, czy to przemysłowa, czy dzieł sztuki lub naukowa wzbudzała w świecie technicznym, nie pozostało bez wpływu na działalność Towarzystwa politechnicznego, które w miarę rozwoju swego ze skromnego początkowo współpracownika w urządzaniu i organizacji wystaw miejscowych z czasem wyszło na inicjatora fachowej wystawy własnej i na poważny czynnik, bez którego obecnie żadna wystawa krajowa jużby się nie obeszła.

Jakkolwiek Zarząd o każdej wystawie tak miejscowej i krajowej, jak i zagranicznej członków zawsze zawiadamiał i do udziału zachęcał w czasopiśmie swoim, mimo to wystawy pozakrajowe już dla braku dat co do udziału członków Towarzystwa pominąć musimy.

Pierwszą od czasu zawiązania się Towarzystwa naszego była urządzona w roku 1887. krajowa Wystawa rolniczo-przemysłowa w Krakowie, w której członkowie nasi słaby jeszcze brali udział.

Lepiej w tym kierunku wypadła Wystawa sztuki polskiej w Sukiennicach, która się odbyła w roku następnym w Krakowie. W dziale architektury bowiem wystawione plany i projekta pochodziły w wielkiej części od członków naszego Towarzystwa.

W tymże też roku (1888.) odbyła się we Lwowie Wystawa higieniczno-lekarska i dydaktyczno-przyrodnicza w gmachu szkoły realnej podczas wakacyi z niezaprzeczonem powodzeniem. Inicjatywę dało lwowskie Towarzystwo lekarskie, uprosiwszy do współudziału w urządzaniu tej wystawy Towarzystwo przyrodników im. Kopernika, politechniczne, aptekarskie i weterynary, a w Komitecie wykonawczym zasiadali z ramienia Towarzystwa naszego koledzy: Józef Horoszkiewicz i Bronisław Pawlewski. Udział członków w wystawie był bardzo żywy, wystarczy przypomnieć plany szkół, gmachów miejskich, prac inżynierskich i wystawę licznych przyrządów kolegi Rychnowskiego, któremu przypadło w udziale najwyższe na tej wystawie odznaczenie.

Na najpiękniejszej karcie w dziejach Towarzystwa politechnicznego zapisać należy niezawodnie Wystawę przemysłu budowlanego, urządzoną we Lwowie we wrześniu 1892 roku. Rzadko kiedy też rzucona myśl tak szczęśliwie zamieniła się w czyn, jak projekt Wystawy przemysłu budowlanego, pierwszej tego rodzaju w Austrii.

Jak z jednej strony zaszczytem inicjatywy dzieła się w równej mierze koledzy Walery Dzieślewski, Juliusz Hochberger i Jan Lewiński, w gronie których powstał projekt urządzenia wystawy budowlanej, tak z drugiej strony wprowadzenie projektu w życie jest zasługą Komitetu wykonawczego z ś. p. Julianem Zacharzewiczem na czele, a przede wszystkim nieodżałowanego kolegi ś. p. Ludwika Radwańskiego, jako dyrektora wystawy.

Mimo ogólnego zajęcia się myślą wystawy w kołach tak kolegów jak i przemysłowców i mimo ze wszech miar sprzyjających okoliczności, praca, którą Komitet wziął na siebie, była ogromna, trudności w wykonaniu samego projektu były niemałe, a przeszkody ze stron różnych na każdym kroku się mnożyły, wszystkie te jednak zapory pokonywał zapobiegliwością i uprzejmością swoją ś. p. Radwański.

Wystawa odbyła się w salach parterowych i przyległym ogrodzie politechniki, a wraz z główną bramą pomysłu kolegi ś. p. Münnicha i licznymi pawilonami, około gmachu szkoły politechnicznej gustownie rozrzuconymi, przedstawiała okazały i powabny widok.

Uroczyste otwarcie wystawy nastąpiło dnia 29. sierpnia w obecności ówczesnego namiestnika i protektora wystawy JE. Kazimierza hr. Badeniego, przy licznych udziale dygnitarzy i najwybitniejszych obywateli, delegatów z prowincyi, wystawców i wobec tłumnie zebranej publiczności.

Od samego początku sprzyjało tej wystawie niezwykle powodzenie, bo obok bardzo korzystnej oceny ze strony fachowej, spotkała się ona z przychylnym przyjęciem prasy polskiej i cały czas trwania utrzymała się w ciągłej życzliwości u publiczności, która tłumem zwiedzaniem okazywała najlepiej swoje dla niej sympaty.

Najznamienniejszą zaletą wystawy, którą się tłumaczy jej powodzenie, było urozmaicenie nie tylko przedmiotów samych, ale i ekspozycyi, których ilość dosięgła pokaźnej cyfry 325. Razem obesłało wystawę 298 wystawców przeważnie krajowych, a zwiedziło ją w krótkim, bo tylko 3-tygodniowym okresie trwania, do 50.000 osób.

Obok osób prywatnych zwiedzili wystawę także korporacje, towarzystwa i szkoły gremialne, nie mieliśmy niestety przyjemności oprowadzać naszych kolegów z Królestwa i Poznania po wystawie, bo oczekiwane ich przybycie

z okazji Zjazdu techników, wyznaczonego na 13. i 14. września, nie przyszło do skutku z powodu odwołania Zjazdu.

Jako nagrody dla odszczególnienia wystawców rozdano 8 srebrnych i 18 brązowych medali państwowych, oprócz zaszczytnych uznań, listów uznania i listów pochwalnych od Komitetu wystawy, a każdy uczestnik wystawy, czy to wystawca, czy członek Komitetu obszerniejszego lub ściślejszego, czy też członek Komisji specjalnych otrzymał w upominku brązowy medal pamiątkowy według modelu ś. p. prof. Marconiego.

Wreszcie zaznaczyć należy, że wystawa ta powiodła się nadspodziewanie i pod względem finansowym, gdyż końcowy bilans jej zamiast właściwego zwykle wystawom deficytu, wykazał pokaźną jak na stosunki nasze sumę czystego zysku, który stanowi zawiązek funduszu Towarzystwa politechnicznego na budowę własnego domu.

W roku 1894. odbyła się pamiętna wystawa krajowa we Lwowie, a do jej uświetnienia niemało przyczynili się członkowie Towarzystwa, którzy we wszystkich działach bardzo czynny wzięli udział.

Towarzystwo politechniczne wydelegowało dwóch członków jako delegatów do pierwszego Komitetu ogólnego, wystawiło w grupie architektury, budownictwa i sztuki zastosowanej

swe wydawnictwa własne i wszystkie roczniki »Dźwigni«, oraz »Czasopisma technicznego« w pawilonie architektury.

Członkowie zaś Towarzystwa w liczbie 107 uczestniczyli w pracach Komitetu i sekcjach wystawy, a mianowicie należało członków:

- 4 do komitetu wykonawczego,
- 15 » Wydziału budowlanego,
- 9 » » instalacyjnego,
- 1 » » publicystycznego, a
- 78 » sekcji rozmaitych i do jury.

Poza urzędową czynnością 55 członków wzięło udział w wystawie jako wystawcy, z których 11 wystawiło swoje plany i projekta w pawilonie architektury.

Z tą wystawą łączy się dla nas i miłe wspomnienie III. Zjazdu techników polskich, na którym mieliśmy sposobność zadziernięcia ściślejszych węzłów z kolegami z za kordonu, nieszczędnymi wyrazów uznania dla świetności wystawy i dla nadających jej właściwą cechę zasług kolegów ś. p. Zacharjewicza i Józefa Łubieńskiego.

Na zakończenie wspomnieć jeszcze wypada o dwukrotnej wystawie prac architektonicznych, sztuki malarstwa i sztuki zastosowanej do przemysłu artystycznego, kolegi naszego prof. Edgara Kovatsa, urządzonej w roku 1895. i 1901. we Lwowie, w auli Szkoły politechnicznej.

J. Ross.

KONKURSY.

Nowodem żywotności każdego Towarzystwa jest częste rozpisywanie konkursów. Towarzystwo politechniczne w ciągu swego istnienia trzy razy rozpisywało konkursy z nagrodami, a mianowicie: na projekta odznak metalowych dla członków Towarzystwa politechnicznego, konkurs na winiętę dla Czasopisma technicznego, a wreszcie konkurs na projekt budowy własnego domu.

W pierwszym konkursie, rozpisany uchwałą Wydziału głównego z 21. marca 1896., zwycięzcą został p. Jan Tarczałowicz, który uzyskał nagrodę w kwocie 2. dukatów. Członkami jury byli koledzy: Bałaban, Broniewski, Rawski, Wincenty Świeżawski i Zacharjewicz Julian.

W drugim konkursie w sprawie winiety dla »Czasopisma technicznego«, rozpisany uchwałą Wydziału głównego z 17. października 1896., przyznano pierwszą i drugą nagrodę w kwotach 5 i 3 dukatów kol. Alfredowi

Broniewskiemu (godło »Tentare licet« i »Dla swoich«), zaś list pochwalny p. Franciszkowi Mączyńskiemu (godło $2\sqrt{2}$). — Winiętę dla Czasopisma technicznego uchwalono wykonać w dniu 15. grudnia 1896. według nagrodzonego projektu »Dla swoich«, a w skład Komisji jurorów wchodził koledzy Peżański Grzegorz, Ramułt Ludwik, Rawski Wincenty, Świątkowski Antoni i Zacharjewicz Julian.

Konkurs na projekt budowy własnego domu uchwalono w dniu 16. stycznia 1900. Jako nagrodę za najlepszy szkic ustanowiono kwotę 500 K., mającą się wypłacić z funduszu budowy domu, zaś w razie zakupna projektu drugie 500 K. Wniosek ten uchwaliło Walne Zgromadzenie w lutym 1900., a komisja jurorów złożona z kolegów: Rossa Juliusza, Bisanza Gustawa, Kamienobrodzkiego Alfreda, Hawryszkiewicza Sylwestra, Brauns-eisa Józefa, Gorgolewskiego Zygmun-

ta i Ramuła Ludwika, przyznała nagrodę 500 K. kol. Wincentemu Dylewskiemu, budowniczemu w Berlinie.

Ostatni konkurs rozpisany został w gronie Towarzystwa przez Komitet wystawy jubileuszowej w jesieni r. 1901. na plakat wystawowy, a za najlepsze prace wyznaczone zostały trzy nagrody tj. dwie pieniężne (60 i 30 K. w złocie) i jedna pisemna, czyli t. zw. zaszczytne uznanie. Do komisji sędziów zaproszeni zostali koledzy: Alfred Kamienobrodzki, Łucyan Baecker, Włodzimierz Podhorodecki, Juliusz Ross, Karol Edward Epler i Tadeusz Obmiński.

Do konkursu, którego termin upłynął 15. grudnia 1901, zgłoszono ogółem 11 projektów, z których wedle protokołu Komisji konkursowej z 22. grudnia 1901. przyznano pierwszą nagrodę (60 K.) pracy pod godłem »Promień«, drugą nagrodę »Rawicz« (Nr. 2), zaszczytnego zaś uznania udzielono autorowi pracy pod godłem »Stefa«. Na razie wypłacono tylko pierwszą nagrodę twórcy projektu »Promień«, którym po otwarciu kopert okazał się p. Kazi-

mierz Rzeczycki, słuchacz Szkoły politechnicznej we Lwowie. Druga nagroda pozostawała długi czas w zawieszeniu, gdyż twórca jej był nieznany, a to z tego powodu, że nie wymienił swego nazwiska. Zaszczytne uznanie dostało się w udziale słuchaczowi Politechniki p. Wacławowi Krzyżanowskiemu, a dopiero w kilka miesięcy po ogłoszeniu rozstrzygnięcia konkursu zgłosił się do Komitetu słuchacz Szkoły politechnicznej p. M. Jarocki i po należytem udowodnieniu autorstwa projektu »Rawicz« (Nr. 2) odebrał przyznaną nagrodę.

Konkurs ten wzbudził żywe zajęcie nie tylko wśród młodzieży politechnicznej, która w nim wyłącznie mogła brać udział, ale i wśród szerszej publiczności, odwiedzającej pilnie wystawę przedłożonych Komitetowi projektów.

Dla zachęcenia członków Towarzystwa do wydawania swych prac w drodze konkursu ustanowiony jest fundusz konkursowy im. Romana br. Gostkowskiego. Fundusz ten, zebrany ofiarnością członków Towarzystwa politechnicznego, stać się może w przyszłości silną pobudką i pomocą, dla zdolnych a niemających członków.

W Żłochowski.

ZJAZDY.

No najważniejszych momentów w dziejach Towarzystwa politechnicznego należą niewątpliwie Zjazdy. Już w pierwszym numerze »Dźwigni« poruszyło nasze Towarzystwo myśl Zjazdu techników polskich, a na posiedzeniu Zarządu dnia 16. października 1877. r. odczytano pismo inżyniera Kucharzewskiego z Warszawy, który w imieniu techników z Królestwa Polskiego oświadczył gotowość wzięcia udziału w ogólnym Zjeździe techników. Sekretarz Towarzystwa technicznego krakowskiego pan Lindquist oświadczył również, że Towarzystwo krakowskie Zjazd techników bardzo gorliwie popierać będzie. Wobec tak ogólnego życzenia postanowił Zarząd wziąć myśl tę pod rozwagę i wystąpić w swoim czasie z odpowiednimi wnioskami.

Na tygodniowym Zgromadzeniu dnia 29. kwietnia 1880. roku poruszono myśl zwołania Zjazdu techników polskich, oraz kongresu Towarzystw technicznych austriackich i wybrano Komisję dla tej sprawy.

Za inicjatywą lwowskiego Towarzystwa politechnicznego, Towarzystwo inżynierów i architektów we Wiedniu zwołało pierwszy Kongres inżynierów i architektów do Wiednia na dzień 9., 10. i 11. października 1880. roku. Kongre-

sowi temu przedłożyło nasze Towarzystwo następujące sprawy na porządek dzienny:

I. Jakie prawa i atrybucje należy przyznać technikowi z akademickim wykształceniem i w jaki sposób możnaby mu te prawa zapewnić?

1. Egzamina państwowe, egzamina dyplomowe, doktorat.
2. Prawo głosowania i wyboru.
3. Stanowisko techników cywilnych z upoważnieniem rządowym: a) Rewizja statutu techników cywilnych z upoważnieniem rządowym (Izby inżynierskie, zaprowadzenie inżynierów-mechaników i technologów i t. d.) b) Rewizja ustawy przemysłowej co do udzielania konsensów na budowniczych.
4. Stanowisko techników w służbie państwowej. (Czy wobec powyższego stanu należy dążyć do zmiany państwowych urzędów budowniczych?)

II. Czy jest pożądana reorganizacja szkół średnich jako przygotowawczych do szkół politechnicznych? (1. szkoła realna, 2. gimnazjum realne, 3. gimnazjum, 4. wspólna szkoła średnia).

Wyczerpujące, gruntowne omówienie poruszonych kwestyi i pomyślny wynik uchwał,

zapadłych na posiedzeniach konferencji delegatów i na walnych Zgromadzeniach Kongresu, jak niemniej szczerze koleżeńskie zbliżenie się techników różnych zawodów i krajów, nadały temu pierwszemu Kongresowi cechę tak poważną i serdeczną, iż śmiało twierdzić można, że kongres ten wypadł świetnie, jakkolwiek kwestyę doktoratu nauk technicznych załatwiono dopiero w roku 1901., a sprawy jednolitej szkoły średniej do dnia dzisiejszego nie rozstrzygnięto. Według programu tego Kongresu odbyła się najpierw dnia 8. i 9. października 1880. konferencya delegatów 15. austriackich Towarzystw technicznych, na którą nasze Towarzystwo politechniczne wydelegowało swego prezesa Romana br. Gostkowskiego, sekretarza Pawła Stwiertnię i prof. Juliana Zacharjewicza, jako zastępców zaś kol. Iszkowskiego i Horoszkiewicza. W Kongresie wzięło udział blisko 200. inżynierów i architektów z różnych krajów, pomiędzy którymi było: 23. z Galicyi i Krakowa, 3. delegatów z Paryża, 2. z Berlina. Kol. Zacharjewicza wybrano wiceprezesem, a kol. Stwiertnię sekretarzem Kongresu.

Na posiedzeniu Wydziału głównego dnia 10. października 1881. odczytał kol. Stwiertnia w imieniu Komisji program I. Zjazdu polskich techników, obejmujący następujące kwestye:

I. Czy jest pożądana reorganizacya szkół średnich, jako przygotowawczych do szkół politechnicznych? a) Szkoła realna, b) gimnazjum realne, c) gimnazjum, d) wspólna szkoła średnia.

II. Jak winny być zorganizowane szkoły przemysłowe, ażeby kierunek kształcenia był praktyczny? Muzea przemysłowe.

III. Jak winny być zorganizowane szkoły politechniczne, ażeby odpowiadały potrzebom kraju?

IV. Jakich środków należałoby użyć, celem wzbogacenia ojczystej literatury technicznej?

V. W jaki sposób możnaby urzeczywistnić zamiar ułożenia polskiego słownika technicznego?

VI. Obmyślenie sposobów opiekowania się historycznymi zabytkami. (Dokładny spis zabytków i konserwacya.)

VII. Rozprawy naukowe.

Na ten program zgodzili się technicy krakowscy, warszawscy i poznańscy, a na miejsce Zjazdu obrano Kraków. Poczynienie przygotowań do Zjazdu powierzono krakowskiemu Towarzystwu technicznemu, które utworzyło w tym celu Komitet zjazdowy z prof. Pawłem Brzezińskim na czele.

I. Zjazd polskich techników odbył się w Krakowie w sali ratuszowej dnia 8., 9.

i 10. września 1882. pod przewodnictwem br. Romana Gostkowskiego. Wydany po Zjeździe »Pamiętnik« obejmuje przebieg i uchwały tego Zjazdu.

Na posiedzeniu Wydziału z dnia 16. października 1882. roku uchwalono przedstawić Delegacyi I. Zjazdu austriackich inżynierów i architektów w Wiedniu wnioszek o zwołanie do Pragi II. Zjazdu austr. inżynierów i architektów w r. 1883. Ponieważ jednak ze względu na odbyć się mającą w Wiedniu międzynarodową wystawę elektryczną większość austriackich Towarzystw technicznych oświadczyła się za zwołaniem II. Zjazdu do Wiednia, a nie do Pragi, przeto II. Zjazd odbył się w Wiedniu. W charakterze delegatów naszego Towarzystwa brali udział w tym Zjeździe koledzy: br. Roman Gostkowski, J. Franke i P. Stwiertnia.

Na posiedzeniu Zarządu dnia 20. października 1884. odczytano zaproszenie dra Wicherkiewicza do wzięcia udziału w IV. Zjeździe lekarzy i przyrodników w Poznaniu. Zaproszenie to wydrukowano w »Czasopiśmie technicznym« z wezwaniem członków do liczego udziału. Na posiedzeniu Zarządu dnia 3. września 1885. wydelegowano kolegę Rebczyńskiego na Zjazd kupców i przemysłowców, mający się odbyć d. 29. września tegoż roku we Lwowie. Na posiedzeniu Zarządu dnia 7. maja 1886. uchwalono na zaproszenie Komitetu I. międzynarodowego Kongresu żeglugi śródlądowej wysłać do Wiednia jako delegata inż. Iszkowskiego, a zarazem przesłać Komitetowi spis członków, pracujących w dziale hydrotechniki.

II. Zjazd techników polskich, który pierwotnie zamierzono zwołać do Poznania, odbył się we Lwowie w sali ratuszowej i w gmachu Szkoły politechnicznej dnia 4., 5. i 6. października 1886. Prezesem wybrano inż. Spornego z Warszawy, wiceprezesami: N. Urbanowskiego z Poznania, St. Kossutha z Żyrardowa, Justyna Głowackiego z Krakowa i N. Kovatsa ze Lwowa. Utworzono 4 sekcye: a) ogólną, b) architektoniczno-budowniczą, c) inżyniersko-przemysłową, d) słownikową. Uczestnicy Zjazdu urządzili wycieczkę do kopalń nafty w Słobodzie Rungurskiej i do Podhorzec. Przebieg Zjazdu wydrukowano w osobnym dodatku do »Kurjera Lwowskiego«. Zebrany fundusz zjazdowy 500 złr. umieszczono w kasie oszczędności.

Na posiedzeniu Wydziału d. 8. października 1887. uchwalono wziąć udział w międzynarodowym Kongresie higienicznym, w r. 1887. w Wiedniu odbyć się mającym. Delegatem na ten Kongres obrano inż. Góreckiego, który następnie przedłożył sprawozdanie z obrad Kongresu.

W r. 1888. wielu członków Towarzystwa politechnicznego wzięło udział w V. Zjeździe lekarzy i przyrodników we Lwowie, oraz w połączonej z tym Zjazdem Wystawie.

III. Zjazd austr. inżynier. i architekt. w Wiedniu w dniach 9. i 10. października 1891., odbył się również na wniosek naszego Towarzystwa. Delegatami Towarzystwa naszego na tym Zjeździe byli koledzy: Jan Franke, i Ludwik Radwański, zastępcami: Julian Zacharjewicz i Hochberger. Z przedłożonego później sprawozdania kolegi Radwańskiego okazało się, że sprawy, poruszone przez nasze Towarzystwo przed I. Zjazdem inżynierów i architektów w Wiedniu, były przedmiotem rozpraw wszystkich trzech Zjazdów wiedeńskich. W sprawie uchwał III. Zjazdu odbyliśmy Walne Zgromadzenie dnia 16. grudnia 1891. Na posiedzeniu Zarządu d. 27. maja 1891. odczytano reskrypt Prezydyum c. k. Namiestnictwa, zawiadamiający, że od 10. do 14. sierpnia t. r. odbędzie się III. międzynarodowy Kongres dla higieny i demografii w Londynie. Uchwalono tam wysłać prof. Br. Pawlewskiego w charakterze delegata.

Na posiedzeniu Wydziału dnia 2. kwietnia 1892. odczytano odezwę inż. Napoleona Urbanowskiego z Poznania, zawierającą wniosek odbycia III. Zjazdu techników polskich w Krakowie, ze względu jednak na odbyć się mającą wystawę przemysłu budowlanego we Lwowie, uchwalono zwołać Zjazd III. do Lwowa we wrześniu t. r. i nadać mu cechę przeważnie towarzyską. Z powodu grożącej cholery Zjazd ten nie przyszedł do skutku, natomiast wystawa przemysłu budowlanego wypadła świetnie. Zebrane wówczas fundusze przeznaczono na zakupienie domu dla Towarzystwa politechnicznego. Na posiedzeniu Zarządu dnia 3. czerwca 1894. wybrano p. R. Załozieckiego delegatem na Kongres higieniczny w Budapeszcie.

Na posiedzeniu Zarządu dnia 30. grudnia 1893. wybrano na wniosek kolegi W. Przetockiego Komitet złożony z 25. członków dla urządzania III. Zjazdu techników polskich, który się odbył podczas wystawy krajowej od 7. do 12. lipca 1894. we Lwowie, w sali muzycznej na placu wystawowym. Posiedzenia sekcyjne odbywały się w gmachu politechnicznym. Prezesem tego Zjazdu był Stefan Kossuth z Żyrardowa, wiceprezesami: Miszke Sylwery z Wieliczki, Wojciechowski Felix z Warszawy, Frankiewicz Ludwik z Poznania, Karczmarski Władysław z Krakowa i Roman br. Gostkowski ze Lwowa. Zjazd podzielił się na następujące sekcje: 1. s. dla spraw ogólnych, 2. s. inżynierską, 3. s. architektury i budownictwa, 4. s. mechaniczną,

5. s. technologiczno-mechaniczną, 6. s. górniczą. W obradach poruszono bardzo wiele żywotnych spraw technicznych i powzięto cały szereg uchwał, z których dwie, jako najważniejsze przytaczamy: 1. »Zjazd wyraża przekonanie, że jednolita szkoła średnia odpowiada najlepiej potrzebom społeczeństwa«; 2. »Zjazd oświadcza się za ustanowieniem tytułu doktora nauk technicznych«. Szczegółowy przebieg obrad ogłoszono w »Dzienniku zjazdowym«, tudzież w Nr. 12.—14. »Czasopisma technicznego« z r. 1894. Wygłoszono na tym Zjeździe 20 odczytów, z których na szczególniejszą uwagę zasługuje przemówienie Stanisława Szczepanowskiego na temat: »Znaczenie przemysłu wielkiego dla Galicji« i Romana br. Gostkowskiego n. t.: »Zagadka lotu«.

Celem wykonania uchwał III. Zjazdu, oraz poczynienia potrzebnych przygotowań do Zjazdu następnego, wybrano stałą delegację z siedzibą we Lwowie, która zarazem miała stać na straży spraw techników polskich. Delegacyi tej przekazano pozostały fundusz zjazdowy w kwocie 1.028 złr. 86 ct. Prezesem delegacyi wybrano prof. Karola Skibińskiego, zastępcą Stefana Kossutha, sekretarzem prof. R. Dzieślewskiego, skarbnikiem Augusta Sołtyńskiego, członkami: Bolesława Długoszowskiego, Kazimierza Gąsiorowskiego, Edmunda Grzębskiego, Michała Kowalczyka, Marcina Maślankę, Wincentego Rawskiego, Gustawa Reutta, Tadeusza Sikorskiego, Henryka Stahla i Leona Syroczyńskiego. Dnia 31. maja 1898. ogłosiła delegacja drukiem szczegółowe sprawozdanie z uchwał III. Zjazdu, zwołując zarazem IV. Zjazd techników na dzień 9.—11. września 1898. r. Do odezw dołączono regulamin obrad IV. Zjazdu i ściśle określone warunki, dotyczące zgłaszania referatów, oraz podawania wniosków, przekonano się bowiem, że na poprzednich Zjazdach powzięto kilka uchwał zbyt dorywczo, wskutek czego delegacja mimo najszczerzych chęci nie mogła ich wprowadzić w życie lub wykonała je tylko połowicznie. Z tego samego powodu postanowiono podzielić zapadłe uchwały na dwie kategorie: do jednej kategorii zaliczono uchwały, które delegacja otrzymuje w formie rezolucyi i ogłasza je tylko publicznie, do drugiej grupy takie uchwały, które Zjazd przekazuje delegacyi do wykonania.

IV. Zjazd techników, zwołany na 9. września 1898., odbył się z powodu wielu przeszkód dopiero dnia 8., 9. i 10. września 1899. w Krakowie, w nowym gmachu uniwersyteckim. Ze wszystkich dotychczasowych Zjazdów był on najliczniejszy. W posiedzeniach brało udział

przeszło 350. uczestników, między którymi było 60 kolegów z Warszawy, przeszło 70 z różnych okolic Królestwa Polskiego, Litwy i Ukrainy, a około 15 z Poznańskiego. Ze Lwowa przybyła stosunkowo mała liczba techników, bo zaledwie 30, a z różnych stron Galicji zaledwie kilkunastu. Prezesem Zjazdu obrano inż. Kazimierza Obrębowicza z Warszawy, wiceprezesami: Felixa Kucharzewskiego z Warszawy, Ludwika Frankiewicza z Poznania, Edwarda Heppégo ze Lwowa i prof. Jana Rottera z Krakowa; sekretarzami: Stanisława Horoszkiewicza i Karola Rollego z Krakowa. Zjazd podzielił się na następujące sekcje: 1. inżynierii, 2. architektury, 3. mechaniki i technologii mechanicznej, 4. technologii chemicznej, 5. górnictwa i hutnictwa, 6. przemysłową, 7. oświetlenia, 8. spraw zawodowych, wykształcenia technicznego i słownictwa. Na Zjeździe tym zapadły bardzo ważne uchwały, a mianowicie: 1. Uchwalono (na wniosek sekcji górniczej) połączyć w jedno towarzystwo wszystkie galicyjskie Towarzystwa techniczne (lwowskie, krakowskie i górnicze krak.). 2. Uchwalono wzmocnić stałą delegację mianowaniem członków korespondentów, mieszkających poza obrębem m. Lwowa w ogniskach wiedzy technicznej i przemysłu. 3. Postanowiono poczynić przygotowania do Zjazdu przemysłowego, celem podniesienia przemysłu galicyjskiego. 4. Uchwalono polecić stałej delegacji utworzenie odpowiedniego funduszu słownikowego. W skład nowowybranej delegacji weszli: prof. Karol Skibiński jako prezes, a po jego ustąpieniu Zygmunt Kędzierski (delegat Izby inżynierskiej); jako zastępcy prezesa: Maryan Kuczyński (z sekcji inżynierskiej) i Ignacy Drewnowski; jako skarbnik Karol Edward Epler, jako sekretarz Stanisław Świeżawski; jako członkowie: Bolesław Darowski (z sekcji przemysłowej), Bolesław Długoszewski, Edward Heppé (z sekcji mechanicznej), Józef Kajetan Janowski (z sekcji architektury), Kazimierz Gąsiorowski (z sekcji górniczej), Roman Ingardén (z Tow. techn.-krakowskiego), Edmund Grzębski (z Tow. polit. lwowskiego), Bronisław Pawlewski (z sekcji tech. chem.), Adam Teodorowicz (z sekcji oświetlenia). Po śmierci E. Heppégo wybrano w jego miejsce Juliusza Rossa. Członkami korespondentami wybrano: Kazimierza Mateckiego z Warszawy, Ludwika Frankiewicza z Poznania i Tadeusza Sikorskiego z Krakowa.

Aczkolwiek od chwili wyboru stałej delegacji główny Wydział Towarzystwa politechnicznego przestał się zajmować sprawami Zjazdów, to członkowie Towarzystwa brali udział w tych Zjazdach, a stała delegacja składała się

prawie wyłącznie z członków Towarzystwa politechnicznego. Szczegóły obrad IV. Zjazdu ogłoszono w Dzienniku Zjazdu, jako też w Nr. 19., 20., 22., 23. i 24. »Czasopisma techn.« z r. 1899.

Na odbytym w r. 1899. IV. Zjeździe techników polskich w Krakowie poruszono w sekcji przemysłowej tyle żywotnych spraw, mających pierwszorzędne znaczenie dla naszego przemysłu krajowego, że Zjazd polecił stałej delegacji IV. Zjazdu zwołanie specjalnego Wiecu przemysłowego. Delegacja wybrała bezzwłocznie komitety i rozpoczęła prace przygotowawcze. Na czele komitetu krakowskiego stał Ludwik Zieleniewski; w skład komitetu lwowskiego, któremu przewodniczył Juliusz Ross, weszli członkowie stałej delegacji i biura porady technicznej, oraz zaproszeni przemysłowcy i ekonomiści. Pierwszy ten Zjazd przemysłowców odbył się dnia 18., 19. i 20. września 1900., w gmachu Uniwersytetu krakowskiego. Prezesem tego Zjazdu był hr. Andrzej Potocki z Krakowa; wiceprezesami: Jan Götz Okocimski, Henryk Kolischer z Czerlan, Kazimierz Obrębowicz z Warszawy i Ludwik Frankiewicz z Poznania; sekretarzami: Mieczysław Dąbrowski i Stanisław Horoszkiewicz z Krakowa, Bolesław Darowski ze Lwowa i Alexander Rosset z Warszawy. Zjazd był ożywiony i liczny, gdyż wzięło w nim udział przeszło 350 uczestników z różnych stron Galicji, Królestwa Polskiego i Wielkopolski. Lwowskie Towarzystwo politechniczne miało na tym Zjeździe wielu przedstawicieli, a niektórzy z nich wygłosili referaty — i tak: Jan Blauth (»O znaczeniu torfu w przemyśle«), Alexander Klimaszewski (»O przemyśle ceramicznym«), Michał Kornella (»O drogach wodnych«), Edmund Libański (»O elektryczności w gospodarce rolnej«), Maryan Małaczyński (»Przemysł drzewny w Galicji«), Dr. Stefan Pawlik (»Fabryczny wyrób artykułów masarskich na eksport«), Dr. Jan Roszkowski (1. »Wyżyśkanie sił wodnych Galicji«, 2. Zasady podniesienia przemysłu krajowego«), Dr. Jan Rucker (»Przemysł konserwów«), Józef Tuleja (1. »O statystyce handlowo-przemysłowej Galicji«, 2. »O przemyśle odpadków«, 3. »W sprawie zniesienia akcyzy miejskiej od spirytusu denaturowanego«), Edmund Zieleniewski (»O przemyśle maszynowym w Galicji«).

Zjazd wybrał stałą delegację i porucił jej wykonanie zapadłych uchwał. W skład tej delegacji weszli także członkowie Towarzystwa politechnicznego: Mieczysław Dąbrowski, Stanisław Horoszkiewicz, br. Alfons Gostkowski, Edmund Zieleniewski i Wacław Wolski.

Żywimy nadzieję, że ta Delegacja spełni swoje zadanie i przyczyni się do ekonomicznego odrodzenia się kraju. Komitet krakowski wydał obecnie pamiętnik, zawierający szczegółowy przebieg obrad Zjazdu, oraz wszystkie wygłoszone na nim referaty.

Stała Delegacja IV. Zjazdu techników polskich czyni obecnie przygotowania do V. Zjazdu techników polskich.

Bolesław W. Darowski.

BIBLIOTEKA I CZYTEL尼亚.

Biblioteka i czytelnia nie mogą niestety po 25 latach istnienia poszczycić się takim rozkwitem, jaki Towarzystwo politechniczne w innych działach swej pracy wykazało.

Szczególnie biblioteka posiada tak mały zbiór dzieł i prac naukowych, że nie zadowala nawet najskromniejszych wymagań ogółu i członków Towarzystwa. Przyczyny tego niepomyślnego stanu biblioteki łatwo zrozumieć, jeśli się zważy, że na utworzenie wielkiego i poważnego zbioru dzieł potrzeba znacznych środków pieniężnych, których Towarzystwo nasze, utrzymujące się li tylko ze skromnych wkładek członków, nigdy nie miało. Wszystkie Wydziały, od zawiązania się Towarzystwa kolejno wybierane, ożywiała gorąca chęć utworzenia odpowiedniej biblioteki, a już na trzecim z rzędu posiedzeniu pierwszego Wydziału Głównego dnia 10. sierpnia 1877 r. uchwalono zaapelować do ogółu techników, ażeby zechcieli nadesłać dobrowolne datki pieniężne na zakupno dzieł technicznych i ofiarowywać swoje prywatne zbiory dzieł i czasopism technicznych.

Odezwa ta, ogłoszona w Nr. 2. Dzwigni z r. 1877, nie pozostała bez skutku. Znalazło się wnet wielu ofiarodawców, którym biblioteka zawdzięcza swe powstanie. Szczególnie hojne dary z dzieł technicznych złożyli: p. Edward Prokopowicz, inspektor miejskiego urzędu budowniczego we Lwowie, Karol Maszkowski, profesor Politechniki we Lwowie, Emil Czaderski, inżynier Wydziału krajowego, oraz pp. Romuald Iszkowski, Otto Wex, Wiktor Zietkiewicz, inżynier z Turynu, Karol Bukowski i wielu innych.

Tym sposobem już w drugim roku istnienia Towarzystwa zebrano przeszło 100 dzieł, dla umieszczenia których sprawiono osobną biblioteczną szafę.

Stopniowe zwiększanie się zbiorów w latach następnych zawdzięcza biblioteka również ofiarności członków i zapisom pośmiertnym przyjaciół Towarzystwa.

Z natury rzeczy wynika, że biblioteka w ten sposób powstała, nie mogła mieć prawdziwej wartości naukowej. Chcąc złemu zaradzić, wy-

brał Zarząd Towarzystwa w roku 1880 Komisję biblioteczną, złożoną z pp. Franciszka Patelskiego, Ludwika Radwańskiego i Pawła Stwiertni, która miała obmyślić środki powiększenia i uzupełnienia księgozbioru. Ponieważ Komisya przyszła do przekonania, że stworzenie odpowiedniej biblioteki przechodzi siły Towarzystwa, przeto zaproponowała:

1) udać się do Rektora Uniwersytetu i Politechniki z prośbą o pozwolenie wypożyczania członkom Towarzystwa politechnicznego dzieł technicznych do domu;

2) założyć czytelnię, zawierającą około 30 czasopism technicznych i przyznać w tym celu kredyt w rocznej kwocie 200 złr.

3) udać się do wszystkich austriackich Towarzystw technicznych celem uzyskania wymiany »Dzwigni« za wydawnictwa tych Towarzystw.

4) Postarać się o wymianę czasopisma »Kosmos« za »Dzwignię«.

Pierwszego wniosku, mającego na celu ułatwienie korzystania członkom Towarzystwa z bibliotek rządowych Uniwersytetu i Politechniki we Lwowie, nie dało się niestety w życie wprowadzić, obydwaj bowiem Rektoraty, powołując się na regulamina i rozporządzenia ministerialne z 20. grudnia 1849, odmówiły prośbie Zarządu. Natomiast wniosek w sprawie prenumerowania większej ilości zawodowych czasopism znalazł pełne uznanie i wkrótce utworzono przy bibliotece czytelnię, która gromadziła w godzinach wieczornych coraz więcej członków w lokalu. W roku 1881 na posiedzeniu dnia 20 sierpnia uchwalił Zarząd ze względu na czytelnię powiększenie lokalu i udzielił kredytu na zakupno potrzebnego inwentarza. Odtąd coraz większą wagę kładzie się na gromadzenie czasopism polskich i obcych treści ogólnej i czysto fachowej.

Ilość ich statecznie wzrasta tak, że w roku 1901 dosięgła cyfry 53.

Biblioteka obejmowała wówczas 566 dzieł w 1108 tomach. W tym pokaźnym zbiorze znajdowało się jednak mnóstwo dzieł przestarzałych, niekompletnych i pod względem treści celom

Towarzystwa nieodpowiadających. Nic dziwnego, że liczba wypożyczających malała ciągle, a w ostatnich latach spadła do zera. Temu opłakanemu stanowi rzeczy postanowił zaradzić Wydział Główny z r. 1901, uchwalając przeprowadzenie ścisłej rewizji dzieł, spisanie nowego, dokładnego katalogu, oraz ułożenie nowego regulaminu dla zarządu bibliotecznego. Ponieważ członkowie Towarzystwa uzyskali w latach ostatnich prawo korzystania z bogatych zbiorów bibliecznych Szkoły politechnicznej, przeto uchwalono nie gromadzić na przyszłość w bibliotece Towarzystwa dzieł zawodowych i treści ogólnej, a natomiast utworzyć i pielegnować następujące działy:

- 1) dział czasopism,
- 2) dział prac naukowych członków Towarzystwa politechnicznego,
- 3) dział broszur i
- 4) dział wydawnictw, dotyczących ogólnospołecznego stanowiska techników.

Wszystkie dzieła, których do żadnego z wymienionych działów nie można było wcielić, wy-

dzielono z biblioteki i przesłano w darze bibliotece Szkoły politechnicznej, Akademii rolniczej w Dublanach i bibliotece Uniwersytetu ludowego — resztę ofiarowano bezpłatnie lub sprzedano członkom Towarzystwa.

Odtąd Wydział Towarzystwa szczególną zwraca uwagę na zbiory czasopism zawodowych. Komisja biblieczna, w myśl regulaminu rok rocznie wybierana, proponuje Wydziałowi, jakie czasopisma prenumerować należy, oraz czuwa nad stanem i rozwojem biblioteki.

Sporządzenie katalogów według wymienionych działów ma nastąpić w najbliższym czasie, a po ukończeniu tej pracy oddaną zostanie biblioteka do użytku członków Towarzystwa. Żywimy niepłonną nadzieję, że nasze zbiory naukowe, w ten sposób uporządkowane, przyczynią się do ożywienia ruchu umysłowego w dziedzinie nauk technicznych i oddadzą nie małą przysługę członkom Towarzystwa.

A. Kornella.

CZASOPISMA.

Skreślenie historii rozwoju naszego Czasopisma napotyka na znaczne trudności, gdyż protokoły obrad komitetów redakcyjnych, w łonie których rozgrywały się najważniejsze epizody, zwłaszcza z pierwszych lat 25-letniego okresu, zaginęły bezpowrotnie, zaś w samym piśmie prawie niema wskazówek. Zaledwie w protokole z posiedzeń Wydziału Towarzystwa napotkać można tu i ówdzie wzmiankę o jakimś ważniejszym zarządzeniu, które wymagało zatwierdzenia przez Wydział.

Celem Czasopisma było przede wszystkim stworzenie dla Towarzystwa organu, któryby podawał wiadomości z ruchu technicznego i uświadamiał szerszym warstwom myśli i dążenia techników. Obok tego — może zrazu nieświadomie — odczuwali technicy, że chcąc zdobyć pewien wpływ w społeczeństwie, należy go sobie wywalczyć nie tylko cyrklem — lecz i piórem. Pod tym względem prasa techniczna spełniała w ciągu lat ważne zadanie: technicy nauczyli się pisać, a następnie i mówić. Młodsza generacja, kształcona w szkołach czysto polskich i w ogóle bez porównania lepszych, może nawet nie łatwo zda sobie z tego sprawę, jak bardzo brak wyrobienia literackiego paraliżował wszelkie dążenia techników. Zwolna dopiero nauczyli się inżynierowie zwyciężać tymi samymi

środkami, którymi ich ongi zwyciężano i utrzymywano na poziomie obywateli drugorzędnej wartości... Że dziś już jest lepiej, że dziś mamy nawet sporo inżynierów, których nieraz cały ogół słucha z zajęciem, że mamy dziś większe prawa i łatwiejsze stanowisko w społeczeństwie, przypisać musimy bodaj w części prasie technicznej.

Trudne to były warunki, kiedy lwowskie Towarzystwo ukończonych techników zdobyło się na wydanie pierwszego numeru »Dźwigni«.

Przedmowa do pierwszego numeru »Dźwigni«, który wyszedł w sierpniu 1877 r. pod redakcją ś. p. Ludwika Radwańskiego, tłumaczy poniekąd i podaje program pisma, dla tego podajemy go tu w całości.

»Zarząd zawiązanego niedawno Towarzystwa ukończonych techników we Lwowie, chcąc uczynić zadość objawiającemu się się zewsząd i uzasadnionemu życzeniu swych członków, założenia »Czasopisma technicznego« jako organu Towarzystwa, postanowił na razie utworzyć pisemko skromnych rozmiarów, któremby członków o działalności Towarzystwa mógł powiadamiać, a umieszczaniem w temże artykułów i wiadomości z dziedziny nauk technicznych i omawianiem społecznych stosunków techników, jako też spraw w ogóle ich dotykających, przyczynić się chociażby w małej tylko części do rozbudzenia zamięłowania w rodzimej literaturze technicznej, a nadto do podźwignięcia i wielce pożądanego skonsolidowania stanu technicznego, od którego działalności polepszenie ekonomicznych i społecznych stosunków w zubożałym kraju naszym w znacznej części zawisło«.

»Szczupłe jednak fundusze, jakimi Towarzystwo dotychczas rozporządza, nie dozwalały dotąd na wydawanie pisma najskromniejszych nawet rozmiarów, i gdyby nie ofiarność objawiona ze strony kilku członków Towarzystwa, którzy środki finansowe wydawnictwu temu zapewnili, wszelkie dobre chęci rozbiłyby się były o niepokonalne trudności».

»Komitet powołany przez Zarząd Towarzystwa do objęcia redakcyi tego pisma, nie odważyłby się był podjąć tego zadania, gdyby nie miał silnego przekonania, że Szanowni czytelnicy uznawszy potrzebę i użyteczność takowego, także ze swej strony popierać je zechcą, biorąc szczerzy udział w spółpracownictwie, gdyż tylko skupieniem się w jedno ognisko wszystkich sił umysłowych, poświęcających się rozmaitym a nader licznym galezom i specjalnym zawodom technicznym, potrafi wydawnictwo niniejsze rozwinąć się w ten sposób, aby wszelkim wymogom fachowego pisma w zupełności odpowiedzieć mogło».

»Biorąc przykład z zagranicznych towarzystw pobratymczych, których działalność ogólnie uznajemy i należycie cenimy, mamy nadzieję, że przy dobrych chęciach i wytrwałości, których tamte złożyły dowody, cel statutem Towarzystwa naszego wytknięty, popierany dążnością »Dźwignia«, z pożądanym skutkiem osiągnięty zostanie».

»Co do czasu, w którym »Dźwignia« pojawiać się będzie, nie możemy postanowić stałych terminów, lecz w miarę sprzyjających okoliczności i zasobu materiału redakcyjnego starać się będziemy o wydawanie jednego numeru na miesiąc».

Przewidywania ziściły się do pewnego stopnia, bo rzeczywiście wychodziła odtąd »Dźwignia« co miesiąc, chociaż w skromnych rozmiarach jednego arkusza druku, niewielkiego formatu. W tym pierwszym roku istnienia wyszło pięć numerów razem o 40 stronicach, z trzema tablicami litografowanymi. Artykułów samoistnych było ośm. Do pierwszego rocznika dodano oprócz tego 9 planów autografowanych gmachu sejmowego, według projektu kol. Juliusza Hochbergera.

Uchwała Zarządu co do wydawania czasopisma zapadła 4. czerwca 1877 r.; dla przeprowadzenia tej uchwały wybrano komisję złożoną z kol. L. Goltentala, J. Jaegermana, Markla, Niedzielskiego, Radwańskiego i P. Stwiertni. Na następnej posiedzeniu 30. lipca tegoż roku referował ś. p. Goltental wnioski Komisji, przyjęto nazwę, program, wybrano redaktora i komitet redakcyjny, do którego zaproszono K. Settiego, Pawła Stwiertnię, Juliana Zacharjewicza i Dra Władysława Zajączkowskiego. W samym końcu grudnia 1877 r. Zarząd uchwalił powiększyć format »Dźwignia«, używać lepszego papieru i ustanowić honorarya autorskie według uznania Komitetu redakcyjnego. Równocześnie uchwalono przyjmować płatne ogłoszenia; cenę rocznej prenumeraty oznaczono na 6 złr.

W latach następnych zwiększono Komitet redakcyjny. Od 1. stycznia 1879 r. uchwalono wypłacać redaktorowi honorarium w kwocie 25 złr. miesięcznie, skonstatowano, że ogłoszenia się nie opłacają, lecz uchwalono je utrzymać.

Zdaje się, że mimo uchwały Zarządu nie wypłacano jeszcze przez dłuższy czas honoraryów autorskich, bo w aktach Towarzystwa znaleźliśmy wzmiankę, że Zgromadzenie tygodniowe z 2. kwietnia 1881 r. uchwaliło rezolucję w sprawie honorowania artykułów, zaś Zarząd zalecił ten wniosek Komitetowi redakcyjnemu do uwzględnienia. To tylko pewne, że jeszcze w początku r. 1893 wynosiły honorarya autorskie od szpalty borgisu 4 kor., od szpalty petitu 4 kor. 30 hal. Od kwietnia 1895 podniesiono je do tej wysokości, na której są dziś, t. j. od szpalty borgisu 4 kor. 40 hal., zaś od szpalty petitu 5 kor., (nie licząc tytułów, ani miejsc zajętych przez ryciny w tekście). Honorarium redaktora podniesiono do 60 koron miesięcznie. Równocześnie uchwalono honorować wszystkie artykuły bez wyjątku.

W r. 1895 z powodu gremialnej rezygnacyi Komitetu redakcyjnego, objął chwilowo redakcyę Komitet ściślejszy, złożony z odpowiedzialnego redaktora kol. Br. Pawlewskiego, kol. Stefana Kossutha i Tadeusza Fiedlera. Komitet ten wkrótce uzupełnił się do liczby 13 członków.

Pierwszy rocznik (1877) wyszedł jako organ »Towarzystwa ukończonych techników«; dopiero od drugiego rocznika nosi »Dźwignia« nazwę organu Towarzystwa politechnicznego. Ten sam stosunek pozostaje w latach 1878, 1879, 1880, 1881, 1882. Roczniki 1883, 1884, 1885 i 1886 są organem »Lwowskiego Towarzystwa politechnicznego i Krakowskiego Towarzystwa technicznego«. Roczniki 1887, 1888 i 1889 oznaczone są na każdym numerze i na okładce jako: organ polskich Towarzystw technicznych. Ten sam napis jest jeszcze (pewnie przez pomyłkę) na okładce rocznika 1890, chociaż poszczególne numery mają tylko nazwę organu Towarzystwa politechnicznego. Odtąd było Czasopismo wyłącznie tylko organem Towarzystwa.

W r. 1879 nadeszła od Krakowskiego Towarzystwa technicznego propozycja, by wydawać wspólne pismo. Zarząd zastanawiał się nad tą sprawą, a na posiedzeniu z 20. lipca 1879 uchwalił następujący regulamin, dotyczący tej sprawy:

1. »Dźwignia ma odtąd być także organem krakowskiego Towarzystwa technicznego, co ma być wyrażone w nagłówku».

2. »Format ma pozostać niezmienny, tylko objętość pisma zwiększa się przez dodawanie pół arkusza, przeznaczonego wyłącznie dla spraw krakowskiego Towar. technicznego».

»Na czele tego półarkusza ma być tytuł: »Sprawy krak. Towarzystwa technicznego».

4. »Towarzystwo krakowskie pobiera z każdego numeru najmniej 60 egzemplarzy po cenie 1 Kor».

5. »Należność za pobrane egzemplarze »Dźwignia« należy uiszczać w miesięcznych ratach z dołu».

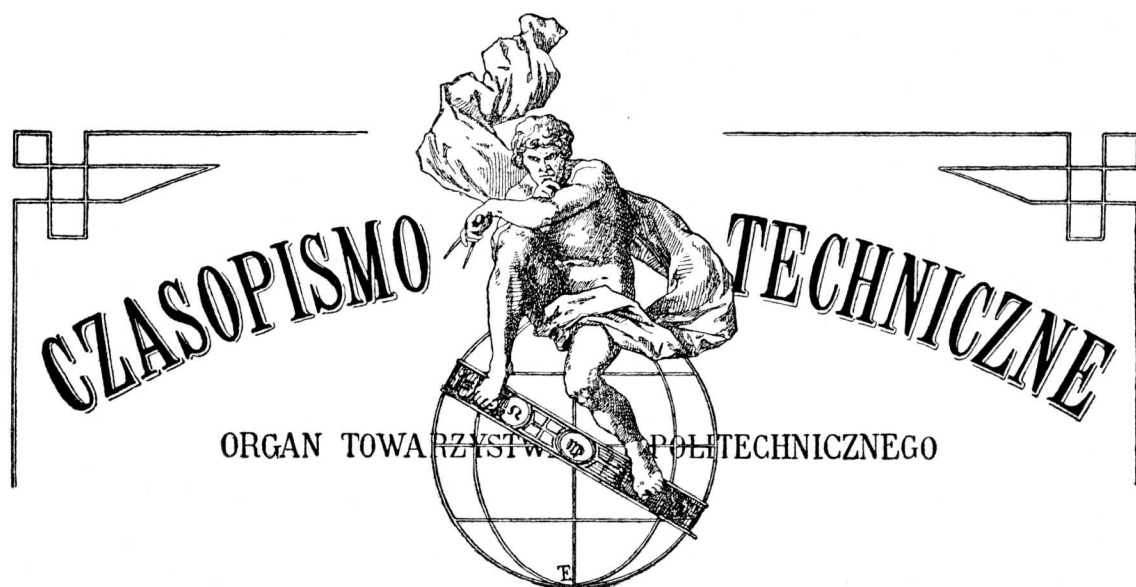
6. »Redakcyę prowadzi dalej komitet powołany przez lwowskie Towarzystwo politechniczne«.

7. »Umieszczanie artykułów fachowych zależeć będzie od komitetu redakcyjnego«.

8. »Umowa między obu towarzystwami traci moc obowiązującą po dwumiesięcznem wypowiedzeniu«.

Niewiadomo dobrze, co się działo dalej z tym projektem umowy, gdyż rzeczywiste współdziałanie obu Towarzystw w wydawnictwie »Dźwigni« da się skonstatować według ksiąg dopiero od r. 1883, t. j. od chwili, kiedy »Dźwignię« nazwano »Czasopismem Technicznym«.

W aktach znachodzimy tylko wzmiankę, że na posiedzeniu z 13. sierpnia 1880 Zarząd nie godzi się na propozycyę krakowskiego Komitetu redakcyjnego, według której miano oba czasopisma, t. j. lwowskie i krakowskie rozsyłać wszystkim członkom obu Stowarzyszeń technicznych. Ponieważ krakowskie Towarzystwo liczyło zawsze znacznie mniej członków aniżeli lwowskie, więc skutek takiego układu byłby ten, że nakład krakowskiego czasopisma znakomicieby się powiększył, a całą tę nadwyżkę musiałoby być opłacać Towarzystwo lwowskie

Redaktorowie „Czasopisma Technicznego“.

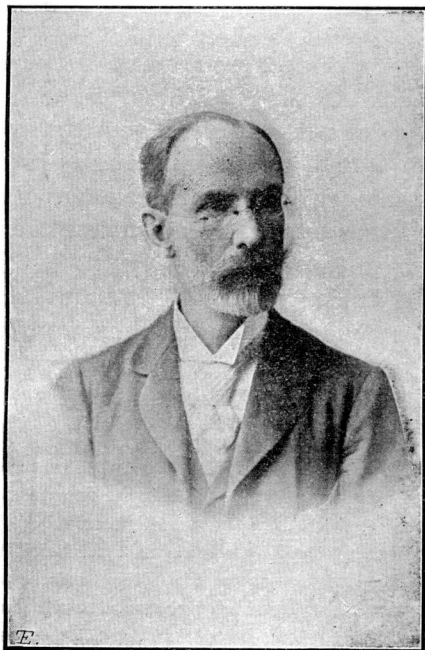

LUDWIK RADWAŃSKI

od r. 1877 do r. 1882 red. „Dźwigni“

i czł. honor. od r. 1894 († 1901).

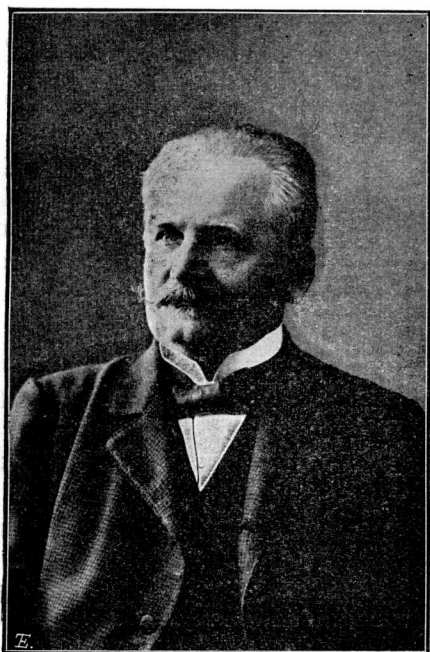
Redaktorowie „Czasopisma Technicznego“.

KAROL SKIBIŃSKI]
od roku 1882 do roku 1884.)

MAXYMILIAN THULLIE
od roku 1884 do roku 1889.

Dr. PLACYD DZIWIŃSKI
od roku 1889 do roku 1895
i czł. honorowy od r. 1894.

BRONISŁAW PAWLEWSKI
od roku 1895 do roku 1900.

Na to zaś środki nasze nie wystarczały ani w przybliżeniu.

W r. 1882 znajdujemy uchwałę Zarządu z 2. stycznia, że »Zarząd chętnie przystąpi do wydawania organu wspólnie z krakowskim Towarzystwem technicznym, że w »Dźwignię« umieszczać będzie sprawozdania z posiedzeń kolegów krakowskich i dostarczy do Krakowa żadaną liczbę egzemplarzy za zwrotem rzeczywistych kosztów nakładu. W protokole z posiedzenia Zarządu z dnia 11. listopada 1882 czytamy, że delegat krakowskiego Towarzystwa, radca Moraczewski przedstawiał wnioski co do wydawania wspólnego czasopisma. Na tem posiedzeniu Zarząd uchwalił następujące wnioski:

1. »Wspólne czasopismo »Dźwignia« wychodzi we Lwowie jako organ obu Towarzystw technicznych.
2. Rozdział rzeczywistych kosztów wydawnictwa następuje według liczby żądanych egzemplarzy, która jednak nie może wynosić mniej niż liczba członków każdego z Towarzystw.
3. Sposób wypłaty oznaczy komitet redakcyjny.
4. Komitet redakcyjny składa się z 12 członków, z których sześciu wybiera Towarzystwo krakow., a sześciu lwowskie.
5. Redaktora mianuje komitet redakcyjny.
6. Łamy czasopisma otwarte są bez ograniczenia dla spraw i ogłoszeń obu towarzystw.
7. Rozwiązanie stosunku może nastąpić za sześciomiesięcznem wypowiedzeniem, ale tylko tak, by stosunek wzajemny ustawał z dniem 1. stycznia.

Uchwałę tę podano do wiadomości kolegów krakowskich, którzy w odpowiedzi zażądali niektórych zmian. Dnia 20. grudnia 1882 zapadła w tej sprawie następująca uchwała:

1. Zarząd zgadza się na tytuł: »Czasopismo Techniczne«.
2. Co do wysokości kosztów wydawnictwa komitet redakcyjny przedstawić ma z końcem każdego roku do zatwierdzenia obu Zarządom preliminarz kosztów na rok następny.
3. Gdyby któryś z zarządów nie godził się na koszty w przybliżeniu przypadające na dotyczące Towarzystwo, wówczas ostatecznie rozstrzyga komisja, złożona z dwóch członków Zarządu Towarzystwa technicznego w Krakowie, dwóch członków Zarządu Towarzystwa politechnicznego we Lwowie i jednego członka Komitetu redakcyjnego.
4. Zaliczki na koszt wydawnictwa będą udzielone przez oba Towarzystwa w ratach kwartalnych z góry.
5. Gdyby wspólne pismo miało być wydawane już od 1. stycznia 1883, natenczas obecny komitet redakcyjny »Dźwignię« przedstawi z końcem 1882. r. preliminarz kosztów wydawnictwa na r. 1883.
6. Co do żądanej równorzędności oddziałów redakcyjnych Zarząd wyraża zdanie, że korzystnie może pracować tylko jeden Komitet redakcyjny, nie zaś dwa oddziały, z których jeden miałby być w Krakowie, a drugi we Lwowie.
7. We wszystkich sprawach redakcyjnych rozstrzyga Komitet większością głosów.
8. Zarząd zgadza się na to, by ewentualne wypowiedzenie umowy mogło nastąpić przed 1. paźdz. każdego roku.

Na posiedzeniu z dnia 6. stycznia 1883, odbytem przy udziale delegatów krakowskiego Towarzystwa technicznego (kol. Mieczysława

Dąbrowskiego i kol. Macieja Moraczewskiego) wyrównano wreszcie jeszcze niektóre różnice, tak, że odtąd przez szereg lat nasze Czasopismo było wspólnym organem obu Towarzystw.

W r. 1886 były rokowania z Towarzystwem naftowym w Gorlicach, by do Czasopisma dodawać osobną ćwiartkę druku poświęconą sprawom tego Towarzystwa. Umowa jednak nie przyszła do skutku. Równocześnie zatwierdzono zgodną uchwałę obu Komitetów redakcyjnych, by odtąd wydawać Czasopismo dwa razy na miesiąc, chociażby tylko po pół arkusza druku — a resztę materiałów umieszczać w dwu-arkuszowym kwartalniku.

Pod koniec roku 1887 krakowskie Towarzystwo techniczne zażądało zmiany obowiązującej dotąd umowy. Po rozpatrzeniu przez Komitet redakcyjny Zarząd lwowskiego Towarzystwa uchwalił następujące punkta:

1. Od 1. stycznia 1888. r. »Czasopismo« wychodzić będzie dwa razy na miesiąc, byle nie przekroczyło 24 arkuszy druku rocznie, tudzież dotychczasowych kosztów.
2. Format »Czasopisma« ma być zmniejszony.
3. §. 3. umowy poprzedniej ulega zmianie o tyle, że odtąd komitet redakcyjny składać się ma z 12 członków; każde z Towarzystw ma wybrać po sześciu członków, mieszkających we Lwowie lub Krakowie. Do przyjęcia wniosków w sprawach redakcji i administracji »Czasopisma« potrzebną jest zgoda obu komitetów. W razie różnicy zdań wniosek przyjęty być może tylko większością dwóch trzecich głosów całego komitetu redakcyjnego. Członkowie komitetu, zamieszkali w Krakowie, przysyłać będą wynik głosowania na piśmie, dla uwzględnienia przy obliczaniu głosów całego komitetu. O przyjęciu lub odrzuceniu artykułów, nadsyłanych do Lwowa, rozstrzygają członkowie komitetu redakcyjnego, zamieszkali we Lwowie, zaś o nadesłanych do Krakowa, członkowie krakowscy. Pełny komitet ułoży stosowny regulamin.

Co do §. 3. umowy Zarząd się zgadza pod warunkiem, że Walne Zgromadzenie zatwierdzi zmianę.

Niestety już na początku roku 1889 powstał spór między Komitetem redakcyjnym, a Zarządem krakowskiego Towarzystwa technicznego o umieszczenie artykułu, nadesłanego z Krakowa, dotyczącego konkursu na budynek dla lwowskiej Kasy oszczędności. Lwowscy członkowie Komitetu redakcyjnego uważali, że artykuł mógłby przynieść szkodę Czasopismu, zaś Zarząd krakowskiego Towarzystwa technicznego obstawał przy tem, by artykuł ten ogłoszono i nadesłał nadto urzędowe sprawozdanie z posiedzenia Towarzystwa technicznego, w którem ta sama sprawa była powtórzoną. Zarząd Towarzystwa politechnicznego stanął po stronie Komitetu redakcyjnego i uchwalił zwrócić się do kolegów krakowskich z przedstawieniem, by zechcieli odstąpić od swego żądania. Równocześnie zrezygnował ówczesny redaktor (prof. M. Thullie). Po dłuższych pertraktacjach pi-

semnych nadeszło w grudniu 1889 r. pismo od Zarządu krakowskiego Towarzystwa technicznego, że z dniem 1. stycznia 1890 r. zrywa umowę co do wydawania wspólnego organu. Pismo to przyjęto do wiadomości, tak, że już od 1. stycznia 1890 r. Czasopismo było wyłącznie tylko organem Towarzystwa politechnicznego.

Odtąd nie brakło usiłowań ze strony stałej Delegacji zjazdowej, tudzież ze strony krajowych Stowarzyszeń technicznych, by doprowadzić znowu do wydawania jednego tylko, ale zato dobrze dotowanego czasopisma technicznego.

Tak było w r. 1895, kiedy ówczesny rektor Szkoły politechnicznej, kol. M. Thullie poruszył tę sprawę na nowo, a Stała Delegacja III. Zjazdu techników polskich wydała stosowną odezwę do obu Towarzystw. Wydział główny Towarzystwa politechnicznego zgodził się i udał się z tem do kolegów krakowskich. Rozpoczęto rokowania, które się jednak rozbiły. Koledzy krakowscy żądali odstępowania rocznika Czasopisma dla swoich członków po 4 korony (2 złr.). Na to się Wydział Główny nie zgodził, żądając po 7 złr. 20 ct. (14 koron 40 h.) za rocznik, t. j. tyle, ile płacą za Czasopismo zamiejscowi członkowie Towarzystwa politechnicznego. Równocześnie żądano, by krakowskie Towarzystwo techniczne podwyższyło swoim członkom zamiejscowym wkładki do 9 złr. (18 koron) rocznie, t. j. do tej samej kwoty, jaką opłacają zamiejscowi członkowie Towarzystwa politechnicznego. Wydział główny sądził bowiem, że jeżeli będzie można, mieszkając poza Lwowem (a nawet we Lwowie), otrzymywać Czasopismo Techniczne po cenie znacznie niższej, jeżeli się przystąpi do krakowskiego Towarzystwa jako członek zamiejscowy, to z czasem Towarzystwo politechniczne, które samo ponosi duży koszt nakładu Czasopisma, stracić może wszystkich zamiejscowych członków.

Nie doprowadziły również do żadnego wyniku rokowania, przedsięwzięte w roku 1895 z Towarzystwem zachęty przemysłu krajowego i z miejskim Muzeum przemysłowem we Lwowie w sprawie wydawania Czasopisma wspólnymi siłami. Najlepsze chęci wszystkich rozbiły się o trudności redakcyjne, gdyż żadna ze stron nie chciała rezygnować z bezpośredniego wpływu na czynności redakcyjne, a taki stosunek musiałby bardzo utrudniać stanowisko redaktora.

Na przedostatnim Zjeździe techników polskich powstała znowu inna myśl. Chciano specjalizować polskie pisma techniczne w ten sposób,

żeby warszawski »Przegląd techniczny« ograniczył się tylko do podawania artykułów z zakresu przemysłu, budowy maszyn i technologii mechanicznej i chemicznej, krakowski »Architekt« do działu architektury, zaś lwowskie »Czasopismo techniczne« do działu inżynierii. Myśl ta nie przyjęła się w gronie naszych kolegów, którzy uważali specjalizację za przedwczesną, a dostarczanie wszystkich trzech pism każdemu z członków jako zanedo kosztowne.

W r. 1881 wprowadzono w Czasopiśmie osobny dział p. t. »Przegląd czasopism« nader pożądaný i użyteczny, lecz wymagający znacznych ofiar pieniężnych, jeżeli się pragnie mieć stałych referentów dla różnych działów wiedzy technicznej. Pod tym względem i dziś jeszcze środki nasze, chociaż znacznie obfitsze, nie wystarczają na pozyskanie i utrzymanie stałych korespondentów dla najważniejszych działów. Pi owadzenie takiego działu wymaga bowiem ze strony referenta znacznych ofiar czasu i pracy, przeczytania całego szeregu publikacji, aby ostatecznie napisać niewiele — acz cennych — słów. Według przyjętej dziś normy przy oznaczaniu honoraryów autorskich, liczonych od wiersza druku, wynagrodzenie za przegląd czasopism wypada tak drobne, że nikogo do pracy nie zachęci. Zaś podniesienie honoraryów jest jeszcze dziś dla braku środków niemożliwem.

»Przegląd czasopism« utrzymał się do r. 1900.

W r. 1882 uzyskano pozwolenie od Ministerstwa, by techniczny departament w Namieśnictwie mógł dostarczać czasopismu dat i wskazówek co do budowli kosztem rządu wnoszonych. Podobne przyrzeczenia uzyskano także od Wydziału krajowego i Magistratów większych miast galicyjskich. Nie widać jednak w Czasopiśmie śladów, by z tego korzystano, a to prawdopodobnie dla tego, że wymagałoby to współdziałania kolegów, zajmujących stanowiska urzędowe w owych dykasteryach, ci zaś, jak zwykle po naszych urzędach, bywali przeciążeni pracą. Może zresztą i t. zw. dyskretya czyli tajemnica urzędowa, bez której nasze władze, zwłaszcza rządowe, nigdy się zupełnie obejść nie potrafiły, była do pewnego stopnia przeszkodą w tym kierunku.

Stałe dodatki do Czasopisma, jak zestawienia spostrzeżeń meteorologicznych z obserwatorium lwowskiej Szkoły politechnicznej, tudzież materyały do ułożenia słownika wyrazów technicznych nie mogły się utrzymać przez czas dłuższy z powodu dużych kosztów, jakie pociągały za sobą. Spostrzeżenia meteorologiczne (216 koron rocznie) wychodziły przy każdym

numery tylko w latach 1892 – 1895, zaś materiały do słownika technicznego, o ile to dziś skonstatować można, tylko w latach od r. 1879 do r. 1886 po jednej kartce do każdego numeru.

Z końcem r. 1896 rozpisano konkurs na winietę dla Czasopisma, na który wpłynęło 12 projektów. Projekt odznaczony drugą nagrodą użyto na stałą winietę dla Czasopisma.

Przedstawia ona postać męską, która energicznym ruchem nóg wprawia w obrót kulę ziemską.

W r. 1897, gdy nazbierała się pewna liczba artykułów bardzo cennych, ale tak obszernych, że drukowanie ich w Czasopiśmie trwałoby zbyt długo i wpłynęłoby źle na poczytność pisma przez wprowadzanie długiego szeregu dalszych ciągów, zdecydował się Zarząd na wyda-

Tablica przeglądowa roczników Czasopisma

wydawanego przez Towarzystwo Politechniczne we Lwowie.

Rocznik	Liczba numerów w roczniku	Stronic druku	Liczba artykułów samodziśnych	Liczba tablic	Koszt roczny w koronach	Podpisuje pismo	Uwaga.
„D z w i g n i a“							
1877	5	40	8	3	.	L. Radwański	dodanych 9 planów gmachu sejmowego
1878	12	96	21	11	.	»	
1879	12	96	17	13	.	»	
1880	12	112	15	10	.	»	
1881	12	148	21	5	2336·50	»	
1882	12	200	14	15	4041·46	Nr. 1. L. Radwański dalsze Nra K. Skibiński	
„C z a s o p i s m o t e c h n i c z n e“							
1883	12	180	20	7	3955·36	K. Skibiński	subw. Tow. techn. krak. 800— K.
1884	12	164	18	9	4565·82	Nr. 1. i 2. K. Skibiński dalsze M. Thullie	subw. Tow. techn. krak. 623·20 K.
1885	12	156	27	8	3941·90	M. Thullie	subw. Tow. techn. krak. 728— K.
1886	12	206	27	7	4514·42	»	subw. Tow. techn. krak. 568·14 K.
1887	12	152	31	9	3937·36	»	subw. Tow. techn. krak. 466·44 K.
1888	24	206	26	11	4436—	»	subw. Tow. techn. krak. 400— K.
1889	24	200	28	13	4488·90	Nr. 12 M. Thullie dalsze Dr. Dziwiński	
1890	24	200	44	14	3836·28	Dr. P. Dziwiński	
1891	24	194	24	13	4751·50	»	
1892	24	200	29	14	5002·74	»	dodanych 12 zestawień spostrzeżeń meteorologicznych
1893	24	198	23	12	2846·20	»	»
1894	24	190	18	7	6479·38	»	»
1895	24	226	50	7	5141·76	Nr. 7 Dr. Dziwiński dalsze Br. Pawlewski	»
1896	24	268	72	42	7317·18	Br. Pawlewski	
1897	24	284	63	17	5639·00	»	Wydano osobno »Pamiętnik« kosztem 1420·58 K.
1898	24	328	75	32	8851·32	»	
1899	24	280	82	45	8153·34	»	
1900	24	316	92	42	9307·80	Nr. 4 Br. Pawlewski dalsze T. Fiedler	Prowadzono osobny »Dział górniczy«
1901	24	340	66	26	9786·47	T. Fiedler	»

nie tych artykułów w osobnej publikacji, rozsyłanej bezpłatnie wszystkim członkom p. t. »Pamiętnika Towarzystwa Politechnicznego«.

Niestety koszt tego Pamiętnika był tak duży (1.420,58 koron), że o wydawaniu następnych zeszytów nie można było narazie ani marzyć. Wskutek tego trzeba się było zgodzić na to, by w Czasopiśmie pojawiały się szeregi »dalszych ciągów«, mimo, że członkowie Towarzystwa niejednokrotnie objawiali życzenia, by ten rodzaj prac ile możliwości ograniczać.

Dołączona na str. 60 tablica, daje pogląd na rozwój naszego Czasopisma w ciągu 25-letniego okresu.

Z tego zestawienia widać wogóle postęp co do objętości, liczby samoistnych artykułów, tablic, a przede wszystkim znaczny przyrost kosztów. W tym względzie wahania, nawet silne, być muszą zawsze, gdyż napływ artykułów z tablicami, czy bez tablic, tudzież wahania co do kosztów poszczególnych tablic zależą prawie tylko od przypadku. Niepewność w tym względzie dałaby się zmniejszyć przez honorowanie nadsyłanych rysunków na równi z tekstem, lecz dotąd, mimo powziętej w tym względzie uchwały nie można było tej myśli urzeczywistnić dla braku funduszków. Często nawet autorowie, publikujący kosztowne tablice, muszą się przyczyniać z własnych funduszków.

W roku 1893 otrzymali autorowie razem 194,60 koron honoraryów autorskich, zaś w roku 1901 wypłacono z tego tytułu kwotę 2.103,46 koron.

Czasopismo nasze mimo wielokrotnych propozycji ze strony poszczególnych członków, nie otrzymywało nigdy żadnej subwencji z funduszków publicznych, bo Walne Zgromadzenia stałe odrzucały wszelkie dotyczące tego przedmiotu wnioski, a to dla utrzymania zupełnej niezależności pisma. Prawie wszystkie inne polskie czasopisma treści naukowej otrzymują takie subwencje z funduszków publicznych, a więc mają łatwiejszą egzystencję. W naszym Towarzystwie budżet Czasopisma stanowi ogromną stosunkowo pozycję; świadczy to wymownie

o tem, że Wydział Główny Towarzystwa stara się robić, co może, by kolegom rozsianym po prowincyi, którzy — mniejsza o to, czy słusznie — nieraz wypowiadali zdanie, że jedyną korzyść, jaką mają z należenia do Towarzystwa, przedstawia otrzymywanie »Czasopisma Technicznego« — dać to Czasopismo możliwie jak najlepsze. Ale i w tym kierunku są pewne granice. Dalszego powiększenia wydatków na Czasopismo budżet Towarzystwa nie zniesie — bez znacznego przyrostu członków, opłacających wkładki regularnie. W tym względzie, podobnie jak co do treści, będzie nasze czasopismo zawsze przedstawiać najwerniejszy obraz dbałości kolegów naszych o rozwój i znaczenie Towarzystwa politechnicznego i jego organu.

Z dołączonej tablicy widać także, że oprócz pierwszego — wszyscy dalsi redaktorowie Czasopisma aż do najnowszych czasów, byli profesorami Szkoły politechnicznej. W tej formie Szkoła politechniczna oddała »Czasopismu« naszemu, a pośrednio i Towarzystwu znaczne usługi.

Dzisiejszą uregulowaną administrację »Czasopisma«, wysyłkę opartą na osobnej księdze, w której się notuje każdy numer wysłany — i gdzie się ciągle koryguje adresy, o ile się można o nich dowiedzieć, zaprowadzono dopiero w r. 1895. W tymże roku ogłoszenia przyniosły po potrąceniu wszelkich kosztów, łożonych na drukowanie okładki, czystego dochodu 281,32 koron. Odtąd dochód ten wzrasta, ale stosunkowo pomalą, bo mimo najszczerszych usiłowań trudno narazie o większą liczbę ogłoszeń dla pisma, które wychodzi tylko dwa razy na miesiąc w małym więcej niż 800 egzemplarzach, z których znaczną liczbę oddaje się bezpłatnie. Prawda, że owe bezpłatne egzemplarze idą przeważnie za granice naszej dzielnicy, a nawet państwa austriackiego i roznoszą polskie słownictwo techniczne prawie wszędzie, gdzie powstanie stowarzyszenie polskiej młodzieży akademickiej, że te właśnie egzemplarze może najpilniej bywają czytowane — ale do rozszerzenia działu ogłoszeń nie przyczyniają się wcale.

Tadeusz Fiedler.

WYDAWNICTWA.

Oprócz stałego wydawnictwa czasopisma, jako swego organu, wydawało Towarzystwo od czasu do czasu własnym nakładem prace naukowe swoich członków.

Niektóre z tych wydawnictw zachowały się jeszcze w bibliotece Towarzystwa, inne zaś są

zupełnie wyczerpane. W roku jubileuszowym staraliśmy się usilnie o uzyskanie zaginionych broszur, w tym celu czyniliśmy poszukiwania w bibliotekach i antykwarniach miejscowych, zamieszczaliśmy ogłoszenia w czasopiśmie naszym, a nawet odnosiliśmy się osobiście do nie-

których członków T. P. Zabiegi nasze nie przyniosły niestety pożądanego skutku.

Podając poniżej spis dzieł i broszur w chronologicznym porządku, zaznaczamy z góry, że jest on bardzo niekompletny i obejmuje zaledwie $\frac{3}{4}$ części tego (z pominięciem petycji, memoriałów itp.), co Towarzystwo własnym nakładem wydało.

Niektóre z przytoczonych tu broszur są odbitkami z naszego Czasopisma.

Rok 1879.

Kalendarz techniczny za rok 1879. pod redakcją M. Kamienobrodzkiego.

Rok 1880.

Maszkowski Karol. »Wpływ techniki na cywilizację«. Lwów 1880 r.

Kalendarz techniczny na rok 1880. pod redakcją A. Kamienobrodzkiego.

Rok 1881.

Jaegermann J. »O regulacji Dniestru«. Lwów 1881.

Thullie M. »Oznaczenie sił działających w belce ciągłej przegubowej zapomocą linii wpływowych«. Lwów 1881.

Rok 1883.

Gostkowski R. br. »Przesyłki pary zapomocą prądów elektrycznych«. Lwów 1883.

Rok 1884.

Świtkowski M. »Nowy pospieszny sposób obliczania przekrojów poprzecznych dla robót ziemnych«. Lwów 1884.

Słownik kolejowy (część niemiecko-polska). Lwów 1884.

Rok 1885.

Opis budowy mostu kolejowego na Wisłocie pod Dębicą Lwów 1885.

Rok 1886.

Gostkowski R. br. »Elektryczność w zastosowaniu do przewozu na kolejach żelaznych«. Lwów 1886.

Dziennik II. Zjazdu technikow pol. Lwów 1886.

Przewodnik z Krakowa do Podwołoczysk, Czerniowiec i po Lwowie. Lwów 1886.

Rok 1888.

Wady i ulepszenia naszych pomieszczeń. Lwów 1888.

Rok 1890.

Bogucki J. »Przydatność teorii Kappa przy projektowaniu maszyn dynamo«. Lwów 1890.

Słownik kolejowy (II. wydanie). Lwów 1899.

Rok 1894.

Blauth J. »O torfach na wystawie kraj.«. Lwów 1894.

Skwarczyński Wł. »Ustawa z 26. grudnia 1893. r. o uregulowaniu przemysłu budowlanego«. Tłumaczył i wyjaśnieniami zaopatrzył.... Lwów 1894.

Rok 1895.

Huber M. »O tacheometrii Zieglera i Hagera«. Lwów 1895.

Rok 1896.

Adjukiewicz K. »O postępie i budowie narzędzi rolniczych«. Lwów 1896.

Beksiński Wł. »Nowy cmentarz w Sanoku«. Lwów 1896.

Blauth J. »Osuszanie lasów«. Lwów 1896.

Dzieślewski W. »Rzeźnia miejska i targowica bydła w Gdańsku«. Lwów 1896.

Kornmann S. »Mapa opisowo pogładowa istniejących, w budowie będących i proj. kolei żelaznych«. Lwów 1896. — »Koleje w Galicji i Bukowinie w r. 1896.

Lipczyński J. »Asanacja miast w Galicji«. Lwów 1896.

Łysakowski J. »Ulepszenia w nawierzchni«. Lwów 1896.

Świeżawski St. »Złotnictwo lwowskie«. Lwów 1896.

Syniewski W. »Asanacja miast w Galicji«. Lwów 1896. — »Spirytus z drzewa«. Lwów 1896.

Teodorowicz A. »Z przemysłu gazowego«. Lwów 1896.

Zacharjewicz J. »Kilka słów o niedoszłej restauracji synagogi na placu Rybim we Lwowie«. Lwów 1896.

Opinia Komisji Towarzystwa politechnicznego we Lwowie w sprawie nowego teatru. Lwów 1896.

Rok 1897.

Blauth J. »Koszta drenowania«. Lwów 1897.

Dobrzyński Fr. »Z dziedziny fotografii«. Lwów 1897.

Dziwiński Pl. Dr. »Mowa na zakończenie 50. roku istnienia Politech.«. Lwów. 1897.

Fiedler Tad. »Kalorystat inż. Rychnowskiego«. Lwów 1897.

Folkierski Wł. »O oryentowaniu trasy«. Lwów 1897.

Huber M. »Teoretyczne zasady budowy toru dla cyklistów«. Lwów 1897.

Kornella A. »Znaczenie torfowisk w gospodarstwie społecznem«. Lwów 1897.

Maślanka M. »Projekt regulacji i kanalizacji Nowego-Sącza«. Lwów 1897.

Maryniak B. Obliczenie maszyn Compound. Lwów 1897 — »O fundamentach maszyn«. Lwów 1897.

Nawratil Ar. »Instrukcja o zakładaniu gorzelń«. Lwów 1897.

Pawlewski Br. »Konserwowanie drzewa«. Lwów 1897. — »Postępy w dziedzinie garbarstwa«. Lwów 1897.

Ruebenbauer K. »Dom techników«. Lwów 1897.

Rybczyński M. »Wycieczka słuchaczy inżynierii«. Lwów 1897.

Rychter J. »Uwagi o katastrofie pod Kołomyją«. Lwów 1896.

Teodorowicz A. »Dział oświetlenia na wystawie przemysłowej w Berlinie«. Lwów 1897.

Zajączkowski M. »O wodociągach miasta Przemysła«. Lwów 1897.

Pamiętnik Towarzystwa politechnicznego we Lwowie. Lwów 1897.

Rok 1898.

Barczewski W. »O miejskich katastrach niemieckich«. Lwów 1898.

Blauth J. »Dreny zbierające podwójne«. Lwów 1898. — »Piec drenarski«. Lwów 1898. — »Sposób brania próbek torfu do badania«. Lwów 1898.

Bogucki J. »O fundamentach nowego teatru we Lwowie«. Lwów 1898.

Kornella M. »Drenowanie folwarków«. Lwów 1898.

Kostkiewicz Wł. »O biegu wody w rzekach«. Lwów 1898.

Kühnel Artur. »Sprawozdanie z wycieczki inżynierów«. Lwów 1898.

Münnich T. »Budowa szkół ludowych w Galicji«. Lwów 1898.

Syniewski W. »Bakteriologia w usługach techniki. Lwów 1898. — »O chemicznym składzie wody w Pełtwi«. Lwów 1898.

Teodorowicz Ad. »Acetylen i inne środki oświetlenia«. Lwów 1898.

Rok 1899.

Barczewski Win. »Wyrównanie sieci geodezyjnych«. Lwów 1899.

Blauth J. »Osuszanie bagien Polesia«. Lwów 1899. — »Odstęp drenów«. Lwów 1899. — »Drenowanie mokrego stoku«. Lwów 1899. — »Wyloty drenów«. Lwów 1899.

Böttcher L. Dr. »Rachunek iteracyjny«. Lwów 1899.

Fiedler Tad. »Wydział budownictwa i architektury na politechnice lwowskiej«. Lwów 1899.

Groch Ant. »Wycieczka słuchaczy wydziału inżynierii«. Lwów 1899.

Kornmann S. »Hygiena pomieszczeń dzisiejszych«. Lwów 1899.

Münnich Tad. »O pomniku Mickiewicza«. Lwów 1899. — »Adaptacja i przebudowa budynków mieszkalnych«. Lwów 1899.

Skwarczyński Wł. »Ustawa z 26. grud. 1893. r. o uregulowaniu przemysłu budowlanego«. Tłómaczył i wyjaśnieniami zaopatrzył... II. rozszerzone wydanie. Lwów 1899.

Zieleniewski Ed. »Lwowskie oferty wodociągowe«. Lwów 1899.

Rok 1900.

Blauth J. »Drenowanie budynków«. Lwów 1900.

— »Drenowanie w Czerlanach (z dwoma tablicami). Lwów 1900. — »Płaca i wymiar robót drenarskich«. Lwów 1900. — »Wspólne połączenia drenów«. Lwów 1900.

Boettcher Ł. »Z teorii równań liczebnych«. Lwów 1900.

Fiedler T. »O regeneracji ciepła w maszynach parowych«. Lwów 1900.

Folkierski Wł. »Kolej Chabówka-Zakopane i udział kraju w budowie kolei lokalnych«.

Huber M. T. »O pewnej formule stereometrycznej przydatnej w praktyce inżynierskiej«. Lwów 1900.

Kępiński Dr. St. »Przemówienia na uroczystej inauguracji roku szkolnego na lwowskiej Politechnice«. Lwów 1900.

Kornella M. »Pogląd na przeprowadzoną regulację Żelaznej Bramy«. Lwów 1900.

Lachner F. »Ornament roślinny w obecnej sztuce zastosowanej do przemysłu«. Lwów 1900.

Massalski Urban Dr. »Rozwój gazowni lwowskiej i torfowisko dublańskie«. Lwów 1900.

Romer Eug. Dr. »O wpływie wód gruntowych w dolinie Wisły w Galicji«. Lwów 1900.

Zubrzycki J. »Amiens-Kolonia«. Lwów 1900.

Rok 1901.

Blauth J. »Drenowanie torfów«. Lwów 1901 — »Spad drenów«. Lwów 1901. — »Wspólne połączenie drenów«. Lwów 1901.

Dzieślewski R. »Przemówienie na uroczystości otwarcia roku szkolnego 1901/1902 w lwowskiej szkole politechnicznej«. Lwów 1901.

Jasiński M. »Zastosowanie rachunku nieskończonościowego do geometrii analitycznej współrzędnych linii prostej«. Lwów 1901.

Konopka Alfred. »Sprawozdanie z wycieczki naukowej słuchaczy wydziału inżynierii lwowskiej Szkoły politechnicznej w r. 1899«. Lwów 1901.

Kornella A. »Analiza mechaniczna ziemi w laboratorium krajowego biura melioracyjnego we Lwowie«. Lwów 1901.

Kornella Michał. »Projekt wodociągu miasta Żmigrodu«. Lwów 1901.

Kovats Edw. »O zasadach architektury nowoczesnej«. Lwów 1901.
 Kowalczyk M. »Notatki z archeologii i historii sztuki« (miasto Biecz). Lwów 1901.
 Popielecki Jan. »Kolej Przeworsk-Bachórz-Dynów«. Lwów 1901.
 Skwarczyński Wł. »Rozporządzenie Ministerstwa wyznań i oświaty z 8. czerwca 1900 r.: Instrukcja dla próby urządzeń odgromowych«. Lwów 1901.
 Wojtan Wł. »O pewnem zagadnieniu mierniczem«. Lwów 1901.

Rok 1902.

Blauth J. »Analiza mechaniczna ziemi do oznaczania odstępu drenów«. Lwów 1902. — »Nawodniania w południowej Rosji«. Lwów 1902.

Dzieślewski Waler. »Projekt wstępny kolei lokalnej, wązkotorowej z Zakopanego na Świnicę«. Lwów 1902.
 Krzepowski W. »Kanał spławny San-Dniestr z odnogą do Brodów«. Lwów 1902.
 Kornella Michał. »Projekt służby dla oczyszczania wód płynących, z ropy naftowej«. Lwów 1902.
 Lewiński J. »O budownictwie utylitarnem«. Lwów 1902.
 Piestrak F. »Plany kopalni wielkiej Marcina Germana«. Lwów 1902.
 Stobiecki St. »O korzyściach drenowania«. Lwów 1902.
 Zubrzycki I. S. Z dzieła Ruskina: »Siedm lamp architektury«. Lwów 1902.
 Słownik wyrazów technicznych dla rzemieślników. Lwów 1902.

SŁOWNICTWO TECHNICZNE.

Słownictwo techniczne polskie już od schyłku XVIII. wieku nie rozwija się prawidłowo, ulegając wpływowi języka niemieckiego i rosyjskiego. Wpływ ten, trwający do dnia dzisiejszego, jest tak potężny, że rachunek rzemieślnika, upstrzony dziwacznie przekreconymi wyrażeniami niemieckimi, jest nieraz bardzo trudny do odcyfrowania, a czasem wprost niezrozumiały. Zdarzało się często, a i teraz niestety zdarza się jeszcze niekiedy, że inżynierowie i urzędnicy kolejowi, władający językiem polskim, rozmawiają ze sobą po niemiecku, gdyż nie znają polskich wyrazów technicznych.

Gdy po roku 1860 zaczęto domagać się wprowadzenia języka polskiego w zarządach kolei żelaznych w Galicyi, to ówcześni wyżsi urzędnicy Niemcy odpowiadali, że jest to niemożliwe, choćby z tego tylko względu, że Polacy nie posiadają odpowiednich technicznych wyrazów z zakresu kolejnictwa.

Towarzystwo politechniczne lwowskie czyniąc zadość naglącej potrzebie, powzięło zamiar ułożenia polskiego słownika technicznego. Jedną z pierwszych czynności w tym kierunku było (w r. 1877) założenie ksiąg terminologicznych osobno dla każdej gałęzi wiedzy technicznej, w któreby członkowie Towarzystwa wiadome im wyrażenia wpisywać mogli. Wydano też odpowiednią odezwę w Nr. 1 i 5 »Dźwigni« z r. 1877, a zarazem utworzono Komisję słownikową, której pierwsze posiedzenie odbyło się dnia 27. listopada 1878 pod przewodnictwem prezesa kol. Leonarda Aleksandrowicza. Pierwsze posiedzenie pełnej Komisji słownikowej odbyło się dn. 18.

grudnia 1878 i od tego czasu, jak świadczą urzędowe protokoły, było takich pełnych posiedzeń 253, nie licząc mnóstwa posiedzeń sekcyjnych. Od 20. października 1879 był prezesem kol. Napoleon Kovats, wiceprezesem kol. Bolesław Darowski, sekretarzami koledzy: Tadeusz Fiedler i Jan Mikrut, później Alexander Pragłowski. Dnia 11. lutego 1889 został wybrany prezesem kol. Bolesław Darowski, a wiceprezesem kol. Henryk Machalski, sekretarzami koledzy: Bronisław Rożański i Władysław Witkowski. Od 10 kwiet. 1894 prezesem ponownie Bolesław Darowski, wiceprezesem kol. Bronisław Pawlewski, sekretarzami: Roman Dzieślewski i Roman Załoziecki.

Od 7. lipca 1894 prezesem Bronisław Pawlewski, sekretarzem Jan Łempicki.

Od 9. listopada 1897 prezesem znowu kol. Bolesław Darowski, wiceprezesem kol. Władysław Folkierski, sekretarzami koledzy: Jan Łempicki i Eugeniusz Malisz.

Od 5. stycznia 1898 do dnia dzisiejszego piastuje godność prezesa kol. Bolesław Darowski, wiceprezesa kol. Henryk Machalski, sekretarzami byli: Eugeniusz Malisz do 17 grudnia 1901, obecnie zaś koledzy Władysław Wojtan i Gabryel Sokolnicki.

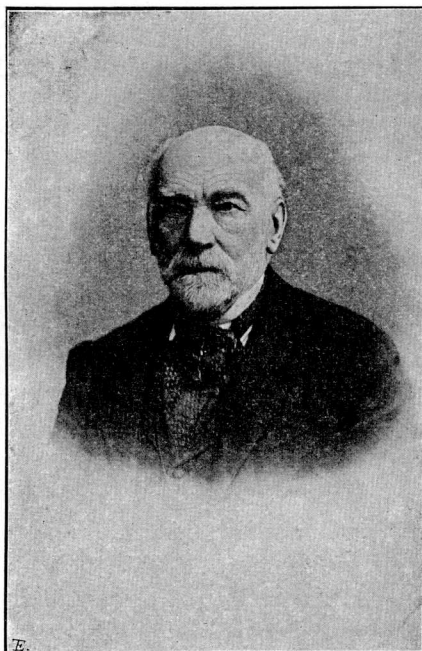
Uznając konieczną potrzebę ułożenia słownika technicznego, członkowie Komisji zbierali skrzętnie potrzebne materyały, zwracając w tym pierwszym okresie pracy szczególną uwagę na metodę i zasady, któremi przy zbieraniu i grupowaniu materyału kierować się należy. Z natury rzeczy wynika, że tego rodzaju praca wymagała jak najliczniejszego zastępu współpra-

cowników, o co też Komisya usilnie się starała. Nad każdym wyrazem, który jakiegokolwiek budził wątpliwości, zastanawiano się szczegółowo. Wyrażenie, podane przez jednego z członków, oddawano do oceny drugiemu, który następnie zdawał sprawę odośnej sekcji. Takich sekcji jest obecnie siedem, początkowo były tylko trzy t. j. inżynierska, technologiczno - mechaniczna i budowniczo-architektoniczna. Wyrazy, przyjęte przez sekcję, odczytywano na posiedzeniu Komisji pełnej, a po przeprowadzonej dyskusji przedstawiano je do zatwierdzenia lwowskiej Komisji językowej (t. j. członkom krakowskiej Akademii Umiejętności), w której decydujący głos w tej sprawie miał i ma dotychczas Dr. Antoni Małecki, członek honorowy naszego Towarzystwa. Wyrazy przez niego przyjęte drukowano jako materiał do słownika technicznego. W ostatnich latach zmieniono sposób postępowania o tyle, że tylko nad nowo utworzonymi lub wątpliwymi wyrazami zastanawiano się w Komisji pełnej, znane zaś i utarte wyrazy, w sekcji przyjęte, podawano wprost do druku.

Źródła, z których materiał językowy czerpano nie były liczne: Słownik Lindego (dar Biblioteki Ossolińskich), słowniki budownicze Podczaszyńskiego i Żebrowskiego, słownik górniczy Łabęckiego, wykłady profesorów i docentów Szkoły politechnicznej: p. Juliusza Bykowskiego, kol. Romana Dzieślewskiego, Placyda Dziwińskiego, Jana Frankiego, Tadeusza Fiedlera, Bronisława Pawlewskiego, Józefa Rychtera, Karola Skibińskiego, Leona Syroczyńskiego, Wiktora Syniewskiego, Maksymiliana Thulliego, Seweryna Widta i Romana Załozieckiego. Dostateczną liczbę wyrazów zaczerpnięto także z żywego języka ludowego. Jeżeli wszystkie te rodzime źródła niedopisały, sięgano do skarbnicy języków słowiańskich, zwłaszcza języka czeskiego i chorwackiego. Tłumaczenia dokonywano przy pomocy słowników: Motessa (Bau-Lexicon), Kormascha (niem.-franc.-angiels.), Rübenacha (kolejowy niem.-franc.), Kempnińskiego (polsko-rosyj.), Osińskiego (polsko-rosyjski), Kornblutha (niem.-rosyjski) i innych.

Zrazu tłumaczono kolejno wszystkie wyrazy niemieckiego słownika, przekonano się jednak wkrótce, że ten sposób postępowania jest nieodpowiedni i poczęto zbierać w odrębne grupy wyrazy, wchodzące w zakres pojęcia tego samego przedmiotu lub rzemiosła, n. p. części składowe wozu, parowozu, mostu, kanałów, tuneli, wszystkie wyrazy kowalskie, kołodziejskie, murarskie, tkackie, miernicze, składni wykresłej, elektrotechniki itp.

Od lutego 1879 r. przez lat kilka ogłaszała Komisya swe prace co miesiąc w dodatku »Dźwigni«, miesięcznika wydawanego przez Towarzystwo politechniczne, pragnąc w ten sposób pobudzić ogół polskich techników do krytyki i współpracownictwa. Tak ogłoszono około 6000 wyrazów z rozmaitych działów techniki. Ponieważ jednak liczba nadesłanych sprostowań, mimo zamieszczanych co miesiąc odezw Redakcyi, zbyt była szczupłą, postanowiła Komisya językowa (w r. 1886) wstrzymać dalsze ogłaszanie drukiem luźnych wyrazów, a natomiast wydawać w miarę możliwości słowniki specjalne dla poszczególnych działów nauk technicznych, a mianowicie:

Dr. ANTONI MAŁECKI
członek honorowy od roku 1892.

1. słownik kolejowy (referent kol. Bolesław Weryha Darowski, inspektor c. k. kolei żelaznych).

2. s. technologii mechanicznej i budowy machin wraz z elektrotechniką (referent prof. Juliusz Jaksa Bykowski, później kol. Henryk Machalski).

3. s. technologii chemicznej (refer. kol. prof. Bronisław Pawlewski).

4. s. budownictwa lądowego i architektury (refer. kol. Antoni Świątkowski kol. Łucyan Baecker, prof. Szkoły przemysłowej).

5. s. inżynierski, obejmujący wyrazy z zakresu robót wodnych, ziemnych, budowy dróg, mostów, tuneli, kanałów, portów, regulacji rzek, budowy statków, żeglarsstwa, tudzież miernictwa, mechaniki budowniczej: składni wykresłej, teorii mostów i statystyki budowli (referenci: kol. Bolesław Darowski i Władysław Wojtan).

6) s. górniczy i hutniczy (refer. kol. prof. Leon Syroczyński).

7) s. matematyczny (refer, kol. prof. Dr. Placyd Dziwiński).

8) s. techniczny ogólny, obejmujący słownictwo wszystkich powyżej wymienionych działów.

Stosownie do tego rozkładu materiału podzieliła się Komisja, złożona z 40—50 członków, na 7 sekcji, z których każda miała opracować jeden z powyżej wymienionych słowników w pięciu językach: polskim, niemieckim, rosyjskim, francuskim i angielskim, dodając w razie potrzeby krótkie określenie wyrazu.

Po wydaniu »Słownika kolejowego« w r. 1890 rozwiązała się sekcja kolejowa, w której głównie pracowali koledzy: Felix Bieńkowski, Bol. Darowski, Nap. Kovats i Jul. Ross, natomiast powstała w r. 1900 sekcja elektrotechniczna, w której skład weszli: kol. Stanisław Bogucki, p. Ferdynand Czernitzky, kol. Roman Dzieślewski, Edmund Postępski, A. Wł. Schleyen, Gabryel Sokolnicki, Józef Tomicki, Kazimierz Wiśniewski i Dr. Ignacy Zakrzewski. Ta sekcja zbiera się co sobota i pracuje nad ułożeniem słownika elektrotechnicznego.

Chociaż pierwotny zapał członków Komisji językowej z czasem nieco przygasał i choć śmierć przerzedziła szeregi najgorliwszych współpracowników, Komisja pracowała dalej bez przerwy, spisując wyrazy na luźnych kartkach. Te kartki, alfabetycznie uporządkowane, znajdują się w pudełkach osobnych dla każdego powyżej wymienionych działów. Ponieważ Komisja postanowiła wydać nasamprzód część niemiecko-polską słownika, przeto porządkowano materiał alfabetycznie według wyrazów niemieckich.

Dnia 8, 9 i 10 września 1882 odbył się I. Zjazd techników polskich w Krakowie Nad 5. punktem ówczesnego programu: »Jakich środków użyć należy, by ułożenie słownika polskiego do skutku przyjść mogło?» wywiązała się obszerna dyskusja. Inż. Wawrykiewicz z Warszawy odczytał: »Pogląd na bibliografię literatury technicznej«, kol. N. Kovats ze Lwowa i E. Serkowski z Krakowa rozwinęli teorię zbierania wyrazów, Darowski ze Lwowa nawoływał kolegów, mieszkających w różnych dzielnicach Polski, do wspólnej pracy około ułożenia technicznego słownika polskiego, gdyż w ten tylko sposób będzie można uniknąć prowincjonalizmów.

Pierwszy Zjazd uznał jednomyślnie konieczną potrzebę ułożenia i wydania polskiego słownika technicznego, któryby obejmował wszystkie działy technicznej wiedzy. Uchwalono także wniosek inż. Kucharzewskiego z Warszawy tej

treści: I. Zjazd wyraża życzenie, by Komisje słownikowe Towarzystwa krakowskiego i lwowskiego weszły w porozumienie z Redakcjami czasopism technicznych warszawskich i z technikami w Poznaniu w celu: a) dalszego ściśle metodycznego gromadzenia materiałów do ogólnego słownika technicznego, b) wydawania w miarę możliwości słowników specjalnych dla poszczególnych działów nauk technicznych, c) przygotowania na Zjazd następny stanowczych wniosków w sprawie wydawnictwa ogólnego polskiego słownika technicznego.

W myśl tych uchwał pracowała też Komisja lwowska przez lata następne, a owocem tej pracy jest mały słownik kolejowy, którego część I. (niemiecko-polską) wydano w r. 1884.

II. Zjazd techników 2—6 października 1886 we Lwowie przyjął do wiadomości przedłożone przez kol. Bolesława Darowskiego sprawozdanie z czynności Komisji słownikowej, zawierające program wydawnictwa Słowników wyżej przytoczony, wyrażając zarazem przekonanie, że należy ster wydawnictwa powierzyć Towarzystwu politechnicznemu lwowskiemu. Uchwalono także, iż ze względów praktycznych obok wyrazów polskich umieszczać należy koniecznie odpowiednie wyrazy niemieckie i rosyjskie, a w miarę potrzeby i możliwości francuskie i angielskie.

Drugi sprawozdawca lwowskiej Komisji słownikowej, kol. Maksymilian Thullie uzasadniał wniosek ujednostajnienia znakowania w naukowych dziełach technicznych. II. Zjazd przyjął znakowanie, przedstawione przez Komisję lwowską, a poprawione przez sekcję słownikową Zjazdu, wyrażając życzenie, aby czasopisma techniczne znakowanie to ogłosiły i ażeby wszyscy technicy je przyjęli. Redakcja Czasopisma technicznego zamieściła to znakowanie w nr. 10. z r. 1886. Następnie odczytał p. Samborski sprawozdanie p. Wawrykiewicza z Warszawy o wyniku prac techników warszawskich około słownictwa technicznego. Zebrany materiał podzielono na grupy, z których kilka przesłano lwowskiej Komisji słownikowej.

W myśl uchwał II. Zjazdu przystąpiła Komisja do wydawnictwa słowników specjalnych z poszczególnych działów nauk technicznych, zaczynając od najniezbędniejszego t. j. obszernego Słownika kolejowego, ułożonego przez kol. Bolesława Weryha Darowskiego, uzupełnionego wyrazami rosyjskimi przez p. Ignacego Kempńskiego, inż. kolei Nadwiślańskiej w Warszawie. Słownik ten, zawierający około 10.000 wyrazów, wyszedł w pięciu językach w r. 1889, a drugi jego nakład w r. 1890.

Na III. Zjeździe techników polskich (7—12 lipca 1894 we Lwowie) była sprawa słownictwa technicznego, równie jak na dwu Zjazdach poprzednich, przedmiotem bardzo ożywionych obrad, podczas gdy niektóre inne przedmioty obrad tego Zjazdu nie budziły ogólnego zajęcia, gdyż tyczyły się tylko spraw galicyjskich. Sprawozdanie Komisji słownikowej za czas od r. 1886—1894, przedłożone przez kol. Bol. Darowskiego, przyjęto do wiadomości. Wyraziwszy podziękowanie członkom Komisji słownikowej, wezwał Zjazd ogół techników do dalszej gorliwej pracy w dziedzinie słownictwa technicznego i przesyłania zebranych materiałów Towarzystwu politechnicznemu lwowskiemu, które ze swej strony miało i nadal utrzymywać żywy związek i porozumiewać się w sprawie językowej z Towarzystwami technicznymi (górnictwami, leśnictwami i t. d.), z Redakcjami pism technicznych i z poszczególnymi pracownikami na niwie słownictwa.

III. Zjazd wyraził nadto życzenie, ażeby technicy polscy posługiwali się zawsze i wszędzie czysto polskimi wyrazami technicznymi.

W myśl tych uchwał otrzymała lwowska Komisja słownikowa następujące prace:

1. Inż. Witkowski z Wieliczki nadesłał na luźnych kartkach kilkaset różnych wyrazów technicznych, których część wcielono do zbiorów Komisji.

2. Drukowany zbiór luźnych wyrazów, przesłany przez krakowskie Towarzystwo techniczne, uzupełniono wyrazami rosyjskimi i wcielono do odpowiednich słowników.

3. Inż. Edward Wawrykiewicz z Warszawy nadesłał niekompletny zbiór wyrazów z zakresu młynarstwa, piernictwa, gorzelnictwa, barwiarstwa i robót wodnych. Komisja nie mogła z tej pracy skorzystać, gdyż autor zażądał wkrótce zwrotu rękopisu.

4. Towarzystwo górnicze z Gorlic nadesłało drukowany spis wyrazów górniczych; surowy ten materiał oddano do opracowania sekcji górniczej.

5) Rękopis, nadesłany przez p. Ignacego Dębickiego z Kołomyi, zawierający około 1.600 wyrazów z zakresu przemysłu i prawa górniczego, oddano również do opracowania sekcji górniczej.

6. Spis wyrazów z zakresu cukrownictwa, ogłoszony przez kol. Romana Załozieckiego w Czasopiśmie technicznym, oddano sekcji technologii-chemicznej, celem uzupełnienia go wyrazami obcymi.

7. Kol. Felix Kucharzewski nadesłał Komisji przedruk dziełka technicznego Olbrychta

Strumińskiego z r. 1573. Do nowego wydania z roku 1898 dołączył Felix Kucharzewski słowniczek dawniej używanych wyrazów technicznych, które wcielono do słownika inżynierskiego.

8. inż. Władysław Jechalski, dyrektor fabryki Rohn, Zieliński i Sp. w Warszawie, nadesłał zbiór nazw narzędzi, używanych w tej fabryce. Prawie cały ten materiał wcielono do słownika dla rzemieślników, wydanego w r. 1902.

9. Kol. Felix Kucharzewski nadesłał drukowany spis 350 wyrazów z zakresu miernictwa, który oddano sekcji inżynierskiej do uzupełnienia go wyrazami obcymi.

10. Powyższy spis wyrazów, pomnożony wyrazami z geodezyi do liczby 560, ogłosił kolega Władysław Wojtan w Czasopiśmie technicznym.

11. Inż. Maryan Lutosławski wydał w r. 1900 podręcznik dla techników pod tytułem »Prąd elektryczny« część I., do którego dołączył słowniczek 60 wyrazów niezupełnie utartych lub pierwszy raz użytych z zakresu elektrotechniki. Słowniczek ten, składający się z trzech części a) polsko-niemiecko-francuskiej, b) niemiecko-polskiej i c) francusko-polskiej, oddano sekcji elektrotechnicznej do opracowania i uzupełnienia wyrazami rosyjskimi.

12. Kol. Leon Kuźmiński, sekretarz sekcji technicznej Tow. popierania przem. i handlu w Łodzi, przysłał dziełko opracowane przez Komisję słownikową łódzką, zawierające zbiór nazw przyrządów i materiałów. Cenny ten materiał wcielono prawie w zupełności do słownika dla rzemieślników, wydanego w r. 1902.

Na IV. Zjeździe techników polskich w Krakowie (8, 9 i 10 września 1899) zdawał Bol. Darowski po raz czwarty sprawę z czynności Komisji słownikowej za czas od 1894 do 1899. Sprawozdawca ubolewał, że z powodu śmierci najczynniejszych Członków i wskutek braku funduszy na wydawnictwo słowników nastąpił pewien zastój w pracach Komisji. Kol. Felix Kucharzewski z Warszawy odczytał sprawozdanie świeżo utworzonego Wydziału słownikowego w łonie Stowarzyszenia techników w Warszawie, inż. Obrębowicz z Warszawy objawił zamiar przetłumaczenia i wydania po polsku podręcznika »Hütte« i kalendarzy technicznych, oraz wprowadzenia do nich przyjętych przez Komisję słownikową wyrazów technicznych, które tym sposobem przyjęłyby się szybko w świecie robotniczym.

Po bardzo ożywionej rozprawie, w której zabierali głos koledzy: Andrzej Kornella ze Lwowa, Stefan Kossuth z Żywca, Dr. J. Roszkowski ze Lwowa, Piotr Drzewiecki z Warszawy,

Bolesław Długoszowski ze Lwowa, Stryjeński i Karol Rolle z Krakowa, Dietl z Warszawy, i Władysław Folkierski z Nowego Targu, uchwalono:

IV. Zjazd *a)* wyraża uznanie Komisji słownikowej lwowskiej za gorliwe spełnienie wyznaczonego jej zadania; *b)* przyjmuje do zatwierdzającej wiadomości program Wydziału słownikowego Stowarzyszenia techników w Warszawie; *c)* zachęca do wydawania słowników specjalnych, oraz podręczników technicznych, uwzględniających nowe słownictwo; *d)* wzywa cały świat techniczny do moralnego i materialnego popierania usiłowań Komisji lwowskiej i Wydziału warszawskiego; *e)* poleca Stałej Delegacji IV. Zjazdu techników polskich zbieranie odpowiedniego funduszu słownikowego dla pokrycia kosztów wydawnictwa słowników.

Uchwały IV. Zjazdu odniosły pomyślny skutek: Prezes IV. Zjazdu inż. Kazimierz Obrębowicz wraz z gronem techników warszawskich zajęli się bezzwłocznie przekładem XVII. wydania podręcznika »Hütte«; wstęp do tego dzieła wraz ze spisem przedmiotów, zawierającym mnóstwo wyrazów technicznych, przesłali lwowskiej Komisji słownikowej do przetłumaczenia. W niespełna 3 miesiące dokonali tego przekładu członkowie Komisji lwowskiej: kol. Bolesław Darowski i profesorowie Politechniki: Juliusz Bykowski, Roman Dzieślewski i Tadeusz Fiedler; ten przekład na język polski przesłała Komisja słownikowa kolegom warszawskim do dalszego użytku podczas tłumaczenia całego podręcznika »Hütte«, który ma wyjść niebawem w Warszawie.

Kol. Felix Kucharzewski ogłosił w »Przeglądzie technicznym« Nr. 9. i 10. z r. 1900 artykuł w sprawie słownictwa mierniczego, obejmujący około 350 wyrazów technicznych. Pracę tę, uzupełnioną przez kolegów: Władysława Wojtana, kol. Seweryna Widta, kol. Tobiczka i Maryana Głaczyńskiego wyrazami z zakresu geodezyi, ogłoszono w »Czasopiśmie technicznym« Nr. 10., 11. i 12. z r. 1901.

W kwietniu 1900 warszawski Wydział słownikowy rozesłał broszurę, zawierającą metodyczne wskazówki w sprawie zbierania i porządkowania materiału słownikowego, wyznaczając zarazem nagrodę konkursową (200 rubli) za trafne, z duchem języka polskiego zgodne przetłumaczenie na język polski 50 obcych wyrazów technicznych, a nadto kilka nagród (w łącznej kwocie 100 rubli) za poprawne przetłumaczenie kilku wyrazów technicznych. Lwowska Komisja słownikowa Towarzystwa politechnicznego ogłosiła natychmiast przedruk tego konkursu w zamiarze wykonania pracy zbiorowej

(nie ubiegając się o nagrodę), a po odbyciu kilkunastu posiedzeń sekcyjnych i ogólnych przesłała Redakcyi Przeglądu projekt, zawierający 300 wyrazów, jako pracę pozakonkursową. Z tej liczby Sąd konkursowy przyjął połowę (149 wyrazów), które też ogłosił drukiem w swoim sprawozdaniu i złożył podziękowanie naszej Komisji słownikowej za przysłanie pracy. Przyznano nadto nagrodę 10 rubli kol. Tadeuszowi Fiedlerowi ze Lwowa za podanie wyrazu »prądnicza parowa« (Dampfdynamo).

Korzystając z materiałów przygotowanych do słownika technologii mechanicznej, oraz z otrzymanych od inż. Jechalskiego z Warszawy i od Komisji słownikowej łódzkiej spisów narzędzi, ułożyła i ogłosiła drukiem Komisja (kol. Darowski i Machalski z udziałem prof. Bykowskiego) słownik wyrazów technicznych dla rzemieślników (szczególniej dla kowali, ślusarzy, cieśli, stolarzy i kołodziejów), obejmujący na czterech arkuszach druku około 1200 wyrazów polsko-niemieckich i niemiecko-polskich. Pożyteczne to dziełko wydrukowano w bieżącym roku w 2.000 egzemplarzach nakładem Towarzystwa politechnicznego lwowskiego, które udzieliło na ten cel 400 koron kredytu. Obecnie przygotowuje Komisja, a raczej jej sekcja elektrotechniczna, do druku słownik dla elektrotechników, który obejmie około 3.000 wyrazów. Oprócz tego zamierza wydać komisja (sekcja technologii chemicznej, koledzy: W. Syniewski, Tuleja i Pawlewski) słowniczek dla gorzelników, który obejmie około 1.000 wyrazów w pięciu językach. Na wydanie tych dziełek udzieliło nasze Towarzystwo również 400 koron subwencji.

W myśl uchwał IV. Zjazdu sporządziła Komisja spis wyrazów (polsk. i niem.), przygotowanych do słownika inżynierskiego, a jeszcze drukiem nie ogłoszonych. Spis ten przesłano warszawskiemu Wydziałowi słownikowemu do zbadania i uzupełnienia. W ten sam sposób mają być sporządzone w najbliższej przyszłości spisy niemiecko-polskie materiałów, przygotowanych do pięciu innych specjalnych słowników.

Komisja zamierza wydać niebawem obszerny słownik inżynierski, który ze względu na uchwaloną regulację rzek i budowę kanałów (od r. 1904) jest obecnie najpotrzebniejszy.

Prócz tego dokonano w ubiegłych 25 latach licznych tłumaczeń taryf, instrukcyi, tablic i ogłoszeń Zarządów kolei żelaznych. W tłumaczeniach tych posługiwano się czysto polskimi wyrazami technicznymi i tą też drogą dostały się one do dzienników, oraz przyjęły się w mowie potocznej.

Usiłowań Komisji lwowskiej nie uwieńczył jeszcze, jak to z niniejszego przebiegu jej działalności widzimy, pożądany skutek — jeżeli jednak Czytelnik zważy, jak wielkie przeszkody tamowały prawidłowy rozwój pracy, przyzna niewątpliwie, że członkowie Komisji spełnili w zupełności przyjęte na siebie obowiązki, a spełnia je jeszcze lepiej, jeżeli ogół techników pol-

skich będzie popierał w przyszłości skuteczniej niż dotąd usiłowania Komisji.

Kończąc niniejsze sprawozdanie, zaznaczyć musimy, że członkowie Komisji słownikowej Towarzystwa politechnicznego we Lwowie niejednokrotnie porozumiewali się w sprawach, dotyczących słownictwa technicznego, z kolegami zamieszkałymi w Warszawie i Łodzi.

Bolesław Weryha Darowski

PETYCJE I MEMORIAŁY.

»Powiedz mi, czego pragniesz, do czego dążysz, a powiem ci, jakim jesteś« — mówi pewien znakomity pisarz angielski. — Głęboka myśl, w tem zdaniu zawarta, może znaleźć zastosowanie przy ocenianiu moralnego charakteru i użyteczności poszczególnych ludzi, równie jak instytucji i Towarzystw — z tego też stanowiska spróbujemy ocenić Towarzystwo politechniczne. Ponieważ brak miejsca nie pozwala nam rozwinąć przed oczyma czytelnika całego obrazu dążeń i żądań naszego Towarzystwa, przeto wspomnimy tylko pobieżnie o najważniejszych petycjach, grupując je według treści, bez względu na ich chronologiczne następstwo. Dla łatwiejszego przeglądu podajemy dyspozycję naszej rozprawki:

I. *Stanowisko techników.*

1. stanowisko społeczne:

a) głos wirylny rektora politechniki lwowskiej;

b) przyznanie prawa wyborczego technikom;

2. polepszenie bytu materialnego;

3. reorganizacja urzędów technicznych i tworzenie urzędów technicznych nowego typu;

4. zmiana stosunków służbowych (pragmatyka służbowa, stabilizacja urzędników technicznych i t. p.);

5. tytuł »inżyniera«, »doktorat«.

II. *Zaprowadzenie języka polskiego na kolejach galicyjskich.*

III. *Podniesienie krajowego przemysłu budowlanego i rękodzielniczego.*

IV. *Budowa gmachów publicznych, regulacja miast, rzek, budowa kanałów wodnych i t. p.*

V. *Konserwacja zabytków architektonicznych.*

VI. *Szkoły, muzea, biblioteki:*

1. rozszerzenie zakresu nauk politechnicznych;

2. reforma szkół średnich;

3. zmiana przepisów egzaminacyjnych dla nauczycieli szkół średnich;

4. muzea i biblioteki.

VII. *Decentralizacja głównego Zarządu kolei żelaznej.*

VIII. *Upaństwowienie kolei północnej.*

Już z niniejszego schematu widzimy, jak szerokie kręgi roztaczała działalność Towarzystwa politechnicznego!

I. *Stanowisko techników.* W r. 1878. wniosło Towarzystwo nasze petycję do Sejmu o zmianę statutu krajowego i ordynacji wyborczej w tym kierunku, ażeby każdorazowy rektor Szkoły politechnicznej we Lwowie miał w Sejmie głos wirylny. Petycja ta niemal corocznie wznawiana doczekała się dopiero przed dwoma laty (1900) pomyślnego załatwienia.

W r. 1883. wniosło Towarzystwo politechniczne petycję do Sejmu o przyznanie prawa wyboru z tytułu osobistej kwalifikacji także cywilnym inżynierom z upoważnieniem rządowem, technikom dyplomowanym przez Szkołę politechniczną, technikom, którzy zdali egzamina państwowe, przepisane dla szkół politechnicznych, wreszcie osobom, które przed zaprowadzeniem egzaminów państwowych ukończyły wyższe studia techniczne.

W r. 1877. wnieśliśmy petycję do Sejmu w sprawie podniesienia stanowiska i polepszenia bytu techników. Na poparcie tego ze wszech miar słusznego żądania zebraliśmy bardzo obfity materiał, wykazując dowodnie, że w hierarchii urzędników państwowych i krajowych zajmuje technik pośledniejsze stanowisko od swych kolegów prawników, jakkolwiek pod względem studyów bynajmniej im nie ustępuje.

Petycja ta zyskała gorące poparcie ze strony Izby inżynierskiej we Lwowie, Stowarzyszenia politechnicznego w Cieszynie, Tryeście, Lincu, Pradze, Stowarzyszenia hutniczo-górniczego w Leoben i innych. Odrębne petycje podobnej treści wnosiliśmy także w sprawie

stanowiska inżynierów cywilnych, techników przy kolejach państwowych i geometrów ewidencyjnych w służbie rządowej.

Towarzystwo nasze broniło i zawsze bronić będzie zasady, że wszelkie budowy i prace techniczne w kraju powierzać należy technikom i przemysłowcom krajowym. W sprawie tej wniesiono cały szereg petycji, z których tylko ważniejsze wymieniamy.

W roku 1879. przesłano na ręce posła Dra Grocholskiego petycję, aby do robót reambulacyjnych w Galicyi używano wyłącznie sił krajowych. Petycja do Koła polskiego (1881.) celem wyjednania u Rządu, ażeby przedsiębiorstwo kolei Transwersalnej zostało podzielone na partye (losy) i oddane wyłącznie krajowym przedsiębiorcom, tudzież by przy budowie polscy technicy mieli pierwszeństwo przed innymi. Petycja do Sejmu (1887.), ażeby przy budowach galicyjskich rozdawano roboty partjami krajowym przedsiębiorcom. W dwa lata później wystąpiło Towarzystwo nasze także w obronie geometrów, wnosząc petycję do Koła polskiego, na ręce J. E. Dra Grocholskiego, w której uskarżało się na pomijanie krajowych techników przy obsadzaniu posad geometrów powiatowych.

Wadliwość ustroju istniejących urzędów technicznych i potrzeba tworzenia urzędów technicznych nowego typu rychło zwróciły uwagę naszego Towarzystwa. Już w r. 1878 wnieśliśmy petycję do Sejmu o uchwalenie rezolucyi do Rządu, aby stosownie do przeprowadzonego podziału w szkołach politechnicznych zorganizował odpowiednio państwową służbę techniczną i wydał w tym duchu odpowiednie rozporządzenia. W tym samym czasie wnieśliśmy petycję do Sejmu, aby Sejm poczynił odpowiednie kroki celem zorganizowania służby melioracyjnej i obsadził dotyczące posady dostatecznym personelem technicznym. W r. 1880. domagaliśmy się reorganizacyi służby technicznej przy Wydziałach powiatowych, w r. 1883 (pet. do Koła polskiego) żądaliśmy zaprowadzenia ewidencyjnych urzędników pomiarowych, w r. 1898. wniosło Towarzystwo nasze petycję do Magistratu lwowskiego w sprawie reorganizacyi miejskiego biura technicznego.

Uzasadnione żale urzędników technicznych na przykre stosunki służbowe znalazły również wyraz w kilku petycjach naszego Towarzystwa. Petycja do Sejmu (1881.) w sprawie stabilizacyi inżynierów okręgowych i stabilizacyi technicznych urzędników w Wydziale krajowym. Petycja do Rady państwa (1889.) w sprawie stanowiska urzędników kolei państwowych: 1. aby technicznym urzędnikom kolei państwowych

przywrócono w statusie personalnym ich techniczny charakter służbowy, 2. aby projekt pragmatyki służbowej dla urzędników i służby kolei państwowych Rząd jak najrychlej przedłożył do konstytucyjnego traktowania.

W szeregu petycji, zmierzających do podniesienia stanowiska techników, zajmują nie pierwszorzędne wprowadzie, ale też i nie ostatnie miejsce petycje w sprawie udzielania tytułu »inżyniera« i w sprawie doktoratu. Wiemy, że tytuł sam w sobie jest czczym i pustym wyrazem, każdy jednak przyzna, że tytuł, zdobyty sumienną pracą, ma rzetelną wartość i znaczenie, przyczyniając się nie tylko do podniesienia powagi jednostki, lecz także całego stanu, do którego ta osoba należy. Z tego stanowiska na rzecz patrząc, Towarzystwo nasze od r. 1890 czyniło zabiegi o przyznanie doktoratu ukończonym słuchaczom politechniki. Dopiero po upływie lat 11 (1901.) doczekał się świat techniczny spełnienia tego postulatu. W roku 1899. i 1900. przesłało Towarzystwo politechniczne petycję do Koła polskiego o przyznanie tytułu inżyniera ukończonym technikom, nieistniejących już akademii technicznych we Lwowie i Krakowie.

Z przytoczonych dotąd petycji sądzićby można, że żądania i zabiegi nasze były zamknięte w ciasnym zakresie spraw, tyjących się li tylko materialnego bytu lub społecznego stanowiska techników, ale sąd taki byłby krzywdzący i niesprawiedliwy, gdyż cyframi udowodnić możemy, że liczba tego rodzaju petycji jest tylko drobną częścią ogólniej ich sumy. Język polski, podniesienie oświaty i przemysłu, reforma szkół, ochrona zabytków architektonicznych, drogich narodowych pamiątek i t. d., oto sprawy, w których obronie Towarzystwo nasze zawsze i wszędzie z całą gotowością i poświęceniem walczyło.

II. *Petycje w sprawie zaprowadzenia języka polskiego na kolejach galicyjskich.* Żądanie zaprowadzenia języka polskiego na kolejach galicyjskich ponawiano kilkakrotnie w różnej formie i przy różnych okolicznościach. W r. 1878. wniesiono petycję do Sejmu o wezwanie Rządu do zaprowadzenia języka polskiego na kolejach państwowych w Galicyi i poczynienia wszelkich kroków, jakie za właściwe uzna, ażeby także w urzędowaniu innych subwencyonowanych kolei krajowych zaprowadzono język polski. W petycji do Sejmu (1880.) w sprawie kolei Transwersalnej domagano się, aby językiem urzędowym w manipulacji tak wewnętrznej, jakoteż zewnętrznej był język polski, ba! żądano nawet od Sejmu wstrzymania

przyznanej subwencji (1,000.000 zł.) Towarzystwu kolei Transwersalnej dopóty, dopóki język polski nie będzie językiem urzędowym. W tym samym duchu wnoszono memoriały do Koła polskiego. Z chwilą upaństwowienia kolei galicyjskich nadzieja wprowadzenia języka polskiego na kolejach odsunęła się w przyszłość — niemniej jednak te bezowocne usiłowania naszego Towarzystwa są chlubnym świadectwem jego patriotycznej i obywatelskiej pracy.

III. *Dążenie do podniesienia krajowego przemysłu budowlanego, rękodzielniczego i domowego* — to trzecia chlubna karta w historii Towarzystwa politechnicznego. W r. 1878. przesłano petycję do Sejmu o wniesienie rezolucji do Rządu w sprawie zmiany §. 23. ustawy przemysłowej z r. 1859, a to w tym duchu, by w pierwszym ustępie tego paragrafu w miejsce słowa »budowniczego« zamieszczono: »cywilnego architekta lub inżyniera z upoważnieniem rządowym«, oraz aby drugi ustęp zupełnie usunięto. W r. 1881. wysłano deputację do Marszałka krajowego i pismo do ministra Dunajewskiego. Dra Grocholskiego, prezydenta Izby deputowanych Smolki, Jana hr. Stadnickiego i Ludwika hr. Wodzickiego z prośbą o zajęcie się sprawą naszego przemysłu budowlanego, aby przy budowie kolei Transwersalnej nie pominięto, jak to dotychczas bywało, interesu przemysłu budowlanego w kraju. W r. 1882. wniesiono petycję do Koła polskiego z żądaniem zniesienia instytucji budowniczych, a zastąpienia jej instytucją cywilnych techników z upoważnieniem rządowym. W r. 1887. wręczono Namiestnikowi memoriał w sprawie udzielania koncesyi na budowniczych — pismo tej samej treści wniesiono do Rady m. Lwowa, wykazując wadliwość lwowskiego budownictwa, Na szczególną uwagę zasługują także: petycja do Sejmu krajowego (1887) w sprawie zmiany statutu organizacyjnego Komisji krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego, mianowicie żądaliśmy zmiany §. 5. w tym kierunku, iż prócz dotychczasowych w skład Komisji wchodzących osób wchodzić mają członkowie fachowi tak w sprawach szkolnych, jako też w sprawach przemysłowo-technicznych. Petycja do Rady państwa (1884), wykazująca anormalne stosunki w przemyśle budowlanym. Memoriał do Wydziału krajowego (1888) w sprawie popierania fabrykacji dachówek. Petycja do Sejmu (1896.) w sprawie utworzenia krajowego biura budowlanego. Memoriał do Ministerstwa spraw wewnętrznych (1897.) w sprawie fachowego kierownictwa budowlanego w myśl wniosku budowniczych czeskich.

IV. W ciągu 25-letniego swego istnienia zabierało głos Towarzystwo politechniczne we wszystkich niemal ważniejszych sprawach, *dotyczących budowy gmachów monumentalnych i prac melioracyjnych*, wydając opinie, udzielając wskazówek i wnosząc petycje. Petycja do Sejmu (1878) o uchwalenie rezolucji do Rządu w sprawie zorganizowania służby melioracyjnej. Petycja do Ministra oświaty (1881), aby na plany wybudować się mającego w Krakowie gmachu uniwersyteckiego rozpisano konkurs. Memoriał do ministra Ziemiałkowskiego (1887) w sprawie utworzenia w Galicyi sekcji technicznej dla zabudowań potoków górskich. Petycja do Rady m. Krakowa (1886) o rozpisanie konkursu na plany nowego teatru. Memoriał do Reprezentacji m. Lwowa (1890) w sprawie regulacji placu Halickiego i budowy teatru. Memoriał do Dyrekcyi galicyjskiej Kasy oszczędności, wykazujący potrzebę powołania do sądu konkursowego dla projektów na gmach galicyjskiej Kasy oszczędności mężów zaufania, którzyby obok jury zasiadali z głosem doradczym. Memoriał (1900) do Koła polskiego, posłów sejmowych i interesowanych instytucji krajowych w sprawie projektowanych inwestycji wodnych (kanałów).

V. Troskliwą opieką otaczało Towarzystwo politechniczne *zabytki architektoniczne*, te święte relikwie dawnej naszej potęgi i chwały. W r. 1780 przesłano memoriał do Rady m. Lwowa i do rządowego konserwatora zabytków architektury, aby wzbroniono niszczenia pamiątek architektonicznych. W r. 1881 wręczono marszałkowi Sejmu galicyjskiego Dr. Zybkiewiczowi memoriał w sprawie konkursu na plan restauracji zamku królewskiego na Wawelu. W r. 1886 wysłano do Ministerstwa w. i o. i do Namiestnictwa memoriał w sprawie organizacji urzędów konserwatorskich dla zabytków sztuki w Galicyi.

VI. *Szkoły, biblioteki, muzea*. Towarzystwo nasze wiedziało, że wszelkie zabiegi około podniesienia stanowiska techników i krajowego przemysłu budowlanego dopóty napotykać będą na nieprzewidywane przeszkody, dopóki nie nastąpi radykalna reforma planu naukowego szkół technicznych i średnich. W tym kierunku działało już Towarzystwo nasze bardzo wiele, a w pracy nie ustaje. Największą stosunkowo liczbę petycji, tyczących się szkolnictwa, wniesiono w sprawie rozszerzenia zakresu naukowego na technikach, i tak: w r. 1878 żądano utworzenia na politechnice lwowskiej katedry gospodarstwa rolnego, lasowego i administracji dóbr, w latach następnych katedry nauk praw-

niczych, katedry higieny (1888), urządzenia technologiczno-mechanicznej stacji doświadczalnej, a w r. 1900 i 1901 katedry melioracyjnej. W osobnej petycji (1886) domagaliśmy się nadania Szkole politechnicznej statutu organizacyjnego w drodze ustawodawczej.

W celu zmiany wadliwego ustroju szkół średnich wniesiono także kilka petycji. Petycja do Sejmu (1880) żąda zwołania ankiety, złożonej z obywateli rozmaitych zawodów i delegatów różnych ciał naukowych, któraby wypracowała projekt reformy gimnazyów i szkół realnych. W memoriale do Ministerstwa oświaty (1883) w sprawie zmiany przepisów o egzaminach na nauczycieli szkół średnich zaznaczono ponownie błędność zasady dwoistości tych szkół. Memoriał wniesiony w r. 1884 odnosi się wyłącznie do reorganizacji szkół realnych. W nowej ustawie (z dn. 24. sierpnia 1899) o szkołach realnych uwzględniono w znacznej części nasze żądania.

Na wzmiankę zasługują jeszcze: petycja w sprawie zakładania muzeów szkolnych i petycje o pozwolenie korzystania technikom z bibliotek publicznych: a) petycja (1886) do Sejmu i Kuratory Biblioteki narodowej imienia Ossolińskich w sprawie otwarcia czytelní w godzinach wieczornych, b) petycja do Rady pań-

stwa i Koła polskiego o otwarcie w godzinach wieczornych biblioteki lwowskiego uniwersytetu.

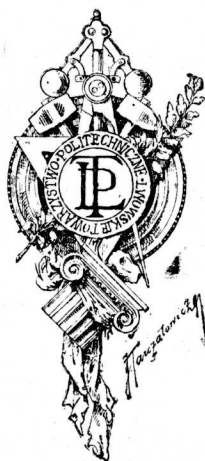
VI. Głos publiczny, domagający się *przeniesienia generalnych dyrekcyi i części generalnych inspekcji kolei galicyjskich* z Wiednia do Lwowa lub Krakowa, odbił się echem w naszych petycyach (1888, 1881). W petycji, wniesionej do Sejmu w r. 1880, domagaliśmy się także, ażeby towarzystwo, które otrzyma koncesyę na budowę i eksploatacyę kolei żelaznej podkarpackiej, miało siedzibę głównego zarządu w Galicyi.

VIII. W r. 1882 wniosło Towarzystwo nasze memoriał do Delegacji polskiej w Radzie państwa w sprawie zakupu na własność Rządu jednej części kolei półn. ces. Ferdynanda po upływie jej wyłącznego przywileju.

Kończąc niniejszy szkic, zaznaczamy z przykrością, że wielu naszych słusznych żądań nie uwieńczył dotąd pomyślny skutek, ale doznane zawody nie zniechęciły nas, owszem do tem energiczniejszego pobudziły działania, bo żywo mamy w pamięci słowa wielkiego Adama:

I ten szczęśliwy, kto padł wśród zawodu,
Jeżeli poległ ciałem
Dał innym szczebel do sławy grodu.

L. Syroczyński.

SKŁAD WYDZIAŁÓW.

Skład Wydziału głównego, wybranego dnia 2. lutego 1902 r.

Prezes kol.: **Jan Nep. Franke**, c. k. radca Dworu, insp. szkół.

- I. Zastępca prezesa » **Leon Syroczyński**, prof. Szkoły polit.
- II. » » » **Roman Ingarden**, c. k. st. radca budownictwa.
- Sekretarz » **Konrad Łoziński**, inżynier
- Zastępca sekretarza » **Józef Sosnowski**, architekt
- Skarbnik » **Henryk Czaplicki**, st. inżynier Wydziału kraj.
- Zastępca skarbnika » **Józef Tomicki**, dyr. kolei elektr. miejsk.
- Członkowie Wydz. gł. » **Stanisław Aleksandrowicz**, inż. urzędu budown. miejsk.
- » **Bolesław Weryha Darowski**, em. insp. kolei państw.
- » **Tadeusz Fiedler**, prof. Szkoły polit.
- » **Edmund Bronisław Grzębski**, prof. wyższej Szkoły realnej
- » **Roman Krzyżanowski**, st. inżynier Wydz. kraj.
- » **Maryan Kuczyński**, insp. kolei państw.
- » **Stefan Ossowski**, asystent Szkoły polit.
- » **Juliusz Ross**, em. insp. kol. państw.
- » **Władysław Sadłowski**, architekt
- » **Stanisław Świeżawski**, c. k. nacz. urzędu probierczego
- » **Stanisław Szczepanowski**, st. inż. Wydz. kraj.

Za urzędowania powyższego Wydziału głównego odbyło się do końca kwietnia 1902 r. 1 Walne Zgromadzenie, 11 posiedzeń Wydziału głównego, 10 zebrań tygodniowych, załatwiono 498 korespondencji i urządzono Wystawę jubileuszową z powodu 25-tej rocznicy założenia Towarzystwa politechnicznego.

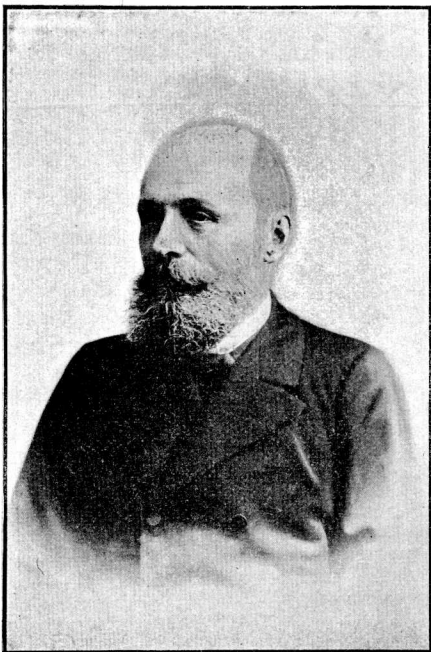
Prezesowie Wydziału głównego

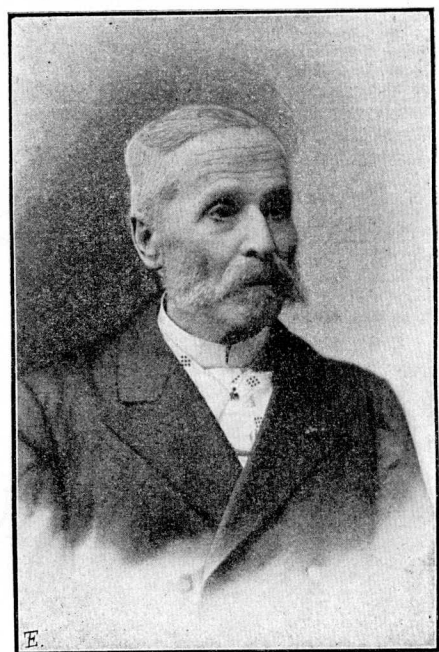
ROMAN br. GOSTKOWSKI
1877—1885, 1893—1895
członek honorowy.

NAPOLEON KOVATS
1885—1888.

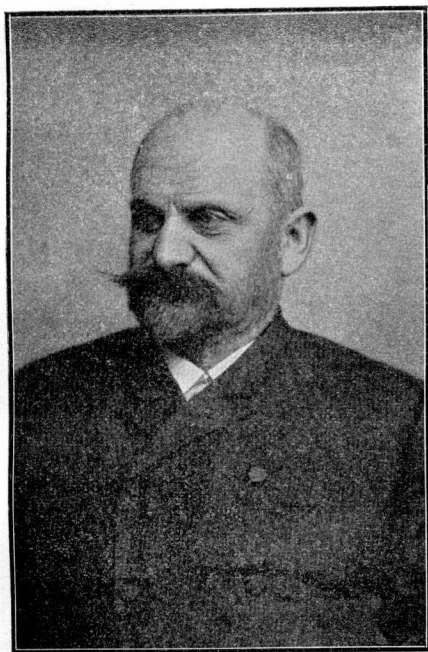

JAN NEP. FRANKE
1888—1890, 1891—1893, 1901—1902
członek honorowy.

KAROL SETTI
1890—1891.

od roku 1877—1902.

LUDWIK GOLTENTAL
1895–1898
członek honorowy.

STANISŁAW SZCZEPANOWSKI
1898–1899.

TADEUSZ FIEDLER
1899–1900.

EDWARD HEPPE
1900–1901.

Skład Wydziałów

Data wyboru		Prezes i zastępcy prezesa	Sekretarz i jego zastępca	Skarbnik i jego zastępca	Członkowie Wydziału
Rok	dzień i miesiąc				
1877	30. maja	Rom. br. Gostkowski Teodor Niedzielski	Adolf Markl Paweł Stwiertnia	Stefan Kakowski	Ludwik Goltental Wilhelm Iskierski Józef Jaegermann, profesor Seweryn Karpuszek Gustaw Szurek
1878	27. stycz.	Rom. br. Gostkowski Teodor Niedzielski	Adolf Markl Paweł Stwiertnia	Stefan Kakowski	Ludwik Goltental Józef Jaegermann, profesor Józef Kajetan Janowski Napoleon Kovats Ludwik Raciborski Ludwik Radwański Karol Stapa
1879	26. stycz.	Rom. br. Gostkowski Ludwik Raciborski	Paweł Stwiertnia Ludwik Bartelmus	Stefan Kakowski	Ludwik Goltental Józef Jaegermann, profesor Alfred Kamińobrodzki Napoleon Kovats Ludwik Radwański Julian Zacharjewicz
1880	30. stycz.	Rom. br. Gostkowski Ludwik Raciborski	Paweł Stwiertnia Józef Sare	Wincenty Gorecki	Adolf Brueckner Juliusz Bykowski Józef Kajetan Janowski Piotr Kasprzycki Napoleon Kovats Ludwik Radwański
1881	29. stycz.	Rom. br. Gostkowski Ludwik Raciborski	Paweł Stwiertnia Kazimierz Nawarski	Bronisław Bauer	Juliusz Bykowski Wincenty Gorecki Zygmunt Kędzierki Napoleon Kovats Franciszek Patelski Ludwik Radwański Henryk Stahl
1882	28. stycz.	Rom. br. Gostkowski Ludwik Raciborski	Paweł Stwiertnia Henryk Stahl	Lucyan Benecker	Juliusz Bykowski Wincenty Gorecki Napoleon Kovats Adolf Kuhn Wiktor Łaba Władysław Poźniak
1883	30. stycz.	Rom. br. Gostkowski Ludwik Raciborski	Paweł Stwiertnia Wincenty Rawski	Henryk Stahl Dr. Władysław Kretkowski.	Józef Dziubaniuk Ludwik Goltental Wincenty Gorecki Józef Jankowski Napoleon Kovats Dr. Wład. Zajęzkowski
1884	31. stycz.	Rom. br. Gostkowski Ludwik Raciborski	Paweł Stwiertnia Wincenty Rawski	Henryk Stahl Dr. Władysław Kretkowski	Ignacy Drewnowski Ludwik Goltental Wincenty Gorecki Józef Jaegermann, profesor Napoleon Kovats Stanisław Przychocki
1885	30. stycz.	Napoleon Kovats Ludwik Raciborski	Paweł Stwiertnia Alex. Pragłowski	Henryk Stahl Dr. Władysław Kretkowski	Józef Jaegermann, profesor Franciszek Patelski Stanisław Przychocki Wincenty Rawski Władysław Słowiński

od roku 1877—1902.

spraw załatwio- nych	L i c z b a					F u n d u s z e w k o r o n a c h					U W A G A
	Walnych Zgrom.	Posiedzeń Wydziału	Zgrom. tygodn.	wycieczek naukowych		Obrotowy		żelazny	konkur- sowy	budowy domu	
				miej- scow.	za- miej.	Dochód	Rozchód				
	1	12	7	—	—	1731·30	1374·48				
510	1	16	25	2	4						
646	1	13	24	3	3						
520	1	14	20	--	1	7400·81	5356·46		61·88		
	1	13	17	—	—	8517·02	5755·56	2222·26	300·00		
	1	10	18	1	1	8270·66	7990·28	1164·90	320·14		
	1	13	21	—	—	8418·90	7950·64	1316·02	326·22		
	1	12	16	--	—	8439·62	8212·84	1397·34	808·42		
	1	12	21	3	1	6623·08	6293·90	1483·30	896·92		

Data wyboru		Prezes i zastępcy prezesa	Sekretarz i jego zastępca	Skarbnik i jego zastępca	Członkowie Wydziału
Rok	dzień i miesiąc				
1886	29. stycz.	Napoleon Kovats Ludwik Raciborski	Paweł Stwiertnia Alex. Proglowski	Henryk Stahl Dr. Władysław Kret- kowski	Ludwik Goltental Józef Horoszkiewicz Józef Jankowski Władysław Stoniński Antoni Świątkowski Leon Walewski
1887	21. marca	Napoleon Kovats Ludwik Raciborski	Paweł Stwiertnia Antoni Świątkowski	Henryk Stahl Bolesław Darowski	Dr. Placyd Dziwiński Jan Nep. Franke Ludwik Goltental Wincenty Gorecki Wincenty Rawski Franciszek Rychnowski
1888	12. stycz.	Jan Nep. Franke Henryk Stahl	Paweł Stwiertnia Antoni Świątkowski	August Soltyński Bolesław Darowski	Dr. Placyd Dziwiński Andrzej Kędzior Ludwik Radwański Wincenty Rawski Józef Tuszyński Alexander Żabokrzycki
1889	27. marca	Jan Nep. Franke Henryk Stahl	Paweł Stwiertnia Wincenty Rawski	August Soltyński Felix Kuczkowski	Józef Braunseis Bol. Weryha Darowski Dr. Placyd Dziwiński Stanisław Geschoepf Andrzej Kędzior Ludwik Radwański
1890	26. marca	Karol Setti Wład. Stoniński	Paweł Stwiertnia Wincenty Rawski	August Soltyński Henryk Stahl	Bolesław Długoszowski Dr. Placyd Dziwiński Edward Heppel Andrzej Kędzior Jao Szczepaniak Albin Zazula
1891	8. kwiet.	Jan Nep. Franke Bol. Długoszowski	Albin Zazula Józef Tuszyński	August Soltyński Zygmunt Motylewski	Dr. Placyd Dziwiński Wacław Przetocki Wincenty Rawski Jan Szczepaniak Władysław Szyszkowski Julian Wang
1892	9. marca	Jan Nep. Franke Juliusz Hechberger	Albin Zazula Piotr Pindelski	August Soltyński Wacław Przetocki	Jan Blauth Bolesław Długoszowski Dr. Placyd Dziwiński Stefan Szeliga-Lyszkiewicz Wincenty Rawski Stanisław Zdobnicki
1893	15. stycz.	Rom. br. Gostkowski Wincenty Rawski	Roman Złoziecki Karol Pajęczkowski	Teofil Baranowski Wacław Przetocki	Dr. Placyd Dziwiński Michał Kowalcuk Józef hr. Łubieński Stefan Szeliga-Lyszkiewicz Karol Pajęczkowski Jan Szczepaniak Józef Tuszyński
1894	7. marca	Rom. br. Gostkowski Wincenty Rawski	Roman Złoziecki Seweryn Widt	Stefan Szeliga-Lysz- kiewicz Wacław Przetocki	Dr. Placyd Dziwiński Michał Kowalcuk Ferdynand Marciński Marcin Maślanka Jan Matula Gustaw Reutt
1895	18. marca	Rom. br. Gostkowski Wincenty Rawski	Roman Złoziecki	Stefan Szeliga-Lysz- kiewicz	Henryk Czaplicki Dr. Placyd Dziwiński Edmund Libański Jan Matula Karol Pajęczkowski Wacław Przetocki Seweryn Widt
1895	3. kwiet.	Ludwik Goltental Bron. Pawlewski	Roman Dzieślewski Kazimierz Piekarski	Edmund Br. Grzębski Felix Bieńkowski	Jakób Balaban Mikołaj Czajkowski Tadeusz Fiedler Stefan Kossuth Grzegorz Pezański Wincenty Rawski
1896	20. marca	Ludwik Goltental Bron. Pawlewski	Roman Dzieślewski Stan. Świeżawski	Edmund Br. Grzębski Felix Bieńkowski	Józef Balaban Mikołaj Czajkowski Tadeusz Fiedler Kazimierz Piekarski Wincenty Rawski Wiktor Syniewski

spraw załatwio- nych	L i c z b a					F u n d u s z e w k o r o n a c h					U W A G A
	Walnych Zgrom.	Posiedzeń Wydziału	Zgrom. tygodn.	wycieczek naukowych		Obrotowy		żelazny	konkur- sowy	budowy domu	
				miej- scow.	za- miej.	Dochód	Rozchód				
	1	12	20	—	1	7119·00	6849·22	1563·30	938·72		
	2	13	19	1	3	7109·58	6653·44	1074·52	1005·42		
	1	12	24	1	1	7617·04	6984·76	1127·72	1034·98		
	2	13	19	3	1	6885·80	6268·10	1199·44	1085·80		
	1	15	21	1	1	7064·50	6859·94	1281·76	1142·62		
	1	13	19	2	1	9170·06	8211·88	2856·00 ^{*)}	1192·22		*) z wliczoną do gotówki wierzycelnością
	2	16	17	3	1	8443·86	8414·34	2897·36	1242·60	699·17	
258	1	15	21	2	—	6916·58	6317·80	3026·38	1376·30	10677·20	
198	1	17	21	—	—	11649·74	11122·74	3190·40	1398·50	12407·34	
1017	7	22	23	2	3	18052·16	16713·00	4103·56	1485·80	14939·28	Zarząd powyższy wniósł na Walnem Zgromadze- niu dnia 30. marca 1895. swoją rezygnację.

Data wyboru		Prezes i zastępcy prezesa	Sekretarz i jego zastępca	Skarbnik i jego zastępca	Członkowie Wydziału
Rok	dzień i miesiąc				
1896	*) 25. maja	Ludwik Goltental Bron. Pawlewski Sylwery Miszke	Roman Dzieślewski Stan. Świeżawski	Edmund Br. Grzębski Karol Edward Epler	Jakób Bałaban Felix Bieńkowski Mikołaj Czajkowski Tadeusz Fiedler Wincenty Gorecki **) Jan Matula Roman Mierzejewski Ernest Nechay Kazimierz Piekarski Wincenty Rawski Wiktor Syniewski Julian Wang
1897	17. marca	Ludwik Goltental Bron. Pawlewski Sylwery Miszke	Karol Edward Epler Stan. Świeżawski	Edm. Bron. Grzębski Maryan Kuczyński	Jakób Bałaban Roman Dzieślewski Tadeusz Fiedler Władysław Folkierski Władysław Kostkiewicz Jan Łempicki Jan Matula Ernest Nechay Wincenty Rawski Tadeusz Sikorski Wiktor Syniewski Julian Wang
1898	30. marca	Stan. Szczepanowski Tadeusz Fiedler Sylwery Miszke	Karol Edward Epler Stan. Świeżawski	Edm. Bron. Grzębski Maryan Kuczyński	Jakób Bałaban Roman Dzieślewski Jan Łempicki Jan Matula Tadeusz Muennich Ernest Nechay Dr. Stanisław Olszewski Bronisław Pawlewski Zygmunt Piotrowicz Wincenty Rawski Tadeusz Sikorski Wiktor Syniewski
1899	8. lutego	Tadeusz Fiedler Stefan Kossuth Sylwery Miszke	Andrzej Kornella Stan. Świeżawski	Karol Edward Epler Edm. Bron. Grzębski	Jakób Bałaban Bolesław Darowski Maryan Kuczyński Jan Matula Tadeusz Muennich Bronisław Pawlewski Zygmunt Piotrowicz Wincenty Rawski Tadeusz Sikorski Wiktor Syniewski Adolf Wex Franciszek Włodarczyk
1900	7. marca	Edward Heppe Juliusz Ross Kaz. Gąsiorowski	Stan. Świeżawski Bolesław Weryha Darowski	Karol Edward Epler Edm. Bron. Grzębski	Jakób Bałaban Jan Blauth Alfred Broniewski Tadeusz Fiedler Andrzej Kornella Maryan Kuczyński Jan Matula Tadeusz Muennich Bronisław Pawlewski Wincenty Rawski Leon Syroczyński Adolf Wex
1901	6. i 13. lutego	Jan Nep. Franke Leon Syroczyński Kaz. Gąsiorowski	Stefan Ossowski Józef Sosnowski	Karol Edward Epler Edm. Bron. Grzębski	Stanisław Aleksandrowicz Łukasz Bodaszewski Bol. Weryha Darowski Tadeusz Fiedler Andrzej Kornella Jan Matula Bronisław Pawlewski Juliusz Ross Dr. Jan Roszkowski Władysław Sadłowski Stanisław Świeżawski Wiktor Syniewski

spraw załatwio- nych	Walnych Zgrom.	L i c z b a				F u n d u s z e w k o r o n a c h					U W A G A
		Posiedzeń Wydziału	Zgrom. tygodn.	wycieczek naukowych		Obrotowy		żelazny	konkur- sowy	budowy domu	
				miej- scow.	zają- miej.	Dochód	Rozchód				
2336	4	17	33	4	1	19522·84	17674·00	4129·20	1545·60	14710·88	*) Z powodu zmiany statutu wybrano tego roku nowy Wydział **) po rezygnacyi Łu- cyana Baeckera
1220	1	10	26	—	1	21696·80	20571·64	4322·54	1614·22	15380·44	
1224	1	12	30	3	—	18165·22	16742·88	4592·36	1679·52	16077·42	
1234	1	19	14	2	—	20093·28	16719·00	4881·80	1747·36	17203·22	
1621	1	22	20	3	1	22692·89	20017·40	5292·10	1817·94	18001·15	
1445	3	22	23	1	3	22343·01	20177·74	5903·63	1891·36	18297·13	

Skład Wydziałów w Oddziałach Towarzystwa.

Rok	Prezes i jego zastępca	Sekretarz i skarbnik	Członkowie Wydziału	L i c z b a			Fundusz obrotowy w koronach	
				Posiedzeń Wydz.	Zgrom. tygodn.	Wyciecz.	Dochód	Rozchód
P R Z E M Y Ś Ł								
1896 6. lipca	Karol Monné Benedykt Siebauer	Włodzimierz Krupka Felix Eberhard	Franc. Dutkowski Juliusz Reinlger Michał Zajączkowski		3		83·58	14·54
1897	Karol Monné Michał Zajączkowski	Artur Kliment Felix Eberhard	Franc. Dutkowski Józef Kirschner Juliusz Reininger Jakób Kuraś		8		251·54	175·54
1898	Karol Monné Michał Zajączkowski	Artur Kliment Felix Eberhard	Ludwik Bartelmus Franc. Dutkowski Wład. Jaworski Józef Muehln Juliusz Reiniger Karol Wojciechowski		3	2	274·58	180·12
1899	Karol Monné Ludwik Bartelmus	Joachim Goldstein Felix Eberhard	Emil Barański Władysław Jaworski Juliusz Reininger Karol Wojciechowski	5	8	3	289·46	115·02
1900	Karol Monné Ludwik Bartelmus	Joachim Goldstein Felix Eberhard	Stanisław Borzelowski Karol Meissner Juliusz Reininger	4	8	2	344·48	203·50
1901	Karol Monné Ludwik Bartelmus	Joachim Goldstein Eelix Eberhard	Józef Kirschner Tytus Pawłowski Juliusz Reininger	7	7	2	295·24	222·07
S T A N I S Ł A W Ó W								
1897 18. grud. po koniec r. 1898	Karol Szukiewicz Benedykt Siebauer	Włodzimierz Krupka Roman Chlebowski	Józef Czyżewski Józef Jaegermann Jan Kudelski Zygm. Machniewicz Adam Nadachowski Adam Teodorowicz		5		343·50	46·68
1899	Wydział uzupełnił się Feliksem Blauthem jako sekretarzem, a Adamem Lewickim jako członkiem Wydziału			9	4		546·00	45·44
1900	Gustaw Gayer Benedykt Siebauer	Wit Rachlewicz Roman Chlebowski	Alex. Adelman Józef Jaegermann Jan Jurczyński Włodz. Krupka Adam Lewicki Kazimierz Nawarski	6	5	2	769·75	92·25
1901 2 3 4 5 6 7 8 9	Włodzimierz Krupka Alex. Adelman	Eugeniusz Łysy Roman Chlebowski	Teofil Gębarowicz Józef Gryziecki Jan Jurczyński Adam Lewicki Kazimierz Pająk Wit Rachlewicz	7	8	3	1053·66	109·89

Rok	Prezes i jego zastępca	Sekretarz i skarbnik	Członkowie Wydziału	L i c z b a			Fundusz obrotowy w koronach	
				Posiedzeń Wydz.	Zgrom. tygodn.	Wyciecz.	Dochód	Rozchód
S T R Y J								
1896 20. grud. po koniec r. 1897	Stanisław Majewski	Wilibald Wroński Ludwik Bartkiewicz					95-00	3-20
1898	Stanisław Majewski	Wilib. Wroński Ludw. Bartkiewicz			4	1		
1899	Jan Witkiewicz	Onufry Piekarski Ludw. Bartkiewicz			3	3		
1900	Jan Witkiewicz	Karol Kisella Ludw. Bartkiewicz	Alex. Krueger		6	1		
1901	Władysław Komorra	Alexander Krueger Karol Kisella	Jan Witkiewicz		8	2	108-86	72-56

Zestawił E. B. G.

CZŁONKOWIE TOWARZYSTWA.

Yeżeli Towarzystwo nasze, złożone wyłącznie z ludzi pracy, mogło się choć zwolna, lecz statecznie rozwijać i w życiu społecznem naszego kraju pozostawić niezatarte ślady, mimo że nigdy nie korzystało z żadnych subwencji i funduszków publicznych, przepisać to należy całemu szeregowi członków, którzy uznając doniosłe cele i dążenia nasze, z całym poświęceniem pracowali w Towarzystwie i dla Towarzystwa, nie spodziewając się innej zapłaty oprócz uznania kolegów, przypatrujących się ich działalności. Najwyższym wyrazem uznania kolegów i najwyższą nagrodą jest u nas, jak w każdym zresztą stowarzyszeniu: mianowanie członkiem honorowym. Prawo mianowania należy do Walnego Zgromadzenia, na wniosek należycie motywowany, przedstawiony przez Wydział Główny.

Nasze Walne Zgromadzenia bywały zawsze nadzwyczaj oszczędne w przyznawaniu tego wysokiego zaszczytu zasłużonym kolegom. Przyczyny są dwie: Pierwsza z nich, to naturalna wstrzeźliwość ludzi poważnych w wypowiedaniu swego zdania, korzystnego lub ujemnego,

w sprawach osobistych. Drugą przyczynę mieścił w sobie nasz statut, a usunięto ją przez jego zmianę dopiero przed kilku laty. Mianowicie dawny statut postanawiał, że kto raz został członkiem honorowym, ten już nie mógł piastować w Towarzystwie żadnych godności, czyli tracił prawo wybieralności. Przez to chciano się zabezpieczyć przed tem, by pewne godności nie pozostawały zbyt długo w tychsamych rękach, chociażby najbardziej zasłużonej jednostki. Doświadczenie okazało jednak, że jednostek pragnących i mogących wydatnie pracować dla Towarzystwa było zawsze tak niewiele, że trudno się było obejść bez współdziałania tych najbardziej wypróbowanych i doświadczonych kolegów, którzy nadto wszelkie godności i zaszczyty przyjmowali niechętnie, czując całą odpowiedzialność, jaką biorą przez to na swoje barki. Nie było więc nigdy mowy o tem, by zachodziła obawa, że niektóre godności w Wydziale Towarzystwa staną się dożywotniami i że będzie za mało zmian w naczelnych stanowiskach. Mimo to dotyczący punkt statutu przetrwał długie lata, zresztą w samych członkach, których tem za-

szczytnym mianem obdarzyć chciano, budziła się pewna opozycja przeciw t. zw. »przenoszeniu na emeryturę«, t. j. mianowaniu członkami honorowymi, którzy byli skazani prawie na zupełną bezczynność. W przeciwnym razie liczba członków honorowych byłaby znacznie większą, boć przecież wiemy wszyscy, że godnych tego zaszczytu mieliśmy i mamy wielu. Tymi względami i warunkami tłumaczyć należy fakt, że w ciągu 25-letniego istnienia naszego Towarzystwa tytuł ten nadano tylko sześciu członkom. Podobizny tych mężów wielkich zasług umieściliśmy w odpowiednich działach pamiętnika, w tem miejscu podajemy tylko ich nazwiska i czas ich mianowania.

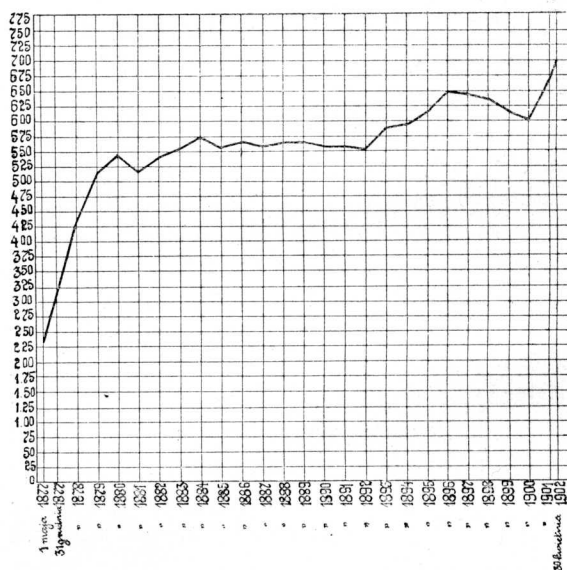
Pierwszym z rzędu członkiem honorowym został pierwszy a długoletni prezes Towarzystwa kol. Roman br. Gostkowski, prof. Szkoły politechnicznej (15 lutego 1888), następnie p. Dr. Antoni Małecki, prof. Uniwersytetu (9 marca 1892), kol. Dr. Placyd Dziwiński, prof. Szkoły politechnicznej, długoletni redaktor Czasopisma technicznego, kol. Jan Franke c. k. Radca Dworu, kilkoletni prezes Towarzystwa, wreszcie kolega Ludwik Radwański, inżynier cywilny, pierwszy redaktor »Dźwigni«. Trzy ostatnie odznaczenia uchwaliło Walne Zgromadzenie jednogłośnie w dniu 7 marca 1894. Dnia 8 lutego 1899 mianowało Walne Zgromadzenie członkiem honorowym swego kilkoletniego prezesa i organizatora Towarzystwa kol. Ludwika Goltentala, zastępcę dyrektora biura kolejowego przy Wydziale krajowym. Z liczby tych naszych wybrańców zmarło dwóch, a mianowicie kol. Goltental i Radwański. Ich pamięci w stosownym czasie poświęciliśmy w czasopiśmie naszym dłuższe żałobne wspomnienia, a dzisiaj, gdy święcimy uroczystą dwudziestą piątą rocznicę założenia Towarzystwa, oczy nasze zwracają się w stronę ich mogił i żal szczerzy ogarnia nasze serca, że w szeregach członków nie widzimy tych dwu mężów, którzy około rozwoju Towarzystwa politechnicznego tak wielkie położyli zasługi.

Z dniem 30 kwietnia liczy zatem Towarzystwo nasze 4 członków honorowych żyjących, 7 dożywoć, 684 zwyczajnych i (od r. 1896.) 9 nadzwyczajnych — razem 704.

Z powyższej tabelki i wykresu możemy odczytać stopniowy wzrost lub zmniejszanie się liczby członków w poszczególnych latach i tak: najwyższy procentowy przybytek wykazuje rok 1878 (200), a największy ubytek rok 1881 (21), Ogólna liczba członków z końcem roku 1878 przekraczała cyfrę 400, w roku 1879 500, w roku 1895 600, zaś w roku jubileuszowym 700. Z tabliczki ruchu członków widzimy, że w ogóle

Ruch członków Towarzystwa od 1. maja 1887. do 30. kwietnia 1902.

Rok	Liczba człon. na początku r.	w ciągu roku					Liczba człon. z końcem r.
		umarło	wystąpiło	Razem		+ —	
				ubyło	przy- było		
od 1. maj. 1877	231	—	3	3	—	—	228
1878	229	1	8	9	209	+ 200	428
1879	428	5	4	9	100	+ 91	519
1880	519	1	28	29	53	+ 24	543
1881	543	5	43	48	27	— 21	522
1882	522	6	28	34	48	+ 14	536
1883	536	5	22	27	47	+ 20	556
1884	556	7	18	25	43	+ 18	574
1885	574	7	31	38	21	— 17	557
1886	557	9	23	32	40	+ 8	565
1887	565	9	29	38	33	— 5	560
1888	560	4	19	23	27	+ 4	564
1889	564	5	16	21	20	— 1	563
1890	563	12	30	42	36	— 6	557
1891	557	4	15	19	19	0	557
1892	557	6	25	31	24	— 7	550
1893	550	6	23	29	65	+ 36	586
1894	586	5	15	20	30	+ 10	596
1895	596	4	19	23	46	+ 23	619
1896	619	5	53	58	86	+ 28	647
1897	647	9	43	52	51	— 1	646
1898	646	8	39	47	37	— 10	636
1899	636	7	33	40	22	— 18	618
1900	618	9	56	65	50	— 15	603
1901	603	10	24	34	91	+ 57	660
do 30. kw. 1902	660	2	1	3	47	44	704
Razem		151	648	799	972	+ 173	

do Towarzystwa naszego w ciągu 25-lecia wstąpiło przeszło 1400 członków. Z tej pokaźnej liczby 151 kolegom naszym nie dozwoliła Opatrzność doczekać srebrnych godów, zabrała ich z grona naszego śmierć nieubлагana, więc nie dziw, że wśród wesela, łza żalu zabłyśnie i ciche

westchnienia ulegą za nimi w świat dla nas nieznanym. Poświęciliśmy im w naszym czasopiśmie zawsze dłuższe lub krótsze wspomnienia, a i dziś ślemy im gorące życzenia, aby ziemia ojczysta, dla której tak gorliwie w gronie naszym pracowali, była im lekką, a jeśli ich kości butwieją pod obcym niebem, niech również śpią w spokoju aż do czasu, gdy duchy nasze połączą się z nimi w modlitwie do Pana Zastępów o lepszą dolę dla naszych przyszłych pokoleń.

Z przykrością zaznaczyć musimy, że tabelka wykazuje liczbę 648 takich, którym zabrakło sił do walki i opuścili nas z różnych a częstokroć błahych powodów. Znaczna ich część powróciła po krótkiej przerwie i gorliwie pracuje z nami dla wspólnej idei, a co do innych mamy niepełną nadzieję, że przekonawszy

się o tak obfitej w owoce naszej pracy ćwierćwiekowej, wrócić w zawsze otwarte ramiona nasze, aby wspólnie dalej pracować nad dolą techników, a tem samem dla dobra kraju ojczystego.

Przy końcu niniejszego pamiętnika podajemy alfabetyczny spis wszystkich członków, którzy od 1 maja 1877 do 30 kwiet. 1902 wpisali się do naszego Towarzystwa. Przy każdym z nich pierwsza, trzecia, względnie piąta data podaje rok wstąpienia, zaś druga, czwarta względnie szósta data rok wystąpienia, względnie śmierci, co znacznym \dagger uwidoczniło. Pauza znajdująca się na ostatnim miejscu zamiast daty oznacza, że dotycząca osoba jest dotychczas członkiem naszego Towarzystwa.

E. B. G.

SPIS CZŁONKÓW

wpisanych do Towarzystwa od 1. maja 1877 do 30. kwietnia 1902 r.

A.

1. **Abakanowicz** Bruno, doc. Szk. polit. 1878—1881
2. **Accord** Cyriak, inż. Wydz. kraj. 1879—1881 \dagger
3. **Adamczyk** Władysław, c. k. st. inżynier 1818 —
4. **Adeiman** Alexander, insp. tech. kontr. sk. 1898 —
5. **Adwentowski** Tomasz, c. k. adj. budow. 1878—1891
6. **Ajdukiewicz** Kazimierz, c. k. inżynier 1857 —
7. **Aleksa** Konstanty, (nadzwyczajny) urzędnik techn. nadzoru miejsk. 1891 —
8. **Aleksandrowicz** Leonard, inż. miejskiego urzędu budown. 1877—1890
9. **Aleksandrowicz** Stanisław, inż. urzęd. budow. miejsk. 1896 —
10. **Altenberg** Maurycy, inżynier 1902 —
11. **Ambroziewicz** Władysław, inż. kol. pań. 1877—1894
12. **Anc** Bolesław, inżynier 1881—1893
13. **Anczyc** Stanisław, kier. Szk. sukienniczej. 1893—1896
14. **Angermann** Klaudyusz inż. cywilny 1884 —
15. **Angermann** Maksymilian, budowniczy 1879—1879 \dagger
16. **Appel** Juliusz, inż. kolei żelaznej 1878—1880
17. **Atlas** Norbert, st. inż. kol. państwowych. 1878—1881, 1884—1885, 1893 —

B.

18. **Babel** Bronisław, inż. zdrojowy: 1877—1883, 1884—1892, 1893—1895
19. **Baczyński** Włodzimierz, asyst. Szk. pol. 1898 —
20. **Baecker** Karol c. k. adj. budown. 1878—1888 \dagger
21. **Baecker** Lucyan, prof. wyż. Szk. przem. 1877 —
22. **Baldini** Antoni, inż.-asyst. kol. Kar. Ludw. 1884—1892 \dagger
23. **Bałaban** Jakób, architekt 1892 —
24. **Bandrowski** Franciszek dr., c. k. kontr. gorzeli. 1895—1898
25. **Bandrowski** Stanisław, naucz. Szk. real. 1879—1881
26. **Bandrowski** Sylwester, inż. oddz. miern. 1879—1883 \dagger
27. **Bańkowski** Feliks, kier. gazowni miejs. 1899 —
28. **Barancewicz** Antoni, inż. Wydz. kraj. 1878 —
29. **Baraniecki** Jan, adjunkt budow. miejsk. 1902 —
30. **Baranowski** Teofil, inż. Wydz. kraj. 1878—1897 \dagger

31. **Barański** Emil, c. k. inż. gór. 1881 —
32. **Barański** Franciszek, inż. Wydz. kraj. 1886 —
33. **Barański** Jan, inż. kol. Lw.-Czern.-Jasskiej 1889—1892 \dagger
34. **Barącz** Erazm, inżynier górniczy 1897 —
35. **Barczewski** Wincenty, aut. geom. cywil. 1894 —
36. **Bartelmus** Ludwik, insp. kolei państw. 1877 —
37. **Bartl** Jan, inżynier 1886 —
38. **Bartkiewicz** Ludwik, insp. kolei państw. 1877 —
39. **Bartmański** Edmund, st. inż. kol. pań. 1893 —
40. **Bartmański** Kazimierz, inż. kolei państw. 1897—1899
41. **Bartnicki** Ignacy, architekt 1881—1885
42. **Bartynowski** Stanisław, c. k. kontr. tech. Dyr. Skarbu 1899 —
43. **Bartvič** Karol, kom. bud. kolei państw. 1897—1902
44. **Barwiński** Szymon, urz. tech. kol. Czern. 1880—1881
45. **Barzykowski** Szczygł, inż. Wydz. kraj. 1878 —
46. **Bauer** Bronisław, (założyciel) architekt 1877 —
47. **Bauer** Konstanty, inż. wodociąg. miej. 1879 —
48. **Bauer** Mieczysław, st. inż. kolei państw. 1878—1897
49. **Baumann** Stanisław, c. k. st. geometra 1896—1899
50. **Baumann** Roman, inż.-asyst. kol. Kar. L. 1878—1886
51. **Bednarski** Bolesław dr., asyst. Szk. pol. 1901 —
52. **Beksiński** Władysław, inż. bud. miejsk. 1878 —
53. **Berger** Otton, urzędnik kolei Czerniow. 1878—1879
54. **Berski** Adam, inżynier 1878—1883
55. **Bertig** Getzel, inż.-asystent kolei państw. 1894—1896
56. **Bessaga** Włodzimierz, st. inż. kol. pań. 1901 —
57. **Bębnowicz** Maryan, c. k. inżynier 1900 —
58. **Białaczewski** Władysław, ukończ. tech. 1879—1885
59. **Biborski** Aleksander, budowniczy 1895—1897
60. **Bidziński** Teofil, inż. kol. państw. 1893—1894 \dagger
61. **Biegański** Antoni, inż.-asyst. spół wod. 1887—1893
62. **Bielański** Jan, st. inż. kolei państwowej 1886 —
63. **Bielański** Roman, c. k. star. inżynier 1878—1895
64. **Bielawski** Jan, inżynier i właś. dobr. 1877 —
65. **Bielski** Zygmunt, inżynier 1898—1901
66. **Bienkowski** Antoni, architekt 1880—1888
67. **Bienkowski** Feliks, inż. Wydz. krajow. 1877—1896 \dagger
68. **Biernacki** Konstanty, inż. Wydz. krajow. 1891 —

69. **Biesiadzki** Bronisław, st. inż. kol. pań. 1888—1895
70. **Biloński** Edward, inż. kolei państwowej 1900 —
71. **Birgfellner** Kornel, inż.-nysy. Wyd. kraj. 1878—1891†
72. **Birnbaum** Petachie, inspek. kol. państw. 1879—1882, 1884—1900
73. **Bisanz** Gustaw, prof. Szkoły politechn. . 1877 —
74. **Bittner** Karol, inż. asys. kol. Kar. Lud. 1878—1893
75. **Blaim** Fryderyk 1890—1891
76. **Blaim** Seweryn, insp. kolei państwowych 1877 —
77. **Blauth** Jan, st. inż. Wyd. krajow . . . 1884 —
78. **Blauth** Feliks, inspek. kolei państwowych 1885 —
79. **Bleicher** Józef, adj. bud. kolei państw . 1901 —
80. **Blich** Karol, praktykant budownictwa . 1885—1890†
81. **Blum** Fryderyk, radca bud. c. k. st. inż. minister. spraw wewn. 1889 —
82. **Blumrich** Józef, inż. kolei państwowych 1884—1894
83. **Błażowski** Leopold Sas, ins. kol. łupkow. 1880—1890
84. **Błoński** Emil Biberstein, inż. kol. państw. 1901 —
85. **Bobrowski** Roman, inż. Wyd. kraj . . . 1886 —
86. **Bochniak** Jan, inż. Wyd. kraj 1892 —
87. **Boczkowski** Telesfor, inż. kol. gal. węg. 1873—1893
88. **Bodakowski** Remigiusz, c. k. inżynier . 1879—1882
89. **Bodaszewski** Łukasz, inżynier cywilny . 1882 —
90. **Bogdanowicz** Aleksander Łada, in. W. k. 1888—1888
91. **Bogdański** Antoni, inżynier 1880—1886
92. **Bogucki** Jan, prof. Szkoły przemysłowej 1893 —
93. **Bogucki** Stanisław, inż. kolei elektrycznej 1901 —
94. **Bogusz** Alfred, inżynier 1880—1889
95. **Bohosiewicz** Andrzej, ad. masz. kol. pań 1901 —
96. **Bohuss** Teofil, inżynier 1879—1880
97. **Bojarski** Alfred, adj. urząd. bud. miejsk. 1877—1878
98. **Bojarski** Mikołaj, c. k. starszy inżynier . 1878—1894†
99. **Boldescul** Maryan, inżynier 1880—1882
100. **Bolwiński** Emil, star inż. kol. państw. 1880—1900
101. **Borecki** Władysław, st. in kol. Kar. L. 1880—1881
102. **Borelowski** Stanisław, inż. kol. państw 1899 —
103. **Borkowski** Eugeniusz, u. tech. kol. czern. 1878—1882†
104. **Borowicz** Ludwik, inż. kolei państw . 1879 —
105. **Bortkiewicz** Lucyan, inż. Wyd. kraj 1895—1901
106. **Bortnik** Tvtus, prof. inst techn. przem. 1877—1884
107. **Bosch** Henryk, inż. kolei łupkowskiej . 1879—1885†
108. **Boziewicz** Karol, inż. Wyd. kraj . . . 1879 —
109. **Braunseis** Józef, c. k. st. radca budow. 1878 —
110. **Breda** Stefan, inż. kolei państwowych . 1881—1896
111. **Breitenwald** Robert, przedsięb. wiernic. 1898 —
112. **Brochocki** Aleksander, inż. Wyd. kraj. 1879—1882, 1895—1899
113. **Brodowicz** Władysław, st. inż. kol. państw. 1877 —
114. **Brodowicz** Władysław, inż. Wyd. kraj. 1896 —
115. **Broniewski** Alfred, c. k. inżynier . . . 1895 —
116. **Bronikowski** Bolesław, inż. Wyd. kraj. 1895 —
117. **Bronikowski** Wiktor, c. k. st. inżynier 1889 —
118. **Brudzewski** Kazimierz, c. k. prakt. bud. 1897—1899
119. **Brueckmann** Artur br., inżynier . . . 1878—1892†
120. **Brueckner** Adolf, inspektor kol. państw. 1877 —
121. **Bruehl** Zygmunt, st. inż. kol. Kar. Lud. 1883—1886
122. **Brunek** Ignacy, inż. budown. miejsk. . 1893 —
123. **Brzechowiecki** Franciszek, inż. kol. państw. 1882 —
124. **Brzeżany** Mieczysław, inż.-asys. kol. K. L. 1877—1880
125. **Brzostowski** Jan, asyst. Szk. politechn. 1902 —
126. **Buch** Gustaw, inżynier gazowni . . . 1883—1885†
127. **Buchowiecki** Jan, st. inż. kolei państw. 1879 —
128. **Budzyński** Wiktor, c. k. st. inżynier . 1891 —
129. **Bugno** Jan, inż. kolei państwowych . . 1878—1880, 1886—1896
130. **Bukowski** Karol, inżynier kol. państw. 1877—1893
131. **Bukowski** Wilh. Osorya, inż. kol. Tarn.-Lel. 1881—1883

132. **Buryan** Stanisław, inżynier 1901 —
133. **Bykowski** Juliusz, prof. Szk. politechn. 1877—1893
134. **Bylina** Mateusz Leon, inż. mechanik . . 1894—1895

C.

135. **Caspar** August, inż. Wyd. kraj. 1878—1879
136. **Cech** Franciszek, techn. kierow. przedsięb. 1897 —
137. **Cegielski** Stefan, właśc. dóbr i fabryki, poseł do parlamentu niemieckiego . . 1902 —
138. **Cegliński** Paweł, inżynier 1879—1882
139. **Cehak** Leon, c. k. st. zarządca górniczy 1897 —
140. **Celner** August, inżynier 1877—1883, 1885—1887†
141. **Chamiec** Jan Witalis, kontr. dróg i mostów 1879—1898†
142. **Chelmecki** Wojciech, budowniczy . . . 1879—1882
143. **Chlebowski** Roman, inż. kolei państw. 1890 —
144. **Chłopecki** Hieronim, 1883—1886
145. **Chmielewski** Zygmunt, as. wyż. Szk. roln. 1900 —
146. **Cholewickiewicz** Stanisław, inż.-el. kolei Karola Ludwika 1878—1883
147. **Chołoniewski** Stanisław, inżynier . . . 1877—1898
148. **Choraży** Władysław, tech. urz. bud. miejs. 1877—1893
149. **Chowaniec** Józef (założ.), inż. bud. miejs. 1877 —
150. **Chowaniec** Julian, c. k. inżynier . . . 1878—1890†
151. **Chrisl** Gustaw, kontr. dróg krajowych . 1886—1893
152. **Chromiński** Edmund, inżynier 1901 —
153. **Chrzanowski** Zygmunt urz. kol. Lwow.-Czerniowiecko-Jasskiej 1880—1887
154. **Chrząszczewski** Stanisław, st. inż. W. kr. 1877 —
155. **Chudecki** Kazimierz, inż. kol. państw. . 1901 —
156. **Chylewski** Ignacy, inż. i właśc. fabryki 1883—1885
157. **Ciaston** Józef, c. k. kontroler gorzel. . 1892—1899
158. **Ciechanowski** Kazimierz Albin, inżynier kolei państwowych 1887 —
159. **Ciechoń** Józef, urz. tuch. kol. Kar. Lud. 1879—1887
160. **Cingroś** Józef, c. k. elew. ewidencyjny . 1902 —
161. **Cieślikowski** Jag, radca bud. kol. państw. 1878 —
162. **Citron** Jakob, autoryzowany geometra . 1895—1898
163. **Cordier** Gustaw, c. k. urząd. tech. telegr. 1878—1880
164. **Cybulski** Julian, architekt 1882—1899
165. **Cyprian** Emil, inż. kolei państwowych . 1894 —
166. **Czaderski** Emil Ferdynand, inż. W. kraj. 1878—1881
167. **Czajkowski** Mikołaj, inż. Wyd. kraj. 1895 —
168. **Czaplicki** Henryk, st. inż. Wyd. kraj. 1877 —
169. **Czarnek** Władysław, inż. kolei państw. 1890—1896
170. **Czarnomski** Zygmunt Maryan, inż. kolei państwowych 1886—1889, 1893—1897
171. **Czedziwoda** Antoni, c. k. inż. elew. . . 1878—1887
172. **Czernik** Maksymilian, inż. Wyd. krajow. 1892 —
173. **Czerny** Maciej, inż. budown. miejsk. . 1880 —
174. **Czerwiński** Jan, asyst. Szkoły politechn. 1793—1895
175. **Czerwinski** Józef, inż.-asyst. kol. czern. 1879—1886†
176. **Czynciel** Leonard, urz. tech. kol. państw. 1885—1887
177. **Czyżewski** Józef, st. inż. kolei państw. 1878 —

D.

178. **Danek** Jan, inż. kolei Karola Ludwika . 1883—1887†
179. **Darowski** Bolesław Weryha, em. insp. kolei państwowych 1877 —
180. **Darowski** Jauusz, autoryzowany inż. cyw. 1877—1885†
181. **Darowski** Mieczysław, inż. i właśc. dóbr 1893 —
182. **Dawid** August, inż. urząd. bud. miejsk. 1877—1878†
183. **Dawid** Zygmunt, c. k. inżynier . . . 1877 —
184. **Dąbkowski** Bonifacy, st. inż. kol. państw. 1879—1897†
185. **Dbrowski** Ludwik, inż. kolei państw. . 1877—1895
186. **Dąbrowski** Mieczysław, dyr. gazowni . 1895 —
187. **Dąbrowski** Stanisław, asp. kol. Kar. L. 1879—1882
188. **Dedek** Wacław, techn. dyr. cukrowni . 1897—1901

189. **Demianowski** Zygmunt, prof. Szk. lasow. 1893 —
190. **Dietze** Julian, c. k. zarządca górniczy . 1896—1900
191. **Dimant** Mojżesz, asyst. bud. kol. państw. 1901 —
192. **Długoszowski** Bolesław, inżynier cywilny 1877 —
193. **Dobrowolski** Kazimierz Zenon, komisarz
kolei państwowych 1902 —
194. **Dobrowolski** Zygmunt, architekt . . . 1894—1898
195. **Dobrzyński** Franciszek, docent Szk. pol. 1890 —
196. **Dolański** Józef, techn. urzęd. kolejowy . 1885—1896
197. **Doliński** Jan, architekt 1879—1899
198. **Domaizel** Ernest, st. kom. bud. kol. państw. 1901—1902†
199. **Domaszewicz** Aleksander, inż. i właśc.
cegielni 1888 —
200. **Dominik** Leopold, budowniczy 1880—1893†
201. **Doms** Robert, (czł. nadz.) właśc. kop. węgl. 1900 —
202. **Dornwald** Michał, fabrykant maszyn . 1887—1896
203. **Doskowski** Stanisław, c. k. kontr. techn. 1896—1901
204. **Drahokoupil** Jan, st. inż. namiestnictwa 1883—1889
205. **Drewnowski** Ignacy, c. k. radca i insp.
kolei państwowych . . . 1878—1895, 1898 —
206. **Drozdowski** Ludwik, st. inż. kol. państw. 1882—1898
207. **Dryliński** Daniel, urz. techn. kol. Kar. L. 1880—1893
208. **Dujanowicz** Teofil, c. k. starszy inżynier
1886—1899, 1901 —
209. **Dulęba** Henryk, inżynier 1882—1885
210. **Dunka de Sajo** Władysław, inż. kol. państw. 1900 —
211. **Dutczyński** Kazimierz Witold, inż. dyrekcyi
poczt i telegrafów 1901 —
212. **Dutczyński** Władysław, inż. kol. państw.
1879—1882, 1898—1800
213. **Dutka** Włodzimierz, adj. bud. masz. kol.
państwowych 1901 —
214. **Dutkowski** Franciszek, c. k. st. inżynier
1879—1880, 1886 —
215. **Dybowsky** Jan, inżynier Wydz. krajow. 1886—1894†
216. **Dybowsky** Tadeusz, inżynier kolei państw. 1882 —
217. **Dyduszyński** Zdzisław, inż. kolei elektr. 1898 —
218. **Dydyński** Włodzimierz, inż. Wydz. kraj. 1900 —
219. **Dylewski** Wincenty, budowniczy miejski 1896 —
220. **Dylewski** Zeno, inż. kol. czerniowieckiej 1878—1885†
221. **Dymet** Michał, em. c. k. st. inż. bud. okr. 1889 —
222. **Dyrdoń** Paweł, st. inż. Wydz. krajowego 1887 —
223. **Dzbański** Stanisław, inż. 1879—1881, 1890 —
224. **Dziekoński** Michał, inż. kol. państw. . 1879—1898
225. **Dzierżyński** Józef, inż.-elew kol. Kar. L. 1878—1886
226. **Dzieślewski** Roman (czł. dożyw.), prof.
Szkoly politechnicznej . 1886—1888, 1893 —
227. **Dzieślewski** Waleryan, inżynier cywilny 1882 —
228. **Dzieślewski** Władysław, inż. kol. państw. 1877 —
229. **Dziewolski** Apolinary, inżynier 1892—1898
230. **Dziewoński** Karol, inżynier 1899 —
231. **Dziewoński** Maryan, inż. wodoc. miejsk. 1899 —
232. **Dziubaniuk** Józef, st. inż. miejsk. urzędu
budown. 1877—1890, 1893 —
233. **Dziubiński** Idzi, c. k. st. inżynier . . . 1884—1887
234. **Dziurzyński** Antoni, dyrektor gazowni . 1897 —
235. **Dziwiński** Placyd dr., (człon. honorowy
od r. 1895) prof. Szkoły politechnicznej 1879 —
236. **Dzutyński** Teofil, techn. urzęd. bud. miejs. 1877—1890

E.

237. **Ebenberger** Mateusz, st. inż. kolei państw.
1879—1894, 1898 —
238. **Eberhard** Felix, st. inż. kolei państw. . 1879 —
239. **Eckhardt** Franciszek, insp. kolei państw. 1883—1898
240. **Elster** Edmund, st. inżynier kolei państw.
1878—1880, 1892 —

241. **Emilewicz** Piotr, (nadzw.) inżynier mag. 1902 —
242. **Endemann** Stanisław, c. k. adj. gór. . 1896—1900
243. **Engelberg** Jakób, c. k. st. inżynier . . 1893 —
244. **Engel** Kazimierz, inż. Wydz. kraj. . . 1893 —
245. **Epler** Karol Edward, (założ.) em. inż. kol.
państw. 1877 —
246. **Ertel** Jan, c. k. geometra ewidencyjny . 1883—1895

F.

247. **Fabia** Jan, st. inż. kolei państwowych . 1877 —
248. **Faecher** Maxymilian, c. k. adj. budown. 1894 —
249. **Fechter** Michał, budowniczy 1877—1896
250. **Fedyna** Jan, c. k. geom. ewidencyjny . 1888—1895
251. **Feit** Hipolit, st. inż. kolei państwowych . 1890 —
252. **Felkel** Felix, c. k. inżynier 1884 —
253. **Felkel** Julian, st. inżyn. kolei państw. . 1877 —
254. **Felsztyński** Romuald, inż. kol. państw.
1879—1882, 1898 —
255. **Festenburg** Cezar, inż. kolei Albrechta
1877—1880, 1882—1884, 1877—1881
256. **Fiala** Emil, chemik 1877—1881
257. **Fiedler** Tadeusz, (człon. doż. od r. 1896)
prof. Szkoły politechn. . 1882—1889, 1893 —
258. **Filipi** Stanisław, inżynier Wydz. krajow. 1900 —
259. **Filous** Emil, inż. cyw. . 1878—1882, 1900 —
260. **Finkelstein** Elias, c. k. inżynier . . . 1896—1899
261. **Finkelstein** Michał, inżynier 1901 —
262. **Firganek** Karol, st. inż. kolei państw. . 1886—1895
263. **Fischer** Alfred de Fischering, inż.-elew
kolei Karola Ludwika 1878—1885
264. **Fischer** Alojzy, c. k. starszy inżynier . 1878—1896
265. **Fischler** Aba, inżynier kolei państwowych 1892 —
266. **Fleischl** Antoni, inżynier cywilny . . . 1890 —
267. **Folkierski** Władysław, inżynier 1893 —
268. **Fołosiewicz** Aleksander, c. k. adj. gór. 1896—1897
269. **Franka** Jan, (czł. hon. od r. 1895) Radca
dworu i c. k. krajowy inspektor szkół . 1880 —
270. **Frankiewicz** Ludwik, budowniczy . . . 1894 —
271. **Freund** Emil, inżynier kolei państwowych 1895 —
272. **Freundlich** Leon, inż. kolei państwowych 1895—1900
273. **Froń** Wiktor, (zał.) prof. inst. przem.-techn. 1877—1885
274. **Fryt** Józef, c. k. starszy mierniczy . . . 1896—1901
275. **Fuchsa** Maryan, st. komis. kolei państw. 1901 —
276. **Furmankiewicz** Stefan, inż. kol. państw. 1881—1892†

G.

277. **Gadomski** Władysław, c. k. inż. Dyrek.
poczt i telegrafów 1898 —
278. **Gajewski** Józef Edmund, rew. techn. mag. 1877 —
279. **Gajorski** Władysław, c. k. star. inżynier
i radca budownictwa 1878 —
280. **Gamski** Franciszek, przedsiębiorca . . 1878—1899†
281. **Gargas** Maciej, inż. kolei państwowych
1878—1887, 1893 —
282. **Gassner** Henryk, inż. kolei Kar. Ludw. 1878—1888
283. **Gawel** Stanisław, c. k. starszy geometra 1895 —
284. **Gąsiorowski** Kazimierz, dyr. kop. wosku 1889 —
285. **Gdesz** Roman, inżynier 1902 —
286. **Gębarowicz** Teofil, inż. kol. państw. 1897 —
287. **Geppert** Stanisław, inżynier powiatowy 1881—1890
288. **Geringer** Józef de Oedenburg, st. inż.
kolei państwowych 1878 —
289. **Gering** Franciszek, kontr. dróg i mostów 1878—1880
290. **Gerstinger** Karol, c. k. inżynier 1900 —
291. **Gerstmann** Jan, st. inż. kolei państw. . 1878 —
292. **Gerzabek** Ferdynand, kontrolor gorzelni 1894—1899
293. **Geschöpf** Józef Mieczysław, inż. kol. państw. 1888 —

294. **Geyer** Gustaw st. inuspektor kolei państw. 1877—1881, 1884 —

295. **Gielg** Franciszek, inż. kolei państwowych 1877—1897

296. **Gilowski** Karol, asyst. warszt. kol. państw. 1901 —

297. **Glanz** Józef, c. k. lustr. gal. dóbr, skarb. 1882—1896

298. **Golitzmann** Józef, c. k. st. geometra . . . 1879 —

299. **Gluziński** Eugeniusz, c. k. adj. miern. . . 1879—1882

300. **Głaczyński** Maryan, st. insp. kol. państw. 1877 —

301. **Głowacki** Justyn, insp. kolei państw. . . 1877—1887

302. **Głowacki** Justyn, prof. Szkoły przemysł. 1890—1896

303. **Gnoiński** Wincenty, p. na Sejm i wł. dóbr 1883 —

304. **Godfrejów** Adolf, st. inż. kolei państw. 1878 —

305. **Godfrejów** Józef, inż. kolei Kar. Ludw. 1878—1887†

306. **Godowski** Władysław, architekt . . . 1886 —

307. **Godzieliński** Seweryn, inż. powiatowy . . 1887—1897

308. **Goebel** Robert, mierniczy 1877—1881

309. **Goebel** Karol, c. k. radca i em. insp. kel. 1878 —

310. **Goerz** Wacław, inż. kolei państwowych 1878—1896

311. **Goetz** Aleksander, insp. kolei państw. . . 1878 —

312. **Goldstein** Joachim, inż. kolei państw. . . 1900 —

313. **Golikowski** Ferdynand, inż. elew. kolei Karola Ludwika 1877—1881†

314. **Goliński** Wojciech, st. komisarz budowy kolei państwowych . . 1878—1898, 1901 —

315. **Goltental** Ludwik, (czł. hon. od r. 1899) zast. dyr. kraj. biura kol. 1877—1889. 1893—1900†

316. **Gołaszewski** Karol st. kom. kol. państw. 1901 —

317. **Gołab** Franciszek, c. k. inżynier . . . 1893—1899

318. **Gomoliński** Julian, starszy komisarz bud. kolei państwowych 1884 —

319. **Gorajski** Kazimierz, inżynier 1878—1898

320. **Gorczycki** Cyprian, sekretarz fundacji hr. Skarbka 1882—1893

321. **Gorecki** Wincenty, radca bud. miejskiego 1877—1890, 1893 —

322. **Gorgolewski** Zygmunt, radca rządowy i dyrektor Szkoły przemysłowej . . . 1894 —

323. **Gorski** Cezar, architekt 1877—1891

324. **Górski** Kazimierz, c. k. adjunkt budown. 1900 —

325. **Gostkowski** Alfons br. inż. i przeds. naft. 1899 —

326. **Gostkowski** Franciszek, st. inżynier kolei Karola Ludwika 1877—1886†

327. **Gostkowski** Jakób, inż.-elew. kol. czern. 1878—1883

328. **Gostkowski** Kazimierz, inż.-el. kol. K. L. 1889—1898

329. **Gostkowski** Roman br. (człon. hon. od r. 1888), prof. Szkoły politechnicznej . 1877 —

330. **Gozdowski** Władysław, asyst. Szk. pol. 1879—1881

331. **Grabowski** Henryk, inż. kolei państw. . . 1888—1893

332. **Grabowski** Jan, funkcyon. techn. przy urzędzie budownictwa miejskiego . . 1895—1897

333. **Grabowski** Julian, prof. inst. techn. przem. 1878—1881

334. **Graf** Leon, inżynier Rady powiatowej . . 1896—1898, 1899—1900

335. **Grega** Wacław, inż. kolei państwowej . . 1878 —

336. **Grein** Alfred, inżynier 1879—1880

337. **Grekowicz** Józef, inż. Wydziału krajow. 1890 —

338. **Gruszecki** Wincenty, c. k. zarządca salin 1896—1900

339. **Gryziecki** Józef, inż. Wydziału krajowego 1891 —

340. **Grzegorzewski** Stanisław, st. inżynier Wydziału krajowego 1877 —

341. **Grzębski** Edmund Bronisław, (założ., czł. dożyw. od r. 1895), prof. Szkoły realnej 1877 —

342. **Grzybiński** Jan, inż. kolei państwowych 1878—1897

343. **Grzymalski** Pzotr, inż.-el. kolei Kar. L. 1877—1881

344. **Grzymalski** Wacław, c. k. inżynier . . . 1877—1887†

345. **Gubryniewicz** Zdzisław, inż. kol. państw. 1900 —

346. **Guertler** Stanisław, st. inż. kolei państw. 1883 —

347. **Gumowski** Józef, inż. Wydziału krajow. 1898 —

348. **Gustawicz** Bronisław, prof. gimnazjalny 1878—1881, 1896 —

H.

349. **Hackbeil** Floryan, c. k. elew. ewidencyjny 1902 —

350. **Hackbeil** Franciszek, inżynier cywilny . . 1895—1901

351. **Hajdukiewicz** Władysław, asyst. muzeum 1882—1893

352. **Haleczko** Józef, inż.-el. kol. Kar. Ludw. 1879—1881

353. **Halicki** Władysław, architekt 1879—1881

354. **Haliński** Andrzej c. k. adj. techn. kontr. 1897—1901

355. **Haladej** Jan, inżynier Wydziału krajowego 1893 —

356. **Haninczak** Józef, st. inż. kolei państw. . 1878 —

357. **Hanusz** Józef, c. k. starszy inżynier . . . 1879—1881

358. **Hapanowicz** Jan, st. inż. Wydziału kraj. 1879—1887, 1895 —

359. **Harajewicz** Tadeusz, st. komis. górniczy 1896 —

360. **Harasowski** Karol, st. inż. kol. czerniow. 1877—1882

361. **Hartingh** Eugeniusz, inżynier górniczy . . 1900 —

362. **Hassmann** Władysław, c. k. adjunkt budowy mostów 1897 —

363. **Hauff** Antoni, c. k. inżynier 1877—1882 1896 —

364. **Hauser** Mieczysław, miern. kol. czerniow. 1878—1885

365. **Hauser** Adolf, c. k. inżynier 1900 —

366. **Hauswald** Edwin, inżynier elektrotechnik 1893—1899

367. **Hawliczek** Józef, c. k. inżynier 1896 —

368. **Hawryszkiewicz** Sylwester, c. k. radca budownictwa 1878 —

369. **Heidenreich** Michał, inż. kol. arc. Albr. 1877—1881

370. **Heinrich** Edward inż. kolei czerniowiec. 1879—1881

371. **Heinrich** Kornell, c. k. starszy inżynier 1878—1888†

372. **Hejmba** Karol, c. k. mierniczy 1879—1882

373. **Hellebrand** Inocenty, st. inż. kol. państw. 1883 —

374. **Henisch** Stanisław, urzędnik techniczny kolei Karola Ludwika 1878—1885

375. **Heppé** Edward, em. insp. kolei państw. 1877—1901†

376. **Herbst** Artur, c. k. radca budownictwa . . 1894—1901

377. **Herbst** Edmund, adj. bud. masz. kol. państw. 1901 —

378. **Hermann** Jakób, inż. kolei państwowych 1879—1880, 1901 —

379. **Hermatnik** Erazm, architekt 1878—1890

380. **Herschthal** Stanisław, st. inż. kol. państw. 1882 —

381. **Hertel** Maxymilian, inżynier 1883—1900

382. **Herzberg** Edward, prof. Szkoły przemysł. 1900 —

383. **Heyda** Zygmunt, c. k. st. zarządca salin 1900 —

384. **Hićkiewicz** Ferdynand, c. k. mierniczy . . 1878—1880

385. **Hićkiewicz** Wilhelm, ukończony technik 1877—1884

386. **Hilbricht** Ferdynand, st. inż. Wydz. kraj. 1877 —

387. **Hillich** Aleksander, asystent kolei państw. 1901 —

388. **Hinglei** Emil, rewident kolei państwowych 1879—1885, 1893—1897

389. **Hirschmann** Karol, inżynier 1895 —

390. **Hochberger** Juliusz, dyr. urz. bud. miejsk. 1877 —

391. **Hochfeld** Henryk, inżynier kolei państw. 1895 —

392. **Hoeschl** Franciszek, inżynier kolei państw. 1896 —

393. **Hoff** Maryan, c. k. inżynier 1900 —

394. **Hoffmann** Józef, mierniczy 1882—1884

395. **Holzer** Ludwik, architekt 1877 —

396. **Holejko** Michał, (założyciel) budowniczy 1877—1900

397. **Hołubowicz** Kazimierz, architekt 1890 —

398. **Hora** Adolf, inżynier kolei państwowych . 1886—1890

399. **Hornung** Jan Ferdynand, inspektor rew. kotłów parowych 1888 —

400. **Hornung** Józef, budowniczy miejski . . . 1902 —

401. **Horoch** Tadeusz, bar., inż. i właśc. dóbr 1889—1887

402. **Horoszkiewicz** Józef, c. k. radca rząd. 1877 —

403. **Horoszkiewicz** Stanisław, inżynier cywil. 1878—1880, 1902 —
 404. **Horwath** Dyonizy, inż. Wydz. krajow. 1892—1884
 405. **Hoszowski** Stanisław, inżynier-asyst kolei Karola Ludwika 1877—1886
 406. **Howorka** Stanisław, inż. kol. Kar. Ludw. 1881—1882
 407. **Hrycak** Szymon, c. k. mierniczy . . . 1878—1881
 408. **Hubel** Ludwik, inżynier autoryzowany . 1877—1886
 309. **Huber** Maksymilian. prof. Szk. przemysł. 1895 —
 410. **Hupczyc** Adam Leon; inż. kolei państw. 1901 —
 411. **Hupert** Franciszek, inż. kol. arc. Albrechta 1880 —

I.

412. **Ibjański** Wacław, inżynier cywilny . . . 1877—1893†
 413. **Idzikowski** Adam, st. inż. kolei państw. 1878 —
 414. **Iglatowski** Józef, st. insp. kolei państw. 1878 —
 415. **Illicki** Feliks, inżynier cywilny . . . 1877—1891
 416. **Illicki** Tadeusz, inżynier kolei państw. 1885—1887, 1894 —
 417. **Ingarden** Roman, c. k. Radca budown. 1877—1888, 1901 —
 418. **Iskierski** Wilhelm, inżynier cywilny . . 1877—1881
 419. **Iszkowski** Michał, st. inż. kolei państw. 1884—1900
 420. **Iszkowski** Romuald, c. k. radca sekc. Magistratu 1878—1889

J.

421. **Jachimowski** Edmund Tytus, st. inżynier kolei państwowych . . . 1877—1892, 1893 —
 422. **Jachner** Stanisław, inżynier 1880 —
 423. **Jacyszyn** Stefan, inż. kolei państwowych 1884—1902
 424. **Jaegermann** Józef, inżynier cywilny, emerytowany profesor Szkoły politechnicznej 1877 —
 425. **Jaegerman** Józef, inżynier cywilny . . 1877 —
 426. **Jakesz** Ignacy, c. k. Radca górniczy . 1897—1900
 427. **Jakimowicz** Piotr, asyst. Szk. politechn. 1896—1897
 428. **Jaklicz** Adolf, asp. techn. kol. Kar. L. 1882—1891
 429. **Jakubowicz** Ignacy, chemik 1880—1881
 430. **Janelli** Franciszek, profes. Szkoły realnej 1878—1882, 1893—1896†
 431. **Jankowski** Jan, c. k. inspektor telegrafu 1878—1882
 432. **Jankowski** Józef, st. inżynier Wydz. kraj. 1877 —
 433. **Jankowski** Kazimierz, st. inż. Wydz. kraj. 1878 —
 434. **Janowski** Józef Kajetan, architekt, doc. Szkoły politechnicznej . 1877—1899, 1901 —
 435. **Januszewski** Jan, st. inż. kolei państw. 1890—1899
 436. **Jarmund** Kazimierz, inż. kolei państw. 1882—1901
 437. **Jarmund** Stanisław, inżynier 1878—1880
 438. **Jarocki** Marian, inspektor kolei państw. 1877 —
 439. **Jarosiewicz** Zygmunt, st. inż. kol. państw. 1890 —
 440. **Jarosławiecki** Józef c. k. inżynier . . . 1893 —
 441. **Jarymowicz** Emanuel, architekt 1893 —
 442. **Jasiński** Zygmunt, st. inż. kolei państw. 1883 —
 443. **Jaszczurowski** Mieczysław, c. k. st. inż. 1883—1900
 444. **Jaszczurowski** Tadeusz, inżynier biura wodociągowego miejskiego 1897 —
 445. **Jawornik** Kazimierz, inż.-adj. Wydz. kr. 1893—1897†
 446. **Jaworowski** Władysław, inżynier-asyst. kolei Karola Ludwika 1878—1896
 447. **Jaworski** Edward, inżynier bud. miejsk. 1895—1896, 1900 —
 448. **Jaworski** Franciszek; inżynier powiatowy 1877 —
 449. **Jaworski** Władysław, inż. i przeds. bud. 1878 —
 450. **Jedliczka** Gwido, st. inż. kolei państw. 1888—1893†
 451. **Jekiel** Wacław, inżynier drogowy 1896—1901†
 452. **Jelonек** Franciszek, koncesyon. budown. 1895—1898
 453. **Jezierski** Włodzimierz, c. k. st. insp. ew. 1879 —

454. **Jocher** Adam, generał inżynierii . . . 1884—1892
 455. **Jodłowski** Stanisław, inż. Wydz. krajow. 1878 —
 456. **Jordan** Roman, technik 1880—1881
 457. **Juer** Fryderyk, inżynier 1896—1897
 458. **Jurczyński** Jan, c. k. starszy inżynier . 1898 —
 459. **Jurowicz** Bernard, inżynier kolei państw. 1878—1897
 460. **Jurski** Stanisław, inżynier górniczy . . . 1897—1900

K.

461. **Kacicki** Hipolit, inż. kolei Warsz.-Wied. 1879—1880
 462. **Kaczyński** Leon, inżynier kolei państw. 1879 —
 463. **Kador** Julian, inżynier kolei państwowych 1879—1895
 464. **Kaiser** Stanisław Franciszek, ukończ. techn. 1882—1888
 465. **Kakowski** Stefan, (zał.) inżynier i przeds. 1877 —
 466. **Kalkstein** Stanisław, chemik cukrowni . . 1897 —
 467. **Kallay** Fryderyk, dyrektor Szkoły przem. drzewnego 1886—1896, 1899 —
 468. **Kałuski** Józef, inspektor kolei państw. 1877 —
 469. **Kamienobrodzki** Adolf, architekt . . . 1896 —
 470. **Kamienobrodzki** Alfred, architekt . . . 1877 —
 471. **Kamiński** Bolesław, inżynier 1900 —
 472. **Kampel** Leon, inżynier kolei państw. 1889 —
 473. **Kapiszewski** Julian Tadeusz, inżynier . 1888—1890
 474. **Karasiński** Jan, koncesyon. budowniczy 1879—1900
 475. **Karłowicz** Jan, inżynier 1902 —
 476. **Karpuszek** Seweryn, inż. Wydz. krajow. 1877—1887
 477. **Kasiewicz** Adam, st. geometra ewidenc. 1884—1898, 1901 —
 478. **Kasperek** Eugeniusz, inżynier kol. państw. 1891—1896
 479. **Kasperek** Karol, inż.-elew kol. transwers. 1890—1890
 480. **Kasprzycki** Piotr, st. inż. kolei państw. 1877 —
 481. **Kaszyński** Walery, c. k. elew mierniczy 1877—1878
 482. **Katerla** Eugeniusz, c. k. inżynier 1900 —
 483. **Katz** Izidor, inżynier kolei państwowych 1896—1901†
 484. **Katz** Joachim inż. kol. państw. 1896—1897, 1900 —
 485. **Kawęcki** Jan, adjunkt budown. miejskiego 1879—1897
 486. **Kempner** Władysław, c. k. radca Rząd. 1878 —
 487. **Kerekjarto** Antoni, inż. kol. czerniwiec. 1882—1884
 488. **Keler** Emeryk, inżynier kolci państw. 1887—1890
 489. **Kessler** Eugeniusz, inżynier Wydz. kraj. 1879 —
 490. **Kędzierski** Zygmunt, radca budownictwa i inżynier cywilny 1877 —
 491. **Kędzior** Andrzej, dyrektor biura melioracyjnego Wydziału krajowego 1879 —
 492. **Kinel** Ignacy, st. inżynier Wydziału kraj. 1884 —
 493. **Kirchenberger** Michał, ukończ. technik 1877—1878
 494. **Kirschner** Alfred, inż.-el. kol. Kar. Ludw. 1877—1882
 495. **Kirschner** Józef, inżynier kolei państw. 1896 —
 496. **Kisella** Karol, inżynier kolei państw. 1900 —
 497. **Klarfeld** Juliusz, dyrektor akcyjnego towarzystwa browarów 1882—1883, 1902 —
 498. **Klatecki** Karol, budowniczy 1877—1981
 499. **Klatecki** Władysław, c. k. starszy geometra przy Ministerstwie skarbu 1894 —
 500. **Kleczkowski** Kazimierz, doc. Szk. polit. 1890—1895
 501. **Klein** Adolf, inżynier kolei państwowych 1901 —
 502. **Klein** Józef, st. inżynier kol. państwowych 1878 —
 503. **Kleiner** Herman, st. inż. kolei państw. 1884 —
 504. **Klimaszewski** Alexander, kierown. warsztatów ceramicznych 1891 —
 505. **Kliment** Artur, inż. kol. państw. 1883—1893, 1896 —
 506. **Klimontowicz** Henryk, inż. Wydz. kraj. 1877—1885
 507. **Klimowicz** Alexander 1883—1887
 508. **Kłapkowski** Władysław, (założyciel) prof. Szkoły przemysłowej 1877—1897
 509. **Kłębowski** Kazimierz, c. k. inspektor technicznej kontroli skarbu 1883 —

510. **Kłosowski** Władysław, c. k. radca Dworu,
dyrektor kolei państwowych 1878—1896
511. **Kmicikiewicz** Józef, inż. kol. Kar. Ludw. 1879—1882†
512. **Kobyłański** Tadeusz, inż. kolei państw. 1895 —
513. **Koehler** Edmund, koncesyon. budowniczy 1878—1886
514. **Koewess** Artur, urz. techn. kol. Kar. L. 1879—1883
515. **Kofend** Jan, inż.-asyst. kol. Kar. Ludw. 1885—1892
516. **Kofszynski** Zygfryd, architekt 1877—1883
517. **Kohlhepp** Andrzej, st. inż. kol. państw. 1878—1896
518. **Kohmann** Stanisław, urz. techn. kol. K. L. 1878—1896
519. **Kohn** Maurycy, inżynier kolei państw. 1893 —
520. **Kojałowicz** Edmund, inżynier przedsięb. 1896 —
521. **Kolassa** Antoni, c. k. zarządca salin . . . 1878—1881†
522. **Kollek** Jan, ukończony technik 1877—1879
523. **Kołodziej** Rudolf, inż. kol. Kar. Ludw. 1878—1887
524. **Komarzyński** Teodor, st. inż. kol. państw. 1884—1885
525. **Komornicki** Stanisław, właściciel dóbr
i reprezentant firmy »Domu rolniczego« 1902 —
526. **Komorra** Tadeusz, st. inż. kolei państw. 1878 —
527. **Komorra** Władysław, st. inż. kol. państw. 1878 —
528. **Konopka** Alfred Leon, c. k. inżynier . . . 1901 —
529. **Kopystyński** Jan, c. k. adjunkt budo-
wnictwa, kom. nadzor. kotłów parowych 1902 —
530. **Kopystyński** Piotr, inżynier cywilny . . 1877 —
531. **Korasadowicz** Tadeusz, inż. Wydz. kraj. 1894 —
532. **Korayski** Jakób, architekt 1896 —
533. **Kornella** Andrzej, inżynier Wydz. kraj. 1893 —
534. **Kornella** Michał, inżynier Wydziału kraj. 1890 —
535. **Kornicki** Henryk, inżynier kolei państw. 1898 —
536. **Kormann** Samuel, inż. cyw. 1889—1891, 1893 —
537. **Koschina** Gustaw, inż.-elew kol. Kar. L. 1877—1779†
538. **Kościelecki** Adam, c. k. adj. bud. dyr. p. 1901 —
539. **Kosiński** Stanisław, c. k. st. radca budow. 1901 —
540. **Kossonoga** Eustachy, inż. kolei państw. 1887 —
541. **Kossowski** Tadeusz, c. k. adjunkt bud. 1896—1898
542. **Kossuth** Stefan, inżynier cywilny . . . 1894 —
543. **Kostukow** Karol, c. k. geometra 1890—1890
544. **Kostkiewicz** Kazimierz, inżynier górniczy 1892—1893
545. **Kostkiewicz** Władysław, c. k. inżynier 1886 —
546. **Kostrakiewicz** Włodzimierz Zborowski,
aspirant techniczny kolei Karola Ludwika 1884—1892
547. **Koszko** Mikołaj, inżynier powiatowy . . 1879—1884
548. **Koszyk** Stanisław, inżynier kolei państw. 1878—1887
549. **Kotkowski** Józef, inżynier i przedsiębiorca 1879 —
550. **Kotłowski** Kazimierz, budowniczy miejski 1896 —
551. **Koturba** Józef, st. inżynier kolei państw. 1877 —
552. **Kovats** Edgar, profesor Szk. politechn. . 1895 —
553. **Kovats** Napoleon, inż. kol. Lw.-Czerniow. 1877—1891†
554. **Kowalczuk** Michał, architekt 1880 —
555. **Kowalewski** Aleksander, geom. ewidenc. 1883—1896
556. **Kowalski** Jan, 1878—1885
557. **Kowalski** Włodzimierz, inżynier-asystent
kolei Karola Ludwika 1880—1881
558. **Kozieł** Jan, inżynier drogowy 1901 —
559. **Kozłowski** Władysław, insp. kol. państw. 1877 —
560. **Kozubski** Jan, inżynier kolei łupkowskiej 1878—1892
561. **Krajczy** Jan Zygmunt 1878—1886†
562. **Krajewski** Julian, adj. masz. kol. państw. 1901 —
563. **Kramer** Feliks, komisarz kolei państw. 1902 —
564. **Kramer** Wilhelm, adj. bud. kol. państw. 1896 —
565. **Krasowski** Michał, inżynier powiatowy 1877 —
566. **Kremer** Zygmunt, c. k. inspekt. przemysł. 1890—1900
567. **Kretkowski** Władysław dr., doc. uniwers. 1880—1888
568. **Kriegseisen** Józef, c. k. prakt. budown. 1878—1890
569. **Krobicki** Leon, c. k. starszy inżynier . . 1893 —
570. **Kronstein** Hipolit, urzędnik techniczny
kolei lwowsko-czerniowiecko-jasskiej . . 1878—1883†
571. **Krudysz** Jan, inżynier Wydziału kraj. 1899 —
572. **Krueger** Aleksander, st. kom. budowy
kolei państw. 1900 —
573. **Krupka** Włodzimierz, st. inż. kol. państw. 1877 —
574. **Kruszelnicki** Bolesław, inż. kolei państw. 1878—1892
575. **Krystyniak** Tadeusz, inżynier-elew ko-
lei transwersalnej 1881—1882
576. **Krzeczunowicz** Franciszek, inż. i wł. dóbr 1879—1890
577. **Krzen** Edmund, dyrekt. stacyi ceramicznej 1886 —
578. **Krzyczkowski** Dionizy, prof. Szk. przem. 1899 —
579. **Krzyworączka** Paweł, c. k. prakt. bud. 1902 —
580. **Krzyżanowski** Bolesław, architekt . . . 1877—1882
581. **Krzyżanowski** Kazimierz, architekt . . 1878—1896
582. **Krzyżanowski** recte Martini Kazimierz,
autoryzowany inżynier cywilny 1878—1885†
583. **Krzyżanowski** Mikołaj Dębno, autoryz.
geometra cywilny 1896 —
584. **Krzyżanowski** Roman, st. inż. Wydz. kr. 1889 —
585. **Książek** Karol, inżynier kolei państw. 1887—1897
586. **Księżarski** Felix, c. k. radca Namiestn. 1880—1884†
587. **Kubala** Józef, asystent Szkoły politechn. 1902 —
588. **Kubalski** Emil, inżynier kolei państw. 1880—1892
589. **Kubecki** Franciszek, inż. kolei Kar. L. 1878—1885
590. **Kucharzewski** Felix, inżynier cywilny . 1882 —
591. **Kuczkowski** Felix, st. inż. kol. państw. 1878 —
592. **Kuczyński** Maryan, isp. kolei państw. 1880 —
593. **Kudelski** Jan, architekt 1889 —
594. **Kuehnel** Artur, inżynier kolei państw. 1898 —
595. **Kuhn** Adolf, architekt 1878 —
596. **Kuhn** Franciszek, asyst. masz. kol. państw. 1902 —
597. **Kuhn** Juliusz, inżynier kolei Leluchowsk. 1878—1890†
598. **Kukurudza** Jędrzej, c. k. inż. Namiestn. 1878—1880
599. **Kuśakowski** Kazimierz, inżynier fundacyi
hr. Skarbka 1878—1900
600. **Kuśakowski** Stanisław, dyr. biura kolej.
Wydz. kraj. 1882—1888 1902 —
601. **Kunowski** Jan, inż.-el. kol. Kar. Ludw. 1877—1884†
602. **Kuraś** Jakob, budowniczy miejski . . . 1896 —
603. **Kurek** Kasper, (członek nadzwyczajny)
c. k. starszy geometra ewidencyjny . . . 1901 —
604. **Kurniewicz** Ignacy, inż. Wydz. krajow. 1878—1899
605. **Kurpisz** Kazimierz, dyrektor biura melio-
racyjnego Banku handlowego i przemysł. 1900 —
606. **Kurzbauer** Leon, urz. techn. kol. arc. Albr. 1881—1889
607. **Kusiba** Sylwester, geometra cywilny . . 1879 —
608. **Kuszla** Maksymilian, c. k. adjunkt bud. 1901 —
609. **Kuźmiński** Leon, inż.-adj. kolei państw. 1901 —
610. **Kwak** Józef, inżynier cywilny 1877 —
611. **Kwapniewski** Jan, inżynier kol. państw.
1878—1885, 1894—1896
612. **Kwiatkowski** Jan, st. inż. kol. państw. 1886—1900
613. **Kwiatkowski** Maryan, inż. Rady pow. 1882—1898

L.

614. **Lacek** Henryk, c. k. adjunkt budownictwa 1902 —
615. **Lachner** Fryderyk, prof. Szk. przemysł. 1900 —
616. **Landes** Nathan, inżynier kolei państw. 1891 —
617. **Landes** Samuel, inżynier 1898 —
618. **Langer** Antoni, inżynier kolei państw. 1900 —
619. **Langie** Stanisław, inżynier kolei Kar. L. 1884—1890
620. **Lang** Jan, starszy inżynier telegr. . . . 1897—1901
621. **Langrod** Adolf, inż.-adj. kolei południow. 1901 —
622. **Łaska** Wacław dr. pr. Szkoły politechn. 1896 —
623. **Laskowski** Hieronim, kotr. dróg i most. 1883—1886
624. **Łaskiewicz** Stanisław, inż.-el. kol. Kar. L. 1881—1884†
625. **Late'ner** Alfred, kom. bud. kol. państw. 1880 —
626. **Latinek** Stanisław, c. k. geom. ewidenc. 1902 —

627. **Latinek** Walenty, inż.-el. kol. Kar. Ludw. 1880—1886†
 628. **de Laveaux** Henryk, architekt . . . 1887—1888
 629. **Lauryńów** Jan, c. k. adj. techn. kontr. sk. 1902 —
 630. **Lech** Mateusz, ukończony technik . . . 1877—1881
 631. **Lederer** Franciszek, st. inż. kol. państw. 1883 —
 632. **Legler** Alfons, st. inżynier kolei państw. 1880 —
 633. **Lehr** Edward, inżynier Rady powiatowej 1888—1891, 1902 —
 634. **Leniecki** Józef, inżynier górniczy . . . 1878 —
 635. **Lewakowski** Maryan dr., doc. Szk. polit. 1898 —
 636. **Lewandowski** Mikołaj, inż. kol. państw. 1901 —
 637. **Lewicki** Adam, inżynier budown. miejsk. 1896 —
 638. **Lewicki** Agenor, c. k. geometra ewidenc. 1901 —
 639. **Lewicki** Antoni, as. bud. masz. kol. państw. 1901 —
 640. **Lewicki** Karol, dyr. fabr. sztucz. kam. 1899—1900, 1901 —
 641. **Lewicki** Zenon, inżynier kopalni nafty . 1886—1887
 642. **Lewiński** Jan, (założ.) prof. Szkoły polit. 1877 —
 643. **Libański** Edmund, inżyn. Wydziału kraj. 1885—1900, 1902 —
 644. **Libel** Michał, inż. kolei Karola Ludwika 1878—1890†
 645. **Liebermann** Adoli, inż.-asyst. kol. czern. 1878—1889†
 646. **Limanowski** Władysław, budowniczy . 1877—1878
 647. **Lipczyński** Józef, inżynier kolei państw. 1877 —
 648. **Lipczyński** Kazimierz, dyrektor fabryki 1896—1899
 649. **Lipiński** Alexander, inż.-elew kolei czern. 1878—1881
 650. **Lipiński** Kazimierz, inżynier i właśc. dóbr 1896 —
 651. **Lipiński** Stanisław, inżynier kolei państw. 1878—1892
 652. **Lisiewicz** Julian, inżynier Wydziału kraj. 1878—1887
 653. **Lisiewicz** Karol inżynier powiatowy . . 1893—1896†
 654. **Lityński** Alojzy, geometra cywilny . . . 1898 —
 655. **Lityński** Leopold, (nadzwyczajny) właśc. kopalni węgla 1902 —
 656. **Lodner** Herman, inżynier kolei państw. 1887 —
 657. **Loebenstein** Bertold, inż. kolei państw. 1889—1896
 658. **Loebenstein** Maurycy, inż. kolei państw. 1877—1880, 1901 —
 659. **Loegler** Antoni inżynier kolei państwowych 1887—1898
 660. **Loegler** Teodor, inżynier kolei państwowych 1883—1897
 661. **Loew** Gerson, st. inż. kol. Lwow.-Czern. 1877—1887
 662. **Loret** Sydon Karol, inż. kolei transwers. 1878—1888
 663. **Lorens** Józef, mechanik 1886—1889
 664. **Lorsch** Stanisław, c. k. adjunkt budown. 1898 —
 665. **Lubinger** Jakób, inżynier 1893—1895
 666. **Lukas** Antoni, budowniczy 1880—1883
 667. **Luks** Zygmunt, budowniczy 1895—1897

L.

668. **Łaba** Wiktor, st. inżynier kolei państw. 1878 —
 669. **Łapicki** Józef, st. inżynier kolei państw. 1877 —
 670. **Łapiński** Jan, budawniczy 1877—1880
 671. **Łaski** Kazimierz, elew mierniczy 1877—1886
 672. **Łaszcz** Tomasz, właściciel kopalni nafty 1902 —
 673. **Łatkiewicz** Julian, c. k. geometra ewid. 1883—1894
 674. **Łatkowski** Stanisław, inż. Wydz. kraj. 1884—1884, 1895—1898†
 675. **Łazarski** Mieczysław dr, prof. Szk. pol. 1887—1899
 676. **Łazowski** Antoni, inżynier-mechanik . 1878—1885
 677. **Łempicki** Jan, dyr. miejsk. biura techn. 1880 —
 678. **Łodziński** Tomasz, inżynier kolei państw. 1888—1890, 1900 —
 679. **Łopaciński** Rafał, inżyn. Wydz. krajow. 1896—1897†
 680. **Łopatiak** Jan, inżynier kolejowy 1879—1894
 681. **Łopatyński** Józef, inżynier 1902 —
 682. **Łopuszański** Jan, inżynier Wydz. kraj. 1900 —
 683. **Łoziński** Konrad, inżynier 1898 —
 684. **Łowczyński** Franciszek, c. k. adj. bud. 1897—1900.

685. **Łubieński** Józef hr., inżynier cywilny . 1891 —
 686. **Łukaszewicz** Antoni, (założ.) architekt . 1877—1887
 687. **Łukaszewski** Adam, naucz. Szk. gór. 1898—1900
 688. **Łuniewski** Jan Aleksander, inż. Wydz. kr. 1877—1881
 689. **Łuski** Włodzimierz, inżynier mechanik 1879—1881
 690. **Łuszczkiewicz** Napoleon, inż. i przeds. 1893 —
 691. **Łużecki** Michał, inż. budownictwa miejsk. 1902 —
 692. **Łysakowski** Józef, inżynier kolei państw. 1879—1900
 693. **Łysakowski** Waleryan, inżynier 1879—1882
 694. **Łyssy** M. Eugeniusz, inż.-adj. kol. państw. 1901 —
 695. **Łyszkiewicz** Stefan Szeliga, inżynier i wł. fabryki asfaltu 1888 —

M.

696. **Machalski** Henryk, emerytowany starszy inżynier kolei państwowych 1877 —
 697. **Machalski** Maurycy, st. inż. Wydz. kr. 1894 —
 698. **Machalski** Maksymilian, st. insp. kol. p. 1902 —
 699. **Machan** Seweryn, inż.-el. kol. Kar. Ludw. 1878—1882
 700. **Mach** Emil, c. k. zarządca górniczy . . . 1897—1900
 701. **Mach** Jan, komisarz budowy kolei państw. 1901 —
 702. **Macharski** Stanisław, st. inż. Wydz. kr. 1878 —
 703. **Machniewicz** Kazimierz, c. k. star. inż. 1878—1897
 704. **Machniewicz** Zygmunt, c. k. starszy inż. 1891 —
 705. **Madeyski** Julian, adj. masz. kol. państw. 1902 —
 706. **Madeyski** Piotr Wojciech, inżynier . . . 1892 —
 707. **Mahl** Maksymilian, inż. kolei państwowych 1878—1879. 1895 —
 708. **Majerski** Stanisław, architekt 1900 —
 709. **Majewski** Piotr, ukończony technik . . . 1877—1880
 710. **Majewski** Stanisław, st. insp. kol. państw. 1892 —
 711. **Makarewicz** Spirydion, inż. kol. tarn.-lel. 1877 —
 712. **Malinowski** Jakób, c. k. inżynier 1897 —
 713. **Malinowski** Ludwik, inż. c. k. kol. państw. 1888 —
 714. **Malisz** Eugeniusz, c. k. inżynier 1897 —
 715. **Malisz** Justyn, inż. kolei Karola Ludwika 1883—1890†
 716. **Maly** Józef, inżynier kolei państwowych . 1883—1892
 717. **Małaczyński** Maryan, dyr. Szkoły lasow. 1902 —
 718. **Małecki** Antoni dr., (członek honorowy od r. 1888) emeryt, profesor Uniwersytetu 1888 —
 719. **Małkowski** Ignacy, c. k. geometra 1877—1881
 720. **Mańkowski** Bolesław, (nadz.) bud. miejski 1902 —
 721. **Manasterski** Piotr, (założyciel) profesor Akademii rolniczej 1877—1900
 722. **Mandales** Dawid, inżynier 1896 —
 723. **Mandel** Herman, kom. bud. kol. państw. 1901 —
 724. **Marcinkiewicz** Roman, inż. kol. państw. 1891—1896
 725. **Marciński** Ferdynand, inż. kolei państw. 1876—1896
 726. **Marciszewski** Józef, st. inż. kol. państw. 1879 —
 727. **Marcoin** Tadeusz, inż. Tow. wzaj. ubez. 1881 —
 728. **Marconi** Leonard, profesor Szkoły politechnicznej 1877—1883, 1899—1899†
 729. **Marie** Franciszek, inżynier kolei państw. 1880—1900
 730. **Marki** Adoli, inżynier 1877—1890†
 731. **Markowski** Jan, inżynier kolei państwowych 1877—1888
 732. **Maryniak** Bogdan, profesor Szkoły polit. 1881 —
 733. **Marynowski** Ludwik Zagórny, inż. kol. p. 1901 —
 734. **Marynowski** Zygmunt, inż. kolei państw. 1901 —
 735. **Maślanka** Marcin, inżynier cywilny . . . 1883 —
 736. **Masłowski** Ryszard, inżynier kolei państw. 1898 —
 737. **Masłowski** Teofil, st. inż. kolei państw. 1878 —
 738. **Masłowski** Wacław, urz. techn. Wydz. 1877—1887
 739. **Maszkowski** Karol, (zał.) prof. Szk. pol. 1877—1886†
 740. **Matakiewicz** Maksymilian, c. k. adj. bud. 1900 —
 741. **Mataszowski** Ludwik, inż.-mechan. cukr. 1897 —
 742. **Matejko** Adolf, c. k. adjunkt budownictwa 1877—1882
 743. **Matejko** Kazimierz, inż.-as. kol. Kar. L. 1880—1883

744. **Mathias** Franciszek, inżynier 1878—1888
745. **Matkowski** August, inspekt. kolei państw. 1894 —
746. **Matula** Jan, emerytowany radca budown. 1879 —
747. **Maxymowicz** Wiktor, c. k. geometra . 1879—1881
748. **May** Antoni, inżynier kolei państwowych 1877—1890
749. **Mayer** Ignacy, c. k. radca budownictwa 1878—1899
750. **Mayer** Ludwik, inżynier kolei państw. 1895 —
751. **Maywalt** Zygmunt, inżynier kofejowy . 1882—1884
752. **Mecherzyński** Kajetan, inż. kol. Kar. L. 1878—1886
753. **Mecherzyński** Wincenty, inż. kol. państw. 1896—1899
754. **Mehl** Samuel, inżynier kolei państwowej 1897 —
755. **Meissner** Jan, inspekt. kolei państwowych 1877 —
756. **Meissner** Karol, budowniczy 1898 —
757. **Merkel** Hugo, c. k. techn. kontrol. skarbu 1901 —
758. **Merson** Edward, inż. i właśc. kop. nafty 1898 —
759. **Merunowicz** Jakób, inżynier kolei państw. 1879—1897†
760. **Meth** Herman, inżynier kolei państwowych 1897 —
761. **Meus** Rajmund, konduktor budowlany . 1880—1882
762. **Mianowski** Ludwik, st. inż. kol. państw. 1878 —
763. **Michalski** Józef, inżynier fabryki tytoniu 1878—1895
764. **Michałowski** Edward, inż. i właśc. dóbr. 1893—1899
765. **Michałowski** Franciszek, c. k. st. inżyn. 1883 —
766. **Miczyński** Władysław, inż. kol. Kar. L. 1878—1892
767. **Miecznikowski** Kazimierz, inżynier . . 1878—1890
768. **Miejeki** Benedykt, c. k. starszy inżynier 1877—1897
769. **Mierzejewski** Roman, st. inż. kol. państw. 1877 —
770. **Mikłaszewski** Bolesław, doc. Szk. polit. 1899 —
771. **Mikrut** Jan, inż.-elew. kolei Karola Ludw. 1883—1888
772. **Milkowski** Zenon, (członek dożywni od roku 1899) dyrektor fabryki 1889 —
773. **Miński** Adam, inżynier kolei państwowych 1897 —
774. **Miński** Kazimierz, inż. i kier. Szk. wiert. 1901 —
775. **Mintzeles** Marek, inżynier kolei państw. 1879—1901†
776. **Mises** Artur, inżynier kolei państwowych 1877—1896
777. **Mises** Emil, inżynier kolei państwowych 1886—1896
778. **Misiakiewicz** Julian, inż. Wydz. krajow. 1894—1901
779. **Miszke** Maksymilian, c. k. adjunkt górn. 1896—1900
780. **Miszke** Sylwery, c. k. st. radca górniczy 1878 —
781. **Mitscha** Adam, c. k. inżynier 1878 —
782. **Moczydłowski** Józef, c. k. inżynier . . 1883 —
783. **Moeser** Antoni, c. k. st. radca budown. 1878—1884†
784. **Monnè** Karol, emerytowany starszy inspektor kolei państwowych 1888—1892, 1896 —
785. **Moraczewski** Jędrzej, el. techn. Wydz. kr. 1895—1898
786. **Moraczewski** Maciej, c. k. radca bud. 1881—1887
787. **Morawiecki** Ignacy, przedsiębiorca bud. 1899—1902
788. **Morawiecki** Konstanty, em. c. k. radca budownictwa 1878 —
789. **Morawiecki** Michał, c. k. inżynier . . . 1895 —
790. **Mostowski** Tadeusz, architekt 1892 —
791. **Mostowski** Teodor, inż.-asyst. kol. państw. 1881—1884†
792. **Motylewski** Zygmunt, st. inż. Wydz. kr. 1878—1896, 1901 —
793. **Mozdyniewicz** Adam, c. k. inżynier . . 1897—1900
794. **Moszoro** Eugeniusz, as. bud. kol. państw. 1902 —
795. **Mroczkowski** Leon, adj. kolei państw. 1901 —
796. **Muck** Józef, techniczny kierownik kopalni 1897—1900
797. **Muehln** Józef, inżynier kolei państwowych 1897—1901
798. **Muehln** Władysław, budowniczy 1877—1901
799. **Muehlrad** Jan, starszy kom. kolei państw. 1901 —
800. **Mueller** Adolf, inspektor kolei państw. 1893 —
801. **Mueller** Władysław, c. k. starszy inżynier 1877—1896
802. **Muemler** Edmund, c. k. st. radca górn. 1894 —
803. **Muennich** Tadeusz, prof. wyż. Szk. przem. 1877—1889, 1891—1900†
804. **Mustyanowicz** Bolesław, (założyciel) inż.-elew. kolei transwersalnej 1877—1878

805. **Mynarski** Stanisław, inż. kolei Czerniow. 1878—1879†
806. **Myroń** Jan, inżynier kolei państwowych . 1893 —

N.

807. **Nacher** Dawid, inżyn. kolei państwowych 1900 —
808. **Nadachowski** Adam, c. k. insp. nadz. kotł. 1879—1892, 1898 —
809. **Nadwodzki** Alexander, c. k. prakt. bud. 1901 —
810. **Nagel** Bernard, inżynier kolei państw. 1896 —
811. **Nagórzański** Teodor, starszy inżynier kolei państwowych . . 1878—1886, 1897—1901†
812. **Nanowski** Jan, inż.-elew. kolei transwers. 1880—1887
813. **Nawarski** Kazimierz, inżynier powiatowy 1878—1885, 1899 —
814. **Nawratil** Arnulf, c. k. st. insp. przemysł. 1892 —
815. **Nechaj** Ernest, c. k. radca górniczy . . 1892—1900
816. **Negedło** Ludwik, ukończony technik . 1877—1877
817. **Negrosz** Karol, inżynier 1878—1881
818. **Nelken** Sebastyan, inżynier kolei państw. 1882—1890
819. **Neuhoff** Stefan, inżynier kolei państw. 1887—1900
820. **Niebieszczański** Mieczysław, adj. bud. kolei państwowych 1901 —
821. **Niedziałkowski** Janusz, dyr. bud. miejsk. 1888—1897
822. **Niedzielski** Kazimierz Larysz inż. kol. p. 1900 —
823. **Niedzielski** Mieczysław, inżynier . . . 1877—1886
824. **Niedzielski** Teodor, em. starszy inżynier 1877—1895†
825. **Niedźwiedzki** Julian, prof. Szkoły polit. 1879 —
826. **Niekrasz** Adam, inż. i kier. fabr. nafty 1896 —
827. **Niemczynowski** Mieczysław, inżynier kol. państwowych 1897—1898, 1900 —
828. **Niemeksa** Władysław, inżynier cywilny 1888 —
829. **Niementowski** Stefan dr., prof. Szk. pol. 1893 —
830. **Niewiadomski** Gabriel, c. k. inżynier . 1895—1899
831. **Niewiadomski** Maryan Prus, adjunkt budownictwa kolei państwowych 1901 —
832. **Niewiadomski** Mieczysław, c. k. geometra 1877—1883
833. **Nigrin** Karol, c. k. radca górniczy . . 1878 —
834. **Nikiforuk** Daniel, inż.-elew. kol. Kar. L. 1878—1890†
835. **Nitecki** Waleryan, inżynier kolei państw. 1894 —
836. **Nitsch** Leonard, inżynier budowy maszyn 1899 —
837. **Noah** Wilhelm, inż. bud. kolei Jar.-Sokal 1882—1885
838. **Noah** Wilibald, c. k. geometra ewidencyjny 1899 —
839. **Nosowicz** Andrzej, inżynier kolei państw. 1893 —
840. **Nowakowski** Józef, zarządca górniczy . 1879—1886
841. **Nowakowski** Seweryn, inż. Wydz. kraj. 1877—1901
842. **Nunberg** Albert, c. k. inżynier, 1883—1887†

O.

843. **Obmiński** Jan, inżynier cywilny 1878—1886
844. **Obmiński** Tadeusz, asystent Szkoły polit. 1899 —
845. **Ocharski** Zygmunt, inżynier kolei czern. 1877—1896
846. **Ochs** Leon, budowniczy 1877—1881
847. **Oczereś** Józef, koncesyonow. budowniczy 1893 —
848. **Odrzywolski** Kazimierz, właśc. kop. nafty 1899—1900†
849. **Odrzywolski** Zygmunt, inż. kol. państw. 1877—1879
850. **Oesterreicher** Karol, st. inż. kol. państw. 1877—1898†
851. **Ogrodziński** August, inżynier kolei państw. 1897 —
852. **Olearski** Kazimierz dr., prof. Szk. polit. 1889 —
853. **Olewiński** Wincenty, inżynier 1884 —
854. **Olszański** Józef, inż.-asyst. kolei Kar. L. 1877—1895
855. **Olszewski** Stanisław dr., inżynier górn. 1896 —
856. **Onyszkiewicz** Jerzy Aleksander, c. k. inżynier górniczy 1897—1900
857. **Opatowicz** Dominik, c. k. radca budown. 1877—1900
858. **Opolski** Józef, c. k. starszy inżynier Ministerstwa spraw wewnętrznych . . . 1889 —
859. **Opolski** Władysław, inżynier kolei państw. 1893—1896

860. **Orzechowski** Alexander, chemik fabryki cukr. 1897—1900
 861. **Orzelski** Juliusz, inżynier Wydziału kraj. 1892 —
 862. **Osiecimski** Stanisław, inżynier cywilny . 1878 —
 663. **Osostowicz** Alexander, em. st. inż. kol. p. 1890 —
 864. **Osostowicz** Władysław, inż. kol. państw. 1896—1897
 865. **Ossoliński** Artur, inż.-as. kolei Kar. L. 1883—1885
 866. **Ossowski** Stefan, asystent Szkoły polit. 1900 —
 867. **Ostaszewicz** Antoni, kierownik mech. oddziału cukrowni 1902 —
 868. **Ostrejko** Rafał, inżynier cywilny . . . 1900 —
 869. **Ostrowski** Ferdynand, inżynier cywilny 1878—1886†
 870. **Ostrowski** Jan, inżynier kolei państw. 1897 —
 871. **Ostrowski** Władysław, inżynier fabryki 1896—1900
 872. **Ostrzeniewski** Alexander Stanisław, inż. 1893—1897
 873. **Oziembłowski** Jan, (założyciel) inżynier-elew kolei Karola Ludwika 1877—1879†

P.

874. **Paar** Julian, c. k. inżynier 1899 —
 875. **Pajęczkowski** Karol, inż. kolei państw. 1887 —
 876. **Pajak** Kazimierz, st. kom. bud. kol. państw. 1900 —
 877. **Pallan** Piotr Paweł, inżynier-asystent kol. 1880—1883†
 878. **Palch** Adolf, c. k. adjunkt budownictwa 1878—1883
 879. **Panenka** Eustachy, c. k. inżynier . . . 1890 —
 880. **Panenska** Władysław, urz. techn. urz. bud. 1877—1889
 881. **Papée** Stanisław, starszy inżynier kolei państwowej 1878 —
 882. **Pappius** Władysław, inżynier powiatowy 1893—1897†
 883. **Paszcza** Wincenty, dyrektor tartaku . . 1896 —
 884. **Paszkowski** Tadeusz, c. k. adjunkt bud. 1901 —
 885. **Patelski** Franciszek, inż.-as. kol. Kar. L. 1877—1893
 886. **Patlewicz** Franciszek, c. k. st. inż. bud. 1887 —
 887. **Pauli** Karol, (założ.) inż.-elew kol. Czern. 1877—1884
 888. **Pawlewski** Bronisław, prof. Szk. polit. 1883 —
 889. **Pawlik** Stefan dr., prof. Akademii roln. 1901 —
 890. **Pawlikowski** Ludwik, inż. kolei państw. 1887 —
 891. **Pawłowski** Władysław, inż. kol. państw. 1878—1899
 892. **Pawłowski** Tytus, c. k. starszy inżynier 1880 —
 893. **Pelz** Jan, starszy inżynier kolei państw. 1877 —
 894. **Peszkowski** Karol, c. k. adjunkt budown. 1902 —
 895. **Perrelli** Józef, urzędnik telegrafu . . . 1877—1880
 896. **Peżański** Grzegorz, (członek dożywotni od roku 1896) c. k. inżynier 1888—1890, 1893 —
 897. **Piekarski** Kazimierz, architekt 1891—1899
 898. **Piekarski** Onufry, c. k. st. inżynier . . 1890 —
 899. **Pieniążek** Iwo Odrowąż, dyr. fabr. nafty 1893 —
 900. **Piestrak** Felix, c. k. zarządca górniczy 1901 —
 901. **Pietraszkiewicz** Ksawery, inżynier . . 1893—1898, 1900 —
 902. **Pietruski** Maryan, st. inż. kolei państw. 1878 —
 903. **Pietzsch** Ferdynand, dyr. fabryki maszyn 1902 —
 904. **Piętak** Józef, c. k. urzędnik telegrafu . 1879—1883
 905. **Pfeiffer** Eugeniusz, inżynier cywilny . . 1886—1898†
 906. **Pilecki** Julian, st. inżynier kolei państw. 1896—1897
 907. **Pilecki** Marceł, architekt 1881—1890
 908. **Pilecki** Stanisław Szpicberg, inżynier budowy kolei transversalnej 1882—1886
 909. **Pindelski** Piotr, c. k. rad. bud. 1879—1880, 1885 —
 910. **Pineles** Emil, inżynier-adjunkt bud. kol. 1885—1888
 911. **Piotrowicz** Zygmunt, inż. i wł. fabr. masz. 1892 —
 912. **Piotrowski** Stanisław, inżynier leśnictwa 1878—1883
 913. **Piotrowski** Wilhelm, geometra ewidenc. 1888—1900
 914. **Pistol** Adolf, autoryzowany geom. cyw. 1886—1893
 915. **Piszczyk** Franciszek, c. k. inżynier . . 1889 —
 916. **Pisz** Jan, inżynier Wydziału krajowego . 1887 —
 917. **Plechawski** Karol, st. inż. kol. państw. . 1882 —

918. **Plinkiewicz** Kazimierz, kier. fabr. mach. 1897 —
 919. **Plinkiewicz** Stanisław, inżynier-asystent kolei Karola Ludwika 1885—1898
 920. **Plachciński** Nikodem, architekt, profesor Szkoły ślusarskiej 1891—1898
 921. **Plachecki** Stefan, elew budown. miejsk. 1896—1898
 922. **Podgórski** Zdzisław, c. k. radca górniczy . 1897 —
 923. **Podhoredecki** Włodzimierz, architekt . 1893 —
 924. **Podhoredecki** Zygmunt, inżynier mech. 1885 —
 925. **Polityński** Karol, inżynier 1879—1887†
 926. **Pollak** Karol, dyrektor. fabr. akumulator. 1895 —
 927. **Pol** M. Stanisław, inżynier Wydziału kr. 1895—1900
 928. **Pomianowski** Karol, asyst. Szkoły pol. 1901 —
 929. **Popielecki** Jan, inżynier Wydziału kraj. 1896 —
 930. **Popiel** Mieczysław, budowniczy 1900 —
 931. **Pordes** Fryderyk, inżynier kolei państw. 1901 —
 932. **Porębski** Gustaw, inżynier Rady powiat. 1894—1897
 933. **Porębski** Leon, chemik przy cukrowni . 1897—1900
 934. **Porzycki** Teofil, inżynier magistratu . . 1877—1890†
 935. **Poster** Henryk, c. k. adjunkt budownictwa 1896—1896, 1901 —
 936. **Postępski** Edmund, inżynier 1901 —
 937. **Postępski** Władysław, inż. cyw. 1877 —
 938. **Poźniak** Wiktor, c. k. starszy inżynier . 1884 —
 939. **Poźniak** Władysław, emerytowany starszy inspektor kolei państwowych 1877 —
 940. **Prachtel** Paweł de Morawiański inżynier kolei państwowych 1895 —
 941. **Pragłowski** Alexander, inż. i wł. dóbr 1877 —
 942. **Preisner** Józef, inżynier kolei Kar. Ludw. 1880—1886†
 943. **Preiss** Ignacy, c. k. mierniczy 1877—1886†
 944. **Prokasz** Antoni, em. insp. kolei północnej 1883 —
 945. **Prokopowicz** Edward, inspektor urzędu budowniczego miejskiego 1877—1890†
 946. **Prokopowicz** Franciszek, inż. i wł. dóbr 1877—1900
 947. **Prokopowicz** Maryan, inż.-adj. Wydz. kr. 1901 —
 948. **Pruchnik** Józef, inżynier Wydziału kraj. 1902 —
 949. **Pruszyński** Faustyn, c. k. inżynier . . 1890 —
 950. **Przetocki** Ludwik, inżynier Rady powiat. 1896 —
 951. **Przetocki** Maryan, c. k. radca budown. 1878 —
 952. **Przetocki** Wacław Nałęcz, c. k. radca górniczy i naczelnik salin 1882 —
 953. **Przychocki** Stanisław, inż.-as. kol. Kar. L. 1877—1892
 954. **Przygocki** Józef, inż.-as. kolei Karola L. 1877—1877
 955. **Przystawski** Władysław, komisarz budowy kolei państwowych 1901 —
 956. **Psarski** Konstanty z Psar, inżynier c. k. ministerstwa kolejowego 1895—1902
 957. **Pszorn** Zygmunt, budowniczy 1895 —
 958. **Ptaszek** Ludwik, inż. bud. kolei państw. 1877—1899†
 959. **Ptaszyński** Stanisław, inż. kolei państw. 1891 —
 960. **Puzdrowski** Kornel, emerytowany starszy inspektor kolei państw. 1879—1883, 1889 —

R.

961. **Raciborski** Ludwik, em. st. inż. Wydz. kr. 1877 —
 962. **Rachlewicz** Wit, inżynier kolei państw. 1887 —
 963. **Radwan** Wincenty, c. k. inżynier . . . 1879—1882
 964. **Radwański** Ludwik, (członek honorowy od roku 1895) inżynier cywilny 1877—1901†
 965. **Rafałowski** Tytus, inżynier kolei Czern. 1878—1893
 966. **Rakowicz** Jan, prof. król. Szkoły bud. 1896 —
 967. **Ramult** Ludwik, architekt i wł. dóbr 1881 —
 968. **Rappaport** Józef, inżynier kolei państw. 1891—1893, 1901 —
 969. **Rappaport** Ludwik, st. inż. kol. państw. 1880 —
 970. **Rappaport** Maurycy, inż.-adj. kol. transw. 1883—1892

971. **Rapeé** Wilhelm, c. k. radca budownictwa 1883—1900†
 972. **Rathaus** Herman, inżynier Rady powiat. 1901 —
 973. **Rauch** Edward, inżynier kolei państw. 1896 —
 974. **Rauch** Felix, inż. kolei Karola Ludwika 1887—1890
 975. **Rausz** Władysław, budowniczy . . . 1895—1899
 976. **Rawicki** Elias, mierniczy kolei państw. 1901 —
 977. **Rawski** Kazimierz, c. k. inżynier . . . 1890 —
 978. **Rawski** Wincenty, (członek dożywotni od roku 1894) architekt 1877 —
 979. **Rebczyński** Władysław, kust. muz. prz. 1878 —
 980. **Redlich** Jakób, inżynier kolei państw. 1901 —
 981. **Regiec** Ludwik, c. k. inżynier 1884—1894
 982. **Reiner** Karol, c. k. radca Namiestnictwa 1877—1886
 983. **Reiner** Leopold, st. kom. bud. kol. państw. 1900 —
 984. **Reininger** Juliusz, inżynier cywilny . . 1896 —
 985. **Reklewski** Stanisław, inżynier kol. państw. 1880—1885, 1893—1900
 986. **Rembacz** Michał, dyrektor Szkoły realnej 1895 —
 987. **de Renzenberg** Wincenty, starszy inspektor kolei państwowych 1877—1885, 1893—1898
 988. **Reutt** Gustaw, emer. st. inż. Wydz. kraj. 1877 —
 989. **Richtmann** Karol Zygmunt, c. k. inżynier 1890 —
 990. **Rodakowski** Zygmunt, inżynier 1895 —
 991. **Roehrich** Mayan, inżynier Wydziału kraj. 1884—1898
 992. **Roemer** Adolf, inżynier kolei państw. 1888—1894
 993. **Rogawski** Karol, inż. i dyr. kop. nafty 1896 —
 994. **Rogojski** Stanisław, c. k. zarządca salin 1878—1884
 995. **Rogoyski** Tadeusz, asystent Szkoły polit. 1901 —
 996. **Rojowski** Kazimierz, inż. i właśc. dóbr. 1878—1898
 997. **Rolle** Karol, inżynier i dyr. Szkoły garnc. 1894 —
 998. **Romański** Ryszard, inżynier kolei państw. 1900 —
 999. **Romański** Tadeusz, inżynier 1901 —
 1000. **Romer** Adam, c. k. inżynier 1884—1897
 1001. **Ronka** Władysław Alexander, inżynier . . 1884—1898
 1002. **Roschitz** Franciszek, inżynier kolei lwowsko-czerniowiecko-jasskiej 1885—1887
 1003. **Rosenblatt** Leon, mierniczy kolei państw. 1901 —
 1004. **Rosinkiewicz** Kazimierz, sek. Szk. pol. 1896 —
 1005. **Rosołowski** Stanisław, inż. kolei państw. 1889—1896†
 1006. **Ross** Juliusz, em. insp. kolei państw. 1877 —
 1007. **Roszkowski** Jan dr., inż. i właśc. fabr. 1898 —
 1008. **Rottersmann** Karol, c. k. st. insp. gorz. 1891—1897, 1898 —
 1009. **Rozborski** Grzegorz, inżynier cywilny . . 1878—1897†
 1010. **Rozwadowski** Tadeusz, inż. Wydz. kr. 1890—1896, 1901 —
 1011. **Rożański** Adam, inżynier-adj. Wydz. kr. 1901 —
 1012. **Rożański** Bronisław, c. k. kontrolor gorz. 1887—1897
 1013. **Rubin** Izidor, inżynier kolei Tarn.-Leluch. 1881—1886
 1014. **Rucker** Jan dr., (czł. nadz.) apt. i wł. fabr. 1901 —
 1015. **Rudkowski** Jan, c. k. radca bud. Dyr. poczt. 1877 —
 1016. **Rudolphi** Karol, inżynier budowy maszyn 1898 —
 1017. **Ruebenbauer** Stanisław, inż. Wydz. kr. 1893—1898
 1018. **Runge** Alojzy, inżynier kolei państwowych 1881—1898†
 1019. **Rutkowski** Stanisław, inżynier cywilny . 1879 —
 1020. **Ruziczka** Gustaw, inspekt. kolei państw. 1878 —
 1021. **Rybak** Teodor, inżyn. kolei państwowych 1881—1896
 1022. **Rybczyński** Jan, inspektor kolei państw. 1893 —
 1023. **Rybczyński** Mieczysław, c. k. inżynier . . 1899 —
 1024. **Rybicki** Stanisław, kom. jen. insp. kolei 1882—1894
 1025. **Rychnowski** Franciszek, inżynier-mechan. 1878 —
 1026. **Rychter** Józef, profesor Szkoły politechn. 1877 —
 1027. **Rykała** Karol, inżynier budown. miejsk. 1901 —
 1028. **Rymaszewski** Adam, inżynier cywilny . 1878—1896†
 1029. **Rypuszyński** Janusz, inżynier cywilny . . 1877—1900
 1030. **Ryszkowski** Seweryn, c. k. inżynier . . . 1878—1891

1031. **Rzeczycki** Antoni, c. k. adjunkt techniczny kontroli Skarbu 1898 —
 1032. **Rzewuski** Zygmunt Napoleon, inż. pow. 1894—1897†
 1033. **Rzihek** Ludwik, c. k. mierniczy 1878—1889†

S.

1034. **Sadłowski** Władysław, architekt 1900 —
 1035. **Salter** Jakób, inżynier bud. kolei państw. 1896—1896
 1036. **Salver** Leon, inżynier-elew kol. Kar. L. 1877—1878
 1037. **Sare** Józef, c. k. radca budownictwa . . 1878 —
 1038. **Satke** Władysław, ukończony technik . . 1879—1880
 1039. **Sawicki** Alexander, c. k. techn. kontr. Sk. 1901 —
 1040. **Sawiczewski** Kazimierz, inż. kolei państw. 1891—1896
 1041. **Sauberberg** Abraham, komisarz budowy kolei państwowych 1901 —
 1042. **Schaechter** Wilhelm, (członek nadzwyczaj.) upoważniony budowniczy 1901 —
 1043. **Schayer** Wilhelm, c. k. radca budownictwa 1877—1901†
 1044. **Schein** Franciszek, c. k. komisarz telegr. 1879—1881
 1045. **Scheurich** Henryk de Schrankenstein, c. k. geometra 1879—1900†
 1046. **Schima** Karol, inżynier cywilny 1887—1891
 1047. **Schleissteher** Józef, inż. bud. kol. trans. 1882—1883
 1048. **Schleyen** Adolf Włodzimierz, inżynier fabryki akumulatorów 1901 —
 1049. **Schleyen** Hugo, współwłaściciel firmy technicznej fabryki 1902 —
 1050. **Schloss** Goetz, inżynier 1890 —
 1051. **Schloss** Maxymilian, inżynier 1889—1896
 1052. **Schmiedhausen** Karol, budowniczy . . 1883—1891
 1053. **Schmidt** Józef, em. st. inż. kol. państw. 1877—1896, 1897—1899
 1054. **Schmosch** Marek, inżynier kolei państw. 1901 —
 1055. **Schneider** Jakób, inżynier biura meliorac. 1885—1891
 1056. **Schneid** Józef, inż.-as. kolei Jarosl.-Sokal 1882—1885
 1057. **Schochet** Maurycy, kom. bud. masz. kol. p. 1901 —
 1058. **Schoenhuber** Antoni, inż. kolei państw. 1880—1896
 1059. **Schoenhuber** Józef, inż. kolei Karola L. 1880—1892†
 1060. **Schrimpf**, Rudolf, c. k. inż. reg. Dunaju 1898 —
 1061. **Schuller** Alfred, urzędnik techniczny kolei lwowsko-czerniowiecko-jasskiej 1877—1886
 1062. **Schulz** Jan, architekt 1878—1880, 1892—1897
 1063. **Schulz** Karol, architekt 1878—1896
 1064. **Schwarz** Fryderyk, c. k. adjunkt budown. 1877—1883
 1065. **Sedlak** Kazimierz, kierown. Szkoły kow. 1901 —
 1066. **Sednik** Leonard, inż.elew kolei Kar. L. 1879—1884
 1067. **Setti** Karol, c. k. radca Dworu 1877 —
 1068. **Severin** Ludwik, inżynier kolei państw. 1901 —
 1069. **Seyfried** Edward, inżynier kolei Czerniow. 1881—1885†
 1070. **Sichrawa** Franciszek, c. k. inżynier . . . 1879—1894†
 1071. **Sidorowicz** Kazimierz, inżynier magistr. 1898—1899
 1072. **Siebauer** Benedykt, insp. kolei państw. 1878—1887, 1896 —
 1073. **Siebauer** Eugeniusz, inżynier kol. państw. 1900 —
 1074. **Siegler** Józef Eberswald, pehonomcnik dóbr hrabiego Potockiego 1882—1887, 1902 —
 1075. **Sieniewicz** Jan, c. k. komisarz górniczy 1897—1900
 1076. **Sierakowski** Wincenty, c. k. urz. telegr. 1878—1880
 1077. **Siermontowski** Stefan, c. k. mierniczy 1879—1887†
 1078. **Sikorski** Tadeusz, prof. Uniwersyt. Jag. 1879 —
 1079. **Silberstein** Atanazy, inżyn. kolei państw. 1883—1896
 1080. **Silberstein** Herman, inżyn. kolei państw. 1886—1901
 1081. **Silberstein** Ludwik dr., inżynier 1896—1898
 1082. **Silberstein** Szymon, inż.-el. kol. transw. 1882—1888
 1083. **Sinkiewicz** Władysław, (założyciel) inż.-kolei Karola Ludwika 1877—1888

1084. **Skawiński** Leon, kom. bud. kol. państw. 1888—1900, 1901 —
1085. **Skawski** Emeryk, c. k. inżynier . . . 1877 —
1086. **Skibiński** Karol, profes. Szkoły politechn. 1879 —
1087. **Skibniewski** Wacław, inżynier . . . 1893 —
1088. **Skoczyński** Władysław, c. k. inżynier . 1896 —
1089. **Skotnicki** Piotr, inżynier kolei państw. 1882—1891
1090. **Skowron** Franciszek, c. k. inżynier . . . 1880—1882, 1883—1885, 1892—1894
1091. **Skowroński** Emil, inż. domen i lasów . 1884—1889
1092. **Skrzysowski** Tadeusz, c. k. radca bud. 1893 —
1093. **Skulski** Apolinary, st. inż. kolei państw. 1896 —
1094. **Skulski** Józef, inżynier kolei państwowych 1877—1896
1095. **Skulski** Michał, inżynier kolei państw. 1898 —
1096. **Skwarczyński** Karol, asyst. Szk. realn. 1878—1882
1097. **Skwarczyński** Władysław, c. k. st. inż. 1878 —
1098. **Śladkowski** Wacław, dyr. ruchu kol. K. L. 1879—1892
1099. **Ślapa** Artur, c. k. inżynier . . . 1896 —
1100. **Ślapa** Karol, inżynier-asyst. kolei K. L. 1877—1882†
1101. **Śleżanowski** Józef, inżynier cywilny . 1879—1882
1102. **Śliwiński** Hipolit, (czł. nadzw.) budown. 1901 —
1103. **Słosarski** Michał, inżynier i przedsiębiorca 1878 —
1104. **Słomski** Tomasz, c. k. inżynier . . . 1878—1899
1105. **Słonecki** Teofil, architekt . . . 1878—1899
1106. **Słoniński** Władysław, st. inż. kol. Czern. 1879—1891
1107. **Słotołowicz** Franciszek, inż. kol. łupk. 1878—1879†
1108. **Słotwiński** Konstanty, c. k. inżynier budowy machin górniczych . . . 1896—1900
1109. **Słowik** Marcin, inżynier kolei państw. 1892—1898
1110. **Słuszkiewicz** Władysław, c. k. inż. katastr. 1878—1897
1111. **Smereczyński** Franciszek, inżynier . . 1890 —
1112. **Smiałowski** Eustachy, inżynier magistratu 1879 —
1113. **Smoleński** Marceł, inżynier magistratu . 1885—1887†
1114. **Smoliński** Karol, inżynier przedsiębiorca 1884—1891†
1115. **Sobolewski** Felicyan, inż. kolei państw. 1883—1901
1116. **Sobolewski** Ludwik, inż. Wydz. krajow. 1887—1893†
1117. **Sobolewski** Zygmunt, c. k. inżynier . . 1893 —
1118. **Sochacki** Zygmunt, adj. bud. machin k. p. 1901 —
1119. **Sojka** Stanisław, inżynier kolei państw. 1878—1894
1120. **Sokal** Emil, inżynier kanalizacyi . . . 1882 —
1121. **Sokolnicki** Gabryel, asystent Szk. polit. 1901 —
1122. **Sokołowski** Karol, st. inż. kol. państw. 1877—1894
1123. **Sokołowski** Stanisław, inżynier górniczy 1898 —
1124. **Sołtyński** August, st. inż. kolei państw. 1877 —
1125. **Sonulewicz** Bonifacy, inż. kol. Czerniow. 1880—1886
1126. **Sopuch** Rainer, inż.-as. kol. Jarosl.-Sokal 1882—1884
1127. **Sosnowski** Józef, architekt . . . 1895 —
1128. **Soswiński** Bronisław, c. k. geometra . 1889—1897
1129. **Soswiński** Julian, c. k. inżynier . . . 1879—1901†
1130. **Spalke** Henryk, inżynier cywilny . . . 1877—1895
1131. **Spannbauer** Antoni, e. k. geom. ewiden. 1879—1890, 1901 —
1132. **Sperro** Leopold Władysław, inż. kol. p. 1886—1888
1133. **Spitzer** Adolf, inżynier kolei transversalnej 1882—1885
1134. **Sroczyński** Władysław, c. k. inżynier . 1898—1900
1135. **Stachowski** Bożomir, architekt . . . 1877—1885
1136. **Stadtmueller** Karol, prof. Szk. techn.-prz. 1877—1884
1137. **Stahl** Henryk, c. k. st. radca budow. . 1878 —
1138. **Stankiewicz** Ludwik, c. k. geometra . 1879—1881
1139. **Stańkowski** Jan, c. k. techn. kontr. Skarb. 1890 —
1140. **Stapf** Adolf, architekt . . . 1895 —
1141. **Staraniewicz** Ignacy, c. k. geometra . 1877—1890
1142. **Stawiarski** Waleryan, inżynier . . . 1893—1898
1143. **Stążkiewicz** Franciszek, budowniczy . 1896 —
1144. **Steczkowski** Józef, inż.-as. kol. Kar. L. 1878—1890
1145. **Steczkowski** Ludwik, inż. kolei państw. 1878—1892
1146. **Steczkowski** Waleryan, inż.-el. kol. K.L. 1890—1893
1147. **Steifer** Maryan, inżynier kolei państw. 1884—1897
1148. **Steingraber** Robert, st. inż. kol. państw. 1877 —
1149. **Stekel** Henryk, kom. masz. kol. państw. 1890—1899, 1902 —
1150. **Stelzer** Karol, inż. kolei państw. . . . 1880—1897
1151. **Stelzer** Konstanty, st. inż. kolei państw. 1879—1898†
1152. **Stepkiewicz** Wojciech, c. k. inżynier . 1897—1900
1153. **Stipek** Ludwik, inżyn.-elew. kolei Kar. L. 1887—1890†
1154. **Stobiecki** Stefan, inżynier Wydz. krajow. 1886 —
1155. **Stochmalski** Antoni, inż.-as. kol. Kar. L. 1887—1893
1156. **Stojałowski** Eugeniusz, c. k. inżynier . 1877 —
1157. **Stojowski** Władysław, inż. Wydz. kraj. 1884 —
1158. **Stoy** Henryk, c. k. st. inżynier . . . 1884 —
1159. **Strauss** Józef, c. k. radca budownictwa 1876—1899†
1160. **Stricker** Jerzy, adj. bud. masz. kol. państw. 1901 —
1161. **Strobel** Juliusz, inżynier przedsiębiorca . 1897 —
1162. **Stroka** Alexander, c. k. radca Dworu . 1881 —
1163. **Stroka** Jan, inżynier budowy kolei . . 1897—1900
1164. **Stroka** Korneli, asystent budown. miejsk. 1897—1901
1165. **Stronczak** Henryk, st. kom. bud. k. p. 1877 —
1166. **Stroński** Jan, inżynier Rady powiatowej 1883 —
1167. **Stroński** Kajetan, inż. Wydz. kraj. . . 1878—1900
1168. **Strożecki** Michał, inż. Wydz. kraj. . . 1886 —
1169. **Strusiewicz** Zygmunt, ref. spr. roln. w Wydz. kraj. 1893—1895†
1170. **Stryjeński** Tadeusz, architekt cywilny . 1892—1897
1171. **Strzechowski** Karol, urz. kol. Kar. Lud. 1877—1881
1172. **Szelbicki** Antoni, c. k. sekr. Dyr. Skarbu 1878—1890
1173. **Strzelbicki** Sylwery, inż. Wydz. kraj. . 1887 —
1174. **Srzelecki** Felix dr., prof. Szkoły polit. 1880—1883†
1175. **Srzelecki** Henryk, em. dyr. Szkoły las. 1878—1895
1176. **Srzelecki** Stanisław Oksza, c. k. radca górniczy 1878—1882, 1897—1900
1177. **Strzemczyk** Juliusz, wł. fabryki . . . 1887—1897
1178. **Stwiertnia** Adolf, st. inż. kol. państw. 1888—1901
1179. **Stwiertnia** Oskar, asyst. Szkoły politechn. 1880—1883†
1180. **Stwiertnia** Paweł, (zał.) inż. kol. państw. 1877—1895
1181. **Styber** Zygmunt, inż. robót wierniczych 1897 —
1182. **Suchanek** Antoni, st. radca budown. . 1882—1899†
1183. **Sucheck** Seweryn, inż. elew. kol. Kar. L. 1877—1884
1184. **Sułkowski** Zygmunt, budowniczy . . . 1886—1900
1185. **Sumper** Adolf, inż. Rady pow. . . . 1886 —
1186. **Suszycki** Zenon, inż. górn. i wł. dóbr 1896 —
1187. **Świątkowski** Antoni, (założyciel) c. k. insp. kontr. Skarbu 1877 —
1188. **Świecianowski** Juliusz, architekt . . 1879—1883
1189. **Świeżawski** Stanisław, c. k. nacz. urz. probierz. 1888 —
1190. **Świątecki** Jan, inż. kol. państw. . . . 1882—1885
1191. **Świątnicki** Antoni, urz. tech. kol. Czern. 1877—1884†
1192. **Świtkowski** Mieczysław, star. inżynier Wydz. kraj. 1884 —
1193. **Świtkowski** Władysław, c. k. inżynier 1877—1883, 1884—1893†
1194. **Syniewski** Wiktor, doc. Szkoły polit. . 1894 —
1195. **Syroczyński** Leon, prof. Szkoły polit. . 1878 —
1196. **Szantruczek** Franciszek, inż.-elew. kol. Karola Ludwika 1886—1889
1197. **Szaynok** Józef, inż. fabr. machin . . . 1897 —
1198. **Szaynok** Władysław, asyst. Tow. nadzor. kotłów parow. 1901 —
1199. **Szczepaniak** Jan, st. kom. jen. ins. kol. austr. 1879 —
1200. **Szczepanik** Jan, (nadzwycz. czł.) przedsiębiorca i wynalazca 1901 —
1201. **Szczepanowski** Stanisław, inż. poseł na Sejm i do Rady państwa 1888—1900†

1202.	Szczepanowski Stanisław, st. inż. Wydz. krajowego	1887 —
1203.	Szczepański Ludwik, inż. cywilny	1880—1899
1204.	Szczęsławicz Zbigniew, prof. Szk. realn.	1896—1901
1205.	Szlachtowski Felix, kom. bud. kol. pań.	1902 —
1206.	Szomek Wilhelm, inż. cywilny	1882 —
1207.	Szopski Józef Teodor, inż. i współwł. fabr.	1896 —
1208.	Szostakiewicz Ignacy, inż. elew. kol. K. L.	1887—1892
1209.	Szotowicz Józef, c. k. insp.	1879 —
1210.	Szporek Jan, inż. adj. urz. budown.	1878—1890
1211.	Szukiewicz Karol, c. k. radca Rządu i wicedr. kol. państw.	1881 —
1212.	Szulc de Szuicer Stanisław, c. k. inż.	1900 —
1213.	Szulc Jan, architekt	1892—1897
1214.	Szurek Gustaw, st. inż. kol. państw.	1877—1896
1215.	Szutkowski Piotr, inż. asyst. kol. K. L.	1879—1884†
1216.	Szwabowicz Maryan, c. k. komis. gór.	1897—1900
1217.	Szyszkowski Władysław, dyr. oddziału drog. Wydz. kraj.	1877 —

T.

1218.	Tacreiter Józef, inż. kol. arc. Albrechta	1877—1892
1219.	Talaga Paweł, urz. kol. weg.-galic.	1877—1889†
1220.	Talowski Teodor, prof. Szkoły politech.	1899 —
1221.	Tarchalski Stanisław, c. k. zarządca mater.	1896—1897
1222.	Tatarowicz Zdzisław, inż. cukrow.	1896—1901
1223.	Teimer Lucyan, c. k. geometr.	1877—1880
1224.	Teisseyre Henryk, st. ins. kol. państw.	1877—1894
1225.	Teleżyński Alojzy, inż. kol. państw.	1877 —
1226.	Teodorowicz Adam, dyr. gazown.	1888 —
1227.	Teodorowicz Mieczysław, c. k. adj. bud.	1902 —
1228.	Terlecki Alfons, inż. kol. Czern.	1878—1886†
1229.	Terlecki Stefan, inż. kol. państw.	1878—1895†
1230.	Terlecki Wiktor, inżynier	1887—1902†
1231.	Thieberg Bernard, inż. kol. państw.	1879—1895†
1232.	Thullie Maksymilian, prof. Szkoły potit.	1877 —
1233.	Timofitjewicz Julian, c. k. prof. Szkoły przemysłowej	1890 —
1234.	Tinz Henryk, st. inż. kol. państw.	1877—1898
1235.	Titz Władysław, inż. kol. państw.	1883 —
1236.	Tobczyk Jan Kanty, c. k. st. ins. ewid.	1895 —
1237.	Toczyski Robert, geom. cywil.	1883—1887
1238.	Toepfer Karol, c. k. st. inż.	1880—1891, 1894—1896
1239.	Tołoczko Edward, inż. bud. miej.	1896 —
1240.	Tomaszewski Władysław, c. k. starszy geom. ewid.	1890—1898
1241.	Tomicki Józef, dyr. kol. elektr. miej.	1896 —
1242.	Torski Grzegorz, urz. mierniczy	1878—1878
1243.	Traczyk Joachim, c. k. inż.	1897 —
1244.	Treter Piotr, inżynier	1885—1897
1245.	Treter Stefan, c. k. adj. budown.	1895—1898
1246.	Tschirsnitz Wincenty, dyr. Szk. przem.	1878—1892
1247.	Tuczek Jaromir, rad. Dworu i dyr. kol. państw.	1888 —
1248.	Tuleja Józef, c. k. kontrolor gorzelni	1896 —
1249.	Turowicz Władysław, inż. bud. miej.	1897—1900
1250.	Tuszyński Józef, inż. kol. państw.	1878—1895
1251.	Tychowski Alexander, asyst. Szk. polit.	1881—1882†
1252.	Tylec Józef, starszy inżynier kol. państw.	1879—1888, 1892 —
1253.	Tylko Józef Kazimierz, inż. bud. kol.	1896—1896
1254.	Tymiński Mikołaj, c. k. inżynier	1891 —
1255.	Tytz Karol, m'ern. melorac.	1883—1885

U.

1256.	Uderski Edward, inżynier cywilny	1877—1896
1257.	Uderski Edward, st. inżynier kol. państw.	1896 —
1258.	Ullmann Józef, inżynier Rady powiat.	1901 —

1259.	Ullmann Karol, inżynier kol. państw.	1895 —
1260.	Unterschuetz Jan, adj. masz. kol. państw.	1901 —
1261.	Urbańczyk Franciszek, inż. Rady pow.	1877—1901

V.

1262.	Veith J2n, budowniczy	1877—1890†
1263.	Vetulani Franciszek, st. inż. Wydz. kraj.	1881 —
1264.	Vlad V. A., inż. sekcijny Ministerstwa	1885—1886
1265.	Voss Konrad, inżynier	1892—1901†

W.

1266.	Wagner Adolf, architekt	1890—1893
1267.	Wagner Herman, inżyn. kol. państw.	1884—1896
1268.	Walewski Adam, inżyn. kol. państw.	1900 —
1269.	Walewski Leon, st. inż. kol. państw.	1878 1900†
1270.	Walter Bolesław, inż. kol. państw.	1886—1896
1271.	Walter Henryk, c. k. st. kom. gór.	1878—1885
1272.	Walter Leonard, insp. kol. łupk.	1878—1889
1273.	Walz Józef Adolf, inż. kol. Kar. Ludw.	1878—1887
1274.	Wang Julian, (czł. dożyw. od r. 1895) inż.	1882 —
1275.	Wang Wilhelm, c. k. kontrolor gorzelni	1896 —
1276.	Warchałowski Leopold, budowniczy	1877—1894†
1277.	Warterasiewicz Michał, (założyciel) st. inż. kol. państw.	1877—1901
1278.	Warzeszkiewicz Stanisław, inż. kol. pań.	1878—1894
1279.	Wasilewski Kazimierz, c. k. adj. budow.	1882—1889
1280.	Wasilewski Piotr, inż. biur. mel. W. kr.	1885—1889
1281.	Wasilewski Tadeusz, c. k. inżynier	1881—1888
1282.	Wasilkiewicz Eugeniusz, inż. kol. pań.	1884 —
1283.	Wasylewski Bolesław, st. inż. kol. pań.	1882 —
1284.	Wawrykiewicz Edward, inżynier kolei Warszawsko-Wiedeńskiej	1884—1887
1285.	Waydowicz Józef Leopold, c. k. starszy radca gór.	1895—1898
1286.	Wdowiszewski Wincenty, insp. urzędu budow. miej.	1879—1880, 1895—1899
1287.	Wdówka Piotr, inż. kol. państw.	1883 —
1288.	Weber Adolf	1897—1900
1289.	Wechsler Antoni, inż. kol. państw.	1890 —
1290.	Weinert Rudolf, (założyciel) inspicjent teleg. kolei Karola Ludwika	1877—1892
1291.	Wein Klemens, inżynier kol. państw.	1900 —
1292.	Weiss Adolf, architekt	1886 —
1293.	Weiss Stanisław, c. k. st. geom. ewid.	1895—1897
1294.	Wejwoda Wacław, elew. mierniczy	1888—1881
1295.	Weg Salomon, inż.-asp. kolei państw.	1893—1898
1296.	Werber Antoni Maurycy, inżynier górniczy	1898—1901
1297.	Wesołowski Stanisław, ukończony techn.	1877—1881
1298.	Wex Adolf, emeryt. inspekt. kolei państw.	1880 —
1299.	Węgrzynowicz Józef, inżynier cywilny	1884 —
1300.	Wichliński Tadeusz, urz. techa. kol. K. L.	1877—1877
1301.	Widt Seweryn, profesor Szkoły politechn.	1886 —
1302.	Wiederwald Ryszard, inż. kol. państw.	1884—1897
1303.	Wierzbicki Albin	1882—1890
1304.	Wierzbicki Alexander, inż. Wydz. kraj.	1890 —
1305.	Wierzbicki Eustachy Nieczuja	1880—1880
1306.	Wierzbicki Ludwik, c. k. radca Dworu i dyrektor kolei państwowych	1880 —
1307.	Wierzbicka Julian, adj. urz. bud. miejsk.	1877—1889
1308.	Wierzbowski Stanisław, inż.-el. kol. K. L.	1877—1882
1309.	Wierzejski Adolf, (założyciel) urzędnik techniczny kolei Drohobycz-Borysław	1877—1881†
1310.	Wiktor Stefan, inżynier kolei państw.	1900 —
1311.	Windakiewicz Edward, c. k. st. zarz. gór.	1890—1900
1312.	Winnicki Bronisław, inż.-adj. Wydz. kr.	1902 —
1313.	Wisłocki Wiktor, c. k. st. inżynier	1878—1885
1314.	Wiszniewski Tadeusz, inż.-as. Wydz. kr.	1877—1884

1315. **Wiśniewski** Bonifacy Władysław, adj. budownictwa miejskiego 1902 —
1316. **Wiśniewski** Kazimierz, inżynier 1901 —
1317. **Wiśniewski** Konstanty inż. Wydz. kraj. 1893 —
1318. **Witkiewicz** Jan, starszy inż. kolei państw. 1879 —
1319. **Witkowski** August dr., profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego 1878—1878, 1784—1893
1320. **Witkowski** Maxymilian, inżynier cywilny 1879—1881
1321. **Witkowski** Tadeusz, inż. kolei państw. 1898 —
1322. **Witkowski** Władysław, inż.-el. kol. K. L. 1885—1893†
1323. **Witowski** Włodzimierz, st. inż. kol. Czern. 1878—1881
1324. **Witte** Rudolf, urz. techn. kol. Kar. L. 1882—1884
1325. **Włodarczyk** Franciszek, c. k. insp. salin. 1878—1881, 1896—1900
1326. **Włodarczyk** Franciszek, c. k. zarz. mat. 1897 —
1327. **Włoszkiewicz** Franciszek, kier. tech. cukr. 1901 —
1328. **Wobr** Jordan, c. k. starszy inżynier . . . 1878—1891†
1329. **Wojciechowski** Karol, c. k. st. inżynier 1877 —
1330. **Wojcicki** Stanisław, c. k. starszy inżynier . 1894 —
1331. **Wojtan** Władysław, asyst. Szkoły polit. 1900 —
1332. **Wolgnier** Józef Maryan, właściciel dóbr 1902 —
1333. **Wollak** Jan, inżynier kolei państwowych 1896—1900
1334. **Woll** Bernard, inżynier kolei państwowych 1878—1888, 1895—1898
1335. **Wolski** Bertold, st. inż. kolei państw. 1886—1891, 1893 —
1336. **Wolski** Wacław, inż. górniczy i wł. kop. 1890 —
1337. **Wolski** Wiktor dr., dyr. kol. arc. Albr. 1877—1883
1338. **Wołoszczak** Eustachy dr., prof. Szk. pol. 1893 —
1339. **Wołoszyński** Włodzimierz, mierniczy . 1883—1896
1340. **Woroszyński** Zygmunt, c. k. adj. bud. 1901 —
1341. **Woźniakowski** Emil, inżynier 1884—1898†
1342. **Wroński** Jan Waleryan, inż. kol. państw. 1884—1894
1343. **Wroński** Wilibald, st. inż. kolei państw. 1877—1878, 1893 —
1344. **Wrześniowski** Edward, budown. miejski 1877—1886
1345. **Wrzosek** Stanisław, właściciel gazowni . 1900 —
1346. **Wrzosek** Tomasz, st. inż. kolei państw. 1878 —
1347. **Wszelaczyński** Maciej, właśc. dóbr ziem. 1882—1890†
1348. **Wszeteczka** Ferdynand, c. k. radca bud. 1877 —
1349. **Wulle** Wilhelm, inżynier 1877—1881
1350. **Wurst** Juliusz, mierniczy 1877—1882†
1351. **Wychowski** Albin, st. inż. kol. państw. 1878—1899†
1352. **Wysocki** Alfred, Odrowąż, inż. k. K. L. 1881—1884
1353. **Wysocki** Antoni, inżynier budown. . . . 1877—1893
1354. **Wysocki** Józef, inspektor kolei państw. 1877—1890, 1894 —
1355. **Wysocki** Marek, inżynier kolei Dniestrz. 1878—1884

Y.

1356. **Younga** Adam, kierownik warsztatów firmy Rychnowski 1902 —

Z.

1357. **Zacchi** Alexander, adj. bud. miejskiego . 1901 —
1358. **Zachariasiewicz** Bolesław, st. inż. k. p. 1894—1899†
1359. **Zacharyasiewicz** Karol, architekt . . . 1885 —
1360. **Zacharjewicz** Alfred, architekt 1899 —
1361. **Zacharjewicz** Julian, prof. Szkoły polit. 1877—1898†
1362. **Zaczkowski** Kazimierz, inż. Wydz. kr. 1898 —

1363. **Zagórski** Albin, architekt. 1877—1896
1364. **Zahradnik** Wacław, inż.-as. biura melior. 1886—1888†
1365. **Zajączkowski** Józef, st. inż. kol. państw. 1886 —
1366. **Zajączkowski** Michał, inżynier cywilny 1880—1900†
1367. **Zajączkowski** Stanisław, (założyciel) st. inżynier kolei państwowych 1877 —
1368. **Zajączkowski** Władysław dr., pr. S p. 1878—1887
1369. **Zakrzewski** Ignacy dr., profes. Uniwers. 1901 —
1370. **Zakrzewski** Jan, inżynier cywilny . . . 1877 —
1371. **Zaleski** Kazimierz, dyrektor biura kolejowego przy Wydziale krajowym 1878—1900†
1372. **Załęski** Jan, starszy inżyn. kolei państw. 1878—1897†
1373. **Załoziecki** Roman, docent Szkoły polit. 1887—1897
1374. **Zamojski** Antoni, inż.-asyst. kol. Czern. 1878—1888†
1375. **Zaremba** Michał, inż. kol. łupkowskiej . 1878—1885
1376. **Zaremba** Szczesny, inż. kol. łupkowsk. 1878—1881
1377. **Zarzycki** Józef, inż. budow. miej. 1897 —
1378. **Zawadzki** Zygmunt, inżyn. warst. kol. 1883—1886, 1891—1892
1379. **Zawiejski** Jan, architekt 1896—1897
1380. **Zazula** Albin, inż. kol. państw. 1886 —
1381. **Zbierzchowski** Władysław, prof. wyż. Szkoły realnej 1896 —
1382. **Zborowski** Włodzimierz, inżynier . . . 1888—1892
1383. **Zbrożek** Dominik, prof. Szkoły polit. . . 1877—1889†
1384. **Zbyszewski** Hipolit, c. k. radca budown. 1879 —
1385. **Zdanowicz** Ludwik, inżynier górni. . . . 1896—1901†
1386. **Zdobnicki** Stanisław, c. k. st. inżynier 1886 —
1387. **Zeitleben** Jan, inż. i właśc. kopalń . . . 1899 —
1388. **Zgórłakiewicz** Władysław, inż. W. kr 1898 —
1389. **Zieleniewski** Edmund, inż. cyw. i wł. fabr. 1896 —
1390. **Zieliński** Leopold, inż. kol. Kar. Ludw. . 1878—1880†
1391. **Zieliński** Romuald Henryk, inż. kol. p. 1883—1897
1392. **Zieliński** Zygmunt, inżynier cywilny . . . 1896 —
1393. **Ziembicki** Grzegorz, inż. Wydziału kraj. 1877—1883
1394. **Ziembicki** Gwalbert, inżynier cywilny . . 1877 —
1395. **Ziembicki** Mieczysław, inż. kol. państw. 1879—1891
1396. **Ziembicki** Stanisław, inż. kolei państw. 1882—1896
1397. **Ziemiński** Władysław, inż. Wydz. kraj. 1892—1898
1398. **Zienkowicz** Wiktor, inżynier cywilny . . 1882—1885†
1399. **Ziobrowski** Stanisław, prof. Szk. gimn. 1888—1892
1400. **Zipser** Kazimierz, inżynier kolei państw. 1900 —
1401. **Złotnicki** Maryan, inżynier przedsiębiorca 1878—1880, 1889—1896
1402. **Złozzowski** Jan Sas, architekt 1884—1887, 1894—1898
1403. **Zygmuntowski** Karol, inż. kol. państw. 1883—1899

Ż.

1404. **Żaak** Władysław, inż. mech. 1881—1887
1405. **Żabokrzycki** Alexander, inżyn. cywilny 1887 —
1406. **Żak** Albert, st. inż. kol. państw. 1885 —
1407. **Żebracki** Witold, inż. kol. państw. . . . 1885—1902
1408. **Żebrowski** Tadeusz, inż. Wydz. kraj. . . 1893 —
1409. **Żeleński** Stanisław, c. k. inżynier 1900 —
1410. **Żmurko** Józef, insp. kol. państw. 1878—1892†
1411. **Żołyński** Antoni, 1878—1881†
1412. **Żórawski** Kazimierz, doc. Szk. politech. 1893—1896
1413. **Żychowicz** Edmund, architekt 1894—1898
1414. **Żygulski** Franciszek, st. inż. kol. państw. 1878—1892, 1896 —

Zestawił E. B. G.

TREŚĆ.

	Strona
Przedmowa	3
Wstęp. E. B. G.	5
Towarzystwo ukończonych techników. E. B. G.	10
Towarzystwo politechniczne. E. B. G.	11
Statuty i regulamina. Stefan Ossowski.	12
Reprezentacje i Oddziały Towarzystwa. K. E. Epler	16
Lokal Towarzystwa i personal biurowy. K. E. Epler.	18
Fundusze Towarzystwa. K. E. Epler.	20
Stosunki z innymi towarzystwami. W. Żłochowski	22
Odczyty. Dr. Jan Roszkowski	24
Komisye. L. Syroczyński	40
Wycieczki naukowe. I. Ross.	42
Obchody. I. Ross.	45
Wystawy. I. Ross.	47
Konkursy. W. Żłochowski	48
Zjazdy. Bolesław W. Darowski.	49
Biblioteka i czytelnia. Andrzej Kornella.	53
Czasopisma. Tadeusz Fiedler.	54
Wydawnictwa. E. B. G.	61
Słownictwo techniczne. Bolesław W. Darowski.	64
Petycje i memoriały. L. Syroczyński	69
Skład Wydziałów. E. B. G.	73
Członkowie Towarzystwa. E. B. G.	83
Spis członków. E. B. G.	85

Ważniejsze dostrzeżone omyłki druku.

- Strona 3. wiersz 20. od dołu, zamiast: *wypracować program* ma być *wypracowanie programu*
- » 5. szpalta prawa, wiersz 3. od dołu, zamiast: 79 ma być 178
- » 6. » » » 16. » » » *posiedzenia, oraz* ma być *zgromadzenia i*
- » 6. » » » 10. » » » (172) ma być (72)
- » 13. » » » 36. » » po wyrazie *członków* dodać *Zarządu lub $\frac{1}{5}$ części członków*
- » 17. » » » 18. » » zamiast: 14 ma być 15
- » 18. » » » 25. z góry, » *Głównego* ma być *Główny*
- » 21. » lewa, » 16. » » » 1901 » » 1899
- » 25. » » » 28. » » » 1900 » » 1899
- » 25. » » » 30. » » » 19 » » 12
- » 26. w uwagach » 11. » » po wyrazie *marca* dodać 1884
- » 26. » » » 30. » » » » *kwietnia* » 1899
- » 26. » » » 32. » » zamiast: 25. maja ma być 25. stycznia 1899
- » 26. » » » 34. » » po wyrazie *paźdz.* dodać 1899
- » 26. » » » 35. » » zamiast: *tarczowem* ma być *tarciowem*
- » 27. szpalta prawa, » 25. » » wyraz *lub* opuścić
- » 41. » lewa, » 23. » » zamiast: 1882 ma być 1883
- » 41. » » » 27. » » » 1884 » » 1885
- » 48. » » » 7. od dołu, » *Rawski, Wincenty* ma być *Rawski Wincenty,*
- » 48. » prawa, » 17. » » » $2\sqrt{2}$ ma być $\sqrt{2}$
- » 51. » » » 1. z góry, » *mechaniczną* ma być *chemiczną*
- » 53. » lewa, » 28. od dołu, » *Wydziału Głównego* ma być *Zarządu*
- » 55. » prawa, » 44. z góry, » 20 ma być 21
- » 62. » lewa, » ostatni » 1899 » » 1890
- » 64. » » » 10. z góry, » 1896 » » 1897
- » 69. » prawa, » 5. od dołu, po wyrazie *Lwowie* dodać (1889)
- » 72. » » » 2. z góry, zamiast: 2. lutego ma być 5. lutego
- » 79. Fundusz budowy domu z końcem r. 1897 zamiast: 699·17 K. ma być 1398·34 K.
- » » » » » » » 1895 » 14939·28 K. » » 13939·28 K.
- » 81. » konkursowy » » » 1897 » 1614·22 K. » » 1614·32 K.
- » 87. l. p. 235 członek honorowy, zamiast: od r. 1895 ma być od r. 1894
- » » » » 269 » » » » od r. 1895 » » od r. 1894
- » 88. » » 349 zamiast: *Hackbeit* ma być *Hackbeil*
- » 89. » » 414 » — » —1890
- » 91. » » 718 członek honorowy, zamiast: od r. 1888 ma być od r. 1892
- » 93. » » 964 » » » » od r. 1895 » » od r. 1894